

Osho-Patanđali Izreke o jogi

Deset knjiga predavanja Oshoa o
Patanđalijevim *Joga sutrama*,
održanih od 25.12.1973. do
10.5.1976. godine,
izdatih pod nazivom:
Yoga, The Alpha and the Omega

Knjiga druga

Prevod:
Ivan Antić
Ivana Beker

Lektura, korektura i napomene:
Ivan Antić

PREDGOVOR

Kao da je posle više hiljada godina sam Patanjđali ponovo došao i progovorio o svojim čuvenim *Joga sutrama*, ali sada sve što nije prvi put rekao, sve što treba reći tako da ništa ne preostane, tako da i savremenom čoveku budu savršeno jasne. Takav se utisak stiče dok čitamo ove Oshove komentare.

Patanjđalijeve *Izreke o jogi* ili *Joga sutre* su "Biblija za meditante", apsolutno neophodne svakome ko namerava da meditira, ko već meditira i onome ko misli da je već savladao meditaciju. Samo ovde može saznati suštinu i svrhu prave meditacije i duhovnosti.

Joga sutre su najznačajnije delo na svetu koje iznosi ljudsku suštinu i praksu za njenu aktuelizaciju ili konačno ostvarenje. Nigde nije tako objektivno i precizno u reči pretoče-

na suština ljudskog duha i svrha ljudske egzistencije kao u teorijskim postavkama Sankhye, i nigde nije tako precizno dato rešenje za ostvarenje smisla egzistencije u samom čoveku, korak po korak, usavršavanjem čoveka da on sam bude oličenje ishoda stvarnosti, praktičnom primenom postavki Sankhye u jogi, kao što je to sačinio Patanjđali u ovom delu, *Joga sutre*.

Ovo je jedini tekst u kome je suština duhovnosti izneta potpuno objektivno, kao nauka. Patanjđali je suštinu duhovnosti i religioznosti - i praksu njenog ostvarenja u čoveku - izrazio na naučno precizan i izvodljiv način. Savremena nauka tek danas otkriva neke istine o čoveku i svesti koje je on opisao tako davno. Zapravo, u tim vremenima, pre oko pet hiljada godina, duhovnost je i bila samo nauka i praksa: joga. Tek kasnije je degradirana u religijske kultove,

mitove i rituale sa dolaskom Veda na indijski potkontinent. Vede predstavljaju degradaciju i propast duhovne prakse probuđenja koja se razvijala pre toga kod starosedelaca u dolini Inda, a ostala je delimično očuvana i specifično prikazana samo u tradiciji sufija, đaina, jogina i budista, kao doktrina probuđenja, ili čovekove pobede nad nesvesnim uslovljavanjem. Ta degradacija je zatrla tu čistu praksu čovekovog probuđenja, i donela procvat religija i teologija, od hinduizma do judeo-hrišćanstva i masovne kontrole uma koju danas imamo na delu u mnogim oblicima.

Zahvaljujući Osho-vim prosvetljenim uvidima Patanjđalijeve *Izreke o jogi* su u ovoj knjzi postale najveća riznica svih znanja i uvida u sva iskustva bivstvovanja koja ljudsko biće mora da prođe da bi došlo do konačnog uvida, oslobođenja ili probuđenja. Onom čoveku koji je dozreo

do takvog uvida i oseća neodoljivu težnju za meditacijom i duhovnom posvećenošću, ova će knjiga pružiti konačnu podršku i nepogrešive, detaljne završne smernice na tom putu oslobođenja. Onima koji još nisu stigli do kraja tog puta, ali napreduju na njemu, koji još uvek imaju neke sumnje i iskustva koja moraju da prožive, ali ih istinska duhovnost sve jače privlači, ova će knjiga pružiti neophodan pregled i kontekst celog tog procesa i snažno će ubrzati njihovo sazrevanje i buđenje.

Daleko bolje od svih drugih komentatora Patanjđalijevih *Joga sutri*, Osho je ovde pokazao da o iskonskom putu čovekovog probuđenja može da svedoči samo onaj koji ga je prošao. Samo takav čovek može snažno da povuče i druge da ostvare sopstveno probuđenje. Možda više nego u ijednoj drugoj knjizi svojih govora, Osho je ovde dokazao da je

najveći, božanski propovednik. Jedinstvenost Oshoa je u tome, u ovoj knjizi snažno izražena kao i u celokupnom njegovom delu, što sve druge tradicije duhovnost nameću u principima i okvirima svoje tradicije, dok Osho stalno i na sve načine beskompromisno naglašava da se jedina prava duhovnost nikako ne može prenositi i nametati tradicijom i verom, da je ona samo rezultat ličnog probuđenja kroz proces individualizacije ili samospoznaje.

I kao da nije slučajno što se ovakav savršeni svetionik od knjige javlja danas, kada je opšte buđenje čovečanstva u pogledu svih verskih, ideoloških i političkih manipulacija, i prirode samog sveta u kome živimo, veće i jače nego ikada.

Ivan Antić
Swami Anand Kapila

ZNAČENJE SAMADHIJA

Izlaganje 1. januara 1975.

u Buddha dvorani.

I, 17: *vitarkavicarananadasmitarupanugamatsamprajnatah.*

Kada proizlazi iz »Razlikovanja«, »Razgonetnutosti«, »Užitka« ili »Osećanja samodovoljnosti« [»usredsređenost«, (*samadhi*)] je [još uvek po karakteru] »opojmljavajuća« (*samprajnata*).

I, 18: *viramapratyayabhyasapurvah samskarašešo 'nyah.*

Nakon što se vežbanjem dostigne stanje zaustavljenosti [bilo kakvih] poticaja [spolja] (*viramapratyaya*) [i samo] ranije oformljene predisponiranosti (*samskara*) ostaju [ta »usredsređenost« predstavlja onu] drugu [vrstu koja nije »spoznavajuća« (*asamprajnata*)].

I,19:*bhavapratyayovidehaprakrtilayanam.*

Rođenjem je dat [asamprajnata-samadhi] onih »neinkarniranih« (videha) i onih [čije su se pojedinačne forme] u »pramateriji« (prakrti) apsorbovale.

I,20:*šraddhaviryasmrtisamadhiprajnapurv aka itarešam.*

Inače [da bi se na drugi način stiglo do asamprajnatasamadhi] potrebno je da] prethodi [čitav niz posredujućih uslova:] predanost, energičnost, pribranstvo, koncentrisanost i moć jasnog razaznavanja.

Patanđali je najveći naučnik unutarnjeg. Njegov pristup je pristup naučnog uma; on nije pesnik. I zato je on vrlo redak, jer oni koji ulaze u unutarnji svet skoro uvek su pesnici, a oni koji ulaze u spoljašnji svet skoro su uvek naučnici.

Patanđali je redak cvet. On ima naučni um, ali njegovo putovanje je unutarnje. Zbog toga je postao prva i poslednja reč: on je *alfa* i *omega*. Za pet hiljada godina niko nije mogao da ga nadmaši. Izgleda da je on nenadmašan. On će ostati poslednja reč - jer sama ta kombinacija je nemo-

guća; da se ima naučno držanje i da se uđe u unutarnje, skoro je nemoguće. On govori kao matematičar, kao logičar. On govori kao Aristotel, a on je i Heraklit.

Pokušajte da razumete svaku njegovu reč. To će biti teško jer njegovi izrazi će biti iz logičkog rasuđivanja, ali njegovo ukazivanje je prema ljubavi, prema ekstazi, prema Božanskom. Njegovi stručni izrazi su od čoveka koji radi u naučnoj laboratoriji, ali njegova laboratorija je u unutarnjem biću. Stoga ne budite zavedeni njegovom terminologijom, i sačuvajte osećanje da je on matematičar najviše poezije. On je paradoksalan, ali nikada ne koristi paradoksalan jezik. On to ne može. Drži se vrlo čvrste logične pozadine ili osnove. Analizira, secira, ali njegova namera je sinteza. On analizira samo da bi načinio sintezu.

Dakle, uvek imajte na umu cilj - ne budite zavedeni putem - dostignite krajnji cilj kroz naučni pristup. Zato je Patanjđali impresionirao tako mnogo zapadni um. Patanjđali je uvek bio uticajan. Gde god je njegovo ime stiglo, on je vršio uticaj jer ga lako možete razumeti; ali nije dovoljno razumeti ga. Razumeti njega isto je tako lako kao razumeti Ajnštajna. On govori

intelektu, ali njegova težnja, njegova meta je srce. Ovo treba da zapamtite.

Kretaćemo se po opasnom terenu. Ako zaboravite da je on takođe i pesnik, bićete zavedeni. Onda postajete previše vezani uz njegovu terminologiju, jezik, rasuđivanje, i zaboravljate njegov cilj. On traži od vas da odete izvan mišljenja, rasuđivanja, ali kroz rasuđivanje. To je mogućnost. Možete iscrpeti mišljenje tako potpuno da ga transcendirate. Idite kroz rasuđivanje, ne izbegavajte ga. Koristite razum kao korak da odete izvan njega. Slušajte sada njegove reči. Svaka reč treba da bude analizirana.

Samprađnata samadhi je samadhi koji je praćen rasuđivanjem, razmišljanjem, blaženstvom i osećajem čistog bivanja.

On deli *samadhi*, ono najviše, u dva koraka. Ono konačno ne može biti podeljeno. To je nedeljivo i zapravo, nema koraka. Međutim, da bi pomogao umu, tragaocu, on to deli za početak u dva dela. Prvi korak naziva *samprađnata samadhi - samadhi* u kome je um sačuvan u svojoj čistoti.

Prvi korak: um mora da bude profi-

njen i pročišćen. Vi ga jednostavno ne možete ostaviti, Patanjđali kaže - nemoguće ga je odbaciti jer nečistoće imaju tendenciju da prijanjaju. Možete ga ostaviti samo kada je um apsolutno čist - tako profinjen, tako suptilan, da nema tendenciju da se lepi.

On ne kaže "Odbaci um", kao što kaže Zen učitelj. On kaže da je to nemoguće; govorite besmislicu. Vi kažete istinu, ali to sada nije moguće jer nečist um ima breme. On pada kao kamen. A nečist um ima želje, milione želja, neispunjenih, čezne da budu ispunjene, traži da budu ispunjene, milioni nedovršenih misli su u njemu. Kako to možete odbaciti? Nepotpuno uvek pokušava da bude upotpunjeno.

Zapamtite, kaže Patanjđali, možete ostaviti stvar samo kada je dovršena. Jeste li zapazili? Ako ste slikar i slikate, dok se slikanje ne dovrši, vi ga ne možete zaboraviti. Ono se produžava, spopada vas. Ne možete spavati dobro; ono je tu. U umu ono struji skriveno ispod površine. Ono se kreće, traži da bude dovršeno. Jednom kada se dovrši, tada je gotovo. Ne možete na to zaboraviti. Um ima težnju ka dovršavanju. Um je perfekcionista, tako da sve što je nedovršeno jeste napetost za um. Patanjđali

kaže da ne možete ostaviti razmišljanje dok ono ne postane tako savršeno da nema više ništa da se čini s njim. Tada ga jednostavno možete ostaviti i zaboraviti.

Ovo je sasvim dijametralno suprotan put od Zena, od Heraklita. Prvi *samadhi*, koji je *samadhi* samo zbog imena, jeste *samprađnata* - *samadhi* sa fino pročišćenim umom. Drugi *samadhi* je *asampajnata* - *samahi* bez uma. Ali Patanjđali kaže da kada um iščezne, onda, takođe nema misli, onda se isto tako, suptilno seme iz prošlosti zadržava u nesvesnom.

Svesni um je podeljen na dva dela. Prvi, *samprađnata* - um sa pročišćenim stanjem, upravo kao pročišćeni maslac. On ima svoju sopstvenu lepotu, ali je tu. A koliko god lep, um je odvratan. Ma koliko čist i smiren, sam fenomen uma je nečist. Vi ne možete pročistiti otrov. On ostaje otrov. Nasuprot tome, što ga više pročišćavate, postaje mnogo otrovniji. On može izgledati vrlo, vrlo lepo. Može imati svoju vlastitu boju, prelive, ali još je nečist.

Prvo pročistite; onda ostavite. Ali onda se putovanje ne završava, jer sve je ovo u svesnom umu. Šta ćete činiti sa nesvesnim? Upravo iza slojeva svesnog

uma je širok kontinent nesvesnog. Tamo u nesvesnom ima semena iz svih vaših prošlih života.¹

Stoga Patanjđali deli nesvesno na dva dela. On kaže *sabija* (*sabiđa*), *samadhi* kada je nesvesno tu, a samo je svesni um odbačen, to je *samadhi* sa semenom - *sabija*. A kada je ovo seme takode spaljeno, onda postizete savršeni - *nirbija* (*nirbiđa*) *samadhi*; *samadhi* bez semena.

Dakle svesno u dva koraka, onda nesvesno u dva koraka. A kada je *nirbiđa samadhi*, krajnja ekstaza bez ikakvog semena unutar vas da klija, cveta i da vas vodi na dalja putovanja u egzistenciju... onda vi iščezavate.

U ovim sutrama on kaže:

Samprađnata samadhi je samadhi koji je praćen rasuđivanjem, razmišljanjem,

¹ Semenja iz prošlih života jesu *vasane*, podsvesni utisci sačuvani iz svih života. Na osnovu njih imamo pamćenje i identitet duše u telu, ali one nas i vezuju za ono od čega treba da se oslobodimo, za prošlost i iluziju telesnog opstanka. Kaže se da to seme treba da bude spaljeno (ispečeno) na vatri svesti. Inače će klijati u nove utiske i vezanosti koje će izazivati nova preporađanja.

blaženstvom i osećajem čistog bivanja.

Međutim, ovo je prvi korak; mnogi su zavedeni - oni misle ovo je zadnji korak zato što je tako čist i osećate se tako blaženim i tako srećnim da mislite da sada nema više ničega da se postigne. Ako pitate Patanjđalija, on će reći *satori* iz Zena je samo prvi *samadhi*. To nije najveće, krajnje; krajnje je još daleko.

Reči koje on koristi ne mogu se tačno prevesti jer *sanskrit* je najsavršeniji jezik; nijedan jezik nije ni približan kao on. Tako da ću morati da vam ih objasnim. Korišćena je reč *vitarka*; na engleskom je prevedena kao rasuđivanje. To je nezadovoljavajući prevod. *Vitarka* se mora razumeti. *Tarka* znači logičko zaključivanje; onda Patanjđali kaže da postoje tri tipa logike. Jedan tip on naziva *kutarka* - mišljenje orijentisano prema negativnom; uvek misleći u terminima poricanja, osporavanja, sumnje, nihilizma.

Bilo šta da kažete, čovek koji živi u *kutarki* - negativnoj logici - uvek misli kako da to ospori, kako da kaže 'ne' tome. On izgleda negativno. Uvek se žali, gundā. Uvek oseća da je negde nešto pogrešno. Ne

možete ga postaviti u pozitivno jer je takva njegova orijentacija. Ako mu kažete da posmatra sunce, on neće gledati sunce. On će videti sunčeve pege, naći će uvek tamniju stranu stvari: to je *kutarka*. To je *kutarka* - pogrešno rasuđivanje - ali izgleda kao rasuđivanje.

To vodi na kraju do ateizma. Onda poričete Boga, jer ako ne možete videti ono što je dobro, svetlije strane života, kako možete videti Boga? Vi jednostavno poričete. Onda čitava egzistencija postaje tamna. Onda je sve pogrešno, i oko sebe možete stvoriti pakao. Ako je sve pogrešno, kako možete biti srećni? A to je vaša kreacija, i možete uvek naći nešto pogrešno, jer život se sastoji od dualnosti.

U ružinom žbunu ima lepih cvetova, ali i trnja takođe. Čovek *kutarke* će uvek ceniti trnje, a onda će doći do saznanja da ta ruža mora biti obmana; ona ne može postojati. Opkoljena s toliko mnogo trnja, milionima trnja, kako može ruža postojati? To je nemoguće, poriče se sušta mogućnost. Neko obmanjuje.

Mula Nasrudin je bio vrlo, vrlo tužan. Otišao je kod sveštenika i rekao "Šta da radim? Moja žetva je opet uništena.

Nema kiše." Sveštenik je odgovorio, "Ne budi tako tužan Nasrudine. Gledaj svetliju stranu života. Možeš biti srećan jer još imaš mnogo. Uvek veruj u Boga koji sve zbrinja. On hrani čak i ptice u vazduhu, stoga zašto si zabrinut?" Nasrudin je rekao, "Da!" vrlo gorko, "Mojim žitom! Bog hrani ptice mojim žitom."

On ne može da vidi poentu. Njegova žetva je uništena od tih ptica, a Bog ih hrani... "a moja žetva je uništena." Ova vrsta uma će uvek naći nešto i uvek će biti nape-ta. Nespokoјstvo će ga uvek slediti kao senka. Ovo Patanjđali zove *kutarka* - nega-tivna logika, negativno razmišljanje.

Onda postoji *tarka* - jednostavno rasuđivanje. Jednostavno rasuđivanje ne vodi nigde. To je kretanje u krugu jer nema cilja. Možete stalno da razmišljate i razmiš-ljate i razmišljate, ali nećete doći do nikak-vog zaključka jer rasuđivanje može doći do zaključka samo kada od samog početka postoji cilj. Vi se krećete u određenom pravcu, onda stižete negde. Ako se krećete u svim pravcima - ponekad prema jugu, ponekad prema istoku, ponekad prema zapadu - gubite energiju.

Razmišljanje bez cilja se naziva *tar-*

ka; razmišljanje sa negativnim stavom se naziva *kutarka*; razmišljanje sa pozitivnom osnovom se naziva *vitarka*. *Vitarka* označava pozitivno usmereno rasuđivanje. Dakle, *vitarka* je prvi elemenat *sampradnata samadhija*. Čovek koji želi da dopre do unutarnjeg mira mora da bude treniran u *vitarki* - pozitivno usmerenom rasuđivanju. On uvek gleda svetliju stranu, pozitivnu. On ceni cvetove, a zaboravlja trnje - trnje postoji, ali on se ne bavi njime. Ako volite cveće i cenite cveće, dolazi trenutak kada ne možete verovati u trnje, jer kako je to moguće kada postoje tako lepi cvetovi, kako trnje može postojati? Nešto mora biti varljivo.

Čovek *kutarke* ceni trnje; onda cvetovi postaju varljivi. Čovek *vitarkke* ceni cvetove; onda trnje postaje iluzorno. Zbog toga Patanjđali kaže: *vitarka* je prvi elemenat. Samo onda je moguće blaženstvo. Kroz *vitarku* čovek dospeva u božansko. Čovek svuda oko sebe kreira svoj vlastiti raj.

O vašem gledištu se radi. Šta god da nađete oko sebe jeste vaša sopstvena tvorevina - nebo ili pakao. A Patanjđali kaže da možete ići izvan logike i umovanja samo kroz pozitivno mišljenje. Kroz negativno

nikada ne možete otići izvan, jer što više govorite ne, više nalazite stvari da bi se iskazalo - ne, poricanje. Onda, uskoro, unutra postajete konstantno negativni - mračna noć, samo trnje i nikakvi cvetovi u vama ne mogu procvetati - pustinja...

Kada govorite 'da', nalazite sve više i više stvari za koje biste rekli 'da'. Kada govorite 'da', postajete zagovornik 'da'. Život je potvrđen, a vi apsorbujuete kroz svoje 'da' sve što je dobro, lepo, sve što je istinito. 'Da' postaje kapija u vama za ulazak božanskog; 'ne' postaje zatvorena kapija. Ako je zatvorena kapija, vi ste pakao; a otvorena vrata, sve kapije otvorene, egzistencija cveta u vama. Vi ste sveži, mladi, živahni; vi postajete cvet.

Vitarka, vičara, ananda: Patanjđali kaže ako ste usklađeni sa *vitarkom* - pozitivnim rasuđivanjem - onda možete biti mislilac, nikada pre toga. Onda razmišljanje nastaje. On ima sasvim različito značenje za mišljenje. Vi takođe mislite da mislite. Patanjđali se neće složiti. On kaže da vi imate misli, ali ne razmišljanje. Zbog toga kažem da je njega teško prevoditi.

On kaže da vi imate misli, lutajuće misli slične gomili, ali ne razmišljanje.

Između vas i misli ne postoji unutrašnji tok. One su bez korena u vama; ne postoji unutarinja organizacija. Vaše mišljenje je kaos, nije kosmos, ono nema unutarnju disciplinu. To je upravo kao što vidite brojanice. Postoje zrna; njih zajedno drži nevidljivi konac koji ide kroz njih. Misli su zrna; mišljenje je konac. Vi imate zrnca - previše, zapravo više nego što vam treba - ali ne postoji unutrašnji spoj konca kroz njih. Taj unutrašnji konac, spoj, Patanjđali je nazvao mišljenjem - *vićara*. Vi imate misli, ali ne mišljenje. Ako se to nastavi dalje i dalje, vi ćete postati ludi. Lud čovek je onaj koji ima milione misli, a nema mišljenje, a *samprađnata samadhi* je stanje u kome nema misli, ali je mišljenje savršeno. Ovu razliku treba razumeti.

Vaše misli, pre svega, nisu vaše. Vi ste ih sakupili. Kao kada u mračnoj sobi ponekad zrak svetla prodre kroz tavanicu vi ugledate milione čestica prašine kako plove u zraku. Kada pogledam u vas, vidim istu pojavu: milione čestica prašine. Vi ih nazivate mislima. One se kreću u vama i van vas. Iz jedne glave one ulaze u drugu, a onda idu dalje. One imaju svoj vlastiti život.

Misao je stvar; ima svoju vlastitu egzistenciju. Kada osoba umre, sve njene lude misli odmah se oslobode i započnu da traže okrilje negde drugde. Odmah ulaze u one koji su okolo. One su kao mikrobi, imaju svoj vlastiti život. Čak i kada ste živi, stalno izbacujete svoje misli svuda oko sebe. Kada razgovarate, onda naravno, ubacujete svoje misli u druge ljude. Ali i kada ste tihi, i onda takođe izbacujete svoje misli svuda okolo. Prva stvar je da one nisu vaše.

Čovek sa pozitivnim mišljenjem napustiće sve misli koje nisu njegove sopstvene. One nisu autentične; on ih nije našao kroz svoje vlastito iskustvo. On ih je akumulirao od drugih; pozajmio. One su nečiste. Bile su u mnogim rukama i glavama. Čovek koji misli neće pozajmljivati. On će želiti da ima svoje vlastite nove snažne misli. Ako ste pozitivni i ako pazite na lepotu, na istinu, na cveće, ako postanete sposobni da vidite u najtamnijoj noći da se jutro približava, postaćete sposobni za razmišljanje.

Onda možete stvoriti svoje vlastite misli. Misao koju ste vi stvorili zaista je potencijal; ona ima svoju vlastitu snagu. One misli koje pozajmite gotovo su mrtve

jer su one putovale - putovale milionima godina. Njihovo ishodište je izgubljeno; izgubile su svaki kontakt sa svojim izvorom. One su kao prašina koja lebdi okolo. Možete ih uhvatiti. Ponekada ih čak postanete svesni, ali zato što je vaša svest takva da ne može videti kroz stvari...

Ponekad, vi sedite. Iznenada postanete tužni bez ikakvog razloga. Ne možete naći razlog. Gledate okolo; nema ničega, ništa se nije dogodilo. Vi ste isti, a iznenada tuga nastupi. Misao je prolazila; vi ste joj se našli na putu. To je jedna slučajnost. Misao je prolazila kao oblak - turobna, od nekoga otpuštena misao. To je neka nesreća. Vi ste je uhvatili. Ponekad misao uporno ostaje. Ne znate zašto nastavljate da mislite o tome. Ona izgleda apsurdna; izgleda da je neupotrebljiva. Ali ne možete učiniti ništa. Ona nastavlja da kuca na kapiju. Kaže: "Misli me". Misao čeka na vratima kucajući. Ona kaže: "Daj mi prostor. Ja bih želela da uđem unutra."

Svaka misao ima svoj vlastiti život. Ona se kreće. I ima mnogo snage, a vi ste tako nemoćni jer ste tako nesvesni, tako da ste pokretani mislima. Čitav vaš život se sastoji od takvih slučajeva. Sretnete ljude i

čitav vaš životni obrazac se menja. Ponekad uđe u vas. Onda postanete zaposednuti, i zaboravite gde ste pošli. Menjate svoj smer; sledite neku misao. A to je samo jedna slučajnost. Vi ste kao deca.²

Patanjđali kaže da to nije razmišljanje. To je stanje odsustva mišljenja; to nije mišljenje. Vi ste gomila, mnoštvo. Nemate centar u sebi koji može misliti. Kada se čovek kreće u disciplini *vitarka*, ispravnog rasuđivanja, onda postaje ubrzo sposoban za razmišljanje. Mišljenje je sposobnost; misli nisu. Misli mogu biti naučene od dru-

² Na višim frekvencijama bića, na astralnoj i mentalnoj razini, misli postoje kao svi drugi energetski entiteti. Oni se formiraju spontano ili namerno, usmerenim ulaganjem imaginacije i mentalne energije magičara. Magičari najviše koriste činjenicu da su misli energetski entiteti koji se kreću prostorom - tako što ih stvaraju u razne svrhe. Ti entiteti obuzimaju ljude, i samo zato što nisu svesni prirode misli, oni ih prihvataju kao svoje misli, zato i veruju u njih, slušaju ih i sprovode u dela čak i ako su to najluđi zločini. Dokaz da misli nisu naše je i taj da imamo misli i na javi i u snu, sa vrlo malo razlike po učinku, uticaju i doslednosti. Takođe je dokaz i to da ih najviše imamo kada smo najpasivniji - tada se od apstraktnih ideja i pojmova pretvaraju u žive fantazije i snove, koji nisu ništa drugo do trodimenzionalne misli.

gih; razmišljanje nikada. Razmišljanje treba da naučite sami.

Ovo je razlika između starih indijskih škola za učenje i modernih univerzитета: na modernim univerzitetima vi dobijate misli; a u drevnim školama za učenje, školama mudrosti, oni su učili razmišljanje, ne misli.

Razmišljanje je kvalitet vašeg unutarnjeg bića. Šta razmišljanje znači? To znači da zadržite svoju svesnost, da ostanete budni i svesni, da se suočite s problemom. Problem je prisutan; vi istupate pred njega sa svojom totalnom svesnošću. Onda se javlja rešenje - odgovor. To je razmišljanje. Pitanje je postavljeno; vi imate spreman odgovor. Pre nego što ste i razmišljali o tome, odgovor dolazi. Neko pita: "Ima li Boga?" A čak i pre nego što je on to izgovorio vi kažete, "Da." Vi klimnete svojom drvenom glavom; kažete: "Da, postoji."

Da li je to vaša misao? Jeste li istinski mislili o problemu sada, ili nosite gotov odgovor u svom pamćenju? Neko vam ga je dao - vaši roditelji, vaši učitelji, vaše društvo. Neko vam ga je dao, i nosite ga kao dragoceno blago, a ovaj odgovor je došao iz tog pamćenja.

Čovek mišljenja koristi svoju svest svaki put kada ima problem. Uvek iznova, on koristi svoju svest. Susreće se s problemom, a onda se u njemu javlja misao koja nije deo pamćenja. Ovo je razlika. Čovek misli je čovek sećanja ili pamćenja; on nema sposobnost razmišljanja. Ako mu postavite novo pitanje, on će biti izgubljen. Ne može da odgovori. Ako mu postavite pitanje na koje zna odgovor, odmah će odgovoriti. Ovo je razlika između *pundita*³ i čoveka koji zna; čoveka koji može da razmišlja.

Patanđali kaže da *vitarka* - ispravno rasuđivanje, vodi do razmišljanja - *vičara*. Razmišljanje - *vičara*, vodi do blaženstva. Ovo je odsjaj, naravno, i to je letimično sagledavanje. To će proći i biće izgubljeno. Ne možete to zadržati za dugo. To je bio samo odsjaj, kao što se za trenutak pojavi munja i vidite da je sva tama iščezla. Ali tama je opet prisutna - kao da su nestali oblaci i vi ste za sekundu ugledali mesec - pa su opet oblaci tu.

Ili, u sunčanom jutru, pokraj Hima-

³ Bramanski učenjaci i sveštenici u Indiji koji su napamet naučili svete spise i rukovode obredima.

laja, za trenutak možete letimično ugledati Gourishankar - najviši vrh. Onda naiđe izmaglica, zatim oblaci, i vrh se izgubi. To je *satori*. Stoga nikada ne pokušavajte da prevedete *satori* kao *samadhi*. *Satori* je samo letimičan pogled. Mnogo ima da se radi nakon što se on postigne. Zapravo, pravi rad započinje posle prvog *satorija*, prvog kratkog uvida, jer ste okusili beskonačno. Sada pravo istinsko traganje započinje. Pre toga, bilo je i ovako i onako, bez poleta, jer niste bili stvarno samouvereni, sigurni, šta radite, kuda idete, šta se dešava.

Pre toga, to je bila vera, poverenje. Pre toga učitelj je bio potreban da vam pokaže, da vas opet i opet vraća natrag. Ali nakon što se *satori* dogodio, sada to više nije vera. To je postalo saznanje, hotimično. Sada vera nije neki napor. Sada verujete jer vam je vaše vlastito iskustvo pokazalo. Posle prvog letimičnog sagledavanja pravo traganje započinje. Pre ste samo išli okolo i okolo. Pravilno rasuđivanje vodi do ispravnog razmišljanja, pravilno razmišljanje vodi do stanja blaženstva, a ovo stanje blaženstva vodi do opažanja i razumevanja čistog bivanja.

Negativan um je uvek egoista. To je

nečisto stanje bivanja. Vi osećate 'ja', ali osećate 'ja' radi pogrešnih razloga. Samo posmatrajte. Ego se hrani ili napaja na 'ne'. Kad god kažete 'ne', ego se pojavljuje. Kad god kažete 'da', ego ne može da se javi jer egu treba borba, egu treba izazov, egu treba da stavi sebe protiv nekoga, nečega. On ne može da postoji sam, njemu je neophodna dualnost. Egoista je uvek u potrazi za borbom - sa nekim, sa nečim, sa nekom situacijom. On uvek pokušava da nađe nešto da kaže 'ne' - da bi nadvladao, da bude pobe-donosan.

Ego je nasilan, a 'ne' je najlukavije nasilje. Kada kažete 'ne' za obične stvari, čak i tamo se ego javlja. Malo dete kaže majci: "Mogu li ići van da se igram?" a ona odgovara "Ne". Ništa važno tu nije uključeno, međutim kada majka kaže "ne!" ona oseća da je neko. Kada odete na železničku stanicu i zatražite kartu, a službenik vas jednostavno i ne pogleda. On se pravi da radi čak i ako nema posla. Time on govori: "Ne! Čekaj!" On oseća da je neko, važna ličnost. Zbog toga, svuda na šalterima čuće-te 'ne'. 'Da' je retko, vrlo retko. Jedan običan službenik može reći 'ne' svakome, ko god da ste vi. On se oseća uticajnim.

'Ne' vam daje osećaj snage - zapamtite to. Ako nije apsolutno nužno, nikada nemojte reći 'ne'. Čak i ako je bezuslovno potrebno, kažite to na takav afirmativan način da se ego ne pojavi. Možete tako reći. Čak i 'ne' može da se kaže na takav način da izgleda kao 'da'. Možete reći 'da' na takav način da izgleda kao 'ne'. To zavisi od tona; zavisi od držanja; to zavisi od gestikulisanja.

Zapamtite ovo: za traganje treba uvek da se sećate da konstantno živite sa aromom 'da'. To je ono što čini čoveka od vere: on kaže 'da'. Čak i kada je 'ne' potrebno, on kaže 'da'. On ne vidi da postoji bilo kakav antagonizam u životu. On potvrđuje. On govori 'da' svom telu, on kaže 'da' svom umu, on kazuje 'da' svakome; on govori 'da' celoj egzistenciji. Maksimalni procvat se dešava kada bezuslovno kažete odlučno 'da'. Iznenada ego pada; on ne može opstati. Njemu treba držač 'ne'. Negativno stanovište kreira ego. Ako je držanje pozitivno - ego otpada, a onda je bivanje čisto.

Sanskrit ima dve reči za 'ja' - *ahamkara* i *asmita*. Teško je to prevesti.

*Ahamkara*⁴ je pogrešan osećaj o 'ja' koji dolazi iz izgovaranja 'ne'. *Asmita* je ispravan smisao 'ja' koji dolazi iz izgovaranja 'da'. Oboje su "ja". Jedno je nečisto: 'ne' je nečistoća. Vi negirate, uništavate. 'Ne' je destruktivno, vrlo suptilna destrukcija. Nikada ga ne koristite. Izostavljajte ga koliko je god moguće. Kad god ste budni, ne koristite ga. Pokušajte da nađete zaobilazan put. Čak i kad morate da ga izgovorite, kažite na takav način da ima izgled 'da'. Uskoro ćete postati prilagođeni, usklađeni, i osetićete čistotu kako vam dolazi kroz 'da'.

Onda *asmita*; *asmita* je bezlični ego. Nema osećanja 'ja' ni prema kome. Samo osećate sebe bez postavljanja protiv ikoga. Samo osećate svoju totalnu samoću, a totalna samoća je najčistije od svih stanja. Kada kažemo 'Ja jesam' - ovo 'ja' je *ahamkara*; a 'jesam' je *asmita*, samo osećanje jesamstva bez 'ja' u njemu, samo osećanje postojanja, biti u 'da' je lepo, 'ne' je ružno.

⁴ *Aham* znači 'ja sam' a *kara* znači 'činilac', što zajedno daje 'ja sam činilac', iluziju da smo posebne individue koje nešto čine svojom voljom. To je osnova ega.

U asamprađnata samadhiju prestaju sve mentalne aktivnosti, a um jedino zadržava neispoljene utiske.

Samprađnata samadhi je prvi korak. Ispravno mišljenje, ispravno razumevanje, stanje blaženstva, odsjaj blaženstva, letimično sagledavanje, i osećanje jesam-stva - čisto jednostavno postojanje bez ikakvog ega u sebi - ovo vodi do *asamprađnata samadhija*. Prvi je čistota; drugi je gašenje, nestanak, jer čak i najčistije je nečisto pošto je tu. 'Ja' je pogrešno, 'jesam' je takođe pogrešno - bolje je nego 'ja', ali veća je mogućnost prisutna kada takođe nestane i 'jesam' - ne samo *ahamkara*, već i *asmita*. Vi ste nečisti, onda postajete čisti. Ali ako započnete osećati "ja sam čist", sama čistoća postaje nečistoća. To takođe mora da nestane.

Nestanak nečistoće je *samprađnata*. Nestanak čistoće takođe, jeste *asamprađnata*. Tada prestaju sve mentalne aktivnosti. Misli iščezavaju u prvom stanju. U drugom stanju takođe iščezava razmišljanje. Trnje iščezava u prvom stanju. U drugom stanju, cvetovi takođe iščezavaju. Kada 'ne' iščezne u prvom stanju, ostaje 'da'. U drugom stanju

'da' takođe iščezava jer 'da' je takođe povezano sa 'ne'. Kako možete zadržati 'da' bez 'ne'? Oni su zajedno; ne možete ih odvojiti. Ako 'ne' iščezne, kako možete reći 'da'? Duboko ispod 'da' kazuje 'ne' za 'ne'. Negacija negacije - ali suptilno 'ne' postoji. Kada kažete 'da', šta radite? Vi niste rekli 'ne', ali 'ne' je unutra. Vi ga ne iznosite napolje; ono je neispoljeno.

Vaše 'da' ne može značiti ništa ako nemate 'ne' unutar sebe. Šta će to značiti? To će biti bez značenja. 'Da' ima značenje samo zbog 'ne'; 'ne' ima značenje samo radi 'da'. Oni su dualitet. U *samprađnata samadhiju*, 'ne' je odbačeno: sve što je pogrešno jeste odbačeno. U *asamprađnata samadhiju*, 'da' je odbačeno. Sve što je ispravno, sve što je dobro, to je takođe odbačeno. U *samprađnata samadhiju* vi odbacujete đavola; u *asamprađnata samadhiju* vi ostavljate Boga takođe, jer kako Bog može postojati bez đavola? Oni su dve strane istog novčića.

Sve aktivnosti prestaju. 'Da' je takođe jedna aktivnost, a aktivnost je naprezanje. Nešto se odvija, čak i lepo, ali se još nešto dešava. Posle izvesnog vremena čak i lepo postaje odvratno. Posle određenog

razdoblja vama je takođe dosadno čak i sa cvećem. Posle nekog vremena, aktivnost, čak i vrlo suptilna i čista, stvara vam naprežanje: ona postaje neko nespokoјstvo, nemir.

U asamprađnata samadhiju prestaju sve mentalne aktivnosti, a um jedino zadržava neispoljene utiske.

Ali ipak, to nije ostvaren cilj - jer šta će se dogoditi svim vašim utiscima koje ste sakupili u prošlosti? Mnogo, mnogo života ste živeli, delovali, reagovali. Učinili ste mnoge stvari koje nije trebalo, a niste učinili mnoge stvari koje ste trebali. Šta će se dogoditi s tim? Svesni um je postao čist; svesni um je odbacio čak i aktivnost za čistotom. Međutim, nesvesno je neizmerno, a tamo vi nosite svo seme, obrasce. Oni su unutar vas.

Drvo je iščezlo; vi ste sasvim isekli drvo. Ali semenke koje su pale, one leže u zemlji. One će klijati kada njihova sezona nastupi. Vi ćete imati drugi život, bićete opet rođeni. Naravno, vaš kvalitet će sada biti drugačiji. Ali ćete biti ponovo rođeni jer ove semenke još nisu spaljene.

Odsekli ste ono što se ispoljavalo. Lako je odseći sve što se ispoljava; lako je poseći svo drveće. Možete ući u baštu i počupati celu livadu, svu travu; možete ubiti sve. Međutim za dve sedmice trava će porasti ponovo, jer ono što ste učinili odnosi se samo na ispoljeno. Seme koje leži u zemlji još niste ni dotakli. To treba da se uradi u trećem stadijumu.

Asamprađnata samadhi je još *sabiđa* - sa semenom. Postoje metode kako da se spali ovo seme, kako da se stvori plamena vatra o kojoj je Heraklit govorio, kako da se stvori ova vatra i sprži nesvesno seme. Kada i ono nestane, onda je tlo apsolutno čisto; ništa se ne može pojaviti iz njega. Onda nema rađanja, nema umiranja. Onda se ceo točak zaustavlja za vas, vi ste ispali iz kruženja. Ispadanje iz društva neće vam pomoći dok ne ispadnete iz kruženja života i smrti. Onda savršeno ispadate.

Buda je savršeno ispao, Mahavira, Patanjđali savršeno su otpali. Oni nisu ispali iz društvene zajednice. Oni su ispali iz samog kruženja života i smrti. Ali to se dešava samo kada je svo seme sprženo. Konačni je *nirbiđa samadhi* - bez semena.

U asamprađnata samadhiju prestaju sve mentalne aktivnosti, a um jedino zadržava neispoljene utiske.

Videhe i prakrti-laye postižu asamprađnata samadhi jer su prestali da identifikuju sebe sa svojim telima u svojim prethodnim životima. Oni se ponovo rađaju zato što je ostalo seme želje.

Čak i Buda je rođen. U njegovom prošlom životu on je dostigao *asamprađnata samadhi*, ali seme je bilo tu prisutno. On je morao da dođe još jednom. Čak i Mahavira je rođen - još jednom - seme donosi i njega. Ali ovo će biti poslednji život. Posle *asamprađnata samadhija*, samo jedan život je moguć. Ali onda će kvalitet tog života biti sasvim različit, jer taj čovek neće biti identifikovan sa telom. I taj čovek zaista nema ništa da čini, jer aktivnost uma je prestala. Šta će on onda činiti? ***Za šta je taj jedan život potreban? Samo da dozvoli ovom semenu da se ispolji, a on da ostane svedok. To je ta vatra.***

Jedan čovek je došao i pljunuo Budu; bio je ljut. Buda je obrisao svoje lice i pitao: "Šta još imaš da kažeš?" Čovek nije

mogao da razume. Bio je zaista ljut, usijan. Nije mogao ni da razume šta je Buda govorio. Cela stvar je bila tako apsurdna, jer Buda nije reagovao. Čovek je bio izgubljen ne znajući šta da čini, šta da kaže. Udaljio se; cele noći nije mogao da spava. Kako možete spavati kada uvredite nekoga, a nema reakcije? Onda se vaša uvreda vraća natrag vama. Vi ste bacili strelu, ona nije bila primljena. Ona se vraća natrag, vraća se natrag izvoru ne nalazeći utočište. On je uvredio Budu, ali uvreda nije mogla naći utočište tamo. Dakle, gde će otići? Dolazi izvornom tvorcu.

Cele noći je bio u groznici, nije mogao verovati šta se dogodilo. Onda je počeo da se kaje, da je pogrešio - da nije uradio dobro. Sledećeg jutra, rano je otišao kod Bude i zamolio ga za oprostaj. Buda je rekao: "Ne brini zbog toga. Mora da sam ti uradio nešto pogrešno u prošlosti. Sada je račun namiren. I ja neću reagovati. Inače opet i opet... Završeno je! Ja nisam reagovao. Zato što je postojalo neko seme negde, to je moralo da se okonča. Sada je moj račun s vama namiren."

U ovom životu kada *videha* - čovek koji je shvatio da on nije telo, koji je dosti-

gao *asamprađnata samadhi* - dolazi u svet upravo da okonča račune... Ceo njegov život se sastoji od okončavanja računa; milioni života, mnogi uzajamni odnosi, mnoga uplitanja, mnoga dela - sve mora da bude zatvoreno, poravnato.

Desilo se da je Buda došao u selo. Okupilo se čitavo selo; željni su bili da ga čuju. Bila je to retka prilika. Čak i glavni gradovi su pozivali neprekidno Budu, a on nije dolazio. A došao je u ovo malo selo izvan puta - bez ikakvog poziva, jer meštani nikada nisu mogli skupiti hrabrost da ga pitaju da dođe u njihovo selo - samo malo selo, nekoliko koliba, i on je došao bez poziva. Celo selo plamti od uzbuđenja, a on sedi ispod drveta i ne govori.

Oni rekoše: "Koga čekate sada? Svi su ovde; celo selo je ovde. Započnite." Buda je rekao: "Ali moram čekati jer sam došao radi neke osobe koja nije ovde. Obećanje treba ispuniti, račun se mora namiriti. Čekam nju." Onda je došla devojka, i Buda je započeo. Onda, nakon što je govorio, oni su pitali: "Jeste li čekali ovu devojku?"

Budući da je devojka pripadala nedodirljivima - najnižoj *kasti*, niko nije ni pomislio da je Buda čekao nju. On je rekao:

"Da, čekaao sam nju. Kada sam dolazio sreala me je na putu i rekla: 'Čekaj me, jer ja idem radi nekog posla u drugi grad. Ali brzo ću se vratiti.' U prošlim životima negde sam joj obećao da ću, kada postanem prosvetljen, doći i ispričati joj šta mi se dogodilo. Taj račun je morao da se podmiri. To obećanje je visilo iznad mene, a da ga nisam ispunio, morao bih ponovo da dođem."

Videha ili *prakrti-laya*; obe reči su lepe. *Videha* znači bestelesan. Kada dostignete *asamprađnata samadhi* telo je prisutno, ali vi postajete bestelesni. Vi više niste telo. Telo postaje prebivalište, vi niste identifikovani.

Dakle, ova dva izraza su lepa. *Videha* označava onoga koji zna da on nije telo - zna, pamti - ne samo da veruje. I *prakrti-laya*, zato što onaj ko zna da nije telo, on nije više ni *prakrti* - priroda.

Telo pripada materijalnom. Jednom kada niste identifikovani sa materijom u vama, vi niste identifikovani sa materijom izvan, spolja. Čovek koji dostigne to, više nije telo, pošto nije više ispoljen - *prakrti* - njegova priroda se istopila. Nema više sveta za njega; on nije identifikovan. On je postao svedok sveta. Takav čovek se takođe

rađa još samo jednom, jer je morao da izravna mnoge račune; mnoga obećanja da budu ispunjena, mnoge *karme* da budu otpuštene.

Dogodilo se da je Budin rođak Devadata bio protiv njega. Pokušavao je da ga ubije na mnogo načina. Kada je Buda sedeo ispod drveta meditirajući, on je gurnuo na njega veliku stenu s brda. Dok je stena nailazila, svi su pobjegli. Buda je ostao da sedi ispod drveta. Bilo je opasno, stena ga je samo dotakla, očešavši se o njega. Ananda ga je pitao, "Zašto niste pobjegli kada smo se mi razbežali? Bilo je dovoljno vremena."

Buda je rekao: "Za vas ima dovoljno vremena. Moje vreme je isteklo. A Devadata je morao to da uradi. Nekada u prošlosti u nekom životu postojala je neka *karma*. Mora da sam mu naneo neku bol, neku muku, neku brigu. To je moralo da se zaključi. Ako bih pobjegao, ako bih učinio nešto, opet bi nov put započeo."

Videha, čovek koji je postigao *asamprađnata*, ne reaguje. On jednostavno posmatra, svedoči. I to je vatra svedočenja koja pali svo seme u nesvesnom. Dolazi trenutak kada je tlo apsolutno čisto. Ne pos-

toji seme koje čeka da proklija. Onda ne postoji potreba da se vraća natrag. Prvo se priroda rastvara, a onda on rastvara sebe u univerzumu.

Videhe i prakrti-laye postižu asamprađnata samadhi jer su prestali da identifikuju sebe sa svojim telima u svojim prethodnim životima. Oni se ponovo rađaju zato što je ostalo seme želje.

Ja sam ovde da ispunim nešto, vi ste ovde da zatvorite, da okončate moj račun. Vi niste ovde slučajno. Postoje milioni ljudi u svetu. Zašto ste vi ovde, a ne neko drugi? Nešto mora da bude zatvoreno.

Drugi koji su dostigli asamprađnata samadhi, to postižu kroz veru, trud, sećanje, usredsređenost i razlikovanje.

Dakle, postoje dve mogućnosti. Ako ste postigli *asamprađnata samadhi* u vašem prošlom životu, u ovom životu vi ste rođeni Buda - samo je nekoliko semenki koje treba da budu ispunjene, koje treba da budu ostavljene, spaljene uglavnom. Zbog toga ja kažem da ste vi rođeni gotovo kao Buda.

Nije vam potrebno ništa da činite, jednostavno morate posmatrati sve što se događa.

Otuda Krišnamurtijevo neprekidno insistiranje da nije potrebno da se čini ništa. Za njega je to ispravno; ali to nije ispravno za njegove slušaoce. Njegovi slušaoci treba mnogo da urade, i oni će biti zavedeni ovom tvrdnjom. On govori o sebi. On je rođen kao *asamprađnata* Buda. Rođen je kao *videha*; rođeni je *prakrti-laya*.

Kupao se kada je imao samo pet godina pokraj Adyara, i jedan od najvećih teozofa, Lidbiter, ga je zapazio. Bio je sasvim drugačiji tip deteta. Ako bi neko bacio blato na njega, on ne bi reagovao. Mnoga deca su se igrala. Ako bi ga neko gurnuo u reku, on se jednostavno nije opirao. Da, nije se ljutio, nije se borio. Bio je sasvim različitog kvaliteta - kvaliteta jednog *asamprađnata* Bude.

Lidbiter je pozvao Eni Besant da posmatra to dete. On nije bio obično dete i čitav *teozofski* pokret se vrteo oko njega. Oni su se veoma nadali da će postati jedan *avatar* - da će postati savršeni majstor za ovo doba. Ali problem je bio dubok. Izabrali su pravu osobu, ali nade su im bile pogrešne - jer čovek koji je rođen *asamprađnata*

Buda ne može biti aktivan čak ni kao *avatar*. Jer sva aktivnost je prestala. On može jednostavno posmatrati; može biti svedok. Ne možete ga učiniti mnogo aktivnim. On može biti samo pasivan. Izabrali su pravu osobu, ali i pored toga su pogrešili.

Mnogo su se nadali. Onda se ceo pokret okretao oko Krišnamurtija. Onda ga je on napustio, rekavši: "Ne mogu činiti ništa jer ništa nije potrebno," ceo pokret je pretrpeo potpun neuspeh jer su se previše nadali u tog čoveka, tada se cela stvar potpuno preokrenula. Ali to se moglo predvideti.

Eni Besant, Lidbiter i drugi, bili su vrlo, vrlo fine osobe, ali zaista nisu bili vesni istočnih metoda. Mnogo su učili iz knjiga, spisa, ali nisu znali tačno tajnu koju je Patanjđali pokazao: kada se jedan *asampradna, videha*, rodi, on nije aktivan. On je pasivan. Mnogo se može dogoditi kroz njega, ali se to može samo dogoditi ako neko dođe i preda se njemu. Zato što je pasivan, ne može vas prinuditi da učinite nešto. On je dostupan, ali ne može biti agresivan. Njegov poziv je za svakoga i za sve. To je jedan otvoreni poziv, ali vam ne može poslati poziv pojedinačno, jer ne može biti

aktivan. On je jedna otvorena kapija; ako želite, vi možete proći. Poslednji život je apsolutna pasivnost, samo svedočenje. To je jedini razlog zbog koga su *asamprađna* Bude rođene iz svog prošlog života.

Međutim, možete postati *asamprađnata* Buda u ovom životu takođe. Za njih Patanjđali kaže:

Šraddha virya smriti samadhi prajna: Drugi koji su dostigli asamprađnata samadhi, to postižu kroz veru, trud, sećanje, usredsređenost i razlikovanje.

Gotovo je nemoguće prevesti ovo, stoga ću vam radije objasniti nego prevoditi, samo ću vam dati osećaj, jer reči će vas dovesti u zabludu.

Šraddha nije sasvim isto što i vera. To je više kao poverenje. Poverenje je vrlo, vrlo različito od vere. Vera je nešto u čemu ste rođeni; a poverenje je nešto u čemu rastete. Hinduizam je vera; biti hrišćanin; biti musliman jeste vera. Ali biti učenik ovde kod mene jeste poverenje. Ja ne mogu zahtevati veru - zapamtite. Isus takođe nije zahtevao veru, jer vera je nešto u čemu ste rođeni. Jevreji su vernici; oni imaju veru. Zapravo, zbog toga su oni uništili Isusa jer

su mislili da ih on odvodi van njihove vere, da uništava njihovu veru.

On je tražio poverenje. Poverenje je lična intimnost; to nije društveni fenomen. Vi ga dostižete kroz svoj vlastiti odgovor. Niko ne može biti rođen sa poverenjem; u veri svakako da. Vera je mrtvo poverenje; poverenje je živa vera. Stoga pokušajte da razumete razliku.

Šraddha - poverenje - čovek mora da izraste u njemu. A to je uvek lično. Prvi učenici Isusa su postigli poverenje. Oni su bili Jevreji, rođeni Jevreji. Oni su izašli iz svoje vere. To je pobuna. Vera je prazno-verje; poverenje je pobuna. Poverenje vas prvo udaljava od vaše vere. To mora biti tako, jer ako živite usred groblja, onda morate prvo biti izvedeni iz njega. Samo onda možete biti opet uvedeni u život. Isus je pokušao da vodi ljude prema *šradhi*, prema poverenju. To je uvek izgledalo kao uništavanje njihove vere.

Sada kada hrišćani dođu kod mene, ista situacija se opet ponavlja. Hrišćanstvo je vera, isto kao što je judaizam bio vera u Isusovo vreme. Kada hrišćanin dođe kod mene, opet ja moram da ga izvedem iz njegove vlastite vere i da mu pomognem da

raste prema poverenju. Religije su vere, a biti religiozan znači biti u poverenju. Biti religiozan ne znači da se bude hrišćanin, hindus ili musliman jer poverenje nema ime; ono nije imenovano. To je kao ljubav. Da li je ljubav hrišćanska, hindu ili muslimanska? Brak je hrišćanski, hindu, muslimanski. A ljubav? Ljubav ne zna za kaste, ne zna za razlike. Ljubav ne zna hinduse, ne zna hrišćane.

Brak je kao vera; ljubav je kao poverenje. Morate da izrastete u njemu. To je jedna avantura. Vera nije avantura. Vi ste rođeni u tome; sa time ste saobraženi. To je bolje ako tražite utehu i udobnost; bolje je ostati u veri. Budite hindus, budite hrišćanin; sledite pravila. Ali to će ostati mrtva stvar sve dok se ne odazovete svome srcu, dok ne uđete u religiju na svoju vlastitu odgovornost; ne zato što ste rođeni kao hrišćanin. Kako se uopšte možete roditi kao hrišćanin?

Kako je sa rođenjem spojena religija? Rođenje vam ne može dati religiju; to vam samo može dati društvo, veroispovest, sekta; to vam može dati praznoverje. Reč "praznoverje" (superstition) je vrlo, vrlo značajna. Njeno značenje je "prazna vera".

Prefiks "super" znači nepotrebno, suvišno - vera koja je postala nepotrebna, prazna, vera koja je postala mrtva; nekada je možda bila živa. Religija mora da bude rođena uvek iznova.

Zapamtite, vi niste rođeni u religiji, religija mora biti rođena u vama. Onda je to poverenje. Uvek iznova. Ne možete dati svojoj deci vašu religiju. Ona će morati da traže i nađu svoju vlastitu. Svako mora da traži i nađe svoju vlastitu. To je avantura - najveća avantura. Vi se krećete u nepoznatom. Patanjđali kaže *śraddha* je prva stvar, ako želite da postignete *asamprađnata samadhi*. Za *samprađnata samadhi*, razmišljanje je potrebno, ispravno razumevanje. Vidite li razliku? Za *samprađnata samadhi*, ispravno rasuđivanje, ispravno razmišljanje jeste osnova; za *asamprađnata samadhi*, pravo poverenje - a ne rasuđivanje.

Nerasuđivanje je ljubav. A ljubav je slepa. Izgleda slepa prema rasuđivanju, jer ona skače u tamu. Razum pita: "Gde idete? Ostanite u poznatoj teritoriji. Kakva je korist da se krećete prema novoj pojavi? Zašto ne ostanete u staroj verskoj zajednici? To je prikladno, udobno i šta god vam treba, to možete dobiti." Ali svako mora naći

svoj vlastiti hram. Samo onda je to živo.

Vi ste ovde sa mnom. To je poverenje. Kada ja više nisam ovde, vaša deca mogu biti sa mnom. To će biti vera. Poverenje se dešava samo sa živim učiteljem; vera sa mrtvim učiteljima koji više nije tu. Prvi učenici imaju religiju. Druga, treća generacija ubrzo gubi religiju, ona postaje sekta, vera. Onda je jednostavno sledite jer ste rođeni u njoj. To je dužnost, nije ljubav. To je društvena institucija. To pomaže, ali to nije ništa duboko u vama. To vam ne donosi ništa; to nije dešavanje; to nije otvaranje dubine u vama. To je samo površina, lice. Samo idite i pogledajte u crkvama. Nedeljom ljudi odlaze, čak se i mole. Ali čekaju kada će se to završiti.

Mali dečak je sedeo u crkvi. Došao je prvi put, ima samo četiri godine. Majka ga je pitala: "Kako ti se svidelo?" On je odgovorio: "Muzika je dobra, ali reklame su previše duge." To su reklame kada vi nemate poverenje. *Šraddha* je ispravno poverenje; vera je pogrešno poverenje. Ne primajte religiju od nekog drugog. Vi je ne možete pozajmiti; to je obmana. Dobijate je bez plaćanja za nju, a sve treba da se plati. Nije jeftino dospeti do *asamprađnata samadhija*.

Morate platiti punu cenu, a puna cena je vaše celokupno biće.

Biti hrišćanin samo je etiketa; biti religiozan nije etiketa. Celo vaše biće je uključeno, to je obavezivanje. Ljudi mi dođu i kažu: "Mi vas volimo. Šta god vi kažete je dobro. Ali ne želimo da preuzmemo *sannyas* jer ne želimo da se obavezujemo." Međutim, dok se ne obavežete, uključite, ne možete da rastete, jer onda ne postoji uzajamni odnos. Između vas i mene onda ima reči, ali nema povezanosti. Onda ja mogu biti učitelj, ali nisam majstor za vas. Onda vi možete biti učenik, ali ne i pristalica, sledbenik.

Shradha, poverenje, prva su vrata, a druga su virya. Ovo je takođe teško. Prevedeno je kao 'napor'. Ne, napor je jednostavno deo toga. Reč *virya* znači mnogo stvari, ali izvorno ona označava bioenergiju. Jedno od značenja reči *virya* je sperma, seksualna moć. Ako zaista želite da je prevedete tačno, *virya* je bioenergija, vaša celovita energetska pojava - vi kao energija. Naravno, ova energija može biti pokrenuta kroz trud; otuda, jedno od značenja je 'napor'.

Inače to je nedovoljno - nije tako

bogato kao reč *virya*. *Virya znači da vaša čitava energija mora da bude uneta u to. Samo um neće biti dovoljan.* Možete iz uma reći *da*, ali to neće biti dovoljno. Vaša celokupnost, bez zadržavanja ičega u pozadini: to je značenje reči *virya*. A to je moguće samo kada postoji poverenje. Inače vi ćete se držati nečega samo toliko koliko ste sigurni, bezbedni, jer: "Ovaj čovek možda vodi nekuda pogrešno, stoga se možemo povući svakog trenutka. Svakog trenutka možemo reći: 'Što je dosta, dosta je; ne više'."

Zadržavate deo sebe upravo da biste pažljivo motrili, gde taj čovek vodi. Ljudi mi dođu i kažu: "Mi ćemo posmatrati. Pustite nas prvo da posmatramo šta se događa." Oni su vrlo bistri - domišljate budale - jer ove stvari ne mogu biti posmatrane spolja. Ono što se dešava unutarnji je fenomen. Štaviše, vi ne možete ni videti kome se to dešava mnogo puta. Mnogo puta samo ja mogu videti šta se dešava. Vi samo docnije postajete svesni, šta se dogodilo.

Drugi ne mogu posmatrati. Ne postoji mogućnost da se to posmatra spolja. Kako možete posmatrati spolja? Pokrete može videti; možete videti da ljudi rade

meditaciju. Ali ono što se događa iznutra, to je meditacija. Ono što oni rade spolja, samo je stvaranje situacije.

Dogodilo se: postojao je vrlo veliki sufi majstor, Jalaludin. Imao je malu školu izuzetnih sledbenika, neobičnih, jer je bio vrlo probirljiv čovek. On ne bi odobrio pristup nikome dok ne bude izabran. Radio je samo sa malobrojnim, ali ljudi su ponekad dolazili u prolazu da vide šta se tamo dešava. Došla je jedna grupa ljudi, bili su profesori. Oni su uvek vrlo oprezni ljudi, vrlo lukavi, i posmatrali su. U dvorištu majstoro-ve kuće sedela je grupa od pedeset ljudi, izvodeći ludačke pokrete neki su se smejali, neki su plakali, neki su skakali. Profesori su posmatrali.

Rekli su: "Šta se dešava? Ovaj čovek ih vodi prema ludosti. Oni su već ljudi, budale - jer jednom kada poludite biće teško vratiti se natrag. A ovo je besmislica; nikada nismo ovako nešto čuli. Kada ljudi meditiraju, oni sede smireno."

Među njima se vodila velika rasprava. Grupa njih je rekla: "Zato što ne znamo šta se dešava, nije dobro donositi neki sud." Među njima bila je i treća grupa koji su rekli: "Šta god da je to, vredno je uživanja."

Voleli smo ovo da posmatramo. Lepo je. Zašto ne bismo uživali u tome? Što bismo se brinuli šta oni rade. Lepa je stvar posmatrati ih."

Onda posle nekoliko meseci, ista grupa je opet došla u školu da posmatra. Šta je tada događalo? Svi su bili smireni. Bilo je tu pedeset osoba, majstor je bio prisutan - sedeli su tiho, tako smireno, kao da nije bilo nikoga, poput statua. Opet je došlo do rasprave. Bila je grupa koja je rekla: "Oni su sada beskorisni. Šta ima da se vidi? Ništa! Kada smo prvi put dolazili bilo je lepo. Uživali smo u tome. Sada su baš dosadni." Druga grupa je rekla "Mislamo da sada meditiraju. Prvi put su jednostavno bili ljudi. Ovo je prava stvar koju čine; ovako se radi meditacija. O tome piše u spisima, opisana je na ovaj način."

Međutim, postojala je još treća grupa, koja je rekla: "Mi ne znamo ništa o meditaciji. Kako možemo suditi?"

Onda, posle nekoliko meseci grupa je opet došla. Sada nije bilo nikoga. Samo je učitelj sedeo, smešeći se. Svi sledbenici su nestali. Onda su oni pitali: "Šta se dešava? Kada smo prvi put došli bila je luda gomila, mislili smo da je to beskorisno; da

vi upravljate ludim ljudima. Sledeći put kada smo došli bilo je vrlo dobro. Ljudi su meditirali. Gde su svi otišli?"

Majstor je rekao: "Posao je obavljen, sledbenici su nestali. Ja se smešim srećan jer se cela stvar dogodila. A vi ste budale, ja to znam! Ja sam takođe posmatrao - ne samo vi. Znam koje su se rasprave vodile, i šta ste mislili prvi put i drugi put." Jalaludin je rekao: "Napor koji ste uložili da dođete ovde tri puta dovoljan je za vas da postanete meditanti. A rasprava koju ste vodili, toliko energije je bilo dovoljno da vas učini smirenim. U istom periodu, ovi sledbenici su iščezli, a vi ste ostali na istom mestu. Uđite, ne gledajte spolja" Oni su rekli: "Da! Zbog toga mi dolazimo iznova, da posmatramo šta se događa. Kada smo sigurni, onda... Inače mi ne želimo da se predamo."

Lukavi ljudi nikada ne žele da budu predani, ali ima li ikakvog života bez poverenja? Međutim lukavi ljudi misle da je predanost ropstvo. Ali, da li postoji sloboda bez ropstva? Prvo morate da se krećete u nekom odnosu, u vezi, samo onda možete otići izvan toga. Prvo treba da se krećete u dubokom poverenju, od dubine do dubine,

od srca do srca, i samo onda možete to transcendirati. Nema drugog puta. Ako se samo krećete spolja i posmatrate, nikada nećete ući u hram - hram je predavanje. I samo onda može biti odnosa.

Majstor i sledbenik su u ljubavnom odnosu, u najvišoj ljubavi koja je moguća. Dok takav uzajamni odnos ne postoji, ne možete rasti. Patanjđali kaže: "Prvo je poverenje - *śraddha* - drugo je energija - napor." ***Čitava vaša energija treba da bude uvedena unutra, samo njen deo neće delovati.*** Ako pristupite samo delimično, a drugim delom ostanete van, to može biti destruktivno, jer će to postati rascep u vama. To će u vama stvoriti napetost; to će postati pre uznemirenost nego blaženstvo.

Blaženstvo je gde ste vi u svojoj celokupnosti; uznemirenost je gde ste samo jednim delom, jer onda ste podeljeni i postoji napetost, jer dva dela idu odvojenim putevima. Tada ste u teškoćama.

Drugi koji su dostigli asamprađnata samadhi, to postižu kroz veru, trud, sećanje, usredsređenost i razlikovanje.

Ova reč *prisećanje* je *smrti*: to je *pamćenje* - ono što Gurđijev zove sećanje sebe. To je *smrti*. Vi se ne sećate sebe.

Možete se sećati miliona stvari, ali vi stalno zaboravljate sebe, šta vi jeste. Gurđijev je imao tehniku. Dobio ju je od Patanjđalija. Zapravo, sve tehnike su došle od Patanjđalija. On je prvi majstor tehnika. *Smrti* je sećanje ili pamćenje - svest o sebi pri svemu što činite. Hodate i sećate se u dubini: "Ja hodam, ja jesam." Ne budite izgubljeni u hodanju. Hodanje postoji - kretanje, aktivnost - i unutarnji centar je tu, samo svestan, posmatra, svedoči.

Nije potrebno to da ponavljate u umu: "Ja hodam." Ako ponavljate, to nije sećanje. Morate biti neverbalno svesni toga: "Ja hodam, ja jedem, ja govorim, ja slušam." Šta god da činite ne treba unutra "Ja" da bude zaboravljeno; ono treba da ostane. To nije samosvest. To je svest o Sebi. Samosvest je ego, a svest o Sebi je *asmita* - čistota, samo bivanje svesnim da "ja jesam".

Obično vaša svesnost je usmerena prema predmetu. Vi gledate u mene: čitava vaša svesnost se kreće prema meni kao strela. Ali vi ste usmereni samo prema meni. Sećanje na Sebe znači da imate duplo usmerenu strelu: jedna njena strana pokazuje prema meni, druga strana pokazuje pre-

ma vama. Duplo usmerena strela je *smrti* - sećanje Sebe ili svest o Sebi.

To je vrlo teško, jer lako je sećati se objekta, a zaboraviti sebe samog. Suprotno je takođe lako - sećati se sebe, a zaboraviti objekat. Oboje su laki; zbog toga oni koji su na tržnici, u svetu, i oni koji su u manastiru, izvan sveta, jesu isti. Oboje su jednousmereni. Na trgu oni gledaju u stvari, objekte. U manastiru, oni gledaju u sebe.

Smrti nije ni na trgu, ni u manastiru. *Smrti* je fenomen svesti o sebi kada su oboje, i subjekat i objekat, zajedno u svesti. To je najteža stvar u svetu. Ako možete dospeti dotle makar za jedan trenutak, jedan odvojen trenutak, imaćete odmah odbljesak *satorija*. Odmah ćete se premestiti iz tela, negde drugde.

Pokušajte to. Ali zapamtite, ako nemate poverenje to će postati napetost. Mnogi problemi su tu obuhvaćeni. To će postati takva napetost da možete poludeti, jer to je vrlo napeto stanje. Zbog toga teško je zapamtiti oba - objekat i subjekat, spoljašnje i unutarne. Da se sećamo oba vrlo je, vrlo teško. Ako ima poverenja, to poverenje će smanjiti napetost, jer poverenje je ljubav. To će vas umiriti; to će biti umirujuća sila

oko vas. Inače napetost može postati tako velika, da ne biste bili sposobni da spavate. Nećete moći da budete na miru nijednog trenutka, jer će to biti konstantan problem. Bićete samo neprekidno uznemireni.

Zbog toga možemo učini jedno, to je lako. Otići u manastir, zatvoriti oči, sećati se sebe, zaboraviti svet. Ali šta vi činite? Vi ste jednostavno obrnuli ceo proces, ništa drugo. Nema promene. Ili zaboravite ove manastire, hramove i ove majstore, i budite u svetu, uživajte u svetu. To je takođe lako. Teška je stvar da se bude svestan oba. Kada ste svesni oba, i energija je istovremeno svesna, usmerena u dijametralno suprotnim pravcima, dimenzijama, postoji nadilaženje, transcendencija. Vi jednostavno postajete treće: postajete svedok oba. A kada treće uđe, prvo pokušajte da vidite objekat i sebe samog. Ali ako pokušate da vidite oboje, ubrzo, uskoro, osetićete da se nešto dešava u vama - jer postajete treće, vi ste između dvoje, između objekta i subjekta. Vi sada niste ni objekat ni subjekat.

Postignite to kroz veru, trud, sećanje, usredsređenost i razlikovanje.

Šraddha, poverenje, i virya, apsolutna predanost, celokupna energija treba da

budu uneseni unutra, čitav vaš potencijal treba da bude unet unutra. Ako ste stvarno tragalac za istinom, vi ne možete tražiti ništa drugo. To je potpuna angažovanost. Ne možete načiniti to sporednim poslom tako da: "Ponekad ujutru meditiram, a onda odlazim". Ne, meditacija mora da vam postane neprekidna dvadeset četiri časa. Šta god da radite, meditacija neprekidno mora da bude prisutna u pozadini. Energija će biti potrebna; čitava vaša energija će biti potrebna.

A sada nekoliko stvari. Ako je potrebna čitava vaša energija, seks automatski nestaje jer nemate energiju za gubljenje. *Brahmacharya* za Patanjđalija nije disciplina, to je posledica. Vi uložite svoju čitavu energiju, stoga nemate nikakvu energiju za seks. To se dešava u običnom životu takođe. Možete videti velikog slikara: on potpuno zaboravlja svoju ženu. Kada slika u njegovom umu ne postoji seks, jer se kreće čitava energija. Nemate nikakvu suvišnu energiju.

Veliki pesnik, veliki pevač, veliki plesač koji se kreće potpuno u svojoj predanosti, automatski biva u celibatu. On za to nema disciplinu. Seks je suvišna energija.

ja, seks je sigurnosni ventil. Kada ste previše u sebi i ne možete učiniti ništa s tim, priroda je načinila sigurnosni ventil, možete je izbaciti. Možete je otpustiti, inače poludećete ili izgoreti - eksplodirati. Ako pokušate da je suzbijete, onda ćete takođe poludeti, jer potiskivanje neće pomoći. Potreban je njen preobražaj, a preobražaj dolazi iz totalnog poverenja i predanosti. Ratnik, ako je zaista ratnik, nepogrešiv ratnik, biće iznad seksa. Njegova čitava energija se kreće u drugom smeru.

Postoji vrlo lepa priča o velikom filozofu, misliocu, njegovo ime je Vačaspati... Toliko je bio angažovanom u svom izučavanju da, kada ga je njegov otac pitao: "Dakle, ja sam sve stariji i ne znam kada ću umreti - to se može svakog časa dogoditi - a ti si mi sin jedinac, pa bih želeo da se oženiš". On je bio toliko udubljen u svoje učenje da je samo odgovorio: "U redu." On nije čuo šta je otac rekao. Tako se oženio. Oženio se, ali je potpuno zaboravio da ima ženu, toliko je bio angažovan.

Ovo se može dogoditi samo u Indiji; ne može se dogoditi nigde drugde: žena ga je toliko volela da nije želela da mu smeta. Kaže se da je prošlo dvanaest godina. Ona

ga je služila kao senka, starala se na svaki način, ali mu nije smetala, niti je ikada kazala: "Ja sam ovde, a šta ti radiš?" On je neprekidno pisao komentar - jedan od najvećih koji je ikada napisan. Pisao je komentar o Badarayaninim (*Veda Vyasa*) *Brahma-sutrama* i bio je toliko angažovan, da ne samo da je zaboravio svoju ženu, već nije bio svestan ni ko mu donosi hranu, ko odnosi posuđe, ko dolazi uveče i pali svetlo u lampi, ko priprema njegov krevet.

Prošlo je dvanaest godina i nastupilo je veče kada je komentar završen. Upravo ispred pisanja poslednje reči, on se zavetovao, da kada komentar bude okončan on će postati *sannyasin*. Onda se neće baviti umom, i sve je završeno. Ovo je jedina *karma* koja treba da bude okončana, ispunjena.

Te noći se malo opustio, jer zadnju rečenicu je napisao oko ponoći, i po prvi put je postao svestan svoje okoline. Lampa je slabo svetlela i trebalo joj je više ulja. Lepa ruka je nalivala ulje u nju. Pogledao je natrag da vidi ko je to. Nije mogao prepoznati lice, pa je pitao: "Ko si ti i šta radiš ovde?" Žena je rekla: "Sada kada ste me pitali moram vam reći da ste me pre dvana-

est godina doveli kao svoju ženu, ali ste bili toliko angažovani, tako mnogo predani svom poslu, a ja nisam želela da vas prekidam i smetam vam."

Vačaspati je počeo da plače, počeo je da lije suze. Žena je pitala: "U čemu je stvar?" On je odgovorio: "Ovo je vrlo složeno. Izgubljen sam, komentar sam završio i sada sam *sannyasin*. Ne mogu biti domaćin, ne mogu biti suprug. Završio sam komentar i zavetovao sam se, nemam više vremena, odmah ću otići. Zašto mi nisi ranije rekla? Mogao sam da te volim. Šta mogu učiniti za tvoje služenje, tvoju ljubav, tvoju predanost?"

Stoga je on nazvao svoj komentar *brahma-sutri*, *Bhamati*. Bhamati je bilo ime njegove žene. Ime je apsurdno, jer da se nazovu Badarayanine *brahma-sutre* i njihov komentar *bhamati*, to nema veze. Međutim, on je rekao: "Sada ništa drugo ne mogu da učinim. Poslednja stvar je da napišem ime knjige, stoga mogu da je nazovem *Bhamati* kako bi to zauvek bilo zapamćeno."

Ostavio je kuću. Žena je plakala, ali ne u bolu već u apsolutnom blaženstvu. Rekla je: "Ovo je dovoljno. Ovaj gest, ova ljubav u vašim očima, dovoljna je. Dovolj-

no sam dobila; ne osećajte se krivim. Idite! I zaboravite me potpuno. Ne bih želela da budem breme u vašem umu. Nije potrebno da me se sećate."

To je moguće, ako ste totalno angažovani seks potpuno nestaje jer seks je sigurnosni ventil. Kada imate neiskorišćenu energiju, onda seks postaje duh koji vam ne da mira, stalno je oko vas. Kada je energija potpuno iskorišćena, seks nestaje. I to je stanje *brahmacharya*, *virya*; stanje cvetanja sveg vašeg energetskog potencijala.

Trud, sećanje, usredsređenost i razlikovanje:

Šraddha - poverenje; *virya* - vaša totalna bioenergija, vaše potpuno predavanje i trud; *smrti* - svest o sebi; i *samadhi*. Reč *samadhi* označava stanje uma gde ne postoji teškoća. Ona dolazi od reči *samadhan* - stanje uma kada se osećate apsolutno u redu, bez problema, bez pitanja, skladno stanje uma. To nije koncentracija, nije usredsređenost. Usredsređenost je upravo kvalitet koji nastupa u umu koji je bez problema. Teško je to prevesti.

Koncentracija je delimična, nepotpuna - ona se spontano dešava. Pogledajte

dete koje je obuzeto svojom igrom, ono je koncentrisano bez ikakvog napora. Ono nije koncentrisano na svoju igru. Koncentracija je nusproizvod. Ono je tako obuzeto igrom da se događa koncentracija. Ako se smišljeno usredsredite na nešto, onda postoji trud, onda ima napetosti, onda ćete biti umorni.

Samadhi se dešava automatski, spontano, ako ste apsorbovani. Ako me slušate, to je *samadhi*. Ako me slušate potpuno, nema potrebe ni za kakvom drugom meditacijom. To postaje usredsređenost. Vi se ne usredsređujete - ako slušate odano, s puno ljubavi, usredsređenost sledi sama.

U *asamprađnata samadhiju*, kada je poverenje potpuno, kada je napor potpun, kada je sećanje duboko, *samadhi* se dešava. Šta god da činite, vi činite sa totalnom usredsređenošću - bez ikakvog truda da vršite usredsređivanje. A ako koncentracija iziskuje napor, to je opasno. To će biti kao bolest u vama; bićete tim uništeni. Koncentracija treba da bude posledica. Volite neku osobu, i samo bivajući s njom, bićete usredsređeni. Zapamtite, nikada se ne koncentrišite na nešto. Bolje slušajte dublje, slušajte potpuno, i imaćete usredsređenost koja će doći sama od sebe.

Isto je tako i sa razlikovanjem - *prađna*. *Prađna* nije razlikovanje; razlikovanje je opet deo *prađne*. *Prađna* znači mudrost - spoznavajuća svesnost koja sve razlikuje po svojoj prirodi. Buda je rekao da kada plamen meditacije gori visoko, svetlost koja okružuje plamen jeste *prađna*. Kada je *samadhi* unutra, onda je svuda oko vas svetlost, to je *aura* koja vas sledi. U svakom vašem činu vi ste mudri; ne pokušavate da budete mudri, to se jednostavno dešava jer ste totalno svesni. Šta god da činite dešava se da je mudro - a ne zato što neprekidno mislite da učinite ispravnu stvar.

Čovek koji neprekidno misli da čini ispravnu stvar, neće biti sposoban da učini ništa - neće biti sposoban čak ni da učini nešto pogrešno, jer će to postati takva napetost za njegov um. I šta je ispravno, a šta je pogrešno? Kako možete presuditi? Čovek mudrosti, čovek razumevanja, ne bira. On jednostavno oseća. On jednostavno izbací svoju svest svuda, i u tom svetlu se kreće. Gde god da se kreće ispravno je.

Ispravno ne pripada stvarima; to pripada vama - čoveku koji se kreće. Nije Buda namerno činio ispravne stvari - ne!

Šta god da je spontano činio bilo je ispravno. Razlikovanje je nedovoljna, oskudna reč. Čovek razumevanja ima razlikovanje. On ne misli o tome; njemu je to baš lako. Ako želite da izađete iz ove sobe, jednostavno prođete kroz vrata. Ne pipate. Ne idete prvo do zida i ne pokušavate da nađete put. Jednostavno izađete. Čak i ne razmišljate da su to vrata.

Ali kada slep čovek mora da izađe napolje on pita: "Gde su vrata?" i onda pokušava da ih nađe. On će kucati mnoga mesta svojim štapom, opipavaće misleći neprekidno u umu: "Jesu li ovo vrata ili zid? Idem li ispravno ili pogrešno?" A kada dođe do vrata, on misli: "Da, sada su ovo vrata."

Sve se ovo dešava jer je on slep. Morate razmišljati jer ste slepi, morate verovati u ispravno i pogrešno jer ste slepi; morate biti u disciplini i moralnosti jer ste slepi. Kada razumevanje cveta, kada plamen razlikovanja i uočavanja postoji, jednostavno vidite sve jasno. Kada imate unutarju jasnoću, sve je jasno; počinjete da uočavate, imate moć opažanja. Šta god da činite jednostavno je ispravno. Ne radite to zato što je tako 'ispravno', nego vi radite to

s razumevanjem prave prirode stvari, i zato je ispravno.

Šraddha, virya, smriti, samadhi, prađna. Drugi koji dostižu *asamprađnata samadhi* postižu to kroz poverenje, beskonačnu energiju, trud, potpuno samoprisećanje, neispitujući um i plamen razumevanja.

PRIVLAČNOST NAPORNOG

Izlaganje 2. januara 1975.

u Buddha dvorani.

Prvo pitanje:

Ono što ste govorili o Heraklitu, Hristu i Zenu izgleda slično učenjima dečjeg vrtića u poređenju sa Patanjđalijem. Heraklit, Hrist i Zen čine da završni korak izgleda blizak; Patanjđali čini da čak i prvi korak izgleda gotovo nemoguć. Izgleda da su zapadnjaci, kao mi, teško počeli da shvataju obim rada koji treba uložiti.

Lao Ce kaže: "Ako se *Tao-u* ne bi smejali, to ne bi bio *Tao*." A ja bih želeo da vam kažem: Ako me pogrešno ne shvatite, vi nećete biti vi. Vi ste prinuđeni pogrešno da shvatite. Vi niste razumeli šta sam ja govorio u Heraklitu, Hristu i Zenu; a ako ne možete razumeti Heraklita, Zen i Isusa, onda nećete moći da razumete ni Patanjđalija.

Prvo pravilo za razumevanje jeste da to ne može da se upoređuje. Kako može-

te porediti? Šta vi znate o unutarnjem stanju Heraklita ili Bašoa, Bude, Isusa ili Patanjđalija? Ko ste vi da upoređujete? - jer poređenje je procenjivanje. Ko ste vi da sudite? Ali um želi da sudi, jer se u prosuđivanju um oseća superiornim. Postajete sudija; vaš ego se oseća vrlo, vrlo dobro. Hranite ego. Kroz ocenjivanje i upoređivanje vi mislite da znate.

Oni su različiti tipovi cvetova - neuporedivi. Kako možete uporediti ružu sa lotosom? Ima li ikakve mogućnosti da se upoređuju? Ne postoje mogućnosti jer oboje su različiti svetovi. Kako možete upoređivati mesec sa suncem? Ne postoji mogućnost. Oni su različite dimenzije. Heraklit je divlji cvet; Patanjđali je kultivisana bašta. Patanjđali će biti bliži vašem intelektu, Heraklit bliži vašem srcu. Međutim, kako idete dublje, razlike se gube. Kada vi sami započnete da cvetate, onda novo razumevanje sviće u vama - razumevanje da se cvetovi razlikuju u svojoj boji, oni se razlikuju u svom mirisu, oni se razlikuju u svom obliku i imenu.

Ali u cvetanju oni se ne razlikuju. Cvetanje, fenomen da su oni procvetali, isti je. Heraklit je, naravno, drugačiji; mora da

bude. Svaka individua je jedinstvena; Patanjđali je drugačiji. Ne možete ih staviti u istu kategoriju. Ne postoje pregrade gde ih možete strpati, kategorizovati ih. Ali kada i vi procvetate, onda ćete razumeti da cvetanje je isto bilo da je cvet lotos ili ruža - nema razlike. Unutarnji fenomen energije koja se time slavi je isti.

Oni govore različito; oni imaju različite obrasce uma. Patanjđali je naučni mislilac. On je gramatičar, lingvista. Heraklit je divlji pesnik. On ne brine o gramatici, jeziku i formi. A kada kažete, da slušajući Patanjđaliju, osećate da Heraklit, Bašo i Zen izgledaju detinjasto, učenja iz dečjeg vrtića, vi ne kažete ništa o Patanjđaliju ili Heraklitu, vi govorite o sebi. Kažete da ste osoba orijentisana na um.

Patanjđalija možete razumeti; Heraklit vam jednostavno izmiče. Patanjđali je mnogo čvršći, ozbiljniji. Možete ga dohvatiti i razumeti. Heraklit je oblak, ne možete ga uopšte uhvatiti. Patanjđalija možete 'uhvatiti i za glavu i za rep'; on izgleda racionalan. Šta ćete učiniti sa Heraklitom, sa Bašoom? Ne, jednostavno oni su suviše iracionalni. Razmišljanjem o njima, vaš um postaje apsolutno nemoćan. Kada iskažete

takve stvari kao poređenja, ocene, vi govorite nešto o sebi - ono ko ste vi.

Patanjđali može biti shvaćen; nema sumnje u to. On je apsolutno racionalan, može da se sledi, nema problema s tim. Sve njegove metode rada mogu da se sprovedu jer vam on objašnjava kako, a 'kako' uvek je lako razumeti. Šta da se čini? Kako da se čini? On vam daje načine izvođenja.

Pitajte Bašoa ili Heraklita šta da radite, oni će jednostavno reći da nema ništa da se čini. Onda ste izgubljeni. Ako nešto treba da se učini vi možete to uraditi, ali ako ništa ne treba da se čini, vi ste izgubljeni. Vi ćete i dalje nastavljati da pitate, opet i opet, "Šta da uradim? Kako da uradim? Kako da postignem ovo o čemu vi govorite?"

Oni govore o onom najvišem ne kazujući o putu koji vodi do toga. Patanjđali govori o putu, nikada ne govoreći o cilju. Patanjđali se bavi sredstvima, Heraklit sa ciljem. Cilj je misteriozan. To je poezija; to nije matematičko rešenje. To je misterija. Ali staza je naučna stvar, tehnika, znati kako; to vas privlači. Ali ovo pokazuje nešto o vama, ne o Heraklitu ili Patanjđaliju. Vi ste osoba orijentisana na um, osoba ori-

jentisana na glavu. Pokušajte da uvidite ovo. Ne upoređujte Patanjđalija i Heraklita. Jednostavno pokušajte da vidite stvar - da ona pokazuje nešto o vama. Ako ona pokaže nešto o vama, vi nešto možete uraditi.

Nemojte misliti da znate šta je Patanjđali i šta je Heraklit. Ne možete razumeti čak ni običan cvet u bašti, a oni su najviše rascvetavanje samog postojanja. Dok ne procvetate na isti način, nećete biti sposobni da razumete. Ali možete porediti, možete suditi, a kroz prosuđivanje propustićete celu suštinu.

Dakle, prvo pravilo razumevanja je nikada ne ocenjivati. Nikada ne procenjajte i nikada ne upoređujte Budu, Mahaviru, Muhameda, Hrista, Krišnu; nikada ne upoređujte! Oni postoje u dimenziji izvan poređenja, a šta god da znate o njima zaista je ništa - samo fragmenti. Vi ne možete imati totalno razumevanje. Oni su toliko iznad. Zapravo, vi jednostavno vidite njihovu refleksiju u ogledalu svog uma.

Vi niste videli mesec; videli ste mesec odražen u jezeru. Niste videli realnost; jednostavno ste videli odraz; a odraz zavisi od ogledala. Ako je ogledalo manjkavo, odraz je različit. Vaš um je vaše ogle-

dalo.

Kada kažete da Patanjđali izgleda vrlo velik, i učenje je vrlo veliko, vi jednostavno govorite da ne možete uopšte razumeti Heraklita. A ako ga ne možete razumeti, to jednostavno pokazuje da je on više iznad vas nego što je Patanjđali. Barem možete razumeti ovoliko - da izgleda da Patanjđali jeste težak. Sada me sledite pažljivo. Ako je nešto teško, vi se možete latiti toga. Ma koliko da je teško, možete prionuti! Nužan je mnogo veći napor, ali se to može uraditi.

Heraklit nije lak; on je jednostavno nemoguć. Patanjđali je težak. Teško možete razumeti, možete nešto učiniti, možete uložiti svoju volju u to, svoj napor, svu svoju energiju, možete učiniti nešto, i to može biti rešeno. Teško može biti učinjeno lakim, mnogo suptilnije metode mogu biti otkrivene. Ali šta ćete učiniti sa nemogućim? Ono se ne može učiniti lakšim. Ali vi možete obmanuti sebe. Možete reći da nema ničega u tome, to je učenje dečjeg vrtića, a vi ste tako odrasli, pa to nije za vas; to je za decu, ne za vas.

Ovo je trik uma da se izbegne nemoguće, jer vi znate da to nećete moći da rešite. Stoga je jedini najlakši smer jednos-

tavno reći: "To nije za mene; to je ispod mene - učenje dečjeg vrtića," a vi ste odrasla, zrela osoba. Vama treba univerzitet; vama ne treba škola dečjeg vrtića. Patanjđali vam odgovara, izgleda vrlo težak, može biti odgonetnut. Nemoguće ne može biti razrešeno.

Ako želite da razumete Heraklita, ne postoji način izuzev da potpuno odbacite svoj um. Ako želite da razumete Patanjđalija, postoji postepen put. On vam daje korake koje da činite; ali zapamtite, on će vam na kraju, konačno takođe reći: "Odbacite um." Ono što Heraklit kaže na početku, on će reći na kraju, ali na stazi, celim putem, vi ćete biti obmanuti da je proces lakši. Na kraju on će reći istu stvar, ali ipak će tada biti razumljiv jer vas on izgrađuje i usavršava, a skok ne izgleda kao skok kada imate korake.

Upravo je ovakva situacija: Heraklit vas dovodi do ambisa i kaže "Skoči!" Vi gledate dole; vaš um jednostavno ne može da shvati šta on govori. To izgleda samoubistveno. Ne postoje koraci. Pitajte, "Kako"? On kaže: "Ne postoji kako, jednostavno skoči. Šta će ti 'kako'?" Jer ne postoje koraci, stoga 'kako' ne može biti objašnjeno. Vi

jednostavno skočite, a on kaže: "Ako ste spremni ja vas mogu gurnuti, inače nema drugih metoda." Ima li ikakve metode da se skoči? Skok je iznenadan, nagao. Metode postoje kada je to postepen proces. Nalazeći da je to nemoguće, vi se okrećete od toga. Ali da biste utešili sebe da niste takav slabić, vi kažete: "Ovo je za decu. Ovo nije dovoljno teško." Ovo nije za vas.

Patanjđali vas dovodi do istog ambisa, ali on je načinio korake. On kaže: korak po korak. To privlači! Možete razumeti. Matematika je jednostavna; preduzmite jedan korak onda drugi. Ne postoji skok. Međutim, zapamtite, pre li kasnije on će vas dovesti do tačke odakle morate skočiti. Korake je on kreirao, ali oni ne dovode do dna - samo do sredine, a dno je još daleko, možete tačno reći da je to ambis bez dna.

Dakle, koliko koraka vi načinite ne pravi razliku. Ambis ostaje isti. On će vas voditi devedeset devet koraka, i vi ste vrlo srećni - kao da ste prešli ambis, i sada se dno približilo. Ne, dno ostaje isto onoliko udaljeno kao pre. Ovih devedeset devet koraka samo su obmana vašeg uma, samo da vam pruže tehniku, 'kako'. Onda pri stotom koraku, on kaže, "Sada skoči!" A

ambis ostaje isti, razmak je isti.

Nema razlike jer bezdan je beskonačan, Bog je beskonačan. Kako možete sresti njega postepeno? Ali ovih devedeset devet koraka će vas obmanuti. Patanjđali je mnogo lukaviji. Heraklit je nevin; on vam jednostavno kaže: "To je to; ambis je ovde. Skoči!" On vas ne nagovara; on vas ne zavodi. On jednostavno kaže: "To je to. Ako želite da skočite, skočite; ako ne želite da skočite, odlazite."

A on zna da je beskorisno da se načine koraci, jer čovek na kraju mora da skoči. Ali ja mislim da će za vas biti dobro da sledite Patanjđalija jer vas on postepeno zavodi. Vi preduzmete barem jedan korak, onda drugi korak postaje lakši, onda treći. A kada ste preduzeli devedeset devet koraka, teško će biti da se vratite natrag, jer onda će to izgledati apsolutno protiv vašeg ega da se vratite natrag; jer onda će se čitav svet smeјati, a vi ste postali tako veliki mudrac, a vraćate se natrag u svet! Postali ste takav *maha-yogi* - veliki *jogi*, i zašto se vraćate natrag? Sada sve uhvaćeni, i ne možete se vratiti natrag.

Heraklit je jednostavan, nevin. Njegovo učenje nije škola iz dečjeg vrtića, ali

on jeste dete - to je u redu, nevin kao dete, takođe i mudar kao dete. Patanjđali je lukav, bistar, ali Patanjđali će vam odgovarati više jer vama je potreban neko ko vas može voditi lukavim putem do tačke odakle se ne možete vratiti natrag. To postaje jednostavno nemoguće.

Gurđijev je imao običaj da kaže da postoje dva tipa majstora: jedan je nevin i jednostavan, drugi je lukav, oštrouman. On sam je rekao: "Ja pripadam drugoj kategoriji." Patanjđali je izvor svih lukavih majstora. Oni vas vode do vrta ruža, a onda, iznenada, ambis. I vi ste uhvaćeni u takvom zahvatu svog vlastitog delanja, da se ne možete vratiti natrag. Vi ste meditirali, ostavili ste svet, odrekli se žene i dece. Godinama ste radili *asane* (joga položaje), meditirali, i stvorili ste takvu jednu *auru* oko sebe da su vas ljudi poštovali. Milioni ljudi su gledali u vas kao u boga, a sada dolazi ambis. Sada upravo da biste se spasli morate skočiti, samo da biste sačuvali svoj ugled. Gde da odete? Sada ne možete otići.

Buda je jednostavan, Patanjđali je lukav. Sva nauka je lukavost, veština. Ovo treba da se razume, i ja to ne govorim ni u kakvom pogrdnom i omalovažavajućem

smislu, zapamtite; ja ne osuđujem. Sva nauka je lukavost!

Rečeno je da je jedan sledbenik Lao Ce-a, jedan stari čovek, seljak, crpeo vodu iz bunara, i umesto da koristi volove ili konje, on je sam - jedan star čovek - sa svojim sinom, radio slično volu i izvlačio vodu iz bunara, znojeći se; starac je pri tome teško disao. To je bilo teško.

Sledbenik Konfučija je prolazio. Rekao je starom čoveku: "Zar niste čuli? Ovo je vrlo primitivno. Zašto gubite svoj dah? Sada se mogu koristiti volovi, konji se mogu koristiti. Zar niste čuli da u varoši, u gradovima, sada niko ne radi ovako kao što vi radite. Ovo je vrlo primitivno. Nauka je brzo napredovala."

Stari čovek je rekao: "Sačekaj, i ne govori tako glasno. Kada moj sin ode onda ću odgovoriti." Kada je sin otišao da obavi neki posao, on je rekao: "Sada ste vi opasna osoba. Ako moj sin ikada čuje o ovome, odmah će reći: 'U redu! Onda ne želim ovo da vučem. Ne mogu obavljati ovaj posao vola. Potreban je vo'."

Konfučijev učenik je pitao: "Šta je pogrešno u tome?" Starac je rekao: "Sve je pogrešno u tome jer je to lukavstvo. To je

varanje vola; to je obmanjivanje konja. Jedna stvar vodi do druge. Ovaj dečak koji je mlad i nije mudar, ako jednom sazna da može biti lukav sa životinjama, on će se pitati zašto ne bi bio vešt i lukav sa ljudima. Jednom kada sazna da se kroz veštinu i lukavost može eksploatisati, onda ne znam gde će se zaustaviti. Molim vas idite odavde i nikada se ne vraćajte natrag ovim putem. Nemojte donositi takve lukave stvari u ovo selo. Mi smo srećni."

Lao Ce je protiv nauke. On kaže da je nauka lukavost. Ona je obmanjivanje, iskorišćavanje prirode - putem lukavstva prisiljava prirodu. Što više čovek postaje naučan, više je lukav i vešt, on postaje takav. Dok je bezazlen, čovek ne može biti naučan, naporan. Ali čovek postaje vešt i lukav. A Patanjđali znajući dobro da biti naučan jeste lukavost, takođe zna da takav čovek može biti vraćen natrag prirodi samo kroz novi izum, novo lukavstvo.

Joga je nauka o unutaršnjem biću. Zato što niste bezazleni, mora vam se približiti lukavim načinom. Ako ste bezazleni i nevini, nikakva sredstva nisu potrebna, nikakve metode nisu nužne. Jednostavno razumevanje, detinje razumevanje, i bićete

preobraženi. Ali vi niste. Zbog toga osećate da Patanjđali izgleda vrlo velik. To je zbog vašeg uma orijentisanog na glavu i vaše lukavosti.

Druga stvar da se zapamti: on izgleda težak. A mislite da je Heraklit jednostavan? On izgleda težak, to takođe postaje privlačno za ego. Ego uvek želi da učini nešto što je teško, jer nasuprot teškoći vi osećate da ste neko. Ako je nešto vrlo jednostavno, kako ego može biti nahranjen time?

Ljudi mi dolaze i kažu: "Ponekad vi učite da samo sedenjem i ne činjenjem ničega to može da se dogodi. Kako to može biti tako jednostavno? Kako to može biti tako lako?" Čuang Ce kaže: "Lako i jednostavno je ispravno" ali ovi ljudi kažu: "Ne! Kako to može biti lako? To mora biti teško - vrlo, vrlo teško, naporno."

Želite da radite teške stvari jer kada se borite protiv teškoće, protiv struje, osećate da ste neko - pobednik. Ako je nešto jednostavno, nešto je tako lako da čak i dete može to da uradi, gde će onda vaš ego biti? Vi tražite prepreke, tražite teškoće, a ako ih nema vi ih stvarate, tako da se možete boriti, tako da se možete baciti protiv jakog

vetra i možete osećati: "Ja sam neko - pobednik!"

Ali ne budite tako pametni. Znaete frazu "pametni Aleks"?⁵ Možda ne znate odakle to dolazi - to dolazi od Aleksandra. Reč "aleck" dolazi od reči Aleksandar, kao kratica. "Ne budite pametni Aleksandar." Budite jednostavni: ne pokušavajte da budete pobednik, jer to je besmisleno. Nemojte pokušavati da budete neko.

Ali Patanjđali je privlačan; Patanjđali je mnogo privlačan indijskom egu, jer Indija je stvorila najsubtilnije egoiste u svetu. Nigde ne možete naći subtilnije egoiste u svetu kao što možete naći u Indiji. Gotovo je nemoguće naći jednostavnog *jogina*. *Jogin* ne može biti jednostavan, jer radi toliko mnogo *asana*, toliko mnogo *mudri*, od radi tako marljivo, kako onda može biti jednostavan? On misli da bude na vrhu - pobednik. Celi svet mora da mu se klanja; on je elita - sama so života.

Odete li da posmatrate *jogine*, naći ćete u njima vrlo, vrlo prefinjen ego. Njihova unutrašnjost je ostala prazna; tu božansko nije ušlo. Njuhova unutrašnjost je samo

⁵ Smart Aleck.

oltar za njihov ego. Oni su postali vrlo suptilni; mogu postati tako suptilni da izgleda da su vrlo ponizni; ali ako pažljivo posmatrate u njihovoj skromnosti naći ćete takođe ego.

Oni su svesni da su ponizni, to je poteškoća. Stvarno ponizna osoba nije svesna da je skromna. Stvarno skromna osoba je jednostavno ponizna, nije svesna, i stvarno ponizna osoba nikada ne tvrdi: "Ja sam ponizan," jer sve tvrdnje su od ega. Na poniznost se ne može polagati pravo; poniznost nije pretenzija, to je stanje bića. Sva polaganja prava i zahtevi ispunjavaju ego. Zašto se ovo dešava? Zašto Indija postaje vrlo suptilna egoistička zemlja? Kada je tu ego, postajete slepi.

Sada pitajte indijske *jogine*: oni kri-ve i osuđuju čitav svet. Oni kažu 'Zapad je materijalistički - samo Indija je spiritualna'. Čitav svet je materijalistički, kao da tu postoji monopol. A oni su tako slepi, ne mogu videti činjenicu da je upravo obrnut slučaj.

Što sam više posmatrao indijski i zapadni um, osećam da je zapadni um manje materijalistički nego indijski. Indijski um je više materijalistički, prijanja uz stvari više, ne može sudelovati, ne može deliti; on

je tvrdica. Zapadni um može deliti, sudelovati; manje je škrt. Zato što je Zapad stvorio toliko mnogo materijalističkog obilja, ne znači da je on materijalista, a zato što je Indija siromašna, ne znači da je duhovna.

Ako je siromaštvo duhovnost, onda bi impotencija bila *brahmacharya*. Ne, siromaštvo nije duhovnost; niti je bogatstvo materijalizam. Materijalizam ne pripada stvarima, on pripada stanovištu, odnosu prema stvarima. Niti duhovnost pripada siromaštvu, ona pripada unutaršnjem, neznanosti, zajedničkoj deobi. Ne možete naći u Indiji nikoga ko deli išta. Niko ne može da deli, svako gomila. Zato što su takvi grabljivci, oni su siromašni. Jer mali broj ljudi previše zgrće, onda mnogi ljudi postaju siromašni.⁶

Zapad je delio. Zbog toga se celo društvo uzdiglo iz siromaštva do obilja. U Indiji, nekoliko ljudi postaju tako bogati,

⁶ Ovde je takođe na delu i zakon privlačenja po kome ljudi ne prose zato što nemaju, već nemaju zato što prose. To im se sve dešava zbog mentalnog stava po kome žele da imaju jer osećaju da nemaju. Taj unutarnji primarni osećaj, da nemaju, privlači sebi slično, situaciju da još više nemaju. Zato moraju da prose.

tako bogate ljude nigde ne možete naći - ali nekolicina - a čitavo društvo se vuče u siromaštvu, a procep među njima je ogroman. Nigde ne možete naći takav jaz, jaz između bogataša i prosjaka je ogroman. Takav jaz ne može postojati nigde, ne postoji nigde. Bogatih ljudi ima i na Zapadu, i siromašnih ljudi ima na Zapadu, ali jaz među njima nije tako ogroman. Ovde je jaz jednostavno beskonačan. Ne možete zamisliti takav jaz. Kako da se on okonča? On ne može biti prevaziđen jer ljudi su materijalisti. Inače otkuda toliki jaz? Čemu ovaj jaz? Zar ne možete da delite? Nemoguće! Ali samo njihov ego kaže da je takav čitav svet, ceo svet je materijalistički.

Do ovoga je došlo jer su ljudi bili privučeni Patanjđaliju i ljudima koji su davali teške metode. Nije ništa pogrešno sa Patanjđalijem, ali indijski ego je našao lep, suptilan izlaz da bude egoista.

Isto se događa vama. Patanjđali vas privlači; on je težak. Heraklit je 'dečji vrtić' jer je on tako jednostavan. Jednostavnost nikada ne privlači ego. Međutim, zapamtite, ako jednostavnost može postati privlačna, staza nije duga. Ako teškoća postane privlačna, onda će staza biti vrlo duga jer, od

samog početka, radije nego da odbacite ego, vi ste počeli da ga akumulirate.

Ja ne govorim o Patanjđaliju da vas načinim većim egoistom. Pažljivo motrite. Uvek se bojim govoriti o Patanjđaliju, a nikada se ne bojim govoriti o Heraklitu, Bašou, Budi. Bojim se zbog vas. Patanjđali je divan, ali vi možete biti privučeni iz pogrešnih razloga, a pogrešan razlog će biti ako mislite da je on težak, i onda će sama teškoća postati privlačna. Neko je pitao Hilari Edmunda, koji je osvojio Everest - najviši vrh, jedini vrh koji je bio neosvojen - neko je pitao: "Zašto? Zašto ste se upustili u tu nevolju? Šta vam je to trebalo? Čak i ako dospete do vrha, šta ćete raditi? Moraćete da se vratite natrag."

Hilari je rekao: "To je izazov ljudskom egu. Jedan neosvojeni vrh mora da bude osvojen!" Nema druge koristi... Šta ćete vi učiniti? Šta je on uradio? Otišao je tamo, postavio zastavu i vratio se natrag. Kakva besmislica! Mnogi ljudi su umrli u tom nastojanju. Vekovima su mnoge grupe pokušavale. Mnogi su umrli, bili su izgubljeni, pali su u provaliju, nikada se nisu vratili natrag, ali što je to bilo teže postići, više je privlačilo.

Zašto ići na Mesec? Šta ćete učiniti? Nije li Zemlja dovoljna? Ali ne, ljudski ego ne može to tolerisati - da Mesec ostane neosvojen. Čovek mora stići tamo, jer je to teško, on mora da bude osvojen. Tako vi možete biti privučeni iz pogrešnih razloga. Sada odlazak na Mesec nije pesničko nastojanje; to nije kao kada mala deca podignu ruke i pokušavaju da dohvate mesec.

Otkad je čovečanstvo nastalo svako dete je čeznulo da dosegne mesec. Svako dete je pokušavalo, ali razlika se mora dobro razumeti. Nastojanje deteta je lepo. Mesec je tako lep. To je pesnički napor da se dodirne mesec, da se dopre do njega. Ne postoji ego. To je jednostavno privlačnost, ljubavni događaj. Svako dete je u to zaljubljeno. Ako možete naći dete koje nije privučeno mesecom, kakva je to vrsta deteta?

Mesec stvara suptilnu poeziju, suptilnu privlačnost. Čovek bi voleo da ga dodirne i da ga oseti; čovek bi želeo da ode na mesec. Ali to nije razlog za naučnike. Za naučnike Mesec postoji kao izazov. Kako se Mesec usuđuje da bude tu neprekidno, da bude izazov, a čoveku koji je ovde nije dostupan! On mora da stigne tamo.

Možete biti privučeni iz pogrešnih

razloga. Ta greška nije do Meseca, niti do Patanjđalija, nego zato što ste vi privučeni iz pogrešnog razloga. Patanjđali je težak - najteži - jer on analizira čitavu stazu, i svaki deo izgleda da je vrlo težak, ali teškoća ne treba da bude privlačna - zapamtite to. Možete proći kroz Patanjđalijeva vrata, ali da se ne zaljubite u teškoće, već u uvid - u lakoću s kojom Patanjđali osvetljava stazu. Zaljubićete se u lakoću, ne u teškoću na stazi. To će biti pogrešan razlog.

Što ste govorili o Heraklitu, Hristu i Zenu izgleda kao dečji vrtić u poređenju sa Patanjđalijem.

Molim vas ne upoređujte. Upoređivanje je takođe iz ega. U stvarnoj egzistenciji, stvari postoje bez ikakvog poređenja. Drvo koje dosegne do četiri stotine stopa u nebo, i sasvim, sasvim mali cvet u travi, oboje su isti što se tiče egzistencije. Ali vi idete dalje i kažete: "Ovo je veliko drvo, a šta je ovo? Samo obična travka." Vi uvodite poređenje, a kad god dođe do poređenja, nastupa ružnoća. Vi ste uništili fenomen lepote.

Drvo je bilo veliko i divno u svojoj "drv-nosti" a trava je bila divna u svojoj

"travnatosti". Drvo se možda uzdiglo četiri stotine stopa. Njegovo cveće možda cveta na najvišem nebu, a trava samo prijanja uz zemlju. Njeni svetići su vrlo, vrlo mali. Niko ne može biti čak ni svestan kada oni cvetaju ni kada uvenu. Ali kada ova trava cveta, fenomen cvetanja je isti, slavlje je isto, nema ni malo razlike. Zapamtite ovo: u samoj egzistenciji nema poređenja; um donosi poređenje. On kaže: "Vi ste lepši." Zar ne može jednostavno reći: "Vi ste lepi"? Zašto unositi "više lepi" ili "lepši"?

Mula Nasrudin je bio zaljubljen u ženu, i kao što su žene sklone da pitaju, kada ju je Mula Nasrudin poljubio žena je pitala: "Da li me ljubiš kao prvu ženu? Jesam li ja prva žena koju ljubiš? Da li je tvoj poljubac prvi koji daješ ženi?" Nasrudin je odgovorio: "Da, prvi i najslađi."

Upoređivanje je u vašoj krvi. Ne možete ostati sa stvarima kakve jesu. Žena takođe traži upoređivanje; inače zašto bi marila da li je to prvi poljubac ili drugi? Svaki poljubac je nov i nevin. On nema nikakvu vezu s nekim drugi poljupcem iz prošlosti ili budućnosti. Svaki poljubac je

egzistencija za sebe. On postoji sam u svojoj jedinstvenosti. On je vrhunac sam u sebi; on je celina - nije ni na koji način povezan sa prošlošću ili budućnošću. Zašto pitati da li je to prvi? Kakvu lepotu donosi prvi? A zašto ne drugi, zašto ne treći?

Međutim, um želi da upoređuje. Zašto um želi da upoređuje? Jer se kroz upoređivanje ego hrani, pošto: "Ja sam prva žena; ovo je prvi poljubac." Vi niste zainteresovani za poljubac - za kvalitet poljupca. Tog trenutka poljubac otvara vrata srca; vi niste zainteresovani za to, to nije ništa. Zainteresovani ste da li je prvi ili ne. Ego je uvek zainteresovan za upoređivanje, a egzistencija ne zna za poređenje. Ljudi kao Heraklit, Patanjđali, živeli su u egzistenciji, ne u umu. Ne upoređujte ih.

Mnogi ljudi mi dolaze i kažu: "Ko je veći, Buda ili Hrist?" Kakva besmislenost pitati to! "Buda je veći od Hrista, a Hrist je veći od Bude". Ja im na to kažem: "Zašto stalno upoređujete? Suptilna stvar tu deluje. Ako ste sledbenici Hrista, želećete da Hrist bude veći, jer vi možete biti veliki ako je Hrist najveći. To je zadovoljenje vašeg vlastitog ega. Kako može vaš majstor (*guru*) da ne bude najveći? On to mora biti, jer ste

vi tako veliki sledbenik. A ako Hrist nije najveći, gde će onda hrišćani biti? Ako Buda nije najveći, šta će se onda dogoditi s egom budista?

Svaka rasa, svaka religija, svaka zemlja, misli da je sama najveća - ne zato što je neka zemlja velika, ne zato što je neka rasa velika: u ovoj egzistenciji sve je najveće. Egzistencija kreira samo najveće, svako biće je jedinstveno. Ali to ne privlači um jer je onda veličina tako uobičajena. Svako je velik? Kakva je onda korist od toga! Neko mora biti nizak. Hijerarhija mora da bude stvorena.

Jedne noći čitao sam knjigu Đorđa Mikeša, koji je rekao da se u Budimpešti, u Mađarskoj gde je on rođen, zaljubila jedna Engleskinja u njega. U Mađarskoj se Engleskinja zaljubila u njega. On nije bio mnogo zaljubljen; ali nije želeo da bude neučtiv, pa kada ga je ona pitala: "Možemo li se venčati?" on je rekao: "To će biti teško jer mi majka neće dozvoliti, ona neće biti srećna ako se oženim strankinjom." Engleskinju je to veoma mnogo uvredilo. Rekla je: "Šta, ja sam stranac? Ja nisam stranac! Ja sam Engleskinja! Ti si stranac, i tvoja majka takode!" Mikeš je pitao: "U Budimpešti, u

Mađarskoj, jesam li ja stranac?" Žena je odgovorila: "Da! Istina ne zavisi od geografije."

Svako razmišlja na taj način. Um pokušava da ispuni svoje želje, da bude najviši, najveći. Van regiona, rase, zemlje, svega, čovek mora da bude pažljiv - vrlo pažljiv. Samo onda možete otići izvan ovog suptilnog fenomena ega.

Heraklit, Hrist i Zen čine da završni korak izgleda blizak; Patanjđali čini da čak i prvi korak izgleda gotovo nemoguć.

Jer on je oboje. "On je bliži od najbližeg i dalji od najdaljeg", kaže *Upanišada*. On je oboje, i blizu i daleko. Mora da bude, jer ko će biti daleko onda? On mora da bude blizu takođe, jer ko će biti blizu vas? On dodiruje vašu kožu, i on se širi izvan granica. On je oboje!

Heraklit ističe blizinu jer on je jednostavan čovek. On kaže da je tako blizu, ništa nije potrebno činiti da se on dovede bliže. On je gotovo tu; on samo gleda u vrata, kuca na vrata, čeka blizu vašeg srca. Ništa ne treba da se uradi. Jednostavno budite tihi i videćete; samo sedite smireno i

posmatrajte. Nikada ga niste izgubili. Istina je blizu.

Zapravo, pogrešno je reći da je ona blizu jer vi ste sama ta istina. Čak i blizina izgleda da je vrlo, vrlo daleka; čak i blizina pokazuje da postoji rastojanje, udaljenost, procep. Čak i taj jaz ne postoji: vi ste to! Kaže *Upanišada*: "*Ti si to: tat tvam asi.*" Vi ste već to: čak i toliko rastojanje ne postoji da bi se reklo da je to blizu.

Zato što Heraklit i Zen žele od vas da skočite odmah - ne čekajte. Patanjđali kaže da je to vrlo daleko. On je takođe u pravu: to je takođe vrlo daleko. Onda će vas privlačiti više, jer ako je to tako blizu a niste dospeli do njega, vi ćete se osećati vrlo potišteno. Ako je to tako blizu, upravo iza ugla, stoji pored vas, ako je to jedini sused, i svuda vas okružuje a vi ga niste dostigli, vaš ego će se osećati vrlo razočarano. Tako veliki čovek kao vi, i cilj vam je tako blizu a vi to propuštate? To izgleda vrlo frustrirajuće. Ali ako je on vrlo daleko, onda je sve u redu jer vreme je potrebno, napor je nužan - ništa nije pogrešno u vama, on je tako daleko.

Rastojanje je tako veliko. Uzeće vam vreme, vi ćete ići, kretaćete se, i jed-

nog dana ćete stići, uspeti. Ako je on blizu, onda ćete osećati kvalitet. Zašto ga onda ne dostižete? Čitajući Heraklita, Bašoa i Budu, čovek se oseća neudobno. Nikada se to ne dešava sa Patanjđalijem. Čovek se s njim oseća spokojno, udobno.

Pogledajte paradoks uma. Sa najlakšim ljudima čovek se oseća nelagodno. Nelagodnost dolazi od vas. Da se krećete sa Heraklitom ili Isusom vrlo je nelagodno jer oni stalno tvrde da je carstvo božje u vama, a vi znate da ništa ne postoji u vama osim pakla. A oni tvrde da je carstvo nebesko u vama; to postaje neugodno.

Ako je carstvo božje u vama, nešto je pogrešno kod vas. Zašto ga ne možete videti? A ako je tako prisutno, zašto se ne dešava upravo ovog trenutka. To je poruka *zena* - da je ono trenutno, neposredno. Nije potrebno čekati, nije potrebno gubiti vreme. To se može dogoditi odmah sada, baš ovog momenta. Nema opravdanja. Ovo stvara nelagodnost; vi osećate nelagodnost, ne možete naći nikakav izgovor. S Patanjđalijem možete naći milion opravdanja, pošto je cilj vrlo daleko. Nastojanje milionima života je nužno. Da, to se može postići, ali uvek u budućnosti. Vi ste spokojni. Nema

žurbe oko toga, i vi možete ostati kakvi ste upravo sada. Vi ćete sutra ujutru započeti da se krećete na stazi, a takva sutrašnjica nikada ne dolazi.

Patanjđali vam daje prostor, budućnost. On kaže: "Uradi to i to, i uskoro ćeš postići - jednog dana, niko ne zna kada - u nekom budućem životu." Vi ste spokojni, nema žurbe. Možete biti kakvi jeste; nema žurbe.

Ako vas ovi *zen* ljudi dovode do ludila, ne nagonim li vas ja da budete još luđi, mm...? - jer ja govorim s obe strane, dakle nepristrasno. Upravo je ovo put. Ovo je *koan*. Ovo je način da vas otera u ludilo. Ja koristim Heraklita, koristim i Patanjđalija, koristim ih oboje kao trikove da vas nateram u ludilo. Vama se jednostavno ne može dopustiti da se opustite. Uvek kad ima budućnosti, vi ste u redu. Onda um ne mora žudeti za Bogom, i s vama nije ništa pogrešno. Sam fenomen je takav da će zahtevati vreme. Ovo postaje samo izgovor.

Sa Patanjđalijem možete odgađati, sa *zenom* ne možete odgađati. Ako odgađate, to ste vi koji odgađate, ne Bog. Sa Patanjđalijem možete odgađati jer sama priroda Boga je takva da se on može postići samo

postepenim metodama. Vrlo, vrlo teško, zbog toga se sa teškoćom vi osećate ugodno, i ovo je paradoks: s ljudima koji kažu da je to lako, vi se osećate neugodno; a s ljudima koji kažu da je teško, vi se osećate ugodno. To bi trebalo da bude upravo suprotno.

Istinito je i jedno i drugo, jer to zavisi od vas. Ako želite da odlažete, Patanjđali je savršen. Ako želite to ovde i sada, onda ćete morati da slušate *zen* i moraćete da odlučite. Da li vam je hitno? Niste li patili dovoljno? Želite li da patite više? Onda je Patanjđali savršen. Sledite Patanjđalija. Onda negde u dalekoj budućnosti ćete dospeti do blaženstva. Ali ako ste dovoljno patili onda ste zreli da se sada odlučite - a to je ono što zrelost jeste: razumevanje da ste dovoljno patili.

I vi smatrate Heraklita i *zen* da su za decu? Dečji vrtić? Ovo je jedina zrelost, shvatiti: "Dovoljno sam patio." Ako ovo osećate, onda je hitnost stvorena, onda je vatra stvorena. Nešto mora da se učini upravo sada! Ne možete odlagati to; nema značenja u odlaganju. Već ste dovoljno odlagali. Ali ako želite budućnost, želećete da patite malo više, moraćete postati navik-

nuti na pakao, makar samo jedan dan da ostane isto, ili ćete želeći neke modifikacije...

To je ono što Patanjđali kaže: "Uradi ovo, uradi ono, polako. Uradi jednu stvar, onda drugu stvar," milione stvari treba uraditi, a one se ne mogu uraditi odmah, tako da vi nastavljate da menjate sebe. Danas usvojite zavet da nećete biti nasilni, sutra ćete usvojiti drugi zavet. Onda prekosutra bićete u celibatu, na taj način se to nastavlja dalje i dalje, a onda postoje milioni preostalih stvari: laganje treba da se odbaci, nasilje treba ostaviti, agresiju treba ostaviti; ljutnju, mržnju, ljubomoru, posesivnost - imate milion stvari, postepeno. A u međuvremenu ostajete isti.

Kako možete ostaviti ljutnju ako niste odbacili mržnju? Kako možete ostaviti ljutnju ako niste ostavili ljubomoru? Kako možete ostaviti ljutnju ako niste odbacili agresivnost? Oni su međusobno zavisni. Tako kažete da sada više nećete biti ljuti, ali šta govorite? Besmislicu! Zato što ćete ostati puni mržnje, ostaćete agresivni, želećete da dominirate, volećete da budete na vrhu, a odbacujete mržnju? Kako je možete odbaciti? Sve je to međusobno zavisno.

Ovo kaže *zen*: Ako želite da ostavite nešto, shvatite da je ta pojava međusobno povezana sa svime. Ili ostavite to odmah, ili to nikada nećete ostaviti. Ne obmanjujte se. Jednostavno možete se zamajavati: malo ovde, malo zakrpe onde, a stara kuća ostaje sa svom starošću. I dok nastavljate to da radite, bojeći zidove, krpeći rupe, i ovo i ono, mislite da stvarate nov život, a u međuvremenu nastavljate s istim. A što više s njim nastavljate, postajete više i dublje ukorenjeni.

Ne obmanjujte se. Ako možete razumeti, razumite odmah bez odlaganja. To je poruka *zena*. Ako ne možete razumeti, onda nešto mora da se učini, i Patanjđali će biti dobar. Sledite Patanjđalija. Jednog dana doći ćete do razumevanja gde ćete uvideti da je cela ova stvar bila trik - trik vašeg uma da izbegne realnost, da izbegne i pobegne - i tog dana iznenada ćete ga odbaciti.

Patanjđali je postepen, *zen* je iznenadan. Ako ne možete biti iznenadni, onda je bolje da budete postepeni. Bolje nego da ne budete ništa, ni ovo ni ono, bolje je da budete postepeni. Patanjđali će vas dovesti takođe do iste situacije, ali će vam dati

malo prostora. To je mnogo ugodnije - teško, ali mnogo ugodnije. Nikakva neposredna transformacija se ne zahteva, a sa postepenim napretkom, um može da se prilagodi.

Heraklit, Hrist i zen čine da završni korak izgleda blizak; a Patanjđali čini da čak i prvi korak izgleda gotovo nemoguć. To izgleda kao da smo mi zapadnjaci teško počeli da shvatamo važnost i količinu rada koji treba da se obavi.

To zavisi od vas, ako želite da obavite posao, vi ga možete obaviti. Ako želite ostvarenje bez obavljanja rada, to je takođe moguće. To je takođe moguće! To zavisi od vašeg izbora! Ako želite naporno da radite, ja ću vam dati težak posao. Mogu kreirati čak i više koraka. Patanjđali može biti učinjen čak i dužim, proširenim. Mogu postaviti cilj još daljim, mogu vam dati nemoguće stvari da radite. To je vaš izbor. Ili ako želite zaista to da ostvarite, onda se to može uraditi upravo ovog trenutka. To zavisi od vas. Patanjđali je način posmatranja, Heraklit je takođe način posmatranja.

Jednom se to dogodilo. Prolazio sam ulicom i video malog dečaka kako jede vrlo veliku lubenicu. Lubenica je bila prevelika za njega, pa sam primetio da mu je

teško da je pojede. Stoga sam ga pitao, rekao sam mu: "Izgleda prevelika, zar ne?" Dečak me je pogledao i rekao: "Ne! Nije dovoljna za mene."

On je takođe u pravu. Sve se može gledati sa dva stanovišta. Bog je blizu i daleko. Sada je na vama da odlučite odakle želite da skočite - iz blizine ili iz daleka. Ako želite da skočite iz daleka, onda dolaze sve tehnike, jer će vas one dovesti dovoljno daleko odakle ćete moći da skočite. To je upravo kao da stojite na ovoj obali okeana; okean je ovde i tamo, i sa druge obale takođe - koja je potpuno nevidljiva, vrlo, vrlo udaljena. Možete načiniti skok sa ove obale jer je to isti okean, ali ako odlučite da skočite s druge obale, Patanjđali vam daje čamac.

Čitava *joga* je čamac za prelaz do druge obale, da bi se načinio skok. To zavisi od vas. Možete uživati u putovanju; ničega nema pogrešnog u tome. Ja ne kažem da je to pogrešno. To je do vas. Možete uzeti čamac i otići do druge obale, i skočiti odatle. Ali tu je isti okean. Zašto to ne učiniti s ove strane? Skok će biti isti, okean će biti isti, i vi ćete biti isti. Kakva se razlika pravi ako se ode na drugu obalu? I tamo, na dru-

goj obali, mogu biti ljudi koji pokušavaju da dođu ovamo. Tamo takođe ima Patanjđalija; oni su tamo napravili čamce. Oni dolaze ovamo iz daleka da bi načinili skok.

To se dogodilo: jedan čovek je pokušavao da pređe put. Bilo je to u vreme najvećeg saobraćaja, pa je teško bilo preći put; tako mnogo kola jure velikom brzinom, a on je bio vrlo slab čovek. Pokušao je mnogo puta, a onda se vraćao natrag. Onda je video Mula Nasrudina na drugoj strani - starog poznanika. Povikao je: "Nasrudine, kao ste prešli put?" Nasrudin je odgovorio: "Nikada nisam prelazio. Ja sam rođen na ovoj strani."

Ima ljudi koji uvek misle o udaljenoj obali. Udaljeno uvek izgleda lepo, udaljeno ima svoj vlastiti magnetizam, jer je pokriveno izmaglicom. Međutim, okean je isti. To zavisi od vašeg izbora. Nije ništa pogrešno otići do tog okeana, ali otići radi pravih razloga. Možda jednostavno izbegavate skok na ovoj obali. Onda čak i ako vas čamac odveze do druge obale, onog momenta kada dospete do druge obale počaćete da mislite o ovoj obali, jer će onda

ona biti udaljena tačka. I mnogo puta, u mnogo života, vi ste uradili ovo. Promenili ste obalu, ali niste načinili skok.

Video sam prelaženje okeana s ove strane na onu, i sa one strane na ovu. Zato što je to problem: ta obala je udaljena jer ste vi ovde; kada budete tamo, ova obala će biti udaljena. A vi ste u takvom spavanju da uvek iznova potpuno zaboravljate da ste takođe bili i na toj obali. Vremenom kada stignete do druge obale, zaboravljate obalu koju ste ostavili za sobom. Vremenom dok stignete, zaborav prevlada.

Gledate u udaljeno, i opet neko kaže: "Evo čamca gospodine, možete preći na drugu obalu, i možete skočiti odatle jer Bog je vrlo, vrlo daleko." I vi opet počinjete da se pripremate da napustite ovu obalu. Patanjđali vam daje čamac da odete na drugu obalu, ali kada stignete do nje, *zen* će vam uvek dati skok. Završni skok je iz *zena*. U međuvremenu možete uraditi mnoge stvari; u njima nije poenta. Kad god da načinite skok to će biti iznenadan skok. On ne može biti postepen!

Sva "postupnost" je odlazak s ove obale na onu. Inače u tome nema ničega pogrešnog. Ako uživate da putujete, to je

lepo, jer Bog je ovde, on je u sredini, on je na drugoj obali takođe. Nije ni potrebno da idete na drugu obalu. Možete skočiti takođe u sredini, upravo iz čamca. Onda čamac postaje obala. Odakle skaćete to je obala. Svakog trenutka vi možete naćiniti skok; onda to postaje obala. Ako ne skoćite, onda to više nije obala. To sve zavisi od vas, zapamtite to dobro.

Zato ja govorim o svim kontradiktornim gledištima, tako da možete razumeti sa svih strana, i možete videti realnost sa svih strana, pa onda možete odlućiti. Ako odlućite malo da ćekate, lepo. Ako odlućite da krenete baš sada, lepo. Za mene, sve je lepo i sjajno, i ja nemam izbor. Jednostavno sam dao vama sve izbore. Ako kaćete: "Ćeleo bih malo da ćekam," ja kaćem: "Dobro! Blagosiljam vas. Ćekajte malo." Ako kaćete: "Spreman sam i ćelim da skoćim", ja kaćem: "Skoći, s mojim blagoslovom."

Za mene ne postoji izbor - ni Heraklit, niti Patanjćali. Ja jednostavno otvaram sva vrata za vas s nadom da ćete ući kroz neka vrata. Ali zapamtite trikove uma. Kada govorim o Heraklitu, vi mislite to je previše nejasno, previše misteriozno, previše jedno-

stavno. Kada govorim o Patanjđaliju, mislite to je previše teško, gotovo nemoguće. Ja otvaram vrata, a vi interpretirate nešto, ocenjujete i zaustavljate se. Vrata vam nisu otvorena da ocenjujete. Vrata su vam otvorena da uđete.

Drugo pitanje:

Govorili ste o kretanju od vere do poverenja. Kako možemo koristiti um koji osciluje od sumnje do uverenja da odemo izvan ova dva pola?

Sumnja i uverenje nisu različiti - dva su aspekta istog novčića. Ovo prvo treba razumeti, jer ljudi misle kada su uvereni da su otišli izvan sumnje. Uverenje je isto kao i sumnja, jer oboje se tiču uma. Vaš um raspravlja, obrazlaže, kaže 'ne', ne nalazi dokaz da kaže 'da'; vi sumnjate. Onda vaš um nalazi argumente da kaže 'da', dokaze da kaže 'da', vi verujete. Ali u oba slučaja verujete u razum; u oba slučaja verujete u argumente. Razlika je samo na površini, duboko dole vi verujete u rasuđivanje, poverenje se odbacuje od strane rasuđivanja. To je ludost! To je iracionalno! To je apsurd!

A ja kažem poverenje nije vera; poverenje je lični susret. Vera se opet daje i pozajmljuje. To je uslovljavanje. Vera je uslovljavanje od strane roditelja, kulture; društvo vam je daje. Vi ne brinete o tome; ne činite to ličnim interesom, vlastitim zanimanjem. To je data stvar, a ono što je dato i nije bilo lični rast, samo je fasada, lažno lice, nedeljno lice.

Šest dana ste drugačiji; a kada ulazite u crkvu stavljate masku. Pogledajte kako se ljudi ponašaju u crkvi; tako krotko, tako čovečno - isti ljudi! Čak i ubica dolazi u crkvu i moli se, vidite njegovo lice - izgleda tako lepo i nevino, a taj čovek je ubica. U crkvi morate koristiti odgovarajuće lice, i vi znate kako da ga koristite. To je bilo uslovljavanje. Od samog detinjstva to vam je dato.

Vera je data; poverenje je rast u kome susrećete realnost, suočavate se s njom, živite realnost i postepeno dolazite do razumevanja da sumnja vodi u pakao, bedu. Što više sumnjate, više jadni postajete. Ako možete potpuno sumnjati, bićete u savršenoj bedi. Ako niste u savršenoj patnji, to je stoga što ne možete sumnjati potpuno: još uvek imate neko poverenje. Čak i ateista,

on takođe veruje. Čak i čovek koji sumnja da li svet postoji ili ne, on takođe ima poverenje; inače ne bi mogao da živi, život bi bio nemoguć.

Ako sumnja postane totalna, ne možete živeti nijednog trenutka. Kako možete disati ako sumnjate? Ako zaista sumnjate, ko zna nije li disanje otrovno? Ko zna ne unose li se milioni klica? Ko zna dolazi li rak kroz disanje? Ako stvarno sumnjate, ne možete čak ni disati. Ne možete živeti nijednog trenutka; odmah ćete umreti. Sumnja je samoubistvo. Ali vi nikada ne sumnjate savršeno, tako da oklevate. Zamajavate se; nekako se otežete. Zato vaš život nije potpun. Samo razmislite: ako je totalna sumnja samoubistvo, onda će totalno poverenje biti najpotpuniji mogući život.

To je ono što se dešava čoveku poverenja: on ima poverenje, što više poklanja poverenje, više postaje sposobniji da ima poverenje. Što više postaje sposoban da ima poverenje, više života se otvara. On oseća više, on živi više, on živi intenzivnije. Život postaje autentično blaženstvo. Sada možete imati više poverenja. Ne znači da sada nećete biti zavedeni, jer ako imate

poverenje, to ne znači da vas niko neće obmanuti. Zapravo, više ljudi će vas obmanuti jer postajete ranjivi, osetljivi. Ako imate poverenje, više ljudi će vas obmanuti, ali niko vas ne može učiniti nesrećnim i jadnim; ovo je detalj koji treba razumeti. Oni vas mogu obmanuti, mogu ukrasti stvari od vas, mogu pozajmiti novac koji vam nikada neće vratiti - ali niko vas ne može učiniti nesrećnim - to postaje nemoguće. Čak i ako vas ubiju, ne mogu vas učiniti žalosnim.

Vi imate poverenje, a poverenje vas čini osetljivim, ranjivim - ali takođe apsolutno pobedonosnim, jer niko vas ne može pobediti. Oni mogu obmanuti, mogu krasti, vi možete postati prosjak, ali pored toga ćete biti car. Poverenje čini careve od prosjaka, a sumnja čini prosjake od careva. Pogledajte jednog cara koji ne može imati poverenje; on se uvek boji. On ne može verovati svojoj vlastitoj ženi, ne može imati poverenje u svoju decu, zato što kralj poseduje toliko mnogo njegov sin će ga ubiti, njegova žena će ga otrovati. On ne može imati poverenje ni u koga. On živi u takvom nepoverenju da je već u paklu. Čak i kada spava, on se ne može opustiti. Ko zna šta će se dogoditi!

Poverenje vas čini sve više i više otvorenim. Naravno, kada ste otvoreni, mnoge stvari će postati moguće. Kada ste otvoreni, prijatelji će dopreti do vašeg srca; naravno, neprijatelj može takođe dopreti do vašeg srca - vrata su otvorena. Dakle, postoje dve mogućnosti. Ako želite da budete sigurni, potpuno zatvorite vrata. Stavite rezu, zaključajte ih i sakrijte se unutra. Sada nikakav neprijatelj ne može ući, ali takođe ne može ući ni prijatelj. Čak i ako Bog dođe, ne može ući. Sada niko ne može da vas obmane, ali u čemu je poenta? Vi ste u grobu. Vi ste već mrtvi. Niko vas ne može ubiti, ali ste već mrtvi: ne možete izaći van. Živite u sigurnosti, naravno, ali kakav je to način života? Vi uopšte ne živite. Onda otvorite vrata.

Sumnja je zatvaranje vrata; poverenje je otvaranje vrata. Kada otvorite vrata, sve alternative postaju moguće. Prijatelj može ući, neprijatelj može ući. Vetar će doći; doneće miris cveća; doneće takođe klice bolesti. Sada je sve moguće - dobro i loše. Ljubav će doći; mržnja će doći takođe. Sada Bog može doći, đavo može takođe doći. Ovo je strah da nešto može krenuti nepovoljno, stoga zatvarate vrata. Ali onda

sve ide nepovoljno. Otvorite vrata - nešto je moguće da krene nepovoljno, ali za vas, ništa, ako je vaše poverenje potpuno. Čak i u neprijatelju ćete naći prijatelja i čak u đavolu ćete naći Boga. Poverenje je takav preobražaj da ni u čemu ne možete naći ništa loše, jer se čitavo vaše gledište promenilo.

To je značenje Isusove izreke: "Volite svoje neprijatelje." Kako možete voleti svog neprijatelja? To je bilo problematično za razumevanje - zagonetka za hrišćanske teologe. Kako voleti svoga neprijatelja? Međutim, čovek poverenja može to da čini, jer čovek poverenja ne zna za neprijatelje. Čovek poverenja zna samo prijatelje. U kom god obliku on da dođe nema razlike. Ako dođe da krade on je prijatelj; ako dođe da primi, on je prijatelj; ako dođe da daje, on je prijatelj; u kome god obliku da dođe.

Dogodilo se da je Al-Hilaj Mansur, veliki mistik, veliki *sufi*, bio ubijen, raspet, od strane muslimana. Poslednje reči su mu bile - pogledao je u nebo - i rekao: "Ali ne možeš me obmanuti." Mnogi ljudi su bili prisutni, a Al-Hilaj se smešio, i rekao obraćajući se nebu: "Vidi, ne možeš me obma-

nuti." Neko ga je pitao: "Šta misliš pod tim? Kome govoriš?" On je rekao: "Govorim mom Bogu: u bilo kom obliku da dođeš ne možeš me obmanuti. Ja te znam dobro. Sada si došao kao smrt. Ne možeš me obmanuti."

Čovek poverenja ne može biti obmanut. U bilo kom obliku, bilo šta da dođe, uvek božansko dolazi njemu jer poverenje čini sve svetim. Poverenje je alhemija. Ono preobražava ne samo vas; ono preobražava za vas čitav svet. Gde god pogledate vidite božansko: u prijatelju, u neprijatelju; u noći, u danu. Da, Heraklit je u pravu. Bog je leto i zima, dan i noć, Bog je sitost i glad. To je poverenje. Patanjđali čini poverenje osnovom - osnovom sveg rasta.

Govorili ste o kretanju od vere do poverenja...

Vera je ono što je dato; poverenje je ono što se nalazi. Veru vam daju vaši roditelji; poverenje vi morate naći. Veru vam daje društvo; za poverenje morate istraživati, tragati i ispitivati. Poverenje je lično, intimno; vera je kao roba široke potrošnje. Možete je kupiti na tržnici.

Možete je kupiti u prodavnici - kada

ja kažem to, kažem to sa vrlo promišljenim umom. Možete otići i postati musliman; možete otići i postati hindus. Idite u jedan Arja hram i bićete preobraćeni da budete hindus. Nema problema. Vera se može kupiti u tržnici. Od muslimana možete postati hindus, od hindusa možete postati đain. To je tako jednostavno da svaki glupi sveštenik može to učiniti. Međutim, poverenje - nije roba široke potrošnje. Ne možete otići i naći ga na tržištu, ne možete ga kupiti. Morate proći kroz mnoga iskustva. Ono postepeno nastaje; postepeno vas menja. Novi kvalitet, novi plamen dolazi u vaše biće.

Kada uvidite da je sumnja nevolja i patnja, onda dolazi poverenje. Kada vidite da je vera mrtva, onda dolazi poverenje. Vi ste hrišćanin, hindus, musliman; jeste li ikada primetili da ste sasvim mrtvi? Koji ste vi vrsta hrišćanina? Ako ste zaista hrišćanin, vi ćete biti Hrist - ništa manje od toga. Poverenje će vas učiniti Hristom, vera će vas učiniti hrišćaninom - vrlo siromašnom imitacijom. Koja ste vrsta hrišćanina? Ona koja odlazi u crkvu, koja čita Bibliju? Vaša vera nije znanje. To je neznanje.

Ovo se dogodilo u jednom Rotari

klubu.⁷ Došao je veliki ekonomista da govori. Govorio je stručnim jezikom ekonomista. Prisutan je bio i gradski sveštenik i slušao je njegovo izlaganje. Posle govora, prišao mu je i rekao: "Održali ste divan govor, ali da budem iskren, nisam mogao da sledim nijednu reč." Ekonomista je rekao: "U tom slučaju, ja ću vam reći šta da kažete svojim slušaocima: "Imajte veru."

Kada ne možete razumeti, kada ste neznalica, celo društvo kaže: "Imaj veru." Ja ću vam reći: Bolje je sumnjati nego imati lažnu veru. Bolje je sumnjati jer sumnja će stvoriti patnju. Vera je uteha; sumnja će stvoriti jad, nevolju. A ako postoji patnja, vi ćete tražiti poverenje. Ovo je problem dileme koja se javila u svetu. Zbog vere vi ste zaboravili kako da tražite poverenje. Zbog vere vi ste ostali bez poverenja. Zbog vere vi nosite leševe: vi ste hrišćani, hindusi, muslimani, i propustili ste celu suštinu.⁸ Zbog vere vi mislite da ste religiozni. Onda istraživanje prestaje.

⁷ Lokalni klub koji okuplja biznismene zbog veza i interesa, spadaju u niži rang masonskih organizacija, i pod kontrolom su masona.

⁸ Aluzija na Ničeovog Zaratustru. (Niče: *Tako je govorio Zaratustra*, gl. 9)

Iskrena sumnja je bolja od neiskrene vere. Ako je vera lažna - a svaka vera je lažna ako niste izrasli u njoj, ako ona nije vaše osećanje i vaše biće i vaše iskustvo - svaka vera je lažna! Budite iskreni! Sumnjajte! Patite! Samo patnja će vas dovesti do razumevanja. Ako patite istinski, jednog dana ćete razumeti da je sumnja ta koja čini da patite. Onda preobražaj postaje moguć.

Pitate me: *Kako možemo koristiti um koji osciluje od sumnje do verovanja da odemo izvan ova dva pola?*

Ne možete ga koristiti, jer nikada niste iskreno sumnjali. Vaša vera je lažna: duboko ispod je skrivena sumnja. Samo na površini se nalazi premaz vere. Duboko ispod vi ste nesigurni - ali se bojite da priznate da ste ispunjeni sumnjom, zato stalno prijanjate uz veru, stalno činite gestove vere. Možete izvoditi gestove, ali kroz njih ne možete stići do realnosti. Možete ići da se klanjate u hramu, da činite rituale čoveka koji veruje. Ali nećete rasti, jer duboko ispod nema poverenja, samo sumnja. Vera je samo nadgradnja sumnje.

To je kao ljubljenje osobe koju ne volite. Spolja sve je isto, vi činite gest ljubljenja. Nijedan naučnik ne može naći ikak-

vu razliku. Ako ljubite osobu, fotografija, psihološka pojava, prenošenje miliona klica s jednih usana na druge, sve je sasvim isto bilo da volite ili ne. Ako naučnik gleda i prati, kakva će biti razlika? Nema razlike - nema čak nijedne trunčice razlike. On će reći oba poljupca su sasvim ista.

Međutim, vi znate da kada volite osobu onda nešto nevidljivo teče, što ne može biti otkriveno nijednim instrumentom. Kada ne volite osobu, onda možete dati poljubac, ali ništa se ne dešava. Nema prenošenja energije, nikakvo prisno opštenje se ne dešava. Isto je sa verom i poverenjem. Poverenje je poljubac s ljubavlju, s duboko zaljubljenim srcem, a vera je poljubac bez ljubavi.

Dakle, odakle početi? Prva stvar je istraživanje same sumnje. Odbaciti lažnu veru. Postati iskreni sumnjalica - iskreni. Vaša iskrenost će pomoći, jer ako ste iskreni, kako možete propustiti glavnu stvar da sumnja stvara patnju? Ako ste iskreni, vi ste prinuđeni to da znate. Pre ili kasnije doći ćete do spoznaje da je sumnja stvorila više patnje - što više ulazite u sumnju, više ima patnje. Samo kroz jad ili nevolje čovek raste.

A kada stignete do tačke gde patnju više nije moguće tolerisati, nepodnošljiva je, vi je ostavljate, odbacujete. Ne odbacujete je vi; sama nepodnošljivost postaje odbacivanje. A kada jednom nema sumnje, a vi ste patili kroz nju, započinjete da se krećete prema poverenju.

Poverenje je preobražaj - *śraddha*; a Patanjđali kaže, da je *śraddha* - poverenje - osnova svakog *samadhija*, svakog krajnjeg iskustva božanskog.

Poglavlje 3
**POTPUNI NAPOR
ILI PREDANOST**
*Izlaganje 3. januara 1975.
u Buddha dvorani.*

I, 21: *tivrasamveganamasannah.*

Onima koji žarko žele [asampraj-natasamadhi] je na domaku.

I, 22: *mrdumadhyadhimatratvat tato 'pi višešah.*

Postoji nadalje [u relaciji jogin - samadhi pedagoški relevantna] razlika [s obzirom na činjenicu] nedovoljnosti, odmerenosti ili prekomernosti [joginove motivacije].

I, 23: *išvarapranidhanad va.*

U predanosti »Uzvišenom« [nalazi se] takođe [jedan od načina da se dostigne samadhi].

I,24: *klešakarmavipakaśayairaparamrśtah puruśaviśeśa iśvarah.*

[Taj] »Uzvišeni« [ideal] (*iśvara*) predstavlja onu izuzetnu »sve-transcendirajuću-individualnost« (*puruśa*), koja je iznad [svega što se javlja kao] zaprečenost [*kleša*] [realizaciji istine], iznad činova i njihovih [neposrednih i posrednih] plodova (*karmavipaka*), iznad [svih] »determinirajućih ostataka ranijih iskustava« (*aśaya*).

I, 25: *tatra niratiśayam sarvajnabijam.*

Tu je klica istinskog znanja dostigla svoj najviši domet.

Postoje tri tipa tragaoca. Prvi tip dolazi na stazu zbog radoznalosti. Patanjđali to naziva *kutuhala*. On nije zaista zainteresovan. Kao da je uplovio u to slučajno. Možda je nešto čitao. Možda je slušao nekoga da govori o Bogu, istini, krajnjem oslobođenju, i zainteresovao se.

Interesovanje je intelektualno, kao dete koje postane zainteresovano za sve i svaku stvar, a onda, posle nekog vremena skreće daleko od toga jer sve više i više radoznalosti uvek otvara više vrata.

Takav čovek nikada neće postići istinu. Iz radoznalosti vi ne možete postići istinu, jer istina traži istrajan napor, kontinuitet, postojanost, što radoznali čovek ne može izvršiti. Radoznao čovek može činiti izvesnu stvar određeni period vremena prema svojoj ćudi, ali onda nastupa praznina, a u tom procepu sve što je učinjeno nestaje, ostaje nedovršeno. Opet će započeti od samog početka, i ista stvar će se dogoditi.

On ne može požnjeti rezultat. On ne može zasaditi seme jer ne može čekati, milioni novih interesovanja ga uvek pozivaju. On ide na jug, onda se seli na istok, a onda ide na zapad, onda na sever. On je kao drvo nošeno po moru. Ne ide nikuda, njegova energija se ne kreće do jednog određenog cilja. Koja god okolnost ga gurne... On je bez bitnih svojstava, a takav čovek ne može postići božansko. Možda izvrši neku veliku aktivnost, ali to je nekorisno, jer danju će je on učiniti, a noću poništiti. Istrajnost je potrebna; neprekidno kovanje je neophodno.

Đalaludin Rumi je imao malu školu - školu mudrosti. Imao je običaj da odvede svoje učenike u polja, na obližnja imanja. Posebno bi na jedan posed odvodio sve

svoje nove učenike da pokaže šta se tamo dešava. Kad god bi novi učenik došao, odveo bi ga na to imanje. Tamo je bilo nešto vredno. Seljak je bio primer određenog stanja uma. Seljak je kopao bunar, međutim, kopao bi deset stopa, petnaest stopa, a onda bi se predomislio. "Ovo mesto ne izgleda dobro" - tako da bi počinjao da kopa drugu jamu, a onda još jednu.

Već više godina on je to radio. Sada je tu bilo osam nedovršenih jama. Celo imanje je bilo uništeno, a on je radio na devetoj. Đalaludin bi rekao svojim novim učenicima, "Pogledajte, nemojte biti kao ovaj seljak. Da je uložio sav svoj napor u jednu jamu, do sada bi jama bila barem sto stopa. On je uložio veliki napor, mnogo je radio, ali nije mogao čekati. Deset, dvanaest, petnaest stopa, onda mu postane dosadno. Onda započinje novu jamu. Na ovaj način ceo posed će biti pokriven jamama, a nikada neće biti bunara."

Ovo je radoznao čovek, slučajan čovek koji radi neke stvari, i kada započne, on ima veliko oduševljenje - zapravo, preveliko. Ovo preveliko oduševljenje ne može ostati neprekidno. On započinje s takvom snagom i oduševljenjem, tako da znate da

će se ubrzo zaustaviti.

Drugi tip čoveka koji dolazi do unutarnjeg traganja je čovek od istraživanja - *digjasa*. On ne dolazi iz radoznalosti. On dolazi sa jednim intenzivnim istraživanjem. On podrazumeva to, ali to takođe nije dovoljno jer njegove namere su u osnovi intelektualne. On može postati filozof, ali ne može postati religiozan čovek. On će istraživati duboko, ali njegovo istraživanje je intelektualno. On ostaje orjentisan na glavu; to je problem koji treba rešiti.

Život i smrt nisu obuhvaćeni; to kod njega nije pitanje života i smrti. To je zagonetka, slagalica. On uživa rešavajući to baš kao što vi uživate rešavajući zagonetku ukrštenice jer vam pruža izazov. To mora da se reši, osećaćete se vrlo dobro ako je možete rešiti. Međutim, to je intelektualno, duboko dole uključen je ego. Ovaj čovek će postati filozof. Naporno će raditi. Razmišljaće, kontempliraće, ali nikada neće meditirati. Razmišljaće logično, racionalno; naći će mnogo rešenja. On će kreirati sistem, ali cela stvar biće njegova vlastita projekcija.

Istina vas treba totalno. Čak i devedeset devet procenata neće delovati: nužno je tačno sto posto vas, a glava je samo jedan

procenat. Vi možete živeti "bez glave". Životinje žive "bez glave", drveće živi "bez glave". Glava nije tako bitna stvar u egzistenciji. Vi možete lako živeti - zapravo, možete mnogo lakše živeti "bez glave" nego "sa glavom". Ona stvara milione komplikacija. Glava nije baš apsolutno nužna i priroda zna to. Ona je suvišan luksuz. Ako nemate dovoljno hrane, telo zna gde hrana treba da ide; ono prestaje da je daje glavi.

Zbog toga, u siromašnim zemljama, intelekt se ne može razviti, jer intelekt je luksuz. Kada je sve završeno, kada telo u potpunosti dobija sve, samo tada se energija kreće prema glavi. Čak i u vašem životu se to dešava svakog dana, ali niste svesni. Ako pojedete previše hrane - odmah ćete se osećati pospano. Šta se dešava? Telo je potrebna energija za probavu. Glava može biti zaboravljena, energija se kreće prema stomaku. Glava oseća vrtoglavicu, pospanost. Energija se ne kreće, krv se ne kreće prema glavi. Telo ima svoju vlastitu ekonomiju.

Postoje osnovne stvari, a ima stvari koje nisu osnovne. Osnovne stvari treba prvo da budu ispunjene, jer one koje nisu osnovne mogu čekati, vaše filozofiranje

može čekati. Nema velike potrebe za tim. Ali vaš stomak ne može čekati, on mora biti prvo napunjen; ta glad je mnogo osnovnija. Zbog ove osnovne realizacije mnoge religije su pokušale post, jer ako postite glava ne može da misli, jer energija nije tako velika; ne može biti data glavi. Ali ovo je varka. Kada energija bude tu, glava će započeti da misli opet. Ova meditacija je laž.

Ako postite dugo, neprekidno nekoliko dana, glava ne može da misli. Niste vi dospeli do ne-uma, do transcendencije; jednostavno u vama ne postoji suvišna energija. Telu je potrebna prvo; telesne potrebe su osnovne, bitne; potrebe glave su sekundarne, suvišne. To je kao da imate jednu ekonomiju u vašoj kući. Ako vaše dete umire, vi ćete prodati TV aparat. U tome nema mnogo toga sadržanog. Možete prodati nameštaj kada dete umire; a kada ste vi gladni, možete prodati čak i kuću. Prvo osnovne stvari - to je značenje ekonomije - zatim druge stvari. A glava je poslednja; ona je samo jedan posto vas, i to takođe suvišan. Možete postojati "bez glave", tj. intelekta.

Možete li postojati bez stomaka? Možete li postojati bez srca? Međutim, možete postojati bez glave (intelekta). A

kada posvetite preveliku pažnju glavi (intelektu), vi ste potpuno uvrnuti. Radite stoj na glavi; *shirshasana*. Potpuno ste zaboravili da glava nije bitna.

Kada date samo glavi (intelektu) da istražuje, to je *đigjasa*. To je luksuz. Možete postati filozof i sedeti u fotelji; odmarati se i razmišljati. Filozofi su kao luksuzni nameštaj. Ako to možete priuštiti, dobro; ali to nije problem života i smrti. Stoga Patanjđali kaže da čovek radoznalosti - *kutuhala* - ne može postići ostvarenje; čovek *đigjase* - istraživanja - postaće filozof.

Onda postoji treći čovek koga Patanjđali zove čovek *mumukša*. Teško je prevesti reč *mumukša*, stoga ću je objasniti. *Mumukša* označava želju da se bude beželjjan; želja da se bude potpuno oslobođen, želja da se izađe iz kruženja egzistencije, želja da se ne bude rođen ponovo, da se ponovo ne umre, osećanje - da je dovoljno - biti rođen milionima puta, umirati stalno i kretati se u istom začaranom krugu. *Mumukša* znači da se konačno ispadne iz samog kruženja egzistencije. Dosađivan, napaćen čovek želi da izađe iz nje. Istraživanje postaje sada pitanje života i smrti. Čitavo vaše postojanje je dovedeno u pitanje. Patanjđali

kaže samo čovek *mumukše*, u kome se želja za oslobođenjem - *mokša* - probudila, može postati religiozan čovek, jer je on vrlo, vrlo logičan mislilac.

Onda takođe ima tri tipa ljudi koji pripadaju samo *mumukša* kategoriji. Prvi tip čoveka koji pripada *mumukši* ulaže jednu trećinu bića u svoje nastojanje. Ulažući jednu trećinu vašeg bića u vašem nastojanju vi ćete postići nešto. Ono što dostignete biće negativno postignuće: nećete biti napeti - ovo treba shvatiti vrlo duboko - ali, nećete biti ni spokojni. Nećete biti napeti; napetost će otpasti. Ali nećete biti ni spokojni, tihi, staloženi. Postignuće će biti negativno. Nećete biti bolesni, ali takođe nećete biti ni zdravi. Bolest će iščeznuti. Nećete se osećati razdraženo, nećete osećati frustraciju. Ali nećete osećati ni ispunjenje, takođe. Negativnost će otpasti, bodlje će otpasti, ali cvetanje se neće dogoditi.

Ovo je prvi stepen *mumukše*. Možete naći mnoge ljude koji su se u njemu zaglavili. Osetićete izvestan kvalitet u njima: oni ne reaguju, nisu razdraženi, ne možete ih naljutiti, ne možete ih uznemiriti. Oni su postigli nešto, ali još osećate da nešto nedostaje. Oni nisu opušteni. Čak i ako

nisu ljuti, nemaju saosećanje ni samilost. Oni možda nisu ljuti na vas, ali ne mogu oprostiti. Suptilna je razlika. Oni nisu ljuti, to je uredu. Ali čak i ako nisu ljuti ne postoji potpuno opraštanje. Tu su se zaglavili.

Oni ne mare za vas, vašu uvredu, već su, na neki način, isključeni iz uzajamnih odnosa. Oni ne mogu sudelovati. Pokušavajući da ne budu ljuti, oni su izašli iz svih uzajamnih odnosa. Postali su kao ostrva - zatvoreni. A kada ste jedno ostrvo, zatvoreni, vi ste iščupani iz korena. Ne možete cvetati, ne možete biti srećni, ne možete imati blagostanje. To je negativno postignuće. Nešto je odbačeno, ali ništa nije postignuto. Staza je jasna, naravno. Čak je vrlo dobro odbaciti nešto, jer tada nastaje mogućnost da nešto uđe u postojanje; možete nešto postići.

Patanjđali njih naziva *mridu*: meki, slabi. Prvi stepen postignuća, odricanje ili negiranje. Naći ćete mnoge *sannyasine* u Indiji, mnoge monahe u katoličkim manastirima, koji su se zaglavili u ovome. Oni su dobri ljudi, ali ćete otkriti da su dosadni i jednolični. Vrlo je dobro ne biti ljut, ali to nije dovoljno. Nešto nedostaje; ništa pozitivno se nije dogodilo. Oni su prazne posude.

Oni su ispraznili sebe, ali se na neki način nisu ponovo ispunili. Ono više se nije spustilo, a niže je odbačeno.

Onda postoji drugi stepen *mumukše* - drugi stepen istinitog tragaoca - koji ulaže dve trećine svoga napora. Još se ne zalaže totalno, već samo osrednje. Zbog osrednjosti, Patanjđali naziva njega *madhya* - osrednji čovek. On postiže nešto. Čovek prvog stepena je u njemu, ali nešto više je dodato. On je u tišini - smiren, staložen, sabran. Šta god da se desi u svetu, ne utiče na njega. On ostaje nedirnut, izdvojen. On postaje kao planinski vrh: vrlo miran.

Ako dođete blizu njega osetićete njegov mir kako vas okružuje; isto kao kada odete u vrt i miris cveća i pevanje ptica vas okružuju; oni vas dodiruju, to možete osetiti. Sa čovekom prvog stupnja, *mridu*, nećete osetiti ništa. Osetićete samo prazninu - stvorenje nalik pustinji. Prvi tip čoveka će vas isisati. Ako dođete blizu njega, osetićete da ste ispražnjeni - neko vas je isisao, jer je on kao pustinja. S njim ćete osetiti da ste isušeni, i bojaćete se.

Ovo ćete osetiti s mnogim *sannyasinima*. Ako im priđete blizu, osetićete da vas isisavaju, ne znajući to. Oni su

postigli prvi stepen. Oni su postali prazni, a sama praznina je postala kao jama i ona vas automatski usisava.

Rečeno je na Tibetu da, ako je ovaj čovek prvog stepena negde, ne treba mu dozvoliti da se kreće u gradu. Kada *lame* na Tibetu dostignu prvi stupanj, njima je zabranjeno da izlaze van manastira - jer ako ovaj čovek dođe blizu vas, on usisava. To sisanje je izvan njegove kontrole; on ne može učiniti ništa u pogledu toga. On je kao pustinja. Sve što dođe blizu njega biva usisano, iskorišćeno.

Lamama prvog stupnja nije dozvoljeno da dodiruju drvo, jer je zapaženo da drvo umire. Čak i na Himalajima, *hindu sannyasinu* nije dozvoljeno da dodiruje drveće - ono će umreti. On je sisajući fenomen. Ovom *lami* prvog stepena nije dozvoljeno da prisustvuje ničijem venčanju, jer će postati destruktivna sila. Njemu nije dozvoljeno da blagoslovi nikoga, jer on ne može blagosloviti. Čak i kada blagosilja, on isisava. Vi možda ovo niste znali, da su za ove *lame* prvog stepena, *sannyasine*, *sadhue*, stvoreni manastiri, tako da mogu živeti u svom vlastitom zatvorenom svetu, nije im dozvoljeno da se kreću van. Dok ne postig-

nu drugi stupanj, nije im dozvoljeno da blagosiljaju nikoga.

Tragalac drugog stepena koji je uložio svoje dve trećine bića postaje miran, spokojan. Ako mu pridete blizu, on se uliva u vas, on učestvuje, deli. Sada on više nije pustinja, sada je zelena šuma. Mnoge stvari nadolaze u njemu - tišina, mir, blagost. Vi ćete osetiti to. Međutim ovo takođe nije cilj; mnogi su se zaglavili u tome. Nije dovoljno samo biti smiren. Koja je to vrsta postignuća? Samo da se bude tih? To je kao smrt, nema kretanja, nema aktivnosti. Vi ste u spokojstvu, naravno, kod kuće naravno, ali nema slavljenja, nema blaženstva.

Tragalac trećeg stepena ulaže svoju celokupnost u to i stiže do blaženstva. Blaženstvo je pozitivan fenomen; mir je samo njegov pratilac. Kada blaženstvo dođe bliže, vi postanete mirni. To je udaljeni uticaj blaženstva koje stiže blizu vas. To je kao približavanje reci: s velike udaljenosti vi počinjete da osećate da se vazduh osvežava, kvalitet zelenila se menja. Drveće je zelenije s više listova. Vazduh je svež. Reku još niste videli, ali je ona negde blizu, izvor vode je negde blizu. Kada je izvor života negde blizu, vi postajete mirni, ali još to

niste dostigli - samo ste na putu. Patanjđali zove takvog čoveka *madhya*: usredišten čovek, posrednik.

On takođe nije cilj. Dok ne možete plesati sa ekstazom... Ovaj čovek ne može plesati, ovaj čovek ne može pevati, jer pevanje će izgledati kao ometanje mira, ples će izgledati blesavo - šta vi to radite? Ovaj čovek može samo sedeti kao mrtva statua - tih, naravno, ali nije procvetao; zelen, ali cvetovi se još nisu dogodili: poslednji čin nije nastupio. Tek kada se to dogodi onda će čovek trećeg stepena postati čovek koji može da pleše, koji će izgledati lud jer ima toliko mnogo. On se ne može obuzdati, i zato što se ne može uzdržati pevaće, igraće i deliće, bacaće kad god može seme koje ga zapljuskuje neograničeno. Ovo je čovek trećeg stepena.

Patanjđali kaže:

Uspeh je bliži onima čiji su napori intenzivni i iskreni.

Izgledi za uspeh variraju prema stepenu nastojanja.

Uspeh je bliži onima čiji su napori intenzivni i iskreni.

Neophodna je vaša celokupnost. Zapamtite, iskrenost je kvalitet koji se dešava kad god ste u nečemu totalno, ali ljudi većim delom nisu u pravu u svojim predstavama o iskrenosti. Oni misle da biti ozbiljan znači biti iskren. Biti ozbiljan ne znači biti iskren. Iskrenost je kvalitet koji se dešava kad god ste potpuno u nečemu. Dete koje se igra sa svojim igračkama je iskreno, potpuno je u tome, apsorbovano, ništa ne preostaje u pozadini, nema zadržavanja pozadine; ono nije tu, samo se igra odvija.

Budući da ništa ne zadržavate, gde ste vi? Vi ste potpuno postali jedno sa delovanjem. Delatelj više ne postoji, činilac više nije tu. Kada počinioca nema, postoji iskrenost. Ne možete biti ni ozbiljni, jer ozbiljnost pripada činiocu. Dakle, u džamijama, hramovima, crkvama, naći ćete dva tipa ljudi - iskrene i ozbiljne. Ozbiljni će biti sa izduženim licima, kao da rade vrlo važnu stvar - nešto sveto, nešto iz drugog sveta. Ovo je takođe ego, kao da činite nešto veliko, kao da služite ceo svet time što se molite.

Pogledajte religiozne ljude - takozvane religiozne ljude: oni hodaju na takav način kao da služe celom svetu. Oni su so

zemlje. Ako oni iščeznu, čitava egzistencija će iščeznuti. Oni je podržavaju. Zbog njih život postoji - zbog njihovih molitvi. Videćete da su u tome vrlo ozbiljni.

Ozbiljnost pripada egu, činiocu. Pogledajte oca koji radi u trgovini, ili negde u kancelariji. Iako ne voli svoju ženu, svoju decu, biće ozbiljan jer to je dužnost. On čini to, i služisvakoga okolo. On će uvek reći: "Ja to radim za moju ženu, za moju decu." Taj čovek će sa svojom ozbiljnošću postati mrtav kamen koji visi oko vrata njegove dece, a ona nikada neće moći to da mu oprostite jer ih nikada nije voleo.

Ako volite, vi nikada ne izgovarate takve reči. Ako volite svoju decu, idete plešući u svoju kancelariju. Vi ih volite, to nije nešto čemu služite. Vi ne izvršavate dužnost; to je vaša ljubav. Srećni ste što vam je dozvoljeno da uradite nešto za svoju decu. Srećni ste i blaženi da možete učiniti nešto za svoju ženu jer ljubav oseća takvu bespomoćnost; ljubav želi da učini toliko mnogo stvari, a ne može učiniti. Ljubav uvek oseća: "Šta god da učinim manje je nego što treba da se učini." A dužnost? Dužnost uvek oseća: "Činim više nego što je potrebno." Dužnost postaje ozbiljna; ljubav je

iskrena. Ljubav je biti sasvim sa nekom osobom, biti tako potpuno sa osobom da dualnost nestaje - barem na trenutke - ne postoji dualnost, jedan postoji u dvoje, izvršeno je premošćavanje. Ljubav je iskrena, nikada ozbiljna. Kad god možete staviti svoje ukupno biće u nešto, to postaje ljubav. Ako ste baštovan i volite, vi unosite celo svoje biće u to. Onda se iskrenost dešava.

Iskrenost ne možete kultivisati. Ozbiljnost možete kultivisati, ali iskrenost ne. Iskrenost je senka totalnog postojanja u nečemu. Patanjđali kaže:

Uspeh je bliži onima čiji su napori intenzivni i iskreni.

Naravno, nije nužno reći *intenzivni i iskreni*. Iskrenost je uvek intenzivna. Zašto onda Patanjđali kaže intenzivni i iskreni (napori)? Iz određenog razloga. Iskrenost je uvek intenzivna, ali intenzivnost nije uvek nužno iskrena. Vi možete biti jaki u nečemu, ali ne i iskreni, možete da ne budete iskreni. Stoga on dodaje bliže određenje, intenzivno i iskreno, jer možete biti jaki čak i u vašoj ozbiljnosti. Možete biti jaki samo sa delom svoga bića, možete biti moćni u određenoj sklonosti, možete biti intenzivni

u svojoj ljutnji, vi možete biti žestoki u svojoj požudi, možete biti intenzivni u milionima stvari a da ne budete iskreni, jer iskrenosti pripadate kada ste totalno u tome.

Možete biti moćni u seksu, a možete da ne budete iskreni, jer seks nije nužno i ljubav. Možete biti vrlo, vrlo žestoki u svojoj seksualnosti - ali kada je jednom seksualnost zadovoljena, ona je okončana, žestina nestaje. Ljubav može da ne izgleda tako jaka, ali je iskrena - a stoga što je iskrena, snaga joj je trajna. Zapravo, ako ste stvarno u ljubavi to postaje bezvremeno. To je uvek jako. Načinite jasnu razliku: ako ste jaki bez iskrenosti, ne možete biti zauvek jaki. Samo trenutno možete biti moćni; kada se želja probudi vi ste moćni. To nije zaista vaša moć. To je iznuđeno željom.

Seks se pojavi. Vi osećate glad, žudnju. Čitavo telo, čitava bioenergija traži oslobađanje; vi postajete moćni. Ali ta snaga nije vaša; to uopšte ne dolazi iz vašeg bića. To je samo iznuđeno od biološkog omotača oko vas: to se telo nameće vašem biću. To ne dolazi iz centra. To je nametnuto sa periferije. Vi ćete biti jaki, a onda kada je seks izvršen, moć nestaje, onda ne marite za ženu.

Mnoge žene su mi rekle kako osećaju da su obmanute, osećaju da su prevarene, osećaju se iskorišćene, jer kad god vode ljubav s muževima, u početku kad osećaju da su tako zaljubljeni, tako jako osećajni; srećne su. Ali onog momenta kada se seks završi, oni se okreću i odlaze da spavaju. Uopšte ne mare šta se događa sa ženom. Nakon vođenja ljubavi, vi čak ne kažete ni do viđenja, i ne zahvalite se; žena se oseća iskorišćenom.

Vaša snaga je biološka, telesna; ništa ne dolazi iz vas. U seksualnoj snazi postoji predigra, ali ne i "igra" posle čina. Ta reč stvarno ne postoji. Video sam hiljade napisanih knjiga o seksu; reč "afterplay" ne postoji. Koji je to tip ljubavi? Telesna potreba je ispunjena, okončana. Žena je bila iskorišćena, sada je možete odbaciti kao kada upotrebite nešto a onda odbacite - na primer, plastičnu ambalažu - iskoristite, a onda bacite. Završeno! Kada se želja probudi, onda opet gledate ženu, i za tu ženu ste jako strastveni.

Ne, Patanjđali ne misli na taj tip snage. Uzeo sam seks da bih vam objasnio, jer je to jedina snaga, strast, koja je preostala u vama. Nije moguć drugi primer. Vi ste

postali tako mlaki u svom životu, postojite na tako niskom nivou energije da ne postoji silina. Jedva idete i na posao. Samo stanite na uglu ulice dok ljudi žure na posao; posmatrajte samo njihova lica - sanjiva.

Kuda idu? Zašto idu? Izgleda kao da nemaju nigde drugde da odu, stoga odlaze na posao. Nema im pomoći; jer šta će raditi kod kuće? Stoga odlaze na posao, dosadno, automatski, poput robota, odlaze jer svako ide na posao i vreme je za odlazak. Šta da se čini ako ne želite da idete? Odmori postaju takva patnja, nema siline. Vraćajući se natrag - pogledajte ljude uveče; vraćaju se natrag kućama ne znajući zašto se ponovo vraćaju, ali nemaju gde da odu, život se na neki način vuče. Ispoljavaju samo mlakost i slabu energiju.

Zbog toga sam uzeo primer seksa - jer ja ne mogu naći neku drugu snagu u vama. Vi ne pevate, ne plešete, nemate nikakvu moć. Vi se ne smežete, ne plaćete. Sva snaga je nestala. U seksu, malo snage ima; a to je takođe zbog prirode - ne od vas.

Patanjđali kaže: "snažno i iskreno". Religija je zaista kao seks - dublja nego seks, viša nego seks, svetija nego seks, ali slična seksu. To je čovekov individualan

susret sa celinom: to je duboki orgazam. Vi se stapate sa celinom, potpuno nestajete. Molitva je kao ljubav. *Joga*, u stvari, sama reč "yoga" znači susretanje, sjedinjavanje, susret dvoje - tako dubok, snažan i iskren susret da dvoje nestaju. Granice postaju nejasne i samo jedno postoji. To se ne može dogoditi ni na jedan drugi način. Ako niste iskreni i jaki, ako ne dajete vaše totalno postojanje. Samo onda je moguće najviše. Morate potpuno uložiti celog sebe, manje od toga neće delovati.

Izgledi za uspeh variraju prema stepenu nastojanja.

Ovo je jedan put - put volje. Patanjđali se u osnovi bavi stazom volje, ali on zna, on je svestan, da druga staza takođe postoji, stoga on daje jednu fusnotu.

Ta fusnota je:

Ishwarapranidhanatwa: Uspeh takođe postižu oni koji se predaju Bogu.

Samo jedna fusnota, samo da naznači da druga staza takođe postoji. Ovo je staza volje - intenzivan trud, iskren, potpun. Daj svoju celovitost tome. Ali Patanjđali je svestran; svi oni koji znaju, jesu svestrani.

Patanđali je vrlo obazriv, on je vrlo naučan um; neće ostaviti nijednu sitnicu. Iako to nije njegova staza, stoga on jednostavno daje fusnotu samo da podseti da druga staza postoji.

Ishwarapranidhanatwa: Uspeh takođe postižu oni koji se predaju Bogu.

Trud ili predanost, međutim, osnovna stvar je ista: potrebna je celovitost. Staze se razlikuju. Ali se ne mogu potpuno razlikovati. Njihov oblik, njihov pravac može da se razlikuje, ali njihovo unutrašnje značenje i važnost treba da ostane isto jer oboje vode do božanskog. Trud traži vašu celovitost. Predanost takođe zahteva vašu celovitost. Tako za mene postoji samo jedna staza, a to je: dajte svoju celovitost.

Bilo da je dajete kroz trud - *jogu* - to zavisi od vas, ili je dajete kroz *samarpan* - predanost - to zavisi od vas. Ali zapamtite da je totalnost uvek potrebna; morate uložiti sebe potpuno. To je igra - kockanje s nepoznatim. A niko ne može reći kada će se to dogoditi - niko ne može predvideti, niko vam ne može dati garanciju. Vi se kockate. Možete pobediti, možete izgubiti. Mogućnost da ne pobedite je uvek prisutna jer je to vrlo složen fenomen. To nije jednostavno

kao što izgleda. Ali ako se stalno kockate, to se mora desiti jednog dana.

Ako ne postignete cilj odjednom, nemojte biti srušeni, jer čak i Buda je bio prinuđen da ne postigne cilj mnogo puta. Ako ne postignete cilj, samo ustanite i odlučite se da ponovo rizikujete. Ponekad, na neki nepoznat način, čitava egzistencija se angažuje da vam pomogne. Ponekad na neki nepoznat način, vi pogađate cilj tačno i u pravo vreme kada su vrata bila otvorena. Ali morate pogađati mnogo puta. Stalno bacajte svoje strele svesnosti. Ne brinite o rezultatu. Vrlo je mračno i cilj nije određen, on nastavlja da se menja. Tako da vi nastavljate da bacate svoju strelu u mrak. Mnogo puta ćete promašiti, a ja vam kažem, ne budite potišteni. Svako promaši mnogo puta, tako je to. Ali ako s tim nastavite i ne budete potišteni, to će se dogoditi. To se uvek događalo. Zbog toga je potrebno beskonačno strpljenje.

Šta je predavanje Bogu? Kako se možete predati? Kako će predanost postati moguća? To takođe postaje moguće ako ulažete velike napore, a nastavljaju se neuspesi. Vi činite mnoge napore, zavisite od samog sebe; napor zavisi od samog sebe.

To je snaga volje - staza volje. Vi zavisite od sebe. Vi padate, padate i padate. Ustanete, opet padnete, ustanete opet, i ponovo počnete da hodate. I dolazi trenutak posle silnih neuspeha kada uvidate da je sam vaš napor uzrok neuspesima, jer vaš napor je postao vaš ego.

To je problem staze volje. Jer čovek koji radi na stazi volje - ulaže napore, metode, koristi tehnike, radi ovo i ono - prinuđen je da akumulira određen osećaj "ja sam". "Ja sam viši, nadmoćniji, poseban, izuzetan. Ja radim ovo i ono - odricanje, post, *sadhanu*. Toliko toga sam uradio."

Na stazi volje čovek mora biti vrlo, vrlo oprezan prema egu, jer ego će obavezno izbiti. Ako možete posmatrati ego, a da ne akumulirate ego, nije nužno predavati se - jer ako nema ega, nema šta da se predaje. Ovo treba shvatiti vrlo, vrlo duboko. A kada to razumete - pokušajte da razumete Patanjđalija - to vrlo je bitna stvar.

Ako za mnogo života neprekidno ulažete svoj napor, ego je prinuđen da se pojavi. Morate biti vrlo pažljivi. Treba da radite, treba da ulažete velike napore, ali nemojte gojiti ego. Onda nema potrebe za predavanjem, možete pogoditi cilj bez pre-

davanja. Nema potrebe jer bolest ne postoji.

Ako je ego prisutan, onda se javlja potreba za predavanjem. Zbog toga Patanjđali kaže - nakon govora o snažnom, iskrenom totalnom naporu, on iznenada kaže -

*Ishwarapranidhanatwa: Uspeh
takođe postižu oni koji se predaju Bogu.*

Ako konstantno ne uspevate, onda zapamtite da neuspeh nije zbog božanskog. Neuspeh se dešava zbog vašeg ega, odakle je strela bačena, iz izvora vašeg bića, tamo se nešto događa - diverzija. Ego se sakuplja tamo. Onda postoji samo jedna mogućnost: predajte ga! Niste imali uspeha s njim totalno, na toliko mnogo načina. Činili ste ovo i ono, pokušavali ste da uradite ovo i ono, i niste uspevali, podbacili ste, i niste postigli cilj. Kada razočarenje postane konačno i ne znate šta da činite, Patanjđali kaže: "Sada, predajte se Bogu."

Patanjđali je vrlo izuzetan u ovom smislu. On ne veruje u Boga; on nije božji vernik. Bog je takođe tehnika. Patanjđali ne veruje ni u jednog Boga, da postoji neki Bog. Ne, on kaže Bog je metod. Oni koji nisu uspeli, za njih je ovaj metod - posled-

nji. Ako ne uspete ni u tome, tada nema više načina. Patanjđali kaže da to nije pitanje da li Bog postoji ili ne; uopšte nije stvar u tome. Stvar je u tome da je Bog hipoteza, pretpostavka. Bez Boga bilo bi teško predati se. Pitaćete: "Kome?"

Stoga Bog je upravo hipotetička stvar, ideal koji jednostavno treba da pomogne predavanju. Kada se budete predali znaćete da nema Boga, ali to se dešava kada ste se predali i kada ste spoznali. Za Patanjđalija čak i Bog je hipoteza, pretpostavka da vam se pomogne. To je samo fiktivni ideal. Zbog toga sam vam rekao da je Patanjđali lukav učitelj. To je samo da bi vam se pomoglo. Predanost je osnovna stvar, ne Bog. Ovu razliku morate zapaziti, jer postoje ljudi koji misle da je Bog osnovna stvar - zato što ima Boga, vi se predajete.

Patanjđali kaže da zato što se morate predati, pretpostavljate Boga. Bog je pretpostavljena stvar. Kada se budete predali, smejaćete se. Ne postoji Bog. Zapravo: postoje bogovi - ne Bog - mnoštvo bogova, jer kad god se predate vi postajete Bog. Nemojte biti zbunjeni sa Patanjđalijevim Bogom i judeo-hrišćanskim Bogom. Pata-

njđali kaže: Bog je potencijalnost svakog bića. Čovek kao da je seme Boga - svaki čovek. A kada seme procveta, dođe do ispunjenja, postalo je Bog. Dakle, svaki čovek, svako biće, postaće na kraju Bog.⁹

"Bog" označava upravo najviši vrhunac, krajnje cvetanje. Ne postoji Bog, ali ima bogova - beskonačno bogova.¹⁰ Ovo je potpuno različita koncepcija. Ako pitate muslimane, oni će reći da postoji samo jedan Bog. Ako pitate hrišćane, oni će takođe reći da postoji samo jedan Bog. Međutim, Patanjđali je više naučan. On kaže Bog je mogućnost. Svako nosi tu mogućnost unutar srca. Svako je samo seme, potencijalnost da postane Bog. Kada doprete do najvišeg, izvan kojeg ništa ne

⁹ Takvo je bilo i učenje izvornog hrišćanstva, gnosticizma, da se Bog ispoljava kroz čoveka. Zato je ono uništeno od strane institucionalne religije, hrišćanske crkve u Rimu koja je nametnula mentalitet grešnosti i žrtve ljudima da bi bili pokoreni.

¹⁰ Stav da ima mnogo bogova ne negira Boga, on upravo potvrđuje da je sve božansko, da je Bog u svemu. Koncept jednog Boga zapravo izdvaja i otuđuje božansko od postojanja. Koncept jednog Boga odvaja čoveka od Boga, dok ga koncept mnoštva bogova spaja sa božanskim kroz samu egzistenciju.

postoji, vi postajete Bog.¹¹ Mnogi su postigli to pre vas, mnogi će postići posle vas.

Svako na kraju postaje Bog, jer svako je potencijalno Bog, beskonačno bogova. Zbog toga je hrišćanima postalo teško da to shvate. Vi zovete Ramu bogom, vi nazivate Krišnu bogom, zovete Budu bogom, vi nazivate Mahaviru bogom. Čak i Radžneša nazivate bogom.

Za hrišćanina je to postalo nemoguće da se razume. Šta to radite? Za njih postoji samo jedan Bog koji je stvorio svet. Za Patanjđalija niko nije stvorio svet. Milioni bogova postoje, i svako je na putu da postane Bog. Bilo da vi to znate ili ne, vi nosite Boga u svojoj utrobi. Možete da ne primetite to mnogo puta, ali kako to na kraju možete propustiti? Ako nosite to u sebi, jednog dana seme će procvetati. Ne možete to potpuno da propustite - ne.

Ovo je totalno različita koncepcija. Hrišćanski Bog izgleda kao diktator, dominira čitavom egzistencijom. Patanjđalijev je više demokrata - nije despot, nije diktator, nije Staljin, nije car koji sedi na najvišem

¹¹ Tačnije rečeno: Bog je prestao da zamišlja da je čovek.

tronu, sa svojim jedino rođenim sinom Hristom sa strane i apostolima okolo. To je besmislica. Čitav koncept kao da je načinjen prema liku imperatora na prestolu. Ne, Patanjđali je apsolutno demokrata. On kaže da je božanstvenost svačiji kvalitet. Vi nosite to; od vas zavisi da li ćete ga dovesti do njegove potpunosti. Ako ne želite, to je takođe na vama.

Niko ne sedi kao despot nad svetom; niko vas ne prisiljava ili stvara. Sloboda je apsolutna. Vi možete grešiti zbog slobode, možete se udaljavati od božanskog zbog slobode. Vi patite zbog slobode, a kada to razumete, nije potrebno da patite; možete se vratiti natrag, to je takođe usled slobode. Niko vas ne vraća natrag, i neće biti sudnjeg dana. Nema nikog da vam sudi, izuzev vašeg vlastitog bića. Vi ste počini-lac, vi ste sudija, vi ste kriminalac, vi ste zakon. Vi ste sve! Vi ste minijturna egzistencija.¹²

Bog je uzvišeni ideal. On je zapravo individualna jedinica božanske svesti. On je netaknut od nesreća života, delovanja i

¹² Mikrokosmos.

rezultata delovanja.

Bog je stanje svesti. To nije osoba, zaista, ali je "individualan", tako da ćete morati da razumete razliku između ličnosti i individualnosti. Ličnost je spoljna površina tela. Kako vi izgledate drugima, to je vaša ličnost. Vi kažete: "Prefinjena ličnost, lepa ličnost, ružna ličnost" - kako vi izgledate drugima. Vaša ličnost je izbor, mišljenje drugih o vama. Ako ste sami na zemlji, hoćete li imati ikakvu ličnost? Nikakvu ličnost, jer ko će reći da ste lepi, ko će reći da ste glupi, i ko će reći da ste veliki vođa ljudi? Nema nikoga da kaže bilo šta o vama. Mišljenje neće postojati, nećete imati nikakvu ličnost.

Reč ličnost dolazi od grčke reči *persona*. U grčkoj drami, glumci su koristili maske. Ove maske su se zvale *persona*. Od te *persone* dolazi reč *personality* (ličnost). Lice koje nosite kada gledate u svoju ženu i osmehujete se, to je ličnost - *persona*. Vi se ne osećate tako da biste se smeškali, ali morate da se osmehujete. Gost dođe i vi mu iskažete dobrodošlicu, a duboko ispod nikada niste želeli da vam dođe, duboko dole vi ste uznemireni - "Šta sada da radim

s ovim čovekom?" - ali se osmehujete, iskazujete dobrodošlicu i govorite: "Tako sam radostan".

Ličnost je ono što vi postavljate, grimasa koju stavljate na lice, maska. Ali ako nema nikoga u vašem kupatilu, nemate nikakvu ličnost dok ne pogledate u ogledalo. Onda odmah ličnost dolazi jer vi sami počinjete da vršite rad drugog mišljenja. Gledate u lice i kažete, "Lepo". Sada ste podeljeni, sada ste vi dvoje, dajete mišljenje o sebi. Inače u kupatilu kada nema nikoga, a vi se uopšte ne plašite da vas neko posmatra kroz ključaonicu... Jer ako neko gleda kroz ključaonicu, ličnost ulazi unutra, vi počinjete da se ponašate na određen način.

Samo u kupatilu vi odbacujete ličnost. Zbog toga je kupatilo tako osvežavajuće. Iz kupanja izlazite tako lepi, sveži, bez ličnosti; postajete individua. Individualnost je ono što vi jeste; ličnost je ono što vi pokazujete da jeste. Ličnost je vaše lice, individualnost je vaše biće, bivanje. Bog u Patanjđalijevoj koncepciji, nema ličnost. On je jedna individualna jedinica.

Kada sazrite, postepeno, mišljenje drugih postaje detinjasto. Ne brinete o njima; beznačajno je šta oni kažu. Ono što oni

kažu nije to što nosi značenje. To ste vi, ono što vi jeste nosi značenje, ne ono šta oni kažu, "Lepo". To je beskorisno. Ako ste lepi, to je glavna stvar. Šta oni kažu je nevažno. Šta vi jeste - stvarno, autentični vi - to je vaša individualnost.

Kada odbacite ličnost, vi postajete *sannyasin*, postajete individualna jedinica. Sada živite kroz svoj pravi centar. Ne pozirate. Kada ne pozirate, niste zabrinuti. Kada ne pozirate, vi ste nedirnuti onim što drugi kažu. Kada ne pozirate, ostajete izdvojeni, nepristrasni. Ličnost ne može ostati nepristrasna. To je vrlo krhka stvar. To postoji između vas i drugog, i to zavisi od drugog. On se može predomisлити, može vas potpuno uništiti. Pogledate ženu koja se smeši, i osećate se lepo zbog njenog smeška. A ako se ona jednostavno preobrati sa mržnjom u svojim očima, vi ste jednostavno smoždeni. Zapravo, vi ste smoždeni jer je vaša ličnost bačena pod noge. Ona vas je pregazila, čak ne želi ni da vas pogleda.

Svakog momenta se bojite da neko može slomiti vašu ličnost. Onda ceo svet postaje jedna briga. Bog ima individualnost, ali ne ličnost. Šta god da on jeste, to je ono što on pokazuje. Šta god da je on unutra, on

je spolja. Zapravo, unutra i spolja nestaju za njega.

Bog je uzvišeni ideal.

Na engleskom je to prevedeno: *bog je vrhovni vladar*. Zbog toga kažem da postoji nerazumevanje o Patanjđaliju. Na *sanskritu* on ga naziva *puruša-višeša* - vrhovno biće, ne vladar. Ja bih voleo da prevedem "Bog" kao "najviši, vrhovni". On je individualna jedinica božanske svesti - individualna, ne univerzalna, jer Patanjđali kaže svaka individua je božanska.¹³

On je netaknut od nesreća života, delovanja i rezultata delovanja.

Zašto? Jer što više postanete individua, više život uzima različit kvalitet. Nova dimenzija se otvara - dimenzija igre. Što se više bavite s ličnošću i spoljašnjim, lju-

¹³ U originalnom tekstu *Joga sutri* stoji: *puruša višeša išvarah*. Znači da Patanjđali postovećuje uzvišeni (*višeša*) božanski ideal, *Išvara*, sa *purušom*, transcendentalnom individualnošću, koja je ujedno i suština čovekova. O *puruši* videti u knjizi *Sankhya*. Inače teorija *sankhye* je osnova Patanjađalijeve *joge*.

kom, periferijom... Vaša dimenzija života je dimenzija rada: zabrinuti oko rezultata, zabrinuti o tome da li ćete dostići cilj ili ne, uvek zabrinuti da li će vam stvari pomoći ili ne, šta će se dogoditi sutra.

Čovek čiji je život postao igra ne brine se za sutra, jer on postoji samo danas. Isus kaže: "Pogledajte ljiljane. Tako su lepi," jer za njih život nije rad. Pogledajte reke, pogledajte zvezde. Izuzev čoveka, sve je lepo i sveto jer čitava egzistencija je igra. Niko se ne brine oko rezultata. Da li se drvo brine hoće li će cvetovi doći ili ne? Da li se reka brine hoće li dostići okean ili ne? Izvan čoveka, ne postoji briga. Zašto je čovek zabrinut? Zato što gleda život kao rad, a ne kao igru - a čitava egzistencija je igra.

Patanjđali kaže: kada čovek postane usredsređen u sebi, on postaje igrač; on se igra. Život je igra i to je lepo; nije potrebno brinuti o rezultatu. Rezultat nije važan, to je jednostavno nevažno. Stvari koje radite same po sebi imaju vrednost. Ja vam govorim; vi me slušate. Ali vi slušate sa svrhom, a ja govorim bez cilja. Vi slušate sa svrhom, jer kroz slušanje vi želite da postignete nešto - neko znanje, neka rešenja, neke tehnike, metode, neko razumevanje, a onda

ćete otići da ih odradite. Vi ste za rezultat. Ja vam govorim bez cilja. Ja jednostavno uživam.

Ljudi me pitaju: "Zašto nastavljaš da govoriš svakog dana?" Ja uživam, to je isto kao što ptice pevaju. Kakva je svrha? Pitajte ružu zašto nastavlja da cveta? Koja je svrha? Ja vam govorim jer ovo deljenje mene samog s vama je samo po sebi vrednost, to ima suštinsku unutarnju vrednost. Ja ne tražim rezultat; nisam zabrinut da li ćete vi biti preobraženi kroz ovo ili ne. Ne postoji zabrinutost. Ako me slušate, to je sve. Ako ni vi niste zabrinuti, onda se preobražaj može dogoditi upravo ovog trenutka. Zato što ste zabrinuti kako ćete to iskoristiti - bilo šta što kažem, kako da koristite to, šta da se radi oko toga... Vi ste već u budućnosti. Vi niste ovde; ne učestvujete u igri. Vi ste u radionici ili na seminaru. Ne učestvujete u igri. Razmišljate da dobijete neke rezultate iz toga, a ja sam potpuno beskoristan. Tako ja delim sebe s vama. Ja ne govorim da se radi nešto u budućnosti: ja govorim jer se upravo sada, kroz ovo deljenje, nešto dešava, i to je dovoljno.

Zapamtite reči: "suštinska unutarnja vrednost", i naćinite svaki svoj ćin jednom

suštinskom unutarnjom vrednošću. Ne brinite oko rezultata - jer onog trenutka kada razmišljate o rezultatu, šta god da činite postaje sredstvo, a cilj je u budućnosti. Načinite sredstva sama sebi ciljem; načinite stazu ciljem. Načinite upravo ovaj trenutak najvišim; ne postoji ništa izvan njega. Ovo je stanje Boga i kad god igrate, vi imate odsjaj tog stanja.

Deca se igraju, i ne možete naći ništa božanstvenije od dečjeg igranja. Otuda Isus kaže: "Dok ne postanete kao deca, nećete ući u carstvo Božije." Postanite slični deci. Značenje nije da postanete detinjasti, jer da se bude detinjast jedna je stvar, a da se bude sličan deci totalno je različita stvar. Detinjasto treba da bude odbačeno. To je mladalačko, nezrelo. Treba da se povećava sličnost deci. To je nevinost - besciljna nevinost. Traženje koristi donosi otrov; rezultat vas truže. Onda je nevinost izgubljena.

Bog je vrhovni. On je individualna jedinica božanske svesti. On je netaknut od nesreća života, delovanja i rezultata delanja.

Možete postati Bog upravo sada jer ste već to - samo stvar treba da se realizuje, shvati. Vi ste već ono što mislite da treba da budete.¹⁴ Nije potrebno da izrastete u Boga. Zaista, treba da shvatite da ste već to. Ovo se događa kroz predanost.

Patanjđali kaže: verujte u Boga, imajte poverenje u Boga tamo, negde, visoko u univerzumu, na vrhu, i predajte se. Taj Bog je samo oslonac, pomagač koji pomaže predavanje. Kada se predavanje dogodi, vi postajete Bog, jer predavanje znači: "Sada se ne bavim rezultatom, ne interesujem se za budućnost, ne brinem se za sebe uopšte. Ja se predajem."

Kada kažete: "Ja se predajem", šta se predaje? 'Ja' - ego. A bez ega kako možete misliti o svrsi, rezultatu? Ko će misliti o tome? Onda se prepuštate. Onda idete gde god to vodi. Sada čitava volja odlučuje; vi ste se predali svojoj odluci. Patanjđali kaže da postoje dva puta. Učinite napor totalnim. Ako ne akumulirate ego, onda taj totalni

¹⁴ I samim mišljenjem o tome odvajamo se od onoga što jesmo ovde i sada, projektujemo se u vreme, naše "ostvarenje" je vazda u budućnosti. Otuda nužnost transcencije uma.

napor će postati predanost u sebi. Ako akumulirate ego, onda postoji put: predanost Bogu.

U Bogu seme je razvijeno do svog najvišeg opsega.

Vi ste seme, Bog je manifestacija. Vi ste seme, a Bog je ostvarenje. Vi ste potencijalnost, on je aktuelnost. Bog je vaša sudbina, i vi nosite tu svoju sudbinu već mnogo života, a ne vidite je, jer vaše oči su fiksirane negde u budućnost. One ne gledaju u sadašnjost. Ovde i sada sve je kao što treba da bude ako ste spremni da gledate. Ništa nije potrebno; nikakvo činjenje nije potrebno. Egzistencija je savršena svakog pojedinog trenutka. Ona nikada nije bila nesavršena, to ne može da bude. Da je bila nesavršena, kako bi onda postala savršena? Ko bi je onda načinio savršenom?

Egzistencija je savršena; uopšte ništa nije potrebno da se uradi. Ako ovo razumete, predanost je onda dovoljna. Nema napora, nema *pranayame*, nema *bhastrike*, nema *shirshasane*, nema *yoga asana* (položaja), nema meditacije, ničega, ako razumete ovo - da je egzistencija savršena kakva

jeste. Pogledajte unutra, pogledajte spolja: sve je tako savršeno da ništa ne može da se uradi osim slavljenja. Čovek koji se predaje započinje slavlje.

NADI UVEK PRISUTNI CVET

*Izlaganje 4. januara 1975. pre podne
u Buddha dvorani.*

Prvo pitanje:

*Molimo vas, objasnite kako seme
može procvetati bez vremenskog razmaka.*

Seme može procvetati bez procepa, bez vremenskog razmaka, jer seme već cveta. Vi ste već ono što postajete. Da nije tako, onda se seme upravo sada ne bi moglo razviti u cvet.

Onda bi vreme bilo potrebno. Onda *zen* ne bi bio moguć. Onda bi samo Patanjđali bio put. Ako treba da postanete nešto, nužan će biti proces vremena. Ovo je poenta koju treba razumeti: svi oni koji su spoznali, takođe su spoznali da je takvo postajanje tokom vremena san. Vi već postojite; savršeni ste kakvi jeste.

Nesavršenstvo se javlja kada ste čvrsto uspavani. Cvet već cveta; samo su vaše oči zatvorene. Ako seme nije stiglo do

cvetanja, onda će mnogo vremena trebati, a to nije običan cvet: Bog će da se rascveta u vama. Onda čak ni večnost neće biti dovoljna, onda je to gotovo nemoguće. Ako tek treba da procvetate, onda je to gotovo nemoguće. To se neće dogoditi; to se ne može dogoditi. Biće potrebna večnost.

Ne, nije u tome stvar. To se može dogoditi upravo sada, baš ovog trenutka. Čak ni jedan trenutak ne mora da bude izgubljen. Nije stvar u tome da seme *postaje* cvet. Stvar je u otvaranju očiju. Vi možete sada odmah otvoriti svoje oči, i onda ćete otkriti da cvet uvek cveta. Nikada to nije bilo drugačije; nikada nije moglo biti drugačije.¹⁵

¹⁵ Ovo je tačan opis prirode ili *pra-krti*, ona je pradatost, bezvremena suma svega što uopšte može da bude, što je bilo i što će biti, sve se samo ispoljava iz te pra-datosti, što znači da je sve već postojalo u njoj, ništa novo ne nastaje. Samo naš um, uhvaćen u snoliku iluziju vremena, doživljava to ispoljavanje kao pojedinačno u linearnom vremenskom sledu. Sam takav um izaziva to pojavljivanje. Zato vidimo trodimenzionalni svet i da se sve odvija tokom vremena. Stvar je u probuđenju. Samo u snu postoji vreme, iluzija odvojenosti, i nekog procesa postizanja bezvremenog jedinstva. Mi smo uvek već u njemu, ali sanjamo da nismo, da smo odvojene fizičke

Bog je uvek prisutan u vama; samo pogled i on je manifestovan. Nije on bio skriven u semenu; vi niste gledali u to. Dakle, samo toliko je potrebno - da pogledate u to. Šta god da ste vi, pogledajte u to, postanite svesni toga. Ne krećite se kao mesečar.

Zbog toga je saopšteno da su se mnogi *zen* majstori grohotom smejali kada su postali probuđeni. Njihovi učenici nisu mogli razumeti, njihovi saputnici nisu mogli razumeti šta se dogodilo. Zašto ludo urliču? Čemu taj smeh? Oni su se smejali zbog opšte besmislenosti. Tražili su ono što su već bili, trčali su za nečim što je već bilo u njima; tražili su nešto negde drugde što je bilo skriveno u samom tragaocu.

individue, da se stvari pojavljuju kao nove i pojedinačno u našem iskustvu. Ni naše pojedinačno fizičko rođenje nikada se nije ni dogodilo, samo je naša svest ušla u iluziju trodimenzionalnog vremena odnosno uma. Zato i naše buđenje ili prosvetljenje nastaje samo onda kada se probudimo od iluzije vremena, kada vidimo celu *prakrti* kao *prakrti*, kao jednovremeno ili bezvremeno Jedno, a sebe kao svesnog subjekta ili svedoka svega, *purušu*, zbog koga se sve to i zbiva: radi diferencijacije svesti i/ili buđenja. Svekoliko postojanje postoji samo radi buđenja.

Tragalac je tražen; putnik je cilj. Ne treba da stignete negde drugde. Vi samo treba da stignete do sebe. Ovo se može dogoditi u jednom trenutku; čak i delić trenutka je dovoljan. Ako seme treba da postane cvet, onda večnost nije dovoljna jer to je rascvetavanje Boga. Ako ste već Bog, onda samo pogledajte natrag, pogledajte unutra, tada se to može dogoditi.

Onda čemu Patanjđali? Patanjđali je potreban zbog vas. Vama treba toliko mnogo vremena da izađete iz sna, treba vam toliko mnogo vremena da izađete iz vaših snova, tako ste mnogo angažovani u snovima, toliko ste mnogo uložili u svoje snove, zbog toga je potrebno. Vreme nije potrebno zato što seme treba da postane cvet; vreme je nužno jer ne možete otvoriti svoje oči. Sa zatvorenim očima ste toliko postali naviknuti, to je postala duboka navika. Ne samo to: vi ste sasvim zaboravili da zapravo živite sa zatvorenim očima. Potpuno ste zaboravili to. Mislite: "O kakvoj besmislici govorite. Moje oči su već otvorene." A vaše oči su zatvorene.

Ako ja kažem: "Izađite iz vaših snova," vi odgovarate: "Ja sam već budan", a to je takođe san. Vi možete sanjati da ste bud-

ni; možete sanjati da su vam oči otvorene. Onda će trebati mnogo vremena - ne zato što cvet još nije procvetao - već zato što je vama tako teško da se probudite. Ima mnogo ulaganja. Ova ulaganja moraju da se shvate. Ego je osnovno angažovanje. Ako otvorite svoje oči, vi nestajete. Otvaranje očiju izgleda kao smrt. To i jeste. Tako vi govorite o tome, slušate o tome, razmišljate o tome, ali nikada ne otvarate oči, jer ako zaista otvorite oči takođe znate da ćete iščeznuti. Ko ćete onda biti? Niko i ništa. Ova ništavnost je prisutna kada otvorite oči; stoga je bolje verovati da su oči već otvorene, a vi ostajete neko.

Ego je prvi koji vas obavija u san. Ego može postojati samo dok ste uspavani, upravo kao što snovi mogu postojati dok ste uspavani. Ego može postojati samo dok ste uspavani - metafizički uspavani, egzistencijalno uspavani. Kad otvorite oči prvo vi iščezavate; onda se Bog pojavljuje: ovo je problem. Vi se bojite da ćete iščeznuti, ali to su ta vrata ka božanskom, slušali ste o tome, razmišljali ste o tome, ali nastavljate da odgađate - sutra, sutra i sutra.

Zbog toga je Patanjđali nužan. Patanjđali kaže da nije potrebno otvarati oči

odmah, ima mnogo koraka. Možete izaći iz svog sna u koracima, u postepeno. Određene stvari radite danas, određene sutra, onda prekosutra, i to će dugo potrajati. Patanjđali privlači jer vam daje vreme da spavate. On kaže nije nužno da izađete iz spavanja odmah sada; samo okretanje će delovati. Onda odspavajte još malo; onda uradite nešto drugo. Tako malo po malo, postepeno...

On je sjajan nagovarač. On vas nagovara da izađete iz vašeg spavanja. *Zen* vas protrese da izađete iz vašeg spavanja. Zbog toga *zen* majstor može da vas udari u glavu; nikada Patanjđali. *Zen* majstor može da vas izbaci kroz prozor; nikada Patanjđali. Zato što *zen* majstor koristi šok tretman - možete udarcem biti izbačeni iz sna, dakle zašto nastavljati sa pokušajima i nagovarati vas? Zašto gubiti vreme?

Patanjđali vas približava postepeno. Izvodi vas van a da vi čak niste ni svesni šta on radi. On radi kao majka, ali obrnuto. Majka nagovara dete na spavanje. Može da peva uspavanku, dopušta detetu da oseća da je ona tu, da ne treba da se plaši. Ponavljajući stalno isti stih, dete se oseća namamljeno u san. Ono pada u san držeći ruku

svoje majke. Ne mora da brine. Majka je tu i ona peva, a pevanje je lepo! Majka ne kaže: "Idi da spavaš," jer će to ometati odlazak u san, uznemiriti. Ona jednostavno nagovara indirektno. Onda, ubrzo izvlači svoju ruku, pokriva dete ćebetom, izlazi iz sobe, i dete je brzo uspavano.

Isto čini Patanjđali u obrnutom smeru. On vas postepeno izvodi iz vašeg sna. Zbog toga je vreme potrebno; inače cvet već cveta. Pogledajte: on je već tu. Otvorite oči i on je tu, otvorite vrata i on stoji tamo čekajući vas. On je uvek tamo stajao.

To zavisi od vas. Ako želite šok tretman, onda je *zen* staza. Ako želite vrlo postepen proces, onda je *joga* put. Birajte! U biranju ste vi takođe vrlo varljivi. Pitajte me: "Kako mogu da izaberem?" Ovo je takođe trik. Sve je jasno. Ako vam treba vreme, izaberite Patanjđalija. Ako se plašite šokova, izaberite Patanjđalija. Ali izaberite! Inače, ako ne izaberete, to će postati odlaganje. Onda kažete: "Teško je izabrati", a dok ne izaberete kako se možete pokrenuti?

Šok tretman je trenutno. On vas odmah spušta na zemlju. Moje vlastite metode su šok tretman. One nisu postepene. Sa mnom se možete nadati da postignete u

ovom životu; sa Patanjđalijem mnogo života će vam trebati. Sa mnom se takođe možete nadati da postignete baš sada, ali imate mnogo stvari da uradite pre nego što postignete.

Vi znate da će ego nestati, vi znate da će seks nestati. Tada nema mogućnosti za seks, jednom kada postignete; to postaje apsurdno, smešno. Tako vi mislite: "Još malo. Šta je pogrešno u čekanju? Pustite me da uživam još malo."¹⁶ Ljutnja neće biti

¹⁶ Mentalna vezanost i zavisnost za seks je glavni razlog neuspeha kod praktičara meditacije. Svaki centar treba da radi svoj posao i tada je rast energije i svesti kroz centre, čakre, prirodan i lak. Ali ako je rad centara pomešan, pa je centar seksa, umesto da je tamo gde prirodno jeste, zapravo u glavi, u umu, onda se događa perverzija seksualnosti, tada, zbog umešanosti mašte i uma u seks, postaje moguće da bude seksualno privlačno i ono što prirodno nije (pornografija, homoseksualnost, zoofilija itd.). Seksualnost je sastavni deo biološke ili organske reprodukcije kroz magnetizam polova. Sav organski svet ima svoju svrhu. Svrha mu je rađanje celovitog i probuđenog Čoveka. Za takvog Čoveka je nemoguće da se vraća nazad u organske procese čiji je smisao bio njegova pojava. Kao što novorođeno dete ne može da se vrati natrag u majčinu utrobu, tako ni probuđeni čovek ne može da se vrati natrag u seksualnost. On je potpun u sebi i ništa mu ne nedostaje.

moguća, nasilje neće biti moguće, ljubomora neće postojati; posesivnost, manipulacija... sve to će nestati.

Vi iznenada osećate: "Ako sve ovo iščezne, šta ću onda ja biti?" - jer vi niste ništa do kombinacija svega ovoga, svežanj svega ovoga, i ako sve ovo nestane, preostaje samo nepostojanje, ništavilo. To nepos-

Pojava bilo kakve želje je pokazatelj da nismo potpuni i celoviti, da ne živimo u istinskom smislu, pa nam je zato potrebno nešto da nas oživi i upotpuni.

U kasnijim govorima ove knjige Osho objašnjava suštinu seksualne zavisnosti upravo kao vezanost detinjeg uma za majčinu utrobu, kao infantilnu težnju za povratkom u nju. Sámó telo je proizvod seksualnosti i celo je seksualno. Otuda je identifikacija sa telom (egom) osnovni uzrok identifikacije sa seksom i zavisnosti od seksa. Nema oslobođenja od identifikacije sa telom, umom i egom bez prestanka identifikacije sa seksom. Prestanak jedne identifikacije prirodno i automatski vodi do prestanka druge. Bez ikakvog potiskivanja i odricanja. Zapravo pojava bilo kakvog potiskivanja i odricanja (svejedno da li prvo od seksa, ili od tela ega i uma) pokazatelj je lažnog prestanka identifikacije i vodi u daljni poremećaj rada centara. Tada čovek upada u tešku i komplikovanu situaciju da sanja da je budan i svestan, racionalizuje i opravdava svoju vezanost za seks dok misli da je budan, svestan sebe i nezavisan od tela i uma.

tojanje vas užasava. To izgleda kao bezdan. Želeli biste da zatvorite svoje oči i sanjate još malo, upravo kao što se ujutru probudite ali biste želeli da se okrenete na stranu barem pet minuta i još malo sanjate, jer to je tako lepo.

Jedne noći Mula Nasrudin je probudio svoju ženu i rekao joj: "Donesi mi odmah naočare. Imao sam tako lep san, a još više je obećano."

Želje nastavljaju da vam obećavaju - uvek se više obećava - i one kažu: "Uradite ovo i ono, zašto da se žurite kada je prosvećenje uvek moguće? Možete ga postići bilo kada; nema potrebe za žurbom. Možete to odlagati. To je pitanje večnosti, briga večnosti; zašto ne uživati ovog trenutka?"

Vi ne uživate, ali um kaže: "Zašto ne uživaš ovog trenutka?" A vi nikada niste uživali; jer čovek bez unutarnjeg razumevanja ne može uživati ni u čemu. On jednostavno pati; za njega sve postaje patnja. Ljubav - stvar kao ljubav - on pati čak i u tome. Najlepša moguća pojava za uspavanog čoveka jeste ljubav, ali on pati čak i kroz to. Ništa nije moguće bolje od ljubavi kada ste uspavani. Ljubav je najveća mogućnost, ali vi čak patite i od toga. Jer to nije

pitanje ljubavi ili nečeg drugog - spavanje je patnja - tako da šta god da se dogodi, vi ćete patiti. Spavanje okreće svaki san u noćnu moru. To započinje lepo, ali nešto negde uvek krene pogrešno. Na kraju stižete u pakao.

Svaka želja vodi u pakao. Kažu da svaki put vodi u Rim - ne znam, ali u jednu stvar sam siguran: svaka želja vodi u pakao. U početku želja vam daje mnogo nade, snove: to je trik. Tako vi bivate uhvaćeni. Ako bi želja od samog početka rekla: "Budi pažljiv, ja te vodim u pakao," vi je ne biste sledili. Želja vam obećava raj, obećava: "Samo nekoliko koraka i vi ćete to dostići; samo dođite sa mnom" - zavodi vas, hipnotiše i obećava vam mnoge stvari, a vi bivajući u patnji, mislite: "Šta je pogrešno pokušati? Kušajmo malo i ovu želju takođe."

To će vas takođe voditi u pakao jer sama želja kao takva jeste put do pakla. Otuda Buda kaže: "Dok ne postanete bez želja, ne možete biti blaženi." Želja je patnja, želja je san, i želja postoji samo kada ste beživotni, uspavani. Kada ste budni i živahni, želje vas ne mogu obmanuti. Onda vidite skroz, onda je sve tako jasno da ne

možete biti obmanuti. Kako novac može da vas obmane i kaže da ćete biti vrlo, vrlo srećni kada ima novca? Onda pogledajte bogate ljude: oni su takođe u paklu - možda u bogatom paklu, ali to ne čini razliku. Bogatiji pakao će biti gori od siromašnog pakla. Sada su oni stekli novac, i jednostavno su u stanju stalne nervoze.

Mula Nasrudin je sakupio veliko bogatstvo, a onda je otišao u bolnicu jer nije mogao spavati. Bio je nervozan i stalno je drhtao i bojao se, ali ne nečega određenog. Siromašan čovek se boji nečega određenog; a bogat čovek se jednostavno boji. Ako se bojite nečega određenog, nešto se može uraditi. Ali on se jednostavno plašio, nije znao zašto, jer je imao sve; nije bilo potrebno da se boji; ali se jednostavno plašio i drhtao.

Otišao je u bolnicu, a za doručak su mu doneli nekoliko stvari, a među tim stvarima bila je posuda sa "drhtavim" želatinom. On je rekao: "Ne, ne mogu jesti ovo." Doktor je pitao: "Zašto ste tako nepokolebljivi u vezi s tim?" On je rekao: "Ne mogu jesti ništa što je nervoznije od mene!"

Bogat čovek je nervozan. Kakva je njegova nervoza, njegov strah? Zašto se on

tako plaši. Iako je svaka želja ispunjena, još ostaje frustracija. Sada on ne može čak ni da sanja, jer je prošao kroz sve snove; oni ne vode nikuda. Ne može sanjati i ne može sakupiti hrabrost da otvori oči takođe, jer postoje angažovanja, uplitanja. On je obećao mnoge stvari u svom snu.

One noći kada je Buda napuštao svoju palatu, želeo je da kaže svojoj ženi: "Ja odlazim." Želeo je da dodirne dete koje se upravo prethodnog dana rodilo, jer se više neće vraćati. Prišao je samo do vrata sobe. Pogledao je ženu. Čvrsto je spavala, mora da je sanjala; lice joj je bilo lepo, osmeh, dete u njenim rukama. Sačekao je nekoliko sekundi na vratima; onda se okrenuo. Želeo je da kaže nešto; ali onda se uplašio. Ako bi nešto rekao, onda bi žena bila prinuđena da plače, jadikuje i pravi scenu.

On se bojavao sebe takođe, jer ako ona plače i jadikuje, onda može postati svestan svojih vlastitih obećanja: "Ja ću te voleti zauvek, i biću s tobom stalno i večno." A šta je sa ovim detetom koje se prethodnog dana rodilo? Ona bi naravno iznela dete pred mene, i rekla bi: "Vidi šta si mi učinio. Onda zašto ti se rodilo ovo dete? A sada ko

će biti njegov otac? Jesam li ja sama odgovorna za njega? Da li bežiš kao kukavica?" Došle bi mu sve ove misli, jer u spavanju svako obećava. Svako nastavlja da obećava ne znajući kako će ispuniti obećanja, ali u spavanju to se dešava, jer niko nije svestan šta se dešava.

Iznenada je postao svestan da će sve ove stvari nastupiti a onda će se porodica sakupiti - otac i svi ostali - a on je samo sin, a otac očekuje od njega, u svom snu on je obećao njemu takođe. Onda je on jednostavno pobjegao; jednostavno je pobjegao kao lopov.

Posle dvanaest godina, kada se vratio natrag, prva stvar koju ga je žena pitala bilo je da li mu je ona pala na um one noći kada je odlazio. Pitala je: "Zašto mi nisi rekao? Prva stvar koju želi da pitam - a čekala sam te ovih dvanaest godina - zašto mi nisi rekao? Kakva je to vrsta ljubavi? Jednostavno si me napustio. Ti si kukavica."

Buda je slušao smireno. Kada je žena ućutala on je rekao: "Sve te misli su mi došle. Došao sam do vrata, čak sam ih i otvorio. Pogledao sam te; u snu sam ti obećao mnoge stvari. Ali ako ću postati budan,

ako izlazim iz spavanja, onda ne mogu održati obećanja data u snu. Ako pokušam da održim obećanja, onda se ne mogu probuditi."

"Dakle, ti si u pravu. Možeš misliti da sam kukavica; možeš misliti da sam pobegao iz palate kao lopov, ne kao ratnik, ne kao hrabar čovek. Ali ja ti kažem, sasvim je obrnut slučaj, jer kada sam bežao, za mene u tom momentu, bio je trenutak najveće hrabrosti jer čitavo moje biće je govorilo: 'Ovo nije dobro. Ne budi kukavica.' A da sam se zaustavio, da sam slušao moje uspavano biće, onda za mene ne bi bilo mogućnosti da se probudim."

"A sada sam došao k tebi; sada mogu ispuniti nešto, jer samo čovek koji je prosvetljen može ispuniti. Čovek koji je neznalica, kako može išta ispuniti? Sada sam ti došao. Tog trenutka da sam stao, ne bih ti mogao dati ništa, ali sada donosim veliko blago sa sobom, i sada ti ga mogu dati. Ne plači, ne jadikuj; otvori oči i pogledaj me. Ja nisam isti čovek koji je otišao te noći. Potpuno različito biće je došlo pred tvoja vrata. Ja nisam tvoj muž. Ti možeš biti moja žena, jer je to tvoje stanište. Pogledaj u mene - ja sam potpuno

druga osoba. Sada ti donosim blaga. Mogu te takođe učiniti svesnom i prosvetljenom."

Žena je slušala. Isti problem uvek dolazi svima. Počela je da razmišlja o detetu. Ako postane *sannyasin* i krene s ovim prosjakom - s njenim bivšim mužem, koji je sada prosjak - ako ona krene... šta će se dogoditi sa detetom? Nije rekla ništa, ali Buda je rekao: "Znam šta misliš, jer sam ja prošao period gde su obećanja data u usnulom stanju sva skupa, i kažeš: 'Šta radiš? A dete...' Ti misliš ovo: 'Neka dete postane malo starije, neka se oženi, onda može preuzeti palatu i kraljevstvo,' a onda ćeš me slediti. Ali zapamti, nema budućnosti, ne postoji sutra. Ili me slediš sada ili me ne slediš."

Ali njegova žena... Ženski um je više uspavan nego muški. Postoji razlog za to, jer žena je veći sanjar, ona živi više u nadi i snovima. Ona mora da bude veći spavač jer bilo bi teško prirodi da je koristi kao majku. Žena mora biti u dubokom hipnotičkom stanju, samo onda može nositi dete devet meseci u materici i patiti, onda ga roditi i patiti, onda ga podizati i patiti, a onda jednog dana dete je jednostavno ostavi i odlazi drugoj ženi... i pati.

U tako dugoj patnji, žena je prinuđena da bude veći spavač od čoveka. Inače kako možete patiti toliko? I ona se uvek nada. Onda se ona nada s drugim detetom, onda sa još jednim, i njen život je potrošen.

Dakle, Buda je rekao, "Znam šta misliš, i znam da si ti veći sanjar od mene. Ali ja sam sada došao da isečem svo korenje tvoga spavanja. Dovedi dete. Gde je moj sin? Dovedi ga." Ženski um je ponovo odigrao ulogu. Ona je dovela Rahula, dete koje je sada imalo dvanaest godina, i rekla je: "Ovo je tvoj otac. Pogledaj ga - on je postao prosjak - i pitaj ga koje je njegovo nasledstvo, šta ti on može dati. Ovo je tvoj otac; on je kukavica! Pobegao je kao lopov, čak i ne rekavši mi, napustio je tek rođeno dete. Traži mu tvoje nasleđe!"

Buda se nasmejavao i rekao Anandi: "Donesi moju prosjačku posudu." Dao je prosjačku posudu Rahulu i rekao: "Ovo je moje nasleđe. Činim te prosjakom. Ti si iniciran. Postaješ *sannyasin*." A svojoj ženi je rekao: "Isekao sam koren. Sada nema potrebe za sanjanjem. Ti si takođe probuđena jer ovo je bio koren. Rahul je već *sannyasin*; ti se takođe probudi, Jasodara, ti se takođe probudi, i postani *sannyasin*."

Trenutak uvek dolazi kada ste u prelaznom periodu odakle se spavanje okreće u budnost. Čitava prošlost vas zadržava, a prošlost je moćna. Budućnost je nemoćna za pospanog čoveka. Za čoveka koji nije pospan, budućnost je moćna; a za čoveka koji je čvrsto uspavan, prošlost je jaka, jer čovek koji je čvrsto uspavan zna samo da sanja jer je samo sanjao u prošlosti. On nije svestan nikakve budućnosti. Čak i ako misli o budućnosti, to nije ništa do samo opet refleksija prošlosti, to je opet samo projekcija prošlosti. Samo onaj ko je svestan postaje svestan budućnosti. Onda prošlost nije ništa.

Imajte to na umu. Možda nećete moći da razumete odmah sada, ali jednog dana moći ćete da razumete. Za uspavanog čoveka, uzrok je mnogo snažniji od posledice; seme je mnogo moćnije nego cvet. Za čoveka koji je budan, posledica je mnogo snažnija od uzroka, cvet je mnogo moćniji nego seme. Logika spavanja je: uzrok proizvodi posledicu, seme proizvodi cvet. Logika probuđenog čoveka je upravo obrnuta: cvet je taj koji proizvodi seme; posledica je ono što proizvodi uzrok; budućnost proizvodi prošlost, a ne da prošlost proiz-

vodi budućnost. Ali za uspavani um, prošlost, mrtvo, ono što je otišlo, jeste mnogo moćnije. Nije...

Ono što tek treba da bude je mnogo snažnije; ono što treba da bude rođeno mnogo je jače jer život je tamo. Prošlost nema život. Kako ona može biti snažna? Prošlost je već groblje. Život se već premestio odatle; zbog toga je to prošlost. Život ju je napustio, ali groblja su vrlo moćna za vas. Ono što tek treba da bude, ono što tek treba da bude rođeno, novo, ono što će se dogoditi, za čoveka koji je probuđen to postaje mnogo jače. Prošlost njega ne može zadržati.

Prošlost vas zadržava. Uvek mislite o prošlim delima; uvek se razvlačite oko groblja. Odlazite uvek iznova da posetite groblje i izrazite svoje poštovanje mrtvom. Uvek izražavajte poštovanje onome što tek treba da se rodi, jer život je tamo.

Molimo vas, objasnite kako seme može procvetati bez vremenskog razmaka.

Da, seme može cvetati jer ono već cveta. Cvet stvara seme, a ne seme cvet. Rascvetavanje je ono iz čega sve postaje,

ono je stvorilo svako seme. Ali zapamtite: samo otvaranje je potrebno. Otvorite vrata; sunce je tu, očekuje vas. Život nije zapravo napredak u realnosti. On izgleda kao napredak u spavanju.

Postojanje, bivanje je već ovde - sve kako jeste već je savršeno, potpuno, ekstatično - ništa ne može biti dodato, ne postoji način da se to popravlja. Onda šta je potrebno? Samo jedna stvar: da postanete svesni i vidite to. To se može dogoditi na dva načina. Možete biti šokom izbačeni iz svog sna: to je *zen*. Ili možete biti navedeni, nagovoreni da izađete iz vašeg sna: to je *joga*. Izaberite! Nemojte samo da visite između.

Drugo pitanje:

Da li je predavanje Išvari - Bogu - i predavanje guruu isto?

Predavanje ne zavisi od objekta. To je kvalitet koji vi unosite u vaše biće. Kome se predajete je nebitno. Bilo koji objekat će delovati. Možete se predati drvetu; možete se predati reci; možete se predati bilo čemu - svojoj ženi, vašem mužu, vašem detetu. Ne postoji problem u objektu, svaki objekat

će delovati. Problem je predati se.

Događaj se dešava zbog predanosti, ne zbog onoga kome ste se predali. A ovo je najlepša stvar koju treba razumeti: kome god da se predate, taj objekat postaje Bog. Nije u pitanju predavanje Bogu. Gde ćete naći Boga da mu se predate? Nikada ga nećete naći. Predajte se! Kome god da se predate, Bog je tamo. Dete postaje Bog, muž postaje Bog, žena postaje Bog, Guru postaje Bog, čak i kamen može postati Bog.

Čak i kroz kamenje ljudi su dostigli, jer uopšte nije pitanje čemu se predajete. Vi se predajete, a to donosi celu stvar, to otvara vrata. Predavanje, napor da se preda, donosi vam otvaranje. A ako ste otvoreni kamenu, postajete otvoreni čitavoj egzistenciji, jer je to samo pitanje otvaranja. Kako možete biti otvoreni kamenu, a da ne budete otvoreni drvetu? Jednom kada znate otvaranje, jednom kada uživate u euforiji koju ono donosi, ekstazi koja se desi samo otvaranjem kamenu, onda ne možete naći tako glupog čoveka koji će se zatvoriti odmah preostaloj egzistenciji. Kada vam samo otvaranje kamenu daje tako ekstatično iskustvo, onda zašto se ne otvoriti svemu?

U početku čovek se predaje nečemu,

a onda je predat svemu. Značenje toga je da ako ste se predali majstoru, u iskustvu predavanja, vi ste naučili putokaz, vodilju kako se možete predati svemu. Majstor postaje samo prolaz kroz koji se prolazi. On postaje vrata, a kroz ta vrata možete gledati u celo nebo. Zapamtite, ne možete naći Boga da mu se predate, mada mnogi ljudi misle na taj način; oni su vrlo prepredeni ljudi. Oni misle: "Kad Bog bude tu, mi ćemo se predati."¹⁷ Dakle, to je nemoguće jer Bog je tu samo ako se predate. Predanost čini sve božanskim. Predanost vam daje oči, i sve što se donese pred te oči postaje božansko. Božanstvenost je kvalitet koji se dobija pomoću predanosti.

U Indiji, hrišćani, Jevreji i muslimani smeju se hindusima, jer oni mogu da obožavaju drvo, ili mogu da obožavaju kamen - čak i neoblikovan, koji nije čak ni statua. Mogu naći kamen pored puta i od njega odmah načiniti boga. Nikakav umetnik nije potreban jer predavanje je umet-

¹⁷ Većina vernika ima ubeđenje da su 'našli Boga' samo zato da bi izbegli pravu predaju. Koliko im je ego čvrst, toliko im je takva vera jaka. Njihova predanost je samo metod očuvanja ega, a 'Bog' je uvek u obliku nekog simbola, relikvije ili fetiša.

nost. Nije potrebno vajanje, nije potreban skupocen kamen, čak ni mermer. Bilo koji običan kamen, koji je odbačen - ne može se kupiti na tržnici i stoga leži tamo pored puta - i hindusi mogu odmah načiniti boga od njega. Ako se možete predati, on postaje božanski. Oči predanosti ne mogu naći ništa drugo nego božansko.

Drugi se tome smeju; ne mogu to razumeti. Oni misle da su ovi ljudi obožavaoci kamena, obožavaoci idola. Nisu! Hindusi su bili pogrešno shvaćeni. Oni nisu obožavaoci idola. Oni su našli ključ, a taj ključ je da sve možete učiniti božanskim ako se predate. A ako se ne predate, možete nastaviti da tragate za Bogom milionima života. Nikada ga nećete sresti, jer nemate kvalitet koji susreće, koji može da sretne, koji može da nađe. Dakle, pitanje je subjektivne predanosti, ne objekta kome se predajete.

Ali, naravno, postoje problemi. Vi se ne možete tako iznenadno predati kamenu, jer vaš um nastavlja da govori: "Ovo je samo kamen. Šta to radiš?" A ako um nastavlja da govori: Ovo je kamen; šta radiš? - onda se ne možete predati, jer predanost traži vašu celovitost.

Otuda značaj majstora. Majstor označava nekoga ko stoji na granici - na granici ljudskog i božanskog. Neko ko je bio ljudsko biće kao vi, ali više nije kao vi - nešto se dogodilo - on je sada nešto više, više od ljudskog bića. Dakle, ako pogledate u njegovu prošlost, on je upravo kao vi - ali ako pogledate njegovu sadašnjost i budućnost, onda gledate nešto više. Onda je on božanski.

Teško je predati se kamenu, reci - vrlo, vrlo teško - čak i predati se učitelju jeste tako teško. Onda predavanje kamenu će nužno biti vrlo teško, jer kad god vidite učitelja, onda opet vaš um kaže da on je ljudsko biće kao vi, dakle zašto se predavati njemu? A vaš um ne može videti sadašnjost; um može videti samo prošlost - da je taj čovek rođen kao vi, stoga zašto se predavati njemu? On je upravo kao vi.

On jeste, a ipak nije. On je oboje i Isus i Hrist - Isus je čovek, sin čovečiji, a Hrist je viši položaj. Ako gledate samo vidljivo, onda je on kamen; vi se ne možete predati. Ako volite, ako postanete intimni, ako dozvolite da njegovo prisustvo uđe duboko u vas, ako možete naći vezu - o tome je reč - vezu s njegovim bićem, posto-

janjem - onda iznenada postajete svesni višeg. On je više nego čovek. Na neki nepoznat način, on je nešto što vi niste dobili. Na neki nevidljivi način on je prodro izvan granica ljudskog. Ali to možete osetiti samo ako postoji odnos, veza.

To je ono što Patanjđali kaže, *shraddha* - poverenje; poverenje stvara vezu. Ta bliska veza je unutarnja harmonija dvoje nevidljivih; ljubav je ta bliska veza. S nekim ste jednostavno prilagođeni kao da ste oboje rođeni jedno za drugo. Vi to zovete ljubav. Na trenutak, čak i na prvi pogled, neko vam jednostavno odgovara, kao da ste zajedno stvoreni i bili razdvojeni; a sada ste se opet sreli.

U starim mitologijama svuda u svetu, rečeno je da su čovek i žena stvoreni zajedno. U indijskoj mitologiji postoji vrlo lep mit. Mit je da su žena i muž na samom početku stvoreni kao blizanci, brat i sestra. Zajedno su bili rođeni - žena i muž kao blizanci, spojeni zajedno u jednoj materici. Postojao je odnos, veza od samog početka. Od prvog trenutka postojala je veza. Bili su zajedno u materici držeći jedno drugo, a to je odnos. Onda, usled neke nesreće, taj fenomen je nestao sa zemlje. Međutim, mit

kaže da uzajamni odnos još postoji. Čovek i žena... Čovek može da bude rođen ovde, a žena može da bude rođena negde u Africi, u Americi, ali postoji veza, i dok ne nađu jedno drugo biće im teško. I vrlo je teško naći jedno drugo. Svet je tako prostran, a vi ne znate gde da tražite i gde da nađete. Ako se to desi, to se dešava slučajno.

Naučnici takođe veruju da ćemo pre ili docnije moći da ocenimo vezu uz pomoć naučnih instrumenata, i pre nego što neko stupi u brak. Par mora otići u laboratoriju tako da mogu otkriti da li je njihova bioenergija podesna ili ne. Ako nije podesna, onda su oni u zabludi. Ovaj brak ne može... Oni možda misle da će biti vrlo srećni, ali ne mogu biti jer njihova bioenergija nije podesna.

Tako vi možete voleti nos žene, a žena može voleti vaše oči, ali to nije poenta. Voljenje nosa neće pomoći, voljenje očiju neće pomoći, jer posle dva dana niko ne gleda u nos i niko ne gleda u oči. Onda je problem bioenergija. Unutrašnje energije se susreću i mešaju jedna s drugom; ili se pak odbijaju. To je upravo kao kad vršite transfuziju krvi; ili je vaše telo prihvata ili odbacuje, jer postoje različiti tipovi krvi.

Ako su istog tipa, samo onda telo prihvata; inače jednostavno odbacuje.

Isto se događa u braku. Ako se bioenergija slaže, brak je prihvatljiv, i ne postoji svestan način da se to zna. Ljubav je vrlo obmanljiva, jer ljubav je uvek usredsređena na nešto. Glas žene je dobar, i vi ste privučeni. Ali u tome nije poenta. To je parcijalna stvar. Celina mora da se slaže. Vaše bioenergije treba da prihvate jedna drugu tako potpuno da duboko ispod vi postanete jedna osoba. To je odnos, veza. Dešava se u ljubavi retko, jer kako je naći? To je ipak teško. Samo zaljubljuvanje nije siguran kriterijum. Od hiljadu, devet stotina devedeset devet puta nema uspeha. Zaljubljenost se pokazala neuspehom.

Čak i viši odnos se dešava sa majstorom. To je više nego ljubav. To je *shraddha* - poverenje. Ne susreću se i prilagođavaju samo vaše bioenergije, nego se i same vaše duše usklađuju. Zbog toga, kad god neko postane učenik, čitav svet misli da je on lud; jer ceo svet ne može videti u čemu je poenta. Zašto ste vi ljudi za tim čovekom? A vi to sami takođe ne možete objasniti, jer se to ne može objasniti. Možete čak i da ne budete svesni šta se dogodilo,

ali s tim čovekom, iznenada, vi ste u poverenju. Iznenada se nešto susretne, postaje jedno. To je odnos, veza.

Teško je imati taj odnos s kamenom. Jer je čak teško imati taj odnos sa živim majstorom, kako možete imati to s kamenom? Ali ako se to dogodi, odmah majstor postaje Bog. Za sledbenika majstor je uvek Bog. On može da ne bude Bog za druge, to nije poenta. Ali za učenika on je Bog, i kroz njega se vrata božanskog otvaraju. Onda vi imate ključ - ovaj unutrašnji odnos je ključ, ova predanost. Onda možete pokušati to; prepustiti se reci...

Mora da ste čitali novelu "Sidarta" od Hermana Hesea. On uči mnoge stvari od reke. Vi ne možete učiti od Bude, samo posmatrajući reku, mnoga raspoloženja reke. On je postao splavar samo posmatrajući hiljade stanja oko sebe. Ponekad, reka je srećna i pleše, ponekad vrlo, vrlo tužna, kao da se uopšte ne kreće - ponekad vrlo ljuta i bučna, protiv čitave egzistencije, a ponekad tako tiha i smirena kao Buda. A Sidarta je jednostavno splavar, prolazi rekom, živi pored reke, posmatra reku, ne čini ništa drugo. To postaje duboka meditacija i odnos, a kroz reku i njenu "rečnost"

on to postiže: on stiže do istog sagledavanja kao Heraklit.

Vi možete zagaziti u istu reku i ne možete. Reka je ista i nije ista. Ona je tok, a kroz reku i kroz odnos sa njom on saznaje celu egzistenciju kao reku - "rečnost".

To se može dogoditi sa svime. Osnovno što treba zapamtiti jeste predaja.

Da li je predaja Ishvari - Bogu - i predaja guruu isto?

Da! Predaja je uvek ista. Do vas je kome se možete predati. Nađite čoveka, nađite reku i predajte se. To je rizik, najveći mogući rizik. Zbog toga je tako teško predati se. To je rizik! Vi se krećete u nepoznatoj teritoriji i dajete toliko snage čoveku ili nečemu čemu se predajete.

Ako se predate meni, vi mi dajete potpuno ovlašćenje. Onda moje 'da' jeste vaše 'da', onda moje 'ne' jeste vaše 'ne'. Čak i po danu kada kažem, 'ovo je noć', vi kažete: "Da, noć je". Vi dajete totalno ovlašćenje nekome. Ego se odupire. Um kaže: "Ovo nije dobro. Sačuvaj kontrolu nad sobom. Ko zna gde će te ovaj čovek odvesti? Ko zna, on može reći: 'Skoči s vrha

brda,' i onda ćeš biti mrtav. Ko zna, ovaj čovek može manipulirati s tobom, kontrolisati, eksploatirati." Um će izneti sve ove stvari. To je rizik, a um preduzima sve mere sigurnosti.

Um govori: "Budi pažljiv. Budi malo oprezniji s ovim čovekom." Ako slušate um, predaja nije moguća. Um je u pravu! To je rizik! Ali šta god preduzmete, to će biti rizik. Čuvanje neće mnogo pomoći. Možete se čuvati zauvek, i možda nećete moći da se odlučite, jer um nikada ne može da se odluči. Um je pometnija. On nikada nije odlučan. Moraćete zaobići um jednog dana, i moraćete mu reći: "Ti čekaj. Ja idem; skoćiću i videću šta se dešava."

Šta vi zapravo imate da izgubite? Uvek se pitam šta to imate kada se tako bojite da izgubite, šta tačno dajete kada se predajete. Vi nemate ništa. Možete dobiti iz toga, ali ne možete izgubiti jer nemate ništa. Možete uvek profitirati iz toga, ali ne postoji mogućnost bilo kakvog gubitka jer nemate šta da izgubite.

Mora da ste čuli čuvenu maksimu Karla Marksa: "Proleterci svih zemalja ujedinite se, jer nemate šta da izgubite osim svojih lanaca." To može biti istina, može i

da ne bude istina. Međutim, za tragaocce ovo je tačna stvar. Šta ćete izgubiti osim svojih lanaca, svog neznanja, svoje patnje? Međutim, ljudi takođe postaju jako vezani za svoju patnju - oni prijanjaju uz samu svoju nevolju kao da je blago. Ako želite ukloniti njihovu nevolju, oni stvaraju sve vrste prepreka.

Posmatrao sam ove prepreke i ove trikove kod hiljada ljudi. Čak i ako želite da uzmete njihovu bedu, oni prijanjaju uz nju. Oni ističu neku stvar, jer nemaju ništa drugo, to je svo blago koje imaju. Ne uzimajte im to jer je uvek bolje imati nešto nego ništa. To je njihova logika: uvek je bolje imati nešto - barem ovu bedu koja postoji, nego biti potpuno prazan, nego biti niko.

Čak i kada ste jadni, vi ste neko. Čak i ako imate pakao u sebi, barem imate nešto. Ali gledajte to, posmatrajte to, i kada se predate zapamtite da nemate ništa drugo da date. Učitelj uzima vašu bedu, ništa drugo. On ne uzima vaš život zato što ga nemate. On uzima samo vašu smrt. Ne uzima ništa vredno od vas, jer vi to nemate. On uzima samo smeće, besmislice koje ste sakupili kroz mnoge živote i sedite na gomili besmislica i mislite to je vaše kra-

ljevstvo.

On ne uzima ništa. Ako ste spremni da mu date svoju patnju, postaćete sposobni da primite božansko. To je predanost, i tada učitelj postaje Bog. Sve i svako kome se predate postaje božanski. Predanost čini božansko, predanost stvara božansko. Predanost je stvaralačka sila.

Pitanje treće:

Da li je majstor potreban posle satorija?

Da! Čak i više, jer *satori* je samo letimično sagledavanje, a takvo sagledavanje je opasno jer ulazite u teritoriju nepoznatog. Pre toga majstor nije bio potreban. Pre toga kretali ste se u poznatom svetu. Samo posle *satorija* majstor postaje apsolutno potreban, jer sada je neko potreban da vas drži za ruku i vodi prema onome što nije samo odbljesak realnosti, nego postaje apsolutna realnost. Posle *satorija* vi imate ukus, a ukus stvara više želje. Ukus postaje magnetski privlačan tako da ćete želeti ludački da jurnete u to. Tada je majstor potreban.

Posle *satorija* mnoge stvari će se

dogoditi. *Satori* je kao viđenje vrha Gourishankar, (Mont Everesta) iz ravnica. Jednog dana, jednog jasnog sunčanog jutra, magle nema, možete videti stotinama milja udaljen vrg Gourishankar kako se diže u nebo. To je *satori*. Onda pravo putovanje započinje. Onda sav ostali svet izgleda beskoristan.

To je prekretnica. Sada sve što ste znali postaje nekorisno, sve što ste imali postaje teret. Sada svet, život koji ste živeli do sada, jednostavno nestaje kao san, jer se veće dogodilo. I to je *satori*, letimično sagledavanje, odbljesak. Ubrzo će magla biti tu, i vrh neće biti vidljiv. Oblaci će doći i vrh će nestati. Sada ćete biti u potpuno nesigurnom stanju svesti.

Prva stvar će biti, da li je to, šta god da ste videli, bilo realno ili samo san, jer gde je to sada? To je nestalo. To je bio samo kratak proboj, samo procep i vraćeni ste natrag - bačeni u vaš vlastiti svet.

Javiće se sumnja: šta god da ste videli, da li je bilo istinito? Da li je to stvarno postojalo, ili ste sanjali o tome, ili ste zamišljali to? A to je moguće. Mnogi ljudi zamišljaju, tako da sumnja nije pogrešna. Mnogo puta ćete zamišljati, i ne možete

načiniti razliku, šta je realno a šta je nerealno. Samo majstor može reći: "Da, ne brinite. To je bilo realno." Ili majstor može reći: "Odbacite to! To je bilo zamišljeno."

Samo onaj ko je upoznao vrh - ne iz ravnice - samo onaj ko je dosegao vrh, samo onaj koji je sam postao vrh, samo on vam može reći jer on ima kriterijum, on ima merilo. On može reći: "Baci to smeće! To je samo vaša imaginacija," jer kada tragaoci stalno misle o ovim stvarima, um započinje da sanja.

Mnogi ljudi dolaze kod mene. Samo jedan procenat od njih ima realnu stvar; devedeset devet procenata donose nerealne stvari. Teško im je da odluče - ne teško, već nemoguće - oni ne mogu odlučiti. Iznenada osećate oživljavanje energije u osnovi kičme: kako ćete odlučiti, da li je to realno ili nerealno? Mnogo ste razmišljali o tome; takode ste želeli to. Nesvesno sejete seme da se to treba dogoditi, *kundalini* treba da se uzdigne. Onda ste čitali Patanjđalija, onda ste razgovarali o tome, onda ste sreli ljude koji kažu da je njihova *kundalini* probuđena. Vaš ego, onda se sve pomešalo...

Iznenada, jednog dana osetite oživljavanje: to nije ništa do kreacija uma -

samo da vas zadovolji: "Nemoj brinuti, nemoj biti tako mnogo zabrinut. Gledaj! Tvoja *kundalini* se podigla," a to samo um zamišlja. Onda ko će odlučiti? I kako ćete odlučiti, jer vi ne znate istinu? Samo istina može postati kriterijum za odlučivanje da li je to istina ili neistina.

Majstor je potreban čak i više posle prvog *satorija*. Postoje tri *satorija*. Prvi *satori* je samo letimičan, poput svetlucanja. On je nekada moguć čak i kroz droge; to je moguće kroz mnoge druge stvari - nekada slučajno. Ponekad se penjete na drvo i padnete, a to je takav šok da se um zaustavlja za jedan trenutak, i svetlucanje nastaje, a vi ćete osetiti takvu euforiju kao da ste izbačeni iz svog tela, nešto ste saznali.

Za sekundu se vraćate natrag, um počinje da funkcioniše; to je jednostavno šok. Kroz električni šok je to moguće, kroz šok insulinom to je moguće, kroz droge to je moguće. Čak se ponekad i u bolesti to događa. Tako ste slabi da um ne može funkcionisati; iznenada imate uvid, letimično sagledavanje. Kroz seks je to moguće. U orgazmu, kada celo telo vibrira, to je moguće.

Taj prvi uvid ne nastaje nužno kroz

religijsko nastojanje. Zbog toga su LSD, meskalin, i marihuana postali tako važni i privlačni. Prvo letimično sagledavanje je moguće, i vi možete biti uhvaćeni zbog tog prvog sagledavanja u drogi. To može postati trajan izlet; onda je to vrlo opasno jer letimični uvidi neće pomoći. Oni mogu pomoći, ali nije nužno pomoć dođe samo od njih. Oni mogu pomoći samo sa majstorum, jer će on onda reći: "Ne idi samo za letimičnim sagledavanjem. Imao si letimično sagledavanje, sada započni putovanje da dostigneš vrh." Budući da nije stvar samo u tome da se sagleda vrh, već konačno čovek treba da postane vrh.

Ovo su tri stadijuma: prvi je letimičan uvid - ovo je moguće kroz mnoge puteve, nije nužno da budu religijski. Čak i ateista može imati letimičan uvid. Droge, hemikalije mogu vam dati letimično sagledavanje. Čak i posle operacije, kada izlazite iz hloroforma, možete imati letimičan uvid. I dok vam daju hloroform, dok padate sve dublje i bublje, možete imati to letimično sagledavanje.

Mnogi ljudi su postigli prvi *satori*; to nije mnogo značajno. Može se koristiti kao korak za drugi *satori*. Drugi *satori* je

dostizanje vrha. To se nikada ne događa slučajno. To se događa samo kroz metode, tehnike, škole, jer je potrebno dugo nastojanje da se dostigne drugi *satori*.

I tada je tu treći *satori*, koji Patanjđali naziva *samadhi*: taj treći znači postati sam vrh. Jer iz drugog vi takođe silazite dole. Kad dosegnete vrh, to može biti nepodnošljivo. Blaženstvo je takođe ponekad nepodnošljivo - ne samo bol, blaženstvo takođe; čovek se vraća natrag bolu.

Teško je živeti na visokom vrhu - vrlo teško! - čovek bi želeo da se vrati natrag. Dok ne postanete sam vrh, dok iskusi-lac ne postane iskustvo, to može da se izgubi. I do trećeg - do *samadhija* - majstor je potreban. Samo kada se dostigne konačni, najviši *samadhi*, majstor nije potreban.

Četvrto pitanje:

Dok vas slušam, mnogo puta određene reči idu vrlo duboko, i postoji iznenađna jasnoća i razumevanje. Ovo izgleda da se dešava samo kada slušam reči koje vi izgovarate. Ali, mir koji se spušta dok vas slušam bez ikakve posebne pažnje podjednako je blažen, ali onda se gube reči i njihova značenja. Molim vas, dajte nam uputs-

tvo kako da vas slušamo, jer je to jedna od vaših najboljih meditacija.

Ne brinite mnogo o rečima i značenju. Ako posvećujete mnogo pažnje rečima i značenju, to postaje intelektualna stvar. Naravno, nekada ćete dospeti do jasnoće. Iznenada oblak iščezava i sunce je tu, ali to će biti samo trenutna stvar i jasnoća neće mnogo pomoći; sledećeg trenutka nestaje. Intelektualna jasnoća nije od velike koristi.

Ako slušate reči i njihovo značenje možete razumeti mnoge stvari, ali nećete razumeti mene, nećete takođe razumeti ni sebe. Mnoge takve stvari nisu vredne. Ne brinite o rečima i značenjima; slušajte me kao da ne govorim već pevam, kao da vam ne govorim rečima, nego vam govorim zvukovima, kao da sam pesnik!

Nije potrebno tražiti značenje, šta sam ja mislio. Samo slušajte bez pridavanja ikakve pažnje rečima i značenjima; i doći će vam različit kvalitet jasnoće. Bićete blaženi: to je prava jasnoća. Osetićete sreću, osetićete smirenost, tišinu i spokojstvo. To je pravo značenje.

Jer ja nisam ovde da bih vam objasnio određene stvari, već da stvorim određen

kvalitet u vašem biću. Ja ne govorim da bih objasnio; moj govor je kreativan fenomen. Ne pokušavam nešto da vam objasnim - to vi možete učiniti kroz knjige i postoje milioni drugih načina da razumete ove stvari - ja sam ovde da vas preobrazim.

Slušajte me - jednostavno, nevino, bez ikakve brige oko reči i njihovih značenja. Ostavite tu jasnoću; ona nije od velike koristi. Kada me jednostavno slušate, transparentno, intelekt više ne postoji - od srca do srca, od bića do bića - onda govornik iščezava, i slušalac takođe. Onda ja nisam ovde, i vi takođe niste ovde. Odnos, veza postoji; slušalac i govornik su postali jedno. U tom jedinstvu, vi ćete biti preobraženi. Da biste dospeli do tog jedinstva postoji meditacija. Načinite to meditacijom, ne kontemplacijom, ne razmišljanjem. Onda se prenosi nešto više od reči - nešto iznad značenja. Pravo značenje, krajnje značenje se prenosi - nešto što nije u spisima i ne može biti.

Možete i sami čitati Patanjđalija. Uz malo napora vi ćete ga razumeti. Ja ne govorim ovde da biste postali sposobni da razumete Patanjđalija; ne, to uopšte nije poenta. Patanjđali je samo izgovor, vešali-

ca. Ja vešam nešto na njemu što je izvan spisa.

Ako slušate moje reči, vi ćete razumeti Patanjđalija, biće jasnoće. Ali ako slušate moj zvuk, ako ne slušate reči već mene, onda će vam pravo značenje biti otkriveno, a to značenje nema ništa s Patanjđalijem. To značenje se prenosi izvan spisa.

MAJSTOR MAJSTORA

Izlaganje 5. januara 1975.

u Buddha dvorani.

I, 26: *purvešamapi guruh kalenanavacchedat.*

On je učitelj i »prvim mudracima«, budući vremenom neograničen.¹⁸

I, 27: *tasya vacakah pranavah.*

Reč koja ga iskazuje je prvobitna vibracija [AUM].

I, 28: *tajjapastadarthabhavanam.*

Ponavljati je i realizovati u sebi njen smisao [vodi također ka *samadhiju*].

I, 29: *tatah pratjaketanadhigamo' pyantaraydbhavašca.*

Ovim [ponavljanjem] postiže se Uvid u vlastitu unutrašnjost (*pratyakcetana*), a [svakovrsne psihosomatske i

¹⁸ U ovom predavanju Osho pravi razliku između Učitelja i Majstora, tako da se u ovoj *sutri* misli na Majstora.

intelektualne] smetnje (*antaraya*) biće također otklonjene.

Patanjđali govori o fenomenu Boga. Bog nije tvorac. Za Patanjđalija, Bog je najviše cvetanje individualne svesti.

Svako je na putu da postane Bog. Ne samo vi, nego i kamenje, stene, svaka jedinica egzistencije je na putu da postane Bog. Neki su već postali; neki postaju; neki će postati.¹⁹

Bog nije tvorac, nego kulminacija, vrh, najviše od egzistencije. On nije u početku; on je u kraju. I, naravno, u izvesnom smislu, on je i na početku takođe, jer na kraju može da cveta samo ono što je uvek bilo od samog početka kao seme. Bog je potencijalnost, skrivena mogućnost: ovo treba da se zapamti. Dakle Patanjđali nema jednog Boga, on ima beskonačno bogova. Cela egzistencija je puna bogova.

Jednom kada ste razumeli Patanjđalijevu koncepciju Boga, onda Bog nije da bi

¹⁹ Zapravo, sve je Božansko i ništa osim Božanskog ne postoji, a postajanje Božanskim o čemu se ovde govori zapravo je buđenje i prepoznavanje sebe kao Božanskog.

se samo obožavao. Vi morate da postanete jedno s njim; to je jedino obožavanje. Ako samo obožavate Boga, to neće pomoći. Zapravo, to je neozbiljno. Obožavanje, pravo obožavanje treba da se sastoji od postajanja vas samih Bogom. Čitav napor treba da bude da se dovede vaša potencijalnost do tačke gde eksplodira u ostvarenju - gde se seme rasprsnje i ono što je bilo skriveno postaje ispoljeno. Vi ste neispoljeni Bog, i svo nastojanje je u tome kako dovesti neispoljeno do ispoljenog stanja - kako ga dovesti do ravni manifestacije.

Budući da je on izvan ograničenja vremena, on je majstor majstora.

On govori o svojoj koncepciji Boga. Kada neko postaje cvet, kada neko postaje lotos postojanja, mnoge stvari se njemu dešavaju i mnoge stvari počinju da se u egzistenciji dešavaju kroz njega. On postaje velika moć, jedna beskonačna snaga, i kroz njega na mnogo načina, drugima se pomaže da postanu bogovi na njihov vlastiti način.

Budući da je on izvan ograničenja vremena, on je majstor majstora.

Postoje tri tipa majstora. Jedan nije sasvim majstor; pre je učitelj. Učitelj je čovek koji uči, onaj koji pomaže ljudima da znaju o stvarima, bez njihove vlastite realizacije. Ponekad učitelji mogu privući hiljade ljudi. Jedina potrebna stvar je da oni budu dobri učitelji. Oni možda nisu spoznali sebe, ali mogu govoriti, mogu raspravljati, mogu propovedati, i mnogi ljudi mogu biti privučeni njihovim govorima, besedama, propovedima. Ali govoreći neprekidno o Bogu oni mogu obmanjivati sebe. Postepeno mogu početi da osećaju kako oni znaju.

Kada govorite o nekoj stvari, najveća opasnost je da možete početi da verujete da znate. U početku kada počnete da govorite, da podučavate - podučavanje ima neku privlačnost jer je to vrlo ispunjavajuće za ego - kada vas neko sluša pažljivo, duboko ispod to ispunjava vaš ego da vi znate, a on ne zna. Vi ste znalac, a on je neznalica.

Dogodilo se: sveštenik, veliki sveštenik, pozvan je u ludnicu da kaže nekoliko reči stanarima te kuće. Sveštenik nije očekivao mnogo, ali je bio iznenađen. Jedan ludak ga je slušao toliko pažljivo; nikada nije video nekog čoveka da ga sluša tako

pažljivo. On se nagnuo napred i svaku reč primao u svoje srce. Čak nije ni treptao. Bio je toliko pažljiv - kao da je hipnotisan.

Kada je sveštenik završio propoved, video je istog čoveka kako prilazi upravniku i govori mu nešto. Bio je radoznao. Čim mu se pružila prilika, pitao je upravnika: "Šta vam je čovek rekao? Da li je rekao nešto o mojoj propovedi?" Upravnik je odgovorio: "Da." Sveštenik je pitao: "Hoćete li mi reći šta je rekao?" Upravnik je bio malo nerad da to učini, ali je onda rekao: "Da, čovek je rekao: 'Vidite? A ja sam unutra, a on je van!'"

Učitelj je tačno na istom mestu, u istom čamcu, kao što ste vi. On je takođe jedan stanar ludnice. On nema ništa više nego vi - samo malo više informacija. Informacije ne znače ništa. Možete da ih sakupite; obična, osrednja inteligencija je potrebna da skupi informacije. Čovek ne treba da bude genije, ne treba da bude mnogo talentovan. Samo osrednja inteligencija je dovoljna. Možete skupiti informacije. Možete stalno da ih sakupljate; možete postati učitelj.

Učitelj je onaj ko zna bez spoznaje. On privlači ljude, ako je dobar govornik,

dobar pisac, ako ima ličnost, ako ima određenu harizmu oko sebe, magnetske oči, snažno telo. Postepeno on postaje sve veštiji. Međutim, ljudi oko njega ne mogu postati sledbenici, oni će ostati učenici. Čak i ako se on izdaje za majstora, ne može vas načiniti sledbenikom. Najviše vas može načiniti učenikom. Učenik je onaj koji je u potrazi za više informacija, a učitelj je onaj koji je sakupio više informacija. Ovo je prvi tip majstora - koji uopšte nije majstor.

Onda postoji drugi tip majstora - koji je spoznao sebe. Šta god kaže, on kaže kao Heraklit: "Ja sam tragao." Ili kao Buda, on može reći: "Ja sam našao." Heraklit je mnogo suptilniji. On je govorio ljudima koji ga ne bi mogli razumeti da je kazivao kao Buda: "Našao sam". Buda kaže: "Ja sam najsavršeniji prosvetljeni čovek koji se ikada dogodio." To izgleda egoistično, ali nije, i on je govorio svojim sledbenicima koji su mogli razumeti da tu uopšte nije bilo ega.

Heraklit je govorio ljudima koji nisu bili disciplinovani - samo običnim ljudima. Oni ne bi razumeli. On učtivo kaže: "Ja sam tragao, istraživao," i ostavlja drugu stranu, ono: "Ja sam našao", vašoj imaginaciji.

Buda nikada ne kaže: "Ja sam tragao." On kaže: "Našao sam! I ovo prosvetljenje se nikada nije dogodilo pre. Ono je najviše i potpuno."

Čovek koji je našao jeste majstor. On će prihvatiti sledbenike. Učenici su zabranjeni; učenici ne mogu otići tamo sami od sebe. Čak i ako ih nanese tamo put, otići će što je pre moguće jer majstor vam neće pomoći da sakupljate još više znanja. On će pokušati da vas preobrazi. Daće vam postojanje, a ne znanje. Daće vam više bića, a ne više znanja. Učiniće vas usredištenim, a središte je negde oko pupka, ne u glavi.

Ko god živi u glavi jeste ekscentričan. Ova reč je lepa: engleska reč *eccentric* znači 'izvan centra'. Zaista, lud je onaj ko god živi u glavi - glava je periferija. Možete živeti u svojim nogama, ili možete živeti u svojoj glavi; rastojanje od centra je isto. Centar je negde blizu pupka.

Učitelj vam pomaže da budete više i više ukorenjeni u glavi; majstor će vas iskoriniti iz glave i presaditi u centar. To je baš kao presađivanje, ima tako mnogo bola - nužno je da bude - patnje, agonije, jer kada se presađuje, biljka mora da bude iščupana iz svoga tla. Tako je uvek bilo. A onda

opet, treba da bude zasađena u novu zemlju. To će potrajati. Stari listovi će otpasti. Cela biljka će proći kroz agoniju, nesigurnost, ne znajući da li će preživeti ili ne. To je ponovno rođenje. S učiteljem nema ponovnog rođenja; s majstorom ima ponovnog rođenja.

Sokrat je u pravu, on kaže: "Ja sam babica". Da, majstor je kao babica, pomaže vam da budete ponovo rođeni. Ali to znači da ćete morati da umrete: samo onda se možete ponovo roditi. Dakle, majstor nije samo babica - Sokrat kaže samo pola stvari. Majstor je i ubica takođe - ubica plus babica. Prvo će vas ubiti kakvi jeste, i samo onda novo može nastati od vas. Iz vaše smrti sledi vaskrsenje.

Učitelj vas nikada ne menja. Šta god da vi jeste, ko god vi jeste, on vam jednostavno dodaje više informacija. On vam pridodaje i zadržava kontinuitet. On može da vas modifikuje, može da vas profini. Možete postati kulturniji, više uglađeni. Ali ostatećete isti; osnova će biti ista.

Sa majstorom se događa diskontinuitet. Vaša prošlost postaje kao da nikada nije bila vaša - kao da je pripadala nekom drugom, kao da je sanjana. Ona nije bila

realna; bila je noćna mora. Kontinuitet se prekida. Postoji procep. Staro otpada, a novo dolazi, između ova dva postoji procep. Procep je problem; on mora da se pređe. U tom procepu mnogi jednostavno postaju preplašeni i vraćaju se natrag, beže brzo natrag i prijanjaju uz svoju staru prošlost.

Majstor vam pomaže da pređete taj jaz, ali za učitelja nema ničega takvog, nema problema. Učitelj vam pomaže da naučite više; majstorov prvi posao je da vam pomogne da zaboravite ono što je naučeno, da se odučite; to je razlika.

Neko je pitao Ramanu Maharšija: "Došao sam iz velike daljine da učim od vas. Podučite me:" Ramana se nasmejao i rekao: "Ako ste došli da učite, onda idite negde drugde jer mi ovde zaboravljamo naučeno. Ovde ne podučavamo. Previše već znate; to je vaš problem. Više učenja i biće više problema. Mi učimo kako da zaboravite naučeno, kako da se preuredite, razvijete."

Majstor privlači sledbenike, učitelj - učenike. Šta je sledbenik? Sve mora tačno da bude shvaćeno; samo ćete onda moći da razumete Patanjđalija. Ko je sledbenik?

Koja je razlika između učenika i sledbenika? Učenik je u potrazi za znanjem, sledbenik traži preobražaj, promenu. On je zasićen, sit je samoga sebe. Došao je do tačke spoznaje: " Ovakav kakav sam, ja sam bezvredan - prašina, ništa drugo. Ovakav kakav sam, to nema vrednosti."

On je došao do postizanja novog rođenja, novog postojanja. Spreman je da prođe skroz krst, kroz smrtne muke i ponovno rođenje; otuda reč sledbenik. Reč sledbenik (engl. disciple) dolazi od 'disciplina'. On je spreman da prođe kroz svaku disciplinu. Šta god majstor kaže, on je spreman da sledi. On je sledio svoj vlastiti um do sada, tokom mnogo života, i nije stigao nigde. Slušao je svoj vlastiti um, i dospevao je u sve veće nevolje. Sada je došao do tačke gde je shvatio: "Dosta je ovoga."

On dolazi i predaje se majstoru. Ovo je disciplina, prvi korak. On kaže: "Sada ću vas slušati. Slušao sam dovoljno samog sebe; bio sam sledbenik svog vlastitog uma, učenik, i to nije vodilo nikuda. Shvatio sam to. Sada ste vi moj majstor." To znači: "Sada ste vi moj um. Sve što kažete, ja ću poslušati. Gde god me vodite, ja ću poći. Neću sumnjati u vas jer ta sumnja će dolazi-

ti iz mog uma."

Sledbenik je onaj ko je kroz život naučio jednu stvar: da je vaš um tvorac nevolja, vaš um je osnovni uzrok vaše patnje. Vaš um uvek kaže: "Neko drugi je uzrok nevolje, ne ja." Sledbenik je onaj ko je naučio da je to trik, da je to klopka uma. On uvek kaže: "Neko drugi je odgovoran; ja nisam odgovoran." Tako on spasava sebe, štiti, ostaje siguran. Sledbenik je onaj ko je razumeo da je to pogrešno - to je trik uma.

Jednom kada osetite celu ovu apsurdnost uma... On vas vodi u želju; želja vas vodi u frustraciju. On vas vodi u napredak i uspeh; svaki uspeh postaje propast. On vas vodi prema lepoti, a svaka lepota se pokazuje ružnom. On vas stalno vodi dalje i dalje; nikada ne ispunjava nijedno obećanje. Daje vam obećanja... Ne, ni jedno jedino obećanje nije ispunjeno. To vam stvara sumnju, sumnja postaje crv u srcu, otrovan. Ne dozvoljava vam da imate poverenje, a bez poverenja ne postoji rast. Kada razumete celu ovu stvar, samo onda možete postati sledbenik.

Kada dođete kod majstora, simbolično polažete svoju glavu pred njegova stopala. To je odbacivanje svoje glave: to zna-

či stavljanje svoje glave pred njegova stopala. Tada kažete: "Sada ću ostati bez glave. Šta god mi sada kažete biće moj život." To je predanost. Majstor ima sledbenike koji su spremni da umru i budu ponovo rođeni.

Onda postoji treći - majstor majstora. Učitelj učenika je prvi; majstor sledbenika drugi; i onda treći, majstor majstora. Patanjđali kaže kada majstor postane Bog - a da postane Bog znači da je transcendirao vreme; za njega vreme ne postoji, prestaje da postoji; za njega ne postoji vreme; onaj ko je dospeo do razumevanja bezvremenosti, večnosti; koji se nije samo promenio i postao dobar, ko se nije samo promenio i postao svestan, koji je dospeo izvan vremena - on postaje majstor majstora. Sada je on Bog.

Šta će onda raditi majstor majstora? Ovaj stadijum dolazi samo kada majstor napusti telo - nikada pre. Jer u telu vi možete biti svesni, u telu vi možete shvatiti da ne postoji vreme. Ali telo ima biološki sat. Ono oseća glad, a posle izvesnog vremenskog perioda opet glad - zasićenost i glad, spavanje, bolest, zdravlje. Noću telo mora da ode na spavanje; ujutru mora da se probudi. Telo ima biološki sat. Dakle, treći

majstor se dešava samo kada majstor napusti telo - kada on ne dolazi ponovo natrag u telo.

Buda ima dva termina. Prvi je nazvan *nirvana*, kada je Buda postao prosvetljen ali je ostao u telu. To je prosvetljenje, *nirvana*. Onda je posle četrdeset godina napustio telo; nazvao je to apsolutnom *nirvanom* - *mahaparanirvana*. Onda je postao majstor majstora, i ostao je majstor majstora.²⁰

Svaki majstor, kada trajno napusti telo, kada se neće više vraćati natrag, posta-

²⁰ Smatra se da ove klasifikacije važe samo za posmatrača, ne i za prosvetljenog. On je i za vreme potpunog prosvetljenja u telu dostigao *mahaparanirvanu*, jer je i tada potpuno nezavisan od tela kao da ono ne postoji. *Maha* znači 'veliki' a ispred reči *samadhi* označava fizičku smrt prosvetljenog. Kada svetac fizički umre, za njega se kaže da je 'ušao u *mahasamadhi*'. Reč *para* (ispred *nirvana*) označava onostranu ili transcendentalnu *nirvanu* koja se nastavlja posle smrti tela prosvetljenog. Stoga *mahaparanirvana* jednostavno za posmatrača znači da je telo prosvetljenog umrlo, a ne novo stanje *nirvane* za prosvetljenog, koje nastupa samo posle smrti. Ako je prosvetljeni u *nirvani*, on je potpuno nezavisan od tela, tako da smrt tela za njega ne predstavlja nikakvu promenu.

je majstor majstora. Muhamed, Isus, Mahavira, Buda, Patanjđali; oni su ostali učitelji učitelja, i oni neprekidno vode - majstore, ne sledbenike.

Kada neko postane majstor na stazi Patanjđalija, odmah postoji kontakt sa Patanjđalijem čija duša lebdi u beskonačnom, individualna duša, koju on zove Bog. Kada osoba sledi Patanjđalijevu stazu postaje majstor, prosvetljen, odmah postoji komunikacija sa izvornim majstorom koji je sada Bog.

Kad god neko sledi Budu i postane prosvetljen, odmah uzajamni odnos započinje da postoji. Iznenada on je sjedinjen s Budom - s Budom koji nije više u telu, koji nije više u vremenu i prostoru, ali još jeste - sa Budom koji je postao jedno sa apsolutnim, ali još uvek jeste.

Ovo je vrlo paradoksalno i vrlo je teško razumeti, jer mi ne možemo razumeti ništa što je izvan vremena; čitavo naše razumevanje je unutar vremena; čitavo naše razumevanje je unutar prostora. Kada neko kaže da Buda postoji izvan vremena i prostora, za nas to nema smisla.

Kada kažete da Buda postoji izvan prostora, to znači da ne postoji nigde pose-

bno. A kako neko može postojati a da ne postoji nigde posebno? On postoji, jednostavno postoji. Ne možete pokazati gde; ne možete reći gde je on. U tom smislu on nije nigde, pa je u tom smislu svuda. Za um koji živi u prostoru, vrlo je teško da razume nešto što je izvan prostora. Međutim, ko god sledi metode Bude i postane majstor, odmah ima kontakt. Buda još uvek vodi ljude koji slede njegovu stazu; Isus još uvek vodi ljude koji slede njegov put.

Na Tibetu postoji mesto Kailaš gde se, svake godine na dan Budinog napuštanja sveta, u noći punog meseca, Vaiša, pet stotina majstora okupljaju zajedno. Na tom mestu, gde se pet stotina majstora okupljaju zajedno svake godine, oni ostvaruju Budin silazak, Buda ponovo postaje vidljiv.

To je staro obećanje koje Buda ispunjava. Pet stotina majstora treba da bude tu, nijedan manje, jer tada to neće biti moguće. Tih pet stotina majstora su kao teg, kao sidro pomoću koga Buda silazi dole. Ako jedan majstor nedostaje, pojava se neće dogoditi. To se ponekad događa - nema pet stotina majstora. Te godine nema kontakta, nema vidljivog kontakta. Nevidljivi kontakt ostaje, ali nema vidljivog kon-

takta.

Na Tibetu ima mnogo majstora, i to nije teško. Tibet je najprosvetljenija zemlja; ostala je takva do danas. To neće biti u budućnosti, zahvaljujući Maou. On je uništio čitav suptilni obrazac koji je Tibet stvorio. Cela zemlja bila je manastir. U drugim zemljama postoje manastiri; Tibet je postojao u manastiru.

Pravilo je da iz svake familije jedna osoba mora da preuzme *sannyas*, da postane *lama*, a to pravilo je tako načinjeno da su najmanje pet stotina majstora uvek dostupna. Kada se pet stotina majstora sastanu na Kailašu u ponoć - u dvanaest sati - Buda je opet vidljiv. Spustio se u vreme i prostor.

On je vodič; svaki majstor nastavlja da vodi. Jednom kada ste blizu majstora, ne blizu učitelja, vi možete imati poverenje. Čak i ako ne postignete prosvetljenje u ovom životu, imaćete neprekidno suptilno vođenje - čak i ako ne shvatite da ste vođeni.

Mnogi učenici Gurđijeva su dolazili kod mene. Oni su morali doći jer ih je Gurđijev bacao prema meni. Ne postoji niko drugi, Gurđijev ih može baciti ili odgurnuti. To je nesreća. Ali je tako - sada ne postoji

nijedan majstor u Gurđijevom sistemu, tako da on ne može načiniti kontakt. Mnogi njegovi učenici dolaze pre ili kasnije, i oni nisu svesni jer ne mogu razumeti šta se događa. Oni misle da je to samo slučajno.

Ako majstor postoji na određenoj stazi u vremenu i prostoru, izvorni majstor može nastaviti da šalje instrukcije. Na taj način religije su uvek ostajale žive. Jednom kada se lanac prekine, religija postaje mrtva. Na primer, religija *đaina* je prekinuta jer ni jedan jedini majstor ne postoji preko koga bi Mahavira nastavio da šalje nove instrukcije. Jer u svakom dobu stvari se menjaju; um se menja, tehnike su se promenile, učenja su se promenila, metode moraju biti pronađene, nove stvari moraju biti dodate, stare stvari moraju biti izbrisane. Svakom dobu je potrebno mnogo rada.

Ako majstor postoji na određenoj stazi, onda izvorni majstor, koji je sada Bog, može nastaviti rad. Ali ako majstor nije ovde na zemlji, onda je lanac prekinut i religija postaje mrtva. To se dešavalo mnogo puta.

Na primer, Isus nikada nije namera-
vao da stvori novu religiju; nikada nije
razmišljao o tome. Bio je Jevrejin, primio je

direktna uputstva od jevrejskih majstora koji su postali bogovi. Ali Jevreji nisu slušali nova uputstva. Oni bi rekli: "To nije zapisano u spisima. O čemu ti pričaš?" U spisima je zapisano da, ako vas neko pogodi kamenom, vi na njega bacite kamen; oko za oko, život za život. A Isus je počeo da govori da volite neprijatelja svog - i ako vas on udari po jednom obrazu, okrenite mu i drugi.

To nije zapisano u jevrejskim spisima, ali je novo uputstvo jer se doba promenilo. To je nova metoda koju je trebalo sprovesti, a Isus ju je primio direktno od bogova - od bogova u Patanjđalijevom smislu: od starih proroka. Ali to nije bilo zapisano u spisima. Jevreji su ga ubili ne znajući šta su uradili. Zato je Isus rekao u poslednjem trenutku kada je bio na krstu: "Bože, oprosti im, jer ne znaju šta rade. Oni izvršavaju samoubistvo. Oni ubijaju sebe, jer prekidaju vezu sa svojim vlastitim majstorima."

I to se dogodilo. Ubistvo Isusa je postalo najveća nesreća za Jevreje, i već dve hiljade godina oni pate jer nemaju kontakt. Oni žive sa spisima; oni su ljudi koji su najviše orijentisani na spise u svetu.

Talmud, Tora - oni žive sa spisima i kad god je načinjen napor iz višeg izvora izvan vremena i prostora, oni nisu slušali.

To se dogodilo mnogo puta. Tako je rođena nova religija. Nepotrebno - nije bilo potrebe! Ali stari ljudi nisu slušali. Oni su rekli: "Gde je to zapisano?" To nije zapisano. To je nova instrukcija, novi spis. I ako ne slušate, onda će taj novi spis, nove instrukcije postati nova religija. I vidite, uvek nova religija izgleda snažnija od stare. Zato što ima poslednje instrukcije, može više pomoći ljudima.

Jevreji su ostali isti. Hrišćani su se raširili na pola sveta; sada je polovina sveta hrišćanska. *Daini* su ostali u Indiji, vrlo neznatna manjina jer i oni nisu želeli slušati. Oni nemaju nijednog živog majstora. Imaju mnogo *sadhua*, monaha - mnogo, jer oni mogu to priuštiti - oni su bogata zajednica - ali nemaju nijednog živog majstora. Nikakve instrukcije ne mogu im biti date kroz više izvore. Ovo je bilo jedno od najvećih otkrića Teozofa u Indiji - u ovom dobu, svuda u svetu - da majstori neprekidno nastavljaju da podučavaju. Patanjđali kaže da je ovo treća kategorija majstora: majstor majstora. To je ono što kod njega

znači reč Bog.

Budući da je izvan ograničenja vremena, on je majstor majstora.

Šta je vreme i kako čovek odlazi izvan vremena? Pokušajte da razumete. Vreme je želja, jer za želju potrebno je vreme. Vreme je tvorevina želje. Ako nemate vreme, kako možete želeti? Ne postoji prostor za kretanje želje. Želji je potrebna budućnost. Zbog toga se ljudi koji žive s milionima želja boje smrti. Zašto se boje smrti? Jer smrt odmah preseca vreme. Više nema vremena, vi imate milione želja, a sada dolazi smrt.

Smrt znači da sada više nema budućnosti; smrt znači da sada više nema vremena. Sat može nastaviti da otkucava, ali vi nećete "kucati". Želji treba vreme da se ispuni - budućnost. Vi ne možete želeti u sadašnjosti; ne postoji želja u sadašnjosti. Možete li želeti išta u sadašnjosti? Kako ćete želeti to? Jer ako poželite odmah je budućnost ušla. Sutra je došlo u sledećem trenutku. Kako sada i ovde možete želeti, u ovom trenutku?

Želja je nemoguća bez vremena -

vreme je takođe nemoguće bez želje - oni se uvek javljaju zajedno, kao dva aspekta istog novčića. Kada čovek postane beželjan, on postaje bezvremen. Budućnost se zaustavlja, prošlost se zaustavlja. Samo sadašnjost je tu. Kada se želja zaustavi to je slično kao kada sat nastavlja da otkucava a kazaljke su uklonjene. Upravo zamislite sat koji nastavlja da otkucava, a nema kazaljki, tako da ne možete reći koliko je sati.

Čovek bez želja je kao časovnik koji otkucava bez kazaljki. To je stanje Bude. U telu, on živi, časovnik nastavlja da otkucava, jer telo ima svoj vlastiti biološki proces koji se nastavlja. Ono će biti gladno, ono će tražiti hranu. Ono će biti žedno i tražiće da pije. Osetiće pospanost i otići će da spava. Telo će imati potrebe, zato ono otkucava. Ali unutarne biće nema vreme; časovnik je bez kazaljki.

Zbog tela vi ste usidreni u svetu - u svetu vremena. Vaše telo ima težinu, a zbog te težine gravitacija još deluje na vas. Kada je telo ostavljeno, kada Buda ostavi telo, onda se otkucavanje samo zaustavlja. Onda je on čista svest: nema tela, nema gladi, nema zasićenosti; nema tela, nema žeđi; nema tela, onda nema potreba.

Zapamtite ovo - želja i potreba - ove dve reči. Želja je od uma; potreba je od tela. Želja i potreba, onda ste vi sat sa kazaljka-ma. Kada postoji samo potreba, a nema želje, onda ste vi sat bez kazaljki, a kada se potreba takođe ostavi, otišli ste izvan vremena. To je večnost; izvan vremena je večnost.

Na primer: ako ne gledam u sat - i ako moram da gledam neprekidno celog dana - ako ne gledam u sat, ja ne znam koje je vreme. Čak i ako sam video pre pet minuta, opet moram pogledati jer ne znam tačno, jer sada - unutra nema vremena - samo telo otkucava.

Svesnost nema vreme. Vreme se stvara kada svest želi nešto: odmah se vreme stvara. U egzistenciji ne postoji vreme. Ako čovek nije na zemlji, vreme će iščeznuti odmah. Drveće otkucava, kamenje otkucava. Sunce će se dići i mesec će zaći, i sve će se nastaviti kako jeste, ali neće biti vremena jer vreme ne dolazi sa sadašnjošću, ono dolazi sećanjem na prošlost i zamišljanjem budućnosti.

Buda nema prošlost. On je završio s tim, on je ne nosi. Buda nema budućnost. On je završio s tim takođe, jer nema želja.

Ali potrebe postoje jer telo postoji. Još nekoliko *karmi* više mora da se ispune; nekoliko dana više telo će nastaviti da otkucava, samo će se stara inercija produžiti. Morate naviti sat. Čak i kad prestanete sa navijanjem, on će nastaviti da otkucava nekoliko sati, ili nekoliko dana. Stara pokretačka sila će se nastaviti.

Budući da je on izvan ograničenja vremena, on je majstor majstora.

Kada oboje, potreba i želja iščeznu, vreme će iščeznuti. I zapamtite da naćinite razliku između želje i potrebe; inaće možete biti u ozbiljnom neredu. Nikada ne pokušavajte da ostavite potrebe. Niko ih ne može ostaviti, dok telo ne bude napušteno. Ne budite u nedoumici šta je šta. Uvek znajte šta je potreba, a šta je želja.

Potreba dolazi od tela, a želja dolazi od uma. Potreba je animalna, želja je ljudska. Naravno, kada osećate glad potrebna vam je hrana. Prestajete jesti kada potreba prestane; vaš stomak odmah kaže: "Dovoljno", ali um kaže: "Još malo. Tako je ukusno:" To je želja. Vaše telo kaže: "Ja sam žedan," ali telo nikada ne traži koka kolu.

Kada telo kaže: "Žeđ" - vi pijete. Ne može piti vode više nego što je potrebno, ali koka kolu možete popiti više. To je fenomen uma.

Koka kola je jedina univerzalna stvar u ovom dobu - čak i u Sovjetskom Savezu. Ništa nije ušlo tamo, ali koka kola je ušla. Čak i gvozdena zavesa ne pravi nikakvu razliku, jer ljudski um je ljudski um.

Uvek motrite gde potreba prestaje, a želja započinje. Učinite to neprekidno svesnim. Ako možete načiniti razliku, postigli ste nešto - ključ za egzistenciju. Potreba je lepa, želja je ružna. Međutim postoje ljudi koji stalno žele, i stalno odbacuju svoje potrebe. Oni su neozbiljni, glupi. Ne možete naći veće idiote na svetu, jer oni čine upravo suprotno.

To su ljudi koji će postiti danima i žudeti za nebom. Post je uskraćivanje potrebe, a želja za nebom je pomaganje željama da više budu tu. Oni imaju više vremena od vas, jer moraju misliti o nebu - imaju neizmerno vreme, nebo je uključeno u njemu. Vaše vreme se zaustavlja pri smrti. Za vas će oni reći: "Vi ste materijalista." Oni su 'duhovni' jer se njihovo vreme nastavlja

dalje. Ono pokriva nebo - ne samo jedno, sedam - čak i *mokša*, konačno oslobođenje, je obuhvaćeno njihovim vremenom. Oni imaju ogromno vreme, a vi ste materijalisti jer se vaše vreme zaustavlja pri smrti.

Zapamtite, lako je odbaciti potrebe, jer telo je tako tiho da ga možete mučiti. Telo je tako prilagodljivo da, ako ga mučite predugo, ono postaje prilagođeno vašem mučenju. Ono je nemo i ne može reći ništa, ako postite, za dva, tri dana reći će: "Ja sam gladno, ja sam gladno". Ali vaš um misli o nebu, o raj, a bez gladi vi ne može ući u raj. U spisima je zapisano: "Posti" - zato ne slušate telo. Takođe je zapisano u spisima: "Ne slušaj telo - telo je neprijatelj."

Telo je nema životinja: možete nastavljati da ga mučite. Za nekoliko dana ono će javljati šta mu treba, ako započnete dug post, barem prvu sedmicu... Petog, šestog dana ono prestaje da se javlja jer ga niko ne sluša, onda započinje da se prilagođava samo od sebe. Ono ima rezerve za devedeset dana. Svaka zdrava osoba ima rezerve masti za devedeset dana u slučaju nužde - ne za post.

Ponekad se izgubite u šumi i ne možete nabaviti hranu. Ponekad nastupi

nestašica i ne možete dobiti hranu. Telo ima rezervu za devedeset dana. Ono će hraniti sebe; ono jede sebe. Ono ima sistem sa dve brzine. Obično traži hranu. Ako unosite hranu, onda rezerva ostaje netaknuta. Ako ne unosite hranu dva, tri dana, ono počinje da traži. Ako mu ni tada ne dobavite hranu, jednostavno menja brzinu. Brzina se menja; onda ono započinje da jede sebe.

Zato u postu vi gubite jedan kilogram svakog dana. Gde odlazi ta težina? Ova težina iščezava jer jedete svoju vlastitu debljinu, svoje vlastito meso. Vi ste postali kanibal. Post je kanibalizam. Za devedeset dana bićete skelet, sva rezerva je potrošena. Onda morate umreti.

Lako je biti nasilan prema telu: ono je tako nemo. Međutim, s umom je to teško jer je on tako glasan, on neće da sluša. Prava stvar je načiniti um poslušnim i preseći želje. Ne tražite nebo ili raj.

Upravo sam pročitao knjigu o novoj religiji u Japanu. Kao što znate, Japanci su tehnički vrlo vešti ljudi: stvorili su dva raja u Japanu. Samo da bi vam dali mogućnost letimično da ga sagledate, na jednom brežuljku načinili su mali raj - kako se može doći tamo... Vi samo odete tamo i možete ga

videti. To lepo mesto su učinili apsolutno čistim i takvim ga održavaju - cveće i cveće, drveće i hlad, lepi mali bungalovi; pružili su vam nagoveštaj raja tako da počinjete da ga želite.

Raj ne postoji. To je tvorevina uma. Ne postoji pakao. To je takođe tvorevina uma. Pakao nije ništa drugo do odsustvo raja; to je sve. Prvo stvorite, a onda osećate gubitak jer to nije tu. A ti ljudi, sveštenici, ti trovači, oni vam uvek pomažu da želite. Oni prvo stvore želju; onda sledi pakao; onda dolaze da vas spasu.

Jednom sam prolazio vrlo primitivnim putem - bilo je leto - i naišao sam iznenada na tako blatnjav deo puta da sam se začudio kako je postao tako blatnjav. Kiše nije bilo. Skoro pola milje je put bio blatnjav, a ja sam mislio da blato nije tako duboko pa sam nastavio da vozim kola dok se nisam zaglavio. Nije bilo samo blatnjav, imao je i mnogo rupa. Onda sam čekao da naiđe neko ko će mi pomoći, neki kamion.

Naišao je farmer sa kamionom. Kada sam zatražio da mi pomogne, rekao je da će to koštati dvadeset *rupija*. Rekao sam: "U redu platiću ti dvadeset *rupija*, samo me izvadi odavde." Kada sam bio van, rekao

sam farmeru : "Za ovu cenu morao bi da radiš dan i noć." On je rekao: "Ne, ne noću, jer moram da usmerim vodu iz reke na ovaj put. Šta mislite šta je načinilo ovo blato na putu? Onda moram takođe malo da odspavam, jer rano ujutru počinje rad."

Takvi su sveštenici. Prvo oni stvore blato: puste vodu iz udaljene reke. Onda se vi zaglavite, a onda vam pomažu. Ne postoji raj i nema pakla, nema neba, nema pakla. Vi ste eksploatisani, i bićete eksploatisani dok ne prestanete da želite.

Čovek koji ne želi ne može biti eksploatisan. Onda nijedan sveštenik ne može da ga eksploatiše, onda nikakva crkva ne može da ga eksploatiše. Kada želite vi stvarate mogućnost da budete eksploatisani. Iskorenite svoje želje koliko možete jer su one neprirodne. Nikada ne secite svoje potrebe jer one su prirodne; ispunite svoje potrebe.

Pogledajte čitavu stvar. Potreba nema mnogo; njih uopšte nema mnogo. One su tako jednostavne. Šta vama treba? Hrana, voda, sklonište, nekoga da vas voli tako da vi možete voleti njega. Šta je još potrebno? Ljubav, hrana, sklonište - jednostavne potrebe. Religije su protiv svih ovih

potreba. Protiv ljubavi, one kažu praktikujte celibat. Protiv hrane, one kažu praktikujte post. Protiv utočišta, oni kažu postanite monah, krećite se, postanite lualica - beskućnik. One su protiv potreba. Tako one stvaraju pakao. A vi ste sve više i više u patnji, više i više u njihovim rukama. Onda tražite pomoć od njih, a oni su stvorili čitavo stanje.

Nikada ne idite protiv potreba, a uvek se setite da sećete želje. Želje su beskorisne. Šta je želja? To nije želja za skloništem. Želja je uvek za boljim utočištem. Želja je komparativna, potreba je jednostavna. Vama je potrebno sklonište, a želja je za palatom. Potrebe su vrlo, vrlo, jednostavne. Vama treba žena da je volite, čovek da ga volite. Željama? Željama treba Kleopatra. Želja je jednostavno za nemogućim; potreba je za mogućim. A ako je moguće ispunjeno, vi ste spokojni. Čak i Budi treba to.

Želja je besmislena. Odsecite želje i postanite svesni. Onda ćete biti izvan vremena. Želje stvaraju vreme; ako odsećete želje bićete izvan vremena. Telesne potrebe će ostati dok telo postoji, ali ako želje iščeznu, onda je ovo vaš poslednji, ili uglavnom

poslednji ali jedini život. Ubrzo vi ćete takođe iščeznuti. Čovek koji je postigao beželjnost pre ili kasnije će doći izvan potreba, jer onda telo nije potrebno. Telo je vozilo uma; ako um ne postoji, telo više nije potrebno.

On je poznat kao AUM.

A ovaj Bog, savršeno cvetanje, poznat je kao *Aum*. *Aum* je simbol univerzalnog zvuka. U sebi čujete misli, reči, ali nikada zvuk vašeg bića. Kada nema želje, nema potrebe, kada je telo odbačeno, kada um iščezne, šta će se dogoditi? Onda se čuje prava duša univerzuma. To je *Aum*.

Svuda u svetu su ljudi realizovali ovaj *Aum*. Muslimani, hrišćani, Jevreji ga nazivaju *amen*. Zoroastrianci i parsi *Aum* nazivaju *Ahura Mazda*. To *a* i *m* - *ahura* je od *a*, a *mazda* je od *m* - to je *Aum*. To su oni načinili božanstvom.

Taj zvuk je univerzalan. Kada se zaustavite, vi ga čujete. Upravo sada vi govorite mnogo, brbljate sa sobom; stoga ne možete ga čuti. To je tihi zvuk. On je tako tih da, dok se potpuno ne zaustavite, nećete moći to da čujete. Hindus je nazvao

svoje bogove simboličnim imenom - *Aum*. Patanjđali kaže: On je poznat kao *Aum*. Ako želite da nađete majstora, majstora majstora, moraćete postati sve više i više usklađeni sa zvukom *Aum*, orijentisani da ne dopustite čak ni jednu jedinu reč, da ne koristite nijednu reč više...

Ponavljajte i meditirajte...

Kad god on kaže ponavljajte *Aum*, on uvek dodaje meditiraj. Treba shvatiti razliku.

Ponavljajte i meditirajte na AUM.

Ponavljanje i meditiranje na AUM donosi iščezavanje svih prepreka i buđenje nove svesti.

Ako ponavljate i ne meditirate, to će biti transcendentalna meditacija Mahariši Maheš Jogija - TM. Ako ponavljate i ne meditirate, onda je to hipnotičko sredstvo. Onda se uspavate. To je dobro, jer lepo je uspavati se. To je zdravo; iz toga ćete izaći mnogo smireniji. Osetićete više blagostanja, više energije, više oduševljenja. Ali to

nije meditacija.

To je kao sredstvo za smirenje i pilula za duševnu vedrinu zajedno. To vam pruža dobro spavanje, i onda se osećate ujutru vrlo dobro. Više energije je obezbeđeno, ali to nije meditacija, a to takođe može biti opasno ako koristite duže vreme. Možete postati zavisni od toga, i što je više upražnjavate, više ćete shvatiti da se dolazi do tačke kada ste se zaglavili. Tada kada to ne radite, osećate da vam nešto nedostaje. Ako radite to, ništa se ne događa.

Ovu stvar treba zapamtiti: kad god propustite meditaciju i osećate da vam nešto nedostaje, a ako meditirate redovno i ništa novo se ne dešava, onda ste se zaglavili. Onda je potrebno nešto odmah uraditi. To je postalo zavisnost kao pušenje cigareta. Ako ne pušite, osećate da vam nešto nedostaje. Osećate neprekidno da nešto treba uraditi; osećate nemir. A ako pušite, ništa se ne dobija. To je definicija zavisnosti. Ako se nešto dobija, to je u redu; ali ako se ništa ne dobija - to je postalo navika. Ako to ne činite, osetićete se jadno. Ako to radite, nikakvo blaženstvo ne dolazi iz toga.

Ponavljajte i meditirajte - ponavljajte *Aum, Aum, Aum, Aum* - i ostanite po

strani, odvojeno od ovog ponavljanja. *Aum, Aum, Aum, Aum*; zvuk je svuda oko vas i vi ste budni, svesni, posmatrate, svedočite. To je meditiranje. Stvorite zvuk u sebi i još ostanite posmatrač na bregu. U dolini, zvuk se kreće - *Aum, Aum, Aum* - a vi stojite iznad i posmatrate, svedočite. Ako ne posmatrate, uspavaćete se. To će biti hipnotički san. Transcendentalna meditacija je na Zapadu privlačna ljudima jer su izgubili sposobnost da spavaju dobro.

U Indiji niko ne mari za Mahariši Maheš Jogija jer su ljudi tako čvrsto uspavani, hrču. Njima to ne treba. Ali kada zemlja postane bogata i ljudi ne rade fizičke poslove, spavanje je poremećeno. Onda ili uzimate sredstvo za smirenje ili TM. A TM je, naravno, bolji jer nije hemijski. Ali je to još vrlo, vrlo jako hipnotičko sredstvo.

Hipnoza može biti korišćena u određenim slučajevima, ali ne treba da se učini navikom, jer na kraju će vas dovesti u uspavano postojanje. Vi ćete se kretati kao u hipnozi; izgledaćete kao zombi. Nećete biti svesni i budni. A zvuk *Aum* je takva uspavanka, jer je univerzalni zvuk. Ako ga ponavljate, kroz njega možete postati potpuno opijeni. Onda dolazi opasnost, jer cilj

nije da se postane opijen. Cilj je da se postane sve više i više svestan. Postoje dve mogućnosti da odbacite svoje brige.

Psihoanalitičari dele um na tri sloja: prvi nazivaju svesno, drugi podsvesno, a treći sloj zovu nesvesno. Četvrti još ne znaju - Patanjđali ga naziva nadsvesno. Ako postanete više budni, krećete se iznad svesnog i dostižete nadsvesno. To je stanje Boga: super-budno, nadsvesno.

Ali ako ponavljate *mantru* bez meditiranja, vi padate u podsvesno. Ako padate u podsvesno, to će vam dati dobro spavanje, blagostanje, zdravlje. Ali ako nastavite, pašćete u nesvesno, onda ćete postati zombi, a to je vrlo, vrlo loše - to nije dobro.

Mantra se može koristiti kao hipnoza. Ako ste na operaciji u bolnici to je u redu. Bolje je nego da uzimate hloroform, tada je dobro da ste hipnotisani; to je manje zlo. Ako ne spavate dobro, bolje je da radite TM nego da uzimate sredstvo za smirenje. To je manje opasno, manje štetno. Ali to nije meditacija.

Dakle, Patanjđali neprekidno insistira:

Ponavljajte i meditirajte na AUM.

Ponavljajte i stvorite svuda oko vas zvuk *Aum*, ali ne budite izgubljeni u tome. To je tako sladak zvuk, vi ćete biti izgubljeni. Ostanite budni - ostanite više i više budni. Što zvuk ide dublje, postajete više i više budni; tako da zvuk opušta vaš nervni sistem, ali ne vas. Zvuk opušta vaše telo, ali ne vas. Zvuk šalje celo vaše telo i fizički sistem u spavanje, ali ne vas.

Onda dupli proces započinje: zvuk ostavlja vaše telo u odmornom stanju a svestnost vam pomaže da se uzdignete do nadsvesti. Telo se kreće prema nesvesnom, postaje zombi, brzo uspavano, a vi postajete nadsvesno biće. Onda vaše telo doseže dno, a vi dostižete vrh. Vaše telo postaje dolina, a vi postajete vrh. Ovo je stvar koju treba realizovati.

Ponavljajte i meditirajte.

Ponavljanje i meditiranje na AUM donosi iščezavanje svih prepreka i buđenje nove svesti.

Nova svest je četvrta - nadsvest. Ali zapamtite samo ponavljanje nije dobro.

Ponavljanje je samo pomoć u meditaciji. Ponavljanje stvara objekat, najpodesniji objekat je zvuk *Aum*. A ako možete biti svesni najsuptilnijeg, vaša svet takođe postaje suptilna.

Kada posmatrate grube stvari vaša svesnost je gruba. Kada posmatrate seksualno telo, vaša svest postaje seksualna. Kada gledate nešto - objekat požude - vaša svest postaje požudna. Šta god posmatrate, vi to postajete. Posmatrač postaje posmatrano; zapamtite ovo.

Krišnamurti insistira često da posmatrač postaje posmatrano. Šta god posmatrate, vi to postajete. Tako ako posmatrate zvuk *Aum*, koji je najdublji zvuk, najdublja muzika, zvuk bez zvuka, zvuk koji je nestvoren - *anahata*, zvuk koji je sama priroda egzistencije, ako postanete svesni toga, vi postajete to - vi postajete univerzalni zvuk. Oboje, subjekat i objekat, susreću se, stapaju i postaju jedno. To je nadsvesno gde se objekat i subjekat rastvaraju, gde znalca i znanog nema više. Samo jedno ostaje; objekat i subjekat su premošćeni. Ovo jedinstvo jeste *yoga*.

Reč *yoga* dolazi od reči *yuj*. To znači spojiti se, sjediniti zajedno. To se događa

kada su objekat i subjekat upregnuti (yoked) zajedno. Engleska reč jaram je takođe od *yuj*, od istog korena od koga *yoga* dolazi. Kada su subjekat i objekat spojeni zajedno, upregnuti zajedno tako da više nisu odvojeni, premošćeni, jaz iščezava. Vi postižete nadsvesnost.

Zato Patanjđali kaže:

Ponavljjanje i meditiranje na AUM donosi iščezavanje svih prepreka i buđenje nove svesti.

POČETAK NOVE STAZE

6. januara 1975. u Buddha dvorani.

Pitanje prvo:

Da li vi primete uputstva od nekog majstora majstora?

Ja nisam ni na jednoj drevnoj stazi, stoga nekoliko stvari treba razumeti. Ja nisam kao Mahavira koji je bio poslednji iz duge serije *tirthankara*²¹, dvadeset četvrti - on je bio dvadeset četvrti. U prošlosti dvadeset troje su postati majstori majstora,

²¹ *Tirthankara* - znači vodič preko prelaza, gaza preko reke. To je naziv za osnivače đainizma, najstarije religije. Tih osnivača je bilo više, a poslednji je Mahavira, bio je savremenik Bude u petom veku pre n.e. Njih dvojica se nisu sreli iako su se često vodile kritičke rasprave između njihovih učenika. Reč *đinah* označava pobjednika, oslobođenu dušu (*đivu*) koja je pobedila ograničenja materije. Otuda je odlika đainizma strog asketizam, gladovanje sve do ivice smrti, i potpuno nenasilje prema svim živim bićima koja sadrže princip života (*đivah*). Đainizam je stoga religija prakse oslobođenja, a ne teizam, obožavanje Boga.

bogovi, na istoj stazi, istoj metodi, istom načinu života, istoj tehnici.

Prvi je bio Rišab a poslednji Mahavira. Rišab nije imao nikoga iz prošlosti da se ugleda na njega. Ja nisam kao Mahavira, već kao Rišab. Ja sam početak tradicije, ne završetak. Mnogi će dolaziti na istu stazu. Dakle je ne mogu tražiti uputstva ni od koga; to nije moguće. Tradicija se rađa, a zatim umire, upravo kao što se osoba rađa i umire. Ja sam početak, ne završetak. Kada je neko u sredini serija ili na završetku, on dobija instrukcije od majstora majstora.

Koji je razlog zašto ja nisam ni na jednoj stazi? Radio sam s mnogim majstorima, ali nikada nisam bio sledbenik (učenik). Ja sam bio lutalica, lutajući kroz mnogo života, uzduž i popreko prolazeći kroz mnoge tradicije, bivajući sa mnogim grupama, školama, metodama, ali nikada ne pripadajući nikome. Bio sam priman s ljubavlju, ali nikada nisam bio deo - većinom gost, na noćnom boravku. Zbog toga sam naučio tako mnogo. Ne možete naučiti na jednoj stazi tako mnogo; to je nemoguće.

Ako se krećete na stazi, vi znate sve o tome ali ništa o nečemu drugom. Celo vaše biće je apsorbovano u tome. To nije

bio moj put. Ja sam bio kao pčela koja leti od jednog cveta do drugog cveta, sakupljajući mnogo različitog polena. Zbog toga mogu biti lako u *zenu*, mogu biti lako sa Isusom, mogu biti lako sa Jevrejima, mogu biti bez ustezanja sa muslimanima, mogu biti lako sa Patanjđalijem - sa različitim putevima, ponekad dijametralno suprotnim.

Ali, za mene, skrivena harmonija postoji. Zbog toga ljudi koji slede jednu stazu nisu sposobni da me razumeju. Oni su jednostavno zbunjeni. Oni znaju posebnu logiku, poseban obrazac. Ako se stvar uklapa u njihov obrazac, to je u redu. Ako se ne uklapa, to je pogrešno. Oni imaju vrlo ograničen kriterijum. Za mene, kriterijumi ne postoje. Zato što sam bio s tako mnogo obrazaca, ja mogu biti lako svuda. Niko nije tuđ meni i ja nikome nisam stranac. Ali ovo stvara problem. Ja nisam stranac nikome, ali svako postaje stranac meni - mora da bude tako.

Ako ne pripadate nekoj određenoj sektu, onda svako misli kao da ste neprijatelj. Hindusi će biti protiv mene, hrišćani će biti protiv mene, Jevreji će biti protiv mene, đaini će biti protiv mene, a ja nisam ni protiv koga. Zato što ne mogu da nađu svoj

obrazac u meni, biće protiv mene.

A ja ne govorim o obrascu, nego o dubljem uzorku koji obuhvata sve obrasce. Postoji jedan obrazac, drugi obrazac, pa opet drugi obrazac, milioni uzoraka. Ali svi obrasci počivaju na nečemu skrivenom ispod, koje je obrazac obrazaca - skrivena harmonija. Oni ne mogu izgledati kao to, ali takođe nisu pogrešni. Kada živite s određenom tradicijom, određenom filozofijom, određenim načinom gledanja na stvari, postajete usklađeni s tim.

Na taj način ja nisam bio usklađen ni sa kim - bar ne toliko da bih mogao postati deo njih. U izvesnom smislu to je nesreća, ali u drugom smislu to se pokazalo kao blagoslov. Mnogi koji su radili sa mnom postigli su oslobođenje pre mene. To je bila nesreća za mene. Ja sam oklevao i oklevao u pozadini, jer nikada nisam delovao potpuno ni sa čim, kretao sam se od jednog do drugog.

Mnogi koji su započeli sa mnom, postigli su ostvarenje. Čak i nekoliko njih koji su počeli posle mene, uspeli su pre mene. To je bila nesreća, ali u drugom smislu je to bio blagoslov jer sam upoznao svaku kuću. Možda ne pripadam nijednoj

kući, ali sam kod kuće svuda. Zbog toga nisam dobio majstora majstora - nikada nisam bio sledbenik određenog majstora. Da biste bili vođeni od majstora majstora, morate biti učenik određenog majstora. Onda ste vi kao auto; bivate usmereni. Onda znate jezik. Tako ja nisam bio usmeravan ni od koga nego pomagan od mnogih. Treba shvatiti razliku: nisam usmeravan, ne primam nikakve zapovesti, "Uradi ovo ili ne radi ono," nego sam pomagan od mnogih.

Đaini možda ne osećaju da im pripadam, ali Mahavira oseća, jer svakako on može videti obrazac obrazaca. Sledbenici Isusa možda neće moći da me razumeju, ali Isus može. Dakle meni pomažu mnogi. Zbog toga mi dolaze mnogi ljudi različitog porekla. U ovo vreme nigde na zemlji ne možete naći takav skup. Ima Jevreja, hrišćana, muslimana, hindusa, đaina, budista, iz celog sveta. A više i više će uskoro dolaziti.

To je pomoć od mnogih majstora. Oni znaju da ja mogu biti koristan njihovim sledbenicima; oni će ih slati mnogo više - ali bez instrukcija, jer ja nikada nisam primao instrukcije ni od kog majstora kao sle-

dbenik. Sada takođe nema potrebe za to. Samo pomoć, a to je bolje - osećam veću slobodu. Niko ne može biti tako slobodan kao što sam ja.

Jer ako primete uputstva od Mahavire, ne možete biti slobodni kao što sam ja. Ćain mora da ostane Ćain. On mora nastaviti da govori protiv budizma, protiv hinduizma. On mora to, jer je to borba mnogih obrazaca i tradicija. A tradicije moraju da se bore ako žele da prežive. Radi sledbenika one moraju biti sklone raspravljanju; moraju reći: "To je pogrešno," jer samo onda sledbenik može osećati: "Ovo je ispravno." Naspram pogrešnog, sledbenik oseća da je ispravan.

Sa mnom vi ćete biti u neprilici. Ako ste upravo ovde sa svojim intelektom, vi ćete biti zbunjeni. Poludećete jer ovog momenta ja kažem nešto, a sledećeg momenta to poričem; jer ovog momenta sam govorio o jednoj tradiciji, a drugog momenta o drugoj. Ponekad ne govorim ni o jednoj tradiciji; govorim o meni. Onda vi to ne možete naći nigde, ni u jednom spisu.

Inače meni je pomognuto, a pomoć je lepa jer po svoj prilici ja je neću slediti. Ja nisam prisiljen da je sledim. To zavisi od

mene. Pomoć je data neuslovljeno. Ako osećam da želim da je koristim, ja ću je koristiti; ako ne osećam potrebu ja je neću koristiti. Nemam obavezu ni prema kome.

Ali ako postanete jednog dana prosvetljeni, onda je možete primati. Ako nisam u telu, onda možete primati instrukcije od mene. Ovo se uvek dešava prvoj osobi, kada tradicija započne. To je početak, rođenje, a vi ste blizu procesu rađanja. Najlepše je kada se nešto rodi, jer je to najživlje. Ubrzo, kako dete raste, ono dolazi sve bliže i bliže smrti. Tradicija je najsvežija kada se rodi. Ona ima svoju vlastitu neuporedivu, jedinstvenu lepotu.

Ljudi koji su slušali Rišaba, prvog *đainskog tirthankaru*, imali su različite kvalitete. Kada su slušali Mahaviru, tradicija je bila hiljadama godina stara. Bila je na ivici umiranja. Sa Mahavirom, ona je umrla.

Kada se u tradiciji više ne rađaju majstori, ona je mrtva. To znači da tradicija više ne raste. Ćaini su je zatvorili. Kod dvadeset četvrtog oni su rekli, "Sada, nema više majstora, nema više *tirthankara*." Bilo je lepo biti sa Nanakom jer nešto novo je dolazilo iz materice - iz materice univerzuma. Baš kao da posmatrate rađanje deteta -

misterija - nepoznato prodire u poznato, bestelesno postaje otelovljeno. To je sveže kao kapi rose. Ubrzo sve će biti prekriveno prašinom. Ubrzo, kako vreme prolazi, stvari će postati stare.

Ali vremenom do desetog *guru* *sikha*, desetog majstora, stvari su postale mrtve. Onda su oni zatvorili lozu, i rekli: "Sada, nema više majstora. Sada će sami spisi biti majstori." Zbog toga su nazvali svoje spise "*Guru-granth*" - majstorski spisi. Sada više neće postojati osobe; samo mrtvi spisi će biti sada majstori. A kada je spis mrtav to je besplodno, uzaludno - ne samo nekorisno; to je otrovno. Ne puštajte ništa mrtvo u vaše telo. To će stvoriti otrov; to će uništiti ceo vaš sistem.

Ovde je nešto novo rođeno, početak. To je sveže, ali je zbog toga to takođe vrlo teško videti. Kada odete do izvora reke Gang, ona je tamo tako mala - živahna, sveža naravno; nikada opet neće biti tako sveža, jer kada se kreće sakuplja mnoge stvari, akumulira, postaje sve prljavija. U Kashiju je najprljavija, ali je onda zovete "Sveta Ganga" jer je sada tako široka. Akumulirala je tako mnogo, sada je čak i slep čovek može videti. U Gangotriu - na početku, na

izvoru - treba pažljivo da motrite. Samo tada možete videti: inače to je samo kapanje kapi. Ne možete čak ni verovati da će ovo kapanje kapi postati Gang - neverovatno.

Teško je upravo sada shvatiti šta se dešava, jer to je vrlo, vrlo mala struja, baš kao dete. Ljudi ne primećuju Rišaba, prvog *đainskog tirthankaru*, ali mogu li oni prepoznati Mahavira - videti ga? Đaini ne misle mnogo o prvom - Rišabu. U stvari, oni iskazuju svo svoje poštovanje Mahaviru. Zapravo u zapadnom umu, Mahavir je tvorca đainizma. Zato što iskazuju tako mnogo poštovanja Mahaviru u Indiji, kako onda ostali mogu misliti da je neko drugi bio začetnik? Rišab je postao legendaran, zaboravljen; možda je postojao, možda nije postojao, izgleda da nije bio istorijska ličnost - drevna prošlost - i vi ne znate mnogo o njemu. Mahavira je istorijska ličnost, i on je Gang pored Benaresa, Kashia - tako široka.

Zapamtite da je početak mali, ali nikada misterija neće biti tako duboka kao na početku. Početak je život, a kraj je smrt. Sa Mahavirom, smrt ulazi u đainsku tradiciju. Sa Rišabom, život je ušao, silazeći odzgo s Himalaja na zemlju.

Nikoga nisam imao da mu budem

odgovoran, nikoga da od njega dobijem instrukcije, ali mnogo pomoći je dostupno. Ako uzmete to sve zajedno, to je više nego što neki majstor može podučiti. Kada govorim o Patanjđaliju, Patanjđali je od pomoći. Mogu govoriti isto kao da on govori ovde. Ja zapravo ne govorim; ovo nisu komentari. On sam koristi mene kao vozilo. Kada govorim o Heraklitu, on je ovde, samo kao pomoć. Ovo treba da shvatite, i da imate veću moć opažanja, tako da možete videti početak.

Da biste se kretali u tradiciji, kada je ona postala velika sila, nije potrebna velika moć opažanja, ni mnogo senzitivnosti. Teško je da dođete kada stvari započinju, ujutru. Ali uveče mnogi dođu jer stvar je postala tako raširena i moćna. Ujutru samo nekoliko izabranih dođe, koji imaju senzitivnosti da osete kako se nešto veliko rađa. To odmah sada ne možete dokazati. Vreme će dokazati to. Biće potrebne hiljade godina da se dokaže šta je rođeno, ali vi ste srećni da budete ovde. Ne propustite priliku, jer ovo je najsvežija tačka i najtajanstvenija.

Ako možete to da osetite, da dozvolite da to uđe duboko u vas, mnoge stvari će postati moguće u vrlo kratkom vremenskom

periodu. To još nije dovoljno uvažavano da biste bili sa mnom - to nije dobrog glasa. Zapravo, samo kockari mogu biti sa mnom koji ne mare i ne brinu šta drugi kažu. Ljudi koji drže do ugleda ne mogu doći. Posle nekoliko godina, kada uskoro tradicija postane mrtva, ona postane cenjena. Oni će doći zbog ega.

Vi niste ovde zbog ega, jer sa mnom nema šta da se dobije ni za ego. Vi ćete izgubiti. Sa Rišabom, samo ljudi koji su bili živi, hrabri i odvažni, avanturisti, oni su se pokrenuli; sa Mahavirom, mrtvi biznismeni - ne kockari. Zbog toga su đaini postali poslovna zajednica. Čitava zajednica je poslovna; ne bave se ni sa čim osim biznisom. Biznis je najmanje hrabra stvar u svetu. Zbog toga biznismeni postaju kukavice. Na prvom mestu oni su bili kukavice; zbog toga su postali biznismeni.

Farmer je hrabriji jer on živi s nepoznatim, ne zna šta će se dogoditi, da li će biti kiše ili ne - niko ne zna. Kako možete verovati oblacima? Možete verovati bankama, ali ne možete verovati oblacima. Ne - niko ne zna šta će se dogoditi; on se hvata sa nepoznatim. Ali on živi mnogo hrabriji život - kao ratnik.

Sam Mahavira je bio ratnik; svih dvadeset četiri *tirthakara* kod đaina bili su ratnici. Koja se onda nesreća dogodila? Šta se dogodilo da su svi sledbenici postali biznismeni? Oni su postali biznismeni s Mahavirom jer su oni došli samo s Mahavirom - kada je tradicija bila slavna, imala legendarnu prošlost, postala je već mit i bilo je cenjeno da se bude s njom.

Mrtvi ljudi dolaze samo kada nešto postane mrtvo; živi ljudi dolaze samo kada je nešto živo. Mladi ljudi će dolaziti više k meni. Čak i ako mi dođe neko star, obavezno je mlađi u srcu. Stari ljudi traže ugled, poštovanje. Oni će odlaziti u mrtve crkve i hramove gde ničega nema osim praznine i prošlosti. Šta je prošlost? Praznina. Sve živo je sada i ovde, sve živo ima budućnost, jer budućnost raste iz toga. Onog trenutka kada započnete da gledate u prošlost, ne može biti rasta.

Da li primete instrukcije od nekog majstora majstora? Ne. Ali ja primam pomoć koja je mnogo lepša. Ja sam bio osamljenik, beskućnik bez doma, prolazio sam, učio, kretao se, ne ostajući nigde. Stoga nemam nikoga na koga bih se ugledao.

Ako sam morao nešto otkriti, morao sam to otkriti sam. Mnogo pomoći je dostupno, ali sam morao to da odradim. Na neki način to će biti velika pomoć jer ne zavisim ni od kakvog kodeksa, morala. Ja posmatram sledbenike. Nema nikog kao što je majstor koji bi mene posmatrao. Ja moram da posmatram sledbenike mnogo dublje da bih našao putokaz. Moram da sagledam u vama šta će vam pomoći. Zbog toga su moja učenja, moje metode, različite kod svakog učenika. Nemam univerzalnu formulu, ne mogu imati; nema fiksnih pravila na koja moram odgovoriti. Nemam već načinjenu gotovu disciplinu. To je pre fenomen rasta. Svaki sledbenik dopunjava to. Kada započnem da radim s novim sledbenikom, moram da pogledam u njega, istražim, nađem šta će mu pomoći, kako on može da raste. I svaki put, sa svakim učenikom, rađa se novi metod rada.

Vi ćete zaista doći u neprijatnost kada ja odem - jer će biti toliko mnogo priča od svakog sledbenika, i nećete moći da uhvatite nikakav cilj, glavu ili rep toga - jer ja govorim svakoj individui kao pojedincu. Sistem raste kroz njega, i on raste u mnogim, mnogim pravcima. To je široko drvo,

mного grana, mnogo pod-grana, pružajući se u svim pravcima.

Ja ne primam nikakve instrukcije od majstora. Ja primam instrukcije od vas. Kada pogledam u vas, u vaše nesvesno, u vašu dubinu, ja primam instrukcije odatle i izrađujem ih za vas. To je uvek novi odgovor.

Drugo pitanje:

Zašto majstorima trebaju uputstva od majstora majstora? Nisu li oni dovoljni u sebi kada su dostigli prosvetljenje? Ili postoje takođe stupnjevi prosvetljenja?

Ne, zapravo nema stupnjeva, ali kada je majstor u telu, i kada majstor napusti telo i postane bestelesan, postoji razlika - ne baš stupnjevi. To je kao kada stojite pored puta ispod drveta; možete videti deo puta; izvan tog dela ne možete videti. Onda se popnete na drvo. Vi ostajete isti; ništa se ne događa vama ili vašoj svesti. Ali popevši se na drvo možete videti miljama dalje na ovu i onu stranu.

Onda letite avionom. Ništa se vama nije dogodilo; vaša svest ostaje ista. Ali sada možete videti hiljade milja dalje. U

telu vi ste na putu - sa strane pokraj puta - zatvoreni u telu. Telo je najniža tačka u egzistenciji jer ona označava prepuštanje materiji, bivanje s materijom. Materija je najniža tačka, a Bog je najviša tačka.

Kada majstor postigne prosvetljenje u telu, telo i dalje mora da ispuni svoje *karme*, prošle *samskare*, prošla uslovljavanja. Svaki račun mora da bude namiren; samo onda telo može biti napušteno. To je slično ovome: vaš avion je spreman, ali imate mnogo poslova da završite. Svi kreditori su tu, traže da namire račune pre nego što odete. A ima mnogo kredita, jer mnogo života ste obećavali, radili stvari, delovali, ponašali se, ponekad dobro, ponekad loše, ponekad ste bili grešnik, ponekad svetac. Akumulirali ste mnogo. Pre nego što odete, cela egzistencija od vas zahteva sve da završite.

Kada ste postali prosvetljeni, sada znate da niste telo, ali dugujete mnoge stvari telu i materijalnom svetu. Vreme je potrebno - Buda je živio četrdeset godina posle svog prosvetljenja, Mahavira je takođe živio oko četrdeset godina - da plate, da plate sve što su dugovali, da završe svaki ciklus koji su započeli. Nema novih akcija,

ali stare stvari koje vise moraju se završiti, stare stvari koje vise nad glavom moraju se okončati. Kada su svi računi namireni, onda možete poleteti.

Do sada, sa materijom, vi ste se kretali horizontalno - upravo kao volovska kola. Sada se možete kretati vertikalno. Sada možete ići naviše. Pre ovoga, vi ste uvek išli napred ili nazad; nije bilo vertikalnog kretanja. Što se više uzdižete - a Bog je najviša tačka, majstor majstora - odatle je percepcija potpuna. Vaša svest je ista; ništa se nije promenilo; jedan prosvetljen čovek ima istu svest kao vrhovno stanje svesti, Bog - nema razlike u svesti. Ali percepcija, polje opažanja, je različito; sada može gledati svuda.

Bilo je velikih rasprava u vremenima Bude i Mahavire. Biće korisno razumeti ovo pitanje. Postojala je rasprava: sledbenici Mahavire su obično govorili da je Mahavira svemoćan, sveznajući, sveprisutan, *sarvagya*. Na neki način oni su bili u pravu, jer kada ste jednom oslobođeni od materije i tela vi ste Bog. Međutim, na neki način su i grešili, jer vi možete biti oslobođeni tela, ali ga još niste napustili. Identifikacija je prekinuta; vi znate da niste telo; ali ste još u

njemu.

To je kao da živite u kući; onda iznenada saznate da ova kuća ne pripada vama - kuća je nečija i vi živite u njoj. Ali onda takođe, da biste napustili kuću moraćete da načinite pripreme, moraćete da preselite stvari. A za to će trebati vreme. Vi znate da ova kuća nije vaša, vaš stav se promenio. Sada niste zabrinuti za ovu kuću, šta će se njoj dogoditi. Ako se sledećeg dana sruši i postane ruševina, za vas to nije ništa. Ako se sledećeg dana po vašem odlasku ona zapali, to za vas nije ništa; ona pripada nekome drugom. Upravo pre jednog trenutka bili ste identifikovani sa kućom; to je bila vaša kuća. Da se zapalila, da se srušila, mnogo biste se brinuli. Sada je identifikacija prekinuta.

U pravu su Mahavirini sledbenici u jednom smislu, jer kada ste spoznali sebe, vi ste postali sveznajući. Ali Budini sledbenici su obično govorili da to nije ispravno - Buda može znati ako želi da zna nešto, ali on nije sveznajući. Oni su obično govorili da ako Buda želi, on može usredsrediti svoju pažnju u bilo kom pravcu, a kad god usredsredi svoju pažnju, biće sposoban da zna. Sposoban je za sveznanje, ali nije sva-

znajući. Razlika je suptilna, delikatna, ali lepa. Jer oni su rekli da ako on zna sve i sve stvari neprekidno, poludeće. Ovo telo toliko ne može podneti.

Oni su takođe u pravu. Buda u telu može znati sve ako želi da zna. Njegova svest, zbog tela, slična je lampi. Vi ulazite u mrak sa lampom. Možete znati sve ako se usredsredite; svetlo je s vama. Ali lampa je kao baterijska lampa; ona nije plamen. Plamen baklje će dati svetlo u svim pravcima; a lampa se usredsređuje u određenom pravcu - gde god želite. Lampa nema izbor, možete pogledati prema severu, i ona će onda osvetliti sever. Možete gledati na jug, i ona će onda otkriti jug. Ali sve četiri strane se ne otkrivaju zajedno. Ako pokrećete lampu prema jugu, onda je sever zatvoren. To je uzan tok svetla.

Ovo je bilo gledište Budinih sledbenika. Mahavirini sledbenici su obično govorili da on nije kao lampa, on ja kao baklja; svi pravci su otkriveni. Ali ja više volim gledište Budinih sledbenika. Kada je telo prisutno, vi ste suženi, ograničeni. Telo je ograničavanje. Vi postajete kao lampa - jer ne možete videti iz ruku, samo možete videti iz očiju. Ako možete videti samo iz očiju,

ne možete videti iza svojih leđa jer tamo nemate nikakvih očiju. Morate okrenuti svoju glavu.

Sa telom sve je fokusirano i suženo. Svest je nefokusirana i tekuća, teče u svim pravcima, ali vozilo, telo, nije u svim pravcima - ono je uvek fokusirano, tako da vaša svet takođe postaje sužena na njega. Ali kada telo više nije tu, a Buda je napustio telo, onda nema problema. Svi pravci se otkrivaju zajedno.

Ovo je stvar koju treba razumeti. Zbog toga čak i prosvetljena osoba može biti vođena, jer prosvetljena osoba je još privezana za telo, usidrena u telu, u skućenom telu, a Bog je neograničen, lebdi u najvišem nebu. Odatle on može videti u svim pravcima. Odatle on može videti prošlost, budućnost, sadašnjost. Odatle je njegov pogled bez oblaka. Zbog toga on može pomoći.

Vaš pogled, čak i ako postanete prosvetljeni u telu, je zamagljen. Telo je svuda oko vas. Status svesti je isti, unutarinja realnost svesti je ista, kvalitet svetlosti je isti. Ali jedno svetlo je ograničeno na telo i postalo je usko; drugo svetlo uopšte ni na šta nije ograničeno - samo je lebdeće svetlo. U

najvišem nebu, vođenje je moguće.

Zašto su majstorima potrebna uputstva od majstora majstora?

To je razlog.

Nisu li oni dovoljni u sebi kada su postigli prosvetljenje, ili su ovo stupnjevi prosvetljenja takođe?

Oni su dovoljni. Oni su dovoljni da vode sledbenike; oni su dovoljni da pomažu učenicima. Ništa nije potrebno. Ali ipak su ograničeni, a onaj ko je neograničen uvek je dobra pomoć. Vi ne možete gledati u svim pravcima; on može gledati.

Vi se takođe krećete i posmatrate, ali to treba da bude urađeno. To je ono šta ja radim: nemajući instrukcije odozgo, nikoga da me vodi, moram uvek da budem u pokretu - osmatrajući iz tog pravca i onog pravca, gledajući u vas kroz mnogo stanovišta tako da potpuno možete biti sagledani. Moram da gledam kroz vas, ali se moram kretati oko vas. Samo letimično sagledavanje neće pomoći, jer kratak pogled će biti sužen zbog tela. Ja imam baklju i krećem se svuda okolo vas, posmatrajući sa svakog

mogućeg stanovišta.

Na neki način je to teško jer moram raditi više. Ali je na neki način vrlo lepo jer moram raditi više i moram posmatrati sa svakog mogućeg stanovišta. Došao sam do saznanja mnogih stvari koje gotove instrukcije ne mogu da pruže. A kada majstor majstora, u Patanjđalijevoj ideologiji - Bog - daje instrukcije, on ne daje objašnjenja; od daje jednostavna uputstva. On jednostavno kaže: "Uradi ovo; ne radi ono."

Onima koji slede ove instrukcije, ona će takođe izgledati spremna za upotrebu. Nužno je da bude tako jer će reći: "Uradi ovo." Oni neće imati objašnjenje. I vrlo kodirane instrukcije će biti date. Objašnjenja su vrlo teška - a za njih takođe nema potrebe, jer kada su data s višeg stanovišta to je u redu. Čovek samo treba da bude poslušan.

Majstor je poslušan majstoru majstora, a vi morate biti poslušni majstoru. Poslušnost sledi poslušnost. To je kao vojna hijerarhija; nema mnogo slobode. Nije mnogo dozvoljeno. Naredba je naredba. Ako tražite objašnjenje, vi ste neposlušni. A to je problem, jedan od najvećih problema čovečanstva s kojim sada mora da se suoči:

sada čovek ne može biti poslušan kao u prošlosti. Vi ne možete jednostavno reći: "Ne radi ovo"; objašnjenje je potrebno. A nijedno obično objašnjenje neće delovati. Vrlo autentično objašnjenje je potrebno, jer sama priroda uma čovečanstva više nije poslušna. Sada je unutra ugrađena buntovnost; deca se sada rađaju neposlušna.

Bilo je potpuno različito u vreme Bude i Mahavire. Sada je svako učen da bude individualan, da drži do svoga, da veruje u sebe. Poverenje je postalo teško. Poslušnost nije moguća. Ako neko sledi bez pitanja, mislite da je slepi sledbenik. On se osuđuje. Sada vam može pomoći samo majstor koji ima sva objašnjenja - više nego što tražite, koji vas može potpuno isprazniti od pitanja. Vi nastavljate da pitate, a on može nastaviti da vam odgovara. Dolazi momenat kada ste umorni od pitanja, i kažete, "U redu, slediću."

Nikada ranije ovo nije bilo tako. Bilo je jednostavno: kada Mahavira kaže: "Uradi ovo," vi uradite to. Ali to više nije moguće, jednostavno zato što je čovek tako različit. Moderan um je neposlušan um, a vi ga ne možete promeniti. Evolucija ga je dovela u takvo stanje, ništa u tome nije

pogrešno. Zbog toga su stari majstori otpadali s puta; niko ih nije slušao. Vi odete kod njih. Oni imaju instrukcije, dobre instrukcije, ali ne daju nikakvo objašnjenje, ali sada je na prvom mestu objašnjenje. Instrukcije treba da slede kao logički zaključak. Prvo sva objašnjenja treba da budu data, a onda majstor treba da kaže: "Zbog toga, uradi to."

To je dugačak proces, ali tako je kako jeste. Ništa se ne može uraditi. U nekom smislu to je lep rast, jer kada jednostavno imate poverenje, vaše poverenje nema u sebi duha ni obazrivosti, nema napetosti u tome. Vaše poverenje nema oštine u sebi. Ono je bezlično, nema tonaliteta u sebi, nema boje u sebi. To je samo sivo. Ali kada možete sumnjati, možete raspravljati, možete rasuđivati i majstor može zadovoljiti sve vaše razloge, argumente i sumnje, onda se javlja poverenje koje ima svoju vlastitu lepotu jer je postignuto naspram pozadine sumnje.

Nasuprot svih sumnji to je postignuto, protiv svih izazova to je postignuto. To je bila borba. To nije bilo jednostavno i jeftino; to je bilo skupo. Kada postignete nešto posle duge borbe, to ima svoju vlasti-

tu vrednost. Ako jednostavno dobijete, nađete to kako leži na putu i odnesete kući, to nema lepotu. Ako bi imalo *kohinoora* svuda na zemlji, ko bi mario da ih odnese kući? Ako bi *kohinoor* bio samo običan belutak koji leži svuda, ko bi onda mario za njega?

U davnim danima, vera je bila slična oblucima svuda po zemlji. Sada ona mora da bude *kohinoor*. Sada treba da bude dragoceno postignuće. Instrukcije neće pomoći. Majstor mora da bude tako dubok u svojim objašnjenjima da vas iscrpi. Ja vam nikada ne kažem da ne pitate. Zapravo, upravo je suprotno slučaj. Ja vam kažem pitajte, a vi ne nalazite pitanja.

Ja ću izneti na površinu sva moguća pitanja iz vašeg nesvesnog, i objasniću ih. Niko vam ne može reći da ste slepi sledbenik. Neću vam dati ni jednu jedinu instrukciju bez potpunog zadovoljenja vašeg zdravog razuma - ne, jer vam to neće pomoći ni na koji način.

Instrukcije su date od majstora majstora, ali one su samo citirane reči - *sutre*: "Uradi ovo; nemoj uraditi ono." U novom dobu, to neće pomoći. Čovek je tako racionalan, da sada, čak i ako podučavate iracio-

nalnost morate da prosuđujete o tome. To je ono što ja radim: učim vas apsurdnosti, iracionalnom, učim vas misterioznom - ali kroz razum. Vaš razum tako mnogo treba da bude iskorišćen da vi sami postanete svesni da je to beskorisno - odbacite to. Toliko vam se mora govoriti o vašem razumu da budete nahranjeni, snabdeveni s njim; vi ćete ga odbaciti sami, ne kroz podučavanje.

Jer pouka vam može biti data, ali vi ćete prijanjati. To neće pomoći. Ja vam neću reći: "Samo verujte meni." Ja kreiram celu situaciju u kojoj vi ne možete činiti drugačije, moraćete da imate poverenje. Za to će trebati vreme - malo duže - nego za jednostavnu poslušnost. Ali to вреди.

Treće pitanje:

Mi, u našoj nesvesnosti i egoističnom stanju, nismo uvek u dodiru sa majstom. Ali, da li je majstor uvek u dodiru s nama?

Da, jer majstor je u dodiru sa sva vaša četiri sloja. Vaš svesni sloj je samo jedan od četiri sloja. Ali to je moguće samo kada ste se predali i prihvatili njega kao

vašeg majstora - ne pre toga. Ako ste upravo učenik, koji uči, onda kada ste u dodiru, majstor je u dodiru; kada niste u dodiru, on takođe nije u dodiru.

Mora da se razume, ovaj fenomen... Vi imate četiri uma: nadsvesni um koji je najverovatnije iz budućnosti, od koga nosite samo seme - ništa nije isključilo - samo seme, samo potencijalnost. Onda svesni um - samo mali fragmenat s kojim vi razumete, razmišljate, odlučujete, prosuđujete, sumnjate, verujete - ovaj svesni um je u dodiru sa majstorom kome se niste predali. Dakle, kad je on u dodiru, majstor je u dodiru. Ako on nije u dodiru, onda majstor nije u dodiru. Vi ste učenik, a niste uzeli majstora kao majstora. Još mislite o njemu kao o učitelju.

Učitelj i učenik postoje u svesnom umu. Ništa ne može biti učinjeno jer vi niste otvoreni; zatvorena su sva vaša troja vrata. Nadsvest je samo seme; ne možete otvoriti njena vrata.

Podsvesno je upravo ispod svesnog. To je moguće ako volite. Ako ste ovde sa mnom samo zbog vašeg mišljenja i rasuđivanja, vaša svesna vrata su otvorena. Kada ih otvorite, ja sam prisutan. Ako ih ne otvorite, ja sam spolja; ne mogu ući. Upravo

ispod svesnog je nesvesno. Ako ste u ljubavi sa mnom - ne samo u odnosu učitelja i učenika već mnogo prisnije, u fenomenu sličnom ljubavi - onda su podsvesna vrata otvorena. Mnogo puta svesna vrata ćete zatvoriti. Vi ćete raspravljati protiv mene; bićete ponekad negativni; ponekad ćete biti protiv mene. Ali to ne mari. Nesvesna vrata ljubavi su otvorena i ja mogu ostati u dodiru s vama.

Ali to takođe nisu savršena vrata, jer ponekad vi me možete mrzeti. Ako me mrzite, zatvorili ste ta vrata takođe. Ljubav postoji, ali nasuprot tome, mržnja takođe postoji - ona je uvek s ljubavlju. Druga vrata će biti više otvorena nego prva - jer prva menjaju svoja stanja tako brzo da ne znate... Svakog trenutka se to menja. Jednog trenutka je to bilo ovde, sledećeg trenutka nije tu; to je trenutna pojava.

Ljubav je malo duža. Ona takođe menja svoja raspoloženja, ali njena stanja imaju duže periode. Ponekad ćete me mrzeti. U trideset dana gotovo će biti osam dana - jednu sedmicu i četiri dana vi ćete me mrzeti. Ali tri sedmice je otvoreno. Za razum, sedmica je predugačka; ona je večnost. Sa razumom je jedan trenutak za, dru-

gi trenutak protiv; na taj način on se kreće. Ako su druga vrata otvorena i vi ste u ljubavi sa mnom, čak i ako su vrata s razumom zatvorena, ja mogu ostati u kontaktu.

Treća vrata su ispod podsvesti; to je nesvesno. Razum otvara prva vrata - ako se osećate uvereni sa mnom. Ljubav otvara druga vrata koja su veća od prvih - ako ste u ljubavi sa mnom; ne ubeđeni, nego u ljubavi - osećajući privlačnost, bliskost, harmoniju, naklonost.

Treća vrata otvaraju predanost, ako sam vas ja inicirao, ako ste uskočili u *sanyasu*, ako ste skočili i rekli mi: "Sada - sada ti budi moj um. Sada preuzmi uzde od mene. Sada me vodi a ja ću te slediti." Nećete uvek biti sposobni da uradite to, ali upravo sam gest da ste se predali otvara treća vrata.

Treća vrata ostaju otvorena. Možete biti protiv mene racionalno. To nije važno: ja sam u dodiru. Možete me i mrzeti. Ni to nije važno: ja sam i dalje u dodiru - jer treća vrata uvek ostaju otvorena. Vi ste se predali. Vrlo je teško zatvoriti treća vrata - vrlo, vrlo teško. Teško ih je otvoriti, teško ih je zatvoriti. Teško ih je otvoriti, ali nije toliko teško kao zatvoriti ih. Ali ona takođe mogu

biti zatvorena jer ste ih otvorili. To takođe može biti zatvoreno. Možete odlučiti jednog dana da uzmete svoju predanost natrag. Ili, možete otići i predati sebe nekome drugom. Ali to se nikada - gotovo nikada - ne događa, jer s ovo troje vrata majstor radi da otvori četvrta vrata.

Stoga je vrlo... gotovo da je nemoguće da ćete uzeti svoju predanost natrag. Pre nego što je uzmete, on mora da je otvorio četvrta vrata koja su iznad vas. Vi ih ne možete otvoriti, ne možete ih zatvoriti. Za vrata koja otvorite, vi postajete gospodar da ih takođe zatvorite. Ali četvrta nemaju ništa sa vama. To je nadsvest. Sva ova troje vrata potrebno je otvoriti tako da majstor može da napravi ključ za četvrta vrata, jer vi nemate ključ, a bez njega ne možete ih otvoriti. Majstor mora da ga napravi; to je krivotvorenje jer sam vlasnik nema ključ.

Ceo napor majstora je da dovoljno brzo prođe kroz ova troja vrata da bi došao do četvrta, napravio ključ i otvorio ih. Jednom kada su otvorena, vas više nema. Ne možete uraditi ništa. Možete zatvoriti sva troja vrata - on ima ključ za četvrta i uvek je u kontaktu. Onda čak i da umrete, to nije važno. Idete do izvan zemlje, odlazite na

mesec, nema nikakve razlike; on ima ključ za četvrta vrata. Zapravo, pravi majstor nikada ne drži ključ. On jednostavno otvara četvrta i baca ključ u okean. Dakle, ne postoji mogućnost da se ukrade i da se išta uradi. Ništa se ne može uraditi!

Ja imam napravljen ključ od četvrtih vrata mnogih od vas, i bacio sam ga, stoga, ne uznemiravajte se nepotrebno; to je beskorisno, sada ništa ne može da se uradi. Jednom kada su četvrta vrata otvorena, onda nema problema. Svi problemi postoje pre toga, jer u samom zadnjem trenutku majstor je spremio ključ, jer ključ je nezgodan...

Milijunima života vrata su bila zatvorena; sakupile su sve vrste rđe. To izgleda kao zid, ne kao vrata. Teško je naći gde je brava, a svako ima posebnu bravu, tako da ne postoji kalauz za sve. Nijedan ključ neće pomoći jer svako je individualan, kao vaš otisak prsta. Niko nema nigde taj otisak - ni u prošlosti niti u budućnosti. Vaš otisak prsta će jednostavno biti vaš, jedinstveni fenomen. Nikada se ne ponavlja.

Vaša unutrašnja brava je takođe kao vaš otisak palca - apsolutno individualna; nikakav kalauz ne može pomoći. Zbog toga

je majstor potreban, jer glavni ključ (kala-uz) ne može da se kupi. Inače, jednom kada se ključ načini, svaka vrata bi mogla da se otvore. Ne, svako ima poseban tip vrata, odvojen tip vrata - svoj vlastiti sistem za zaključavanje - a vi morate tražiti i naći, i napraviti ključ, specijalan ključ za sebe.

Jednom kada su otvorena vaša četvrta vrata, onda je majstor u stalnom dodiru s vama. Možete potpuno da ga zaboravite; to ne čini razliku. Možete da ga ne zaboravite; to ne čini nikakvu razliku. Ako je majstor napustio telo; to ne čini razliku. Gde god on jeste, gde god ste vi, vrata su otvorena. A ova vrata postoje izvan vremena i prostora. Zbog toga je to nad-um, to je nad-svest.

Mi u svojoj nesvesnosti i u svom egoističnom stanju nismo uvek u dodiru sa majstorom, ali da li je majstor uvek u dodiru s nama?

Da, ali samo kada su četvrta vrata otvorena. Inače, s trećim vratima, on je više ili manje u kontaktu. S drugim vratima, pola vremena je gotovo u kontaktu. S prvim vratima, samo je trenutno u kontaktu.

Stoga dozvolite mi da otvorim vaša četvrta vrata - a četvrta vrata se otvaraju u određenom trenutku. To je trenutak kada su sva vaša troja vrata otvorena. Ako su samo jedna vrata zatvorena, četvrta se ne mogu otvoriti. To je matematička zagonetka. A ovaj uslov je potreban: vaša prva, svesna vrata su otvorena; vaša druga vrata su otvorena - vaša podsvest, vaša ljubav - vi ste se predali, načini ste korak u inicijaciji, vaša treća, nesvesna vrata su otvorena.

Kada su sva troja vrata otvorena, kada su u određenom trenutku sva troja vrata otvorena, četvrta se mogu otvoriti. Dakle, događa se da dok ste budni, četvrta vrata je teško otvoriti. Mogu samo dok ste uspavani. Stoga moj pravi rad nije tokom dana. On je tokom noći kada čvrsto uspavani hrčete, jer onda ne stvarate nikakvu nevolju. Tako ste čvrsto uspavani da ne rasuđujete protiv. Zaboravili ste za rasuđivanje.

U dubokom snu vaše srce funkcioniše dobro. Više ste ljubazni nego kada ste budni, jer kada ste budni mnogi strahovi vas okružuju. A zbog straha ljubav nije moguća. Kada ste čvrsto uspavani, strah iščezava, ljubav cveta. Ljubav je noćno

cveće. Mora da ste gledali noćnu kraljicu - cvet koji cveta noću. Ljubav je noćna kraljica. Ona cveta noću - zbog vas; nema drugog razloga. Ona može cvetati i danju, ali onda vi morate promeniti sebe. Ogromna promena je potrebna, pre nego što ljubav može da procveta danju.

Zbog toga vidite da kada su ljudi opijeni više su zaljubljeni, puni ljubavi. Idite u krčmu gde su ljudi previše popili; oni su gotovo uvek puni ljubavi. Pogledajte dvojicu pijanaca koji se kreću ulicom kako vise jedan drugom o rame; tako odano - kao da su jedno! Uni su uspavani.

Kada se ne bojite, ljubav cveta. Strah je otrov. A kada uronite duboko u spavanje, vi ste već predani jer spavanje je predanost. Ako ste se predali majstoru, on može ući u vaše spavanje. Nećete moći čak ni da čujete njegove korake. Može ući mirno i delovati. To je krivotvorenje, upravo kao kada lopovi uđu noću dok spavate. Majstor je lopov. Kada ste čvrsto uspavani i ne znate šta se događa, on ulazi u vas i otvara četvrta vrata.

Jednom kada su četvrta otvorena, onda nema problema. Svaki napor i svaka nevolja koju možete stvoriti, možete stvoriti

samo pre otvaranja četvrtih vrata. Četvrta su tačka bez povratka. Jednom kada su četvrta otvorena, majstor može dvadeset i četiri sata biti s vama - bez problema.

Pitanje četvrto:

Kada čovek može odseći želje bez njihovog potiskivanja?

Želje su snovi; one nisu realnost. Vi ih ne možete ispuniti, ne možete ih potisnuti, jer da bi se ispunila neka stvar ona mora biti realna; da bi se potisnula određena stvar takođe treba da bude realna. Realne potrebe mogu biti ispunjene i mogu biti potisnute. Želje niti mogu biti ispunjene niti mogu biti potisnute. Pokušajte da razumete ovo, jer je ovo vrlo složeno.

Želja je san. Ako razumete ovo, on iščezava. Nije potrebno potiskivati to. Zašto bi bilo nužno potiskivati želju? Vi želite da postanete vrlo poznati: to je san, želja, jer telo ne mari da bude čuveno. Zapravo, telo veoma pati kada postanete slavni. Onda nema mira. Onda ste neprekidno uznemiravani od drugih, jer ste tako slavni.

Volter je negde zapisao: "Kada nisam bio čuven, imao sam običaj da se

molim Bogu svake večeri da me učini poznatim: 'Učini me slavnim. Ja sam niko, stoga učini mi da budem neko.' A onda kada sam postao slavan, počeo sam da molim: 'Dovoljno je, dovoljno; učini da opet budem niko' - jer sam ranije obično išao ulicama Pariza i niko me nije gledao, a ja sam se osećao tako tužnim. Niko nije obraćao nikakvu pažnju na mene - kao da uopšte nisam postojao. Ulazio bih u restorane i izlazio van; niko, čak ni konobari nisu obraćali pažnju na mene."

Šta je sa kraljevima? Oni nisu ni znali da je Volter postojao. "Onda sam postao slavan," pisao je on. "Onda je bilo teško kretati se ulicom, jer ljudi bi se sakupili. Bilo je teško ići bilo kuda. Bilo je teško otići u restoran i uzeti hranu na miru. Gomi-la bi se okupila."

Došao je trenutak kada mu je gotovo bilo nemoguće da izađe iz kuće, jer u to vreme vladalo je praznoverje u Parizu, u Francuskoj, da ako možete dobiti komadić platna od vrlo slavnog čoveka i od toga načinite medaljon, to je sreća. Gde god da je išao, vraćao se pocepan, jer ljudi bi raskidali njegovu odeću - takođe bi mu povređivali i telo. Kada bi dolazio iz nekog dru-

gog grada u Pariz ili odlazio iz njega, bila je nužna policija da ga dovede kući.

Stoga je on imao običaj da moli: "Nisam bio u pravu. Učini da jednostavno opet budem niko, jer ne mogu otići da posmatram reku. Ne mogu izaći van da posmatram rađanje sunca, ne mogu se popeti na brdo, ne mogu se kretati. Postao sam zatvorenik."

Oni koji su slavni uvek su zatvorenici. Telo ne treba da bude slavno; telo je tako apsolutno u redu; njemu ne treba ništa slično takvim besmislenim stvarima. Ono traži jednostavne stvari - hranu; treba mu voda da pije; treba mu sklonište kada je previše toplo, da se skloni u hlad; njegove potrebe su vrlo, vrlo jednostavne. Svet je lud zbog svojih želja, ne zbog potreba. I ljudi su poludeli. Stalno odbacuju svoje potrebe, a rastu i uvećavaju se njihove želje. Ima ljudi koji su sveli svoju ishranu na jedan obrok dnevno, ali ne mogu ostaviti svoje novine, ne mogu prestati da idu u bioskop, ne mogu prestati da puše. Mogu ostaviti hranu - potrebe se mogu ostaviti - želje ne mogu. Um je postao tiranin.

Telo je uvek lepo; zapamtite to. Ovo je jedno od osnovnih pravila koje vam

dajem – neuslovljeno, istinito pravilo, apsolutno istinito, kategorično istinito: telo je uvek lepo, um je ružan. Nije telo to koje treba da se menja. Nema ničega da se menja u njemu. To je um. A um stvara želje. Telo ima potrebe, ali telesne potrebe su stvarne potrebe.

Ako želite da živite, vama treba hrana. Slava nije potrebna za život, poštovanje nije nužno da se bude živ. Vama ne treba da budete vrlo velik čovek, ili vrlo veliki slikar - slavan, poznat celom svetu. Vama ne treba da budete dobitnik Nobelove nagrade, jer Nobelova nagrada ne ispunjava nijednu potrebu u telu.

Ako želite da odbacite potrebe, moraćete da ih suzbijete - jer one su realne. Ako postite moraćete da potisnete glad. Onda postoji potiskivanje, svako potiskivanje je pogrešno jer potiskivanje je unutarnja borba, vi želite da ubijete telo, a telo je vaše sidro, vaš brod koji će vas odvesti do druge obale. Telo drži blago, seme božanskog u vama, zaštićeno. Hrana je potrebna za tu zaštitu, voda je potrebna, sklonište je potrebno, udobnost je potrebna - za telo, jer um ne želi nikakvu udobnost.

Pogledajte moderan nameštaj, on

uopšte nije udoban, ali um kaže: "Ovo je moderno, a šta vi radite sedeći u staroj stolici? Svet se promenio i moderan nameštaj je došao." Moderan nameštaj je zaista čudan. Osećate se neudobno u njemu, ne možete sedeti dugo u njemu. Ali je moderan. Um kaže moderno mora biti tu, jer kako možete biti izvan vremena. Budite dorasli vremenu.

Moderna odeća je neudobna, ali je savremena, i um kaže da morate pratiti modu. Ljudi su načinili toliko mnogo ružnih stvari zbog mode. Telu to nije potrebno; to su potrebe uma, a vi ih ne možete ispuniti - nikada, jer su nerealne. Samo nerealno ne može biti ispunjeno. Kako možete ispuniti nerealnu potrebu koja zapravo ne postoji? Od kakve je potrebe slava? Samo meditirajte na tome. Zatvorite svoje oči i pogledajte. Gde je ta potreba u telu? Kako će vam to pomoći ako ste poznati? Hoćete li biti zdraviji ako ste čuveni? Hoćete li biti tiši, smireniji, ako ste slavni? Šta ćete iz toga dobiti?

Neka vam telo bude kriterijum. Kad god um kaže nešto, pitajte telo: "Šta ti kažeš?" Ako telo kaže: "Besmisleno je", odbacite to. Tada to nije potiskivanje jer je

to jedna nerealna stvar. Kako možete potisnuti jednu nerealnu stvar? Ujutru ustanete iz kreveta i sećate se sna. Morate li da ga potisnete, ili morate da ga ispunite? A u tom snu ste sanjali da ste postali vladar celoga sveta. Dakle šta da se radi? Treba li da pokušate? Inače javlja se pitanje: "Ako ne pokušamo, onda je to potiskivanje." Međutim, san je san. Kako možete potisnuti san? San iščezava sam. Treba da budete samo budni. Morate samo znati da je to san. Kada je san samo san i spoznat je kao takav, on nestaje.

Pokušajte da otkrijete šta je želja, a šta potreba. Potreba je orijentisana na telo, želja nema orijentaciju na telo. Ona nema korena. Ona samo lebdi u umu. Gotovo uvek potrebe vašeg tela dolaze iz vašeg tela, a potrebe vašeg uma dolaze od nečeg drugog. Neko kupuje lepa kola. Neko drugi je kupio lepa kola, strana kola, i sada se u vašem umu stvara potreba. Kako možete dopustiti da taj drugi ima bolja kola?

Mula Nasrudin je vozio kola, a ja sam sedeo s njim. Onog momenta kada smo ušli u susedstvo - bio je vrlo topao letnji dan - odmah je zatvorio prozore na kolima. Pitao sam: "Šta radiš?" On je odgovorio:

"Šta misliš? Treba li da dozvolim mojim susedima da saznaju da nemam klimu u autu?"

Znojio se, ja sam se znojio takođe s njim. Bilo je kao u pećnici, vrelo, ali kako možete dopustiti da susedi znaju da nemate kola sa klimom? To je potreba uma. Telo kaže: "Odbaci to, jesi li lud?" To je znojenje. Ono kaže: "Ne." Slušajte telo; nemojte slušati um. Potrebe uma su stvorili drugi svuda oko vas; oni su nepromišljeni, tupi, blesavi.

Potrebe tela su lepe, jednostavne. Zadovoljite potrebe tela; nemojte ih suzbijati. Ako ih suzbijate, postaćete sve više i više bolesni, oboleli. Nikada se ne brinite o potrebama uma; jednom kada saznate da je ovo potreba uma... a ima li ikakvih teškoća da se to zna? U čemu je teškoća? Tako je jednostavno saznati da je ovo potreba uma. Jednostavno pitajte telo; istražujte u telu; nađite koren. Da li je tu koren toga?

Izgledaćete luckasto. Svi vaši kraljevi i vladari su budalasti. Oni su klovnovi; samo pogledajte. Odeveni sa hiljadu medalja, izgledaju luckasto. Šta oni rade? A za to su patili dugo. Da postignu to, prošli su kroz tako mnogo bede i još uvek su jadni.

Moraju biti jadni. Um predstavlja vrata za pakao, a ta vrata nisu ništa drugo do želje. Ubijte želju. Nećete naći nimalo krvi u nji-
ma, jer želje su beskrvne.

Ali ako ubijete potrebe, poćinićete krvoproliće. Ubijanjem potreba postepeno ćete umirati. Ubijanjem želje nećete umreti. Naprotiv, postaćete slobodniji. Više slobode će doći iz odbacivanja želja. Ako možete postati ćovek potreba, a ne želja, vi ste već na stazi i nebo nije daleko.

PREPREKE ZA MEDITACIJU

Izlaganje 7. januara 1975. u dvorani Buda.

I, 30: *vyadhistyana samśaya
pramadalasya viratibhranti daršana lab-
habhumikatvanavastihitatvani cittavikšepd-
ste 'ntarayah.*

Humoralni poremećaji (*vyadhi*), malodušnost, sumnjičavost, nehaj, tromost, nezajažljivost, pomućenost uviđanja (*bhrantidaršana*), nemoć da se napreduje [na putu ka konačnom cilju], nesposobnost da se [ono dostignuto] održi - [sve to] su [oblici] duševne neusredsređenosti (*cittavikšepa*). To su te »smetnje« [o kojima je reč u prethodnom aforizmu].

I, 31: *duhkha daurmana syanga
mejayatva švasaprašvasa vikšepa sahabhu-
vah.*

Opšta nelagodnost (*duhkha*), nezadovoljstvo, uznemirenost, neuravnoteženost udaha i izdaha prate pomenutu neusredsređenost.

I,32: *tatpratišedharthamekatattvabhyasah.*

**Da bi otklonio ove [prepreke jogi-
nu se preporučuje] »praktikovanje [unu-
trašnjeg]objedinjavanja»
(*ekatattvabhyasa*).**

Patanjdali veruje - i ne samo da veruje, on takođe zna - da je zvuk osnovni element egzistencije. Isto kao što fizičari kažu da je elektricitet osnovni elemenat, *yogini* kažu da je zvuk osnovni elemenat. Oni se slažu jedni s drugima na suptilan način.

Fizičari kažu da zvuk nije ništa do modifikacija elektriciteta, a *yogini* kažu da elektricitet nije ništa drugo do modifikacija zvuka. Onda su i jedni i drugi u pravu. Zvuk i elektricitet su dva oblika jedne pojave i, po meni, taj fenomen još nije poznat i neće ikada biti poznat. Bilo šta da znamo to će biti samo modifikacija toga. To možete nazvati elektricitetom, možete to zvati zvukom, možete to nazvati vatrom kao Hera-klit, možete to nazvati vodom kao Lao Ce; to zavisi od vas. Ali to su sve modifikacije - oblici bezobličnog. To bezoblično će uvek

ostati nepoznato.

Kako možete znati bezoblično? Znanje je moguće samo kada postoji oblik. Kada nešto postane vidljivo, onda to možete znati. Kako možete nevidljivo načiniti objektom saznanja? Sama priroda nevidljivosti je da on ne može biti opredmećen. Ne možete ga označiti, ni gde je, ni šta je. Samo nešto vidljivo može postati objekt saznanja.

Dakle, kad god je nešto znano, to će biti samo modifikacija nepoznatog. Nepoznato ostaje nepoznato. To je nesaznatljivo. Dakle, od vas zavisi šta nazivate time, i zavisi od namene koju ćete tome dati. Za *yogina* elektricitet nije relevantan. On deluje u unutrašnjoj laboratoriji bića. Tamo je zvuk mnogo važniji, jer kroz zvuk on može promeniti unutra mnoge pojave i, kroz zvuk, može takođe promeniti unutrašnji elektricitet. *Yogini* to nazivaju *pranom* - unutrašnjom bioenergijom ili bioelektricitetom. Kroz zvuk to može odmah biti promenjeno.

Zbog toga, kada slušate klasičnu muziku osećate da vas izvesna tišina okružuje: unutrašnja energija vašeg tela je promenjena. Slušajte ludog čoveka i vi ćete

osetiti da takođe postajete ljudi: jer je telesni elektricitet ludog čoveka u haosu a njegove reči i zvukovi prenose taj elektricitet vama. Ako sedite sa prosvetljenim čovekom, odjednom ćete osetiti da se unutra u vama sve događa u ritmu. Iznenada ćete osetiti kako se javlja u vama drugačiji kvalitet energije.

Zbog toga Patanjđali kaže da ponavljanje *Aum* i meditacija na *Aum* uništava sve prepreke. Šta su prepreke? Sada on opisuje svaku prepreku, i kako se one mogu uništiti ponavljanjem zvuka *Aum* i meditirajući na njemu; što ćemo mi morati pažljivo da proučimo.

Bolest, malaksalost, sumnja, nemar, lenjost, senzualnost, obmana, nemoć i nestabilnost, prepreke su koje remete um.

Uzećemo svaku od njih; na primer bolest. Za Patanjđalija bolest (disease) znači "dis-ease." To je ne-ritmički tok vaše unutrašnje bio-energije. Osećate se neudobno. Ako se ova neudobnost, ova bolest nastavi, pre ili docnije obuzeće vaše telo. Patanjđali se sasvim slaže sa akupunkturuom, a u Sovjetskoj Rusiji čovek po imenu Kirlian apso-

lutno bi se složio sa Patanjđalijem. Sva tri pravca... Akupunktura nije zainteresovana za prosvetljenje, ali joj je važno kako telo postaje bolesno, kako dolazi do bolesti. Ona je ustanovila sedam stotina tačaka na telu, gde unutrašnja bioenergija dodiruje fizičko telo - te dodirne tačke - njih sedam stotina svuda su po telu.

Kad god elektricitet ne kruži u ovih sedam stotina tačaka - ima nekih prekida, nekoliko tačaka više ne funkcioniše, kroz nekoliko tačaka elektricitet se više ne kreće, postoje blokade, elektricitet je presečen, ne kruži - onda dolazi do bolesti. Tako akupunktura veruje da bez ikakvih lekova, bez ikakvog tretmana, ako dozvolite bioenergiji da teče u krugu, bolest iščezava. A za pet hiljada godina... akupunktura je rođena približno kada je Patanjđali bio živ.

Kao što sam vam rekao, pre dve hiljade i pet stotina godina nastupio je vrhunac ljudske svesti. To se dogodilo u vreme Bude; u Kini Lao Ce, Čuang Ce, Konfučije; u Indiji Buda, Mahavira i drugi; u Grčkoj Heraklit, Platon i Sokrat; u Iranu Zaratustra: tada se desio vrhunski fenomen. Sve religije koje sada vidite u svetu potiču iz tog trenutka ljudske svesti. Iz tog vrha,

tog Himalaja, reke svih religija su potekle za ove dve hiljade petsto godina.

Pored toga, dve hiljade petsto godina pre Bude, desio se isti vrhunski fenomen. Patanjđali, Rišab - začetnik Đainizma - *Vede*, *Upanishade*, akupunktura u Kini, *yoga* u Indiji i *tantra*; sve se to dogodilo. Oni su dostigli vrhunac. Nikada taj vrhunac nije prevaziđen. Iz te davne prošlosti, pet hiljada godina unatrag, *yoga*, *tantra*, *akupunktura* su potekli kao reke.

Postoji određena pojava koju Jung zove "sinhronicitet". Kada određeni princip nastane, ne postaje samo jedna osoba svesna toga - već mnogi na zemlji, kao da je cela zemlja spremna to da primi. Priča se da je Ajnštajn rekao: "Da ja nisam otkrio teoriju relativiteta, za jednu godinu neko drugi bi je otkrio." Zašto? Jer mnogi su ljudi u svetu radili u istom pravcu.

Kada je Darwin otkrio teoriju evolucije da se čovek razvio od majmuna, da postoji neprekidna borba za preživljavanje jačeg, drugi čovek - Wallace Russell - isto je to otkrio. On je bio na Filipinima, i bili su takođe prijatelji, ali za mnogo godina nisu znali na čemu drugi radi. Darwin je radio dvadeset godina neprekidno, ali je on

bio lenj čovek. Imao je mnoge fragmente i sve je bilo spremno, ali od toga nije načinio knjigu koju bi predstavio naučnom društvu tog vremena.

Prijatelji su govorili: "Uradi to. Inače neko drugi će to uraditi." Onda je jednog dana primio pismo sa Filipina u kome je Rasel izložio celu teoriju. On mu je bio prijatelj, ali su obojica radili odvojeno. Nikada nisu znali da obojica rade na istom istraživanju. Tada se uplašio, šta da radi! Zato što može postati pronalazač, a već dvadeset godina zna princip istraživanja. Požurio je, na neki način rukovođen tom situacijom da napiše izveštaj, da predstavi istraživanje naučnom društvu.

Posle tri meseca, svi su postali svesni da je Rasel to takođe otkrio. Rasel je takođe bio veoma divna osoba. Objavio je da otkriće pripada Darwinu, budući da je dvadeset godina istraživao, bez obzira da li to prezentirao ili ne... Ipak on je pronalazač.

A to se dešava mnogo puta. Iznenađena misao postaje vrlo upadljiva, značajna, kao da misao pokušava negde da stvori zametak. A običaj je prirode, da nikada ne preuzima rizik. Jedan čovek može da ne uspe, da ne postigne cilj; onda mnogi ljudi

moraju pokušati. Priroda nikada ne rizikuje. Drvo će baciti milione semenki. Jedna semenska može da ne uspe, možda neće pasti na pravo tle, može biti uništena, ali milioni semenki - ne postoji mogućnost da sve semenke budu uništene.

Kada vodite ljubav, u jednoj ejakulaciji milione semena čovek izbacila - jedno od njih će stići do jajeta žene - ali od miliona. Gotovo u svakoj ejakulaciji čovek ispusti onoliko semena koliko je upravo sada ljudi na zemlji. Jedan čovek iz jedne ejakulacije može dovesti do rođenja cele zemlje, populaciju cele zemlje. Priroda ne rizikuje. Ona pokušava na mnogo načina. Jedan može da ne uspe, dvoje mogu da ne uspeju, milioni mogu da ne postignu cilj; ali sa milionima, barem jedan će stići i ostati u životu.

Jung je otkrio princip koji se zove "sinhronicitet". To je retka stvar. Mi znamo jedan princip uzroka i posledice: uzrok proizvodi posledicu. Sinhronicitet kaže da kad god se nešto dogodi, paralelno s tim mnoge slične stvari se dogode. Ali mi ne znamo zašto se to dešava, jer to nije pojava uzroka i posledice. Oni nisu povezani jedan s drugim kao uzrok i posledica.

Kako možete povezati Budu i Heraklita? Samo po istom principu. Buda nikada nije čuo o Heraklitu; ne možemo čak ni zamisliti da je Heraklit znao o Budi. Oni su živeli u odvojenim svetovima. Nije bilo komunikacije. Ali isti tok principa, egzistencija slična reci, trenutno je obojicu dala svetu. Oni nisu prouzrokovali jedno drugo. Oni su paralelni. Sinhronicitet postoji kao da cela egzistencija u tom momentu želi da proizvede određen princip i želi da ga manifestuje - i manifestuje ga a to neće zavisiti samo od Bude ili samo od Heraklita; mnogi će to pokušati. Bilo je takođe i drugih koji su otišli u zaborav; nisu bili tako poznati. Buda i Heraklit postali su najistaknutiji. Oni su bili najmoćniji majstori.

U danima Patanjđalija, nastao je princip. Možete ga nazvati principom *prane* - bioenergije. U Kini to je uzelo formu akupunkture, u Indiji je uzelo oblik čitavog sistema *yoge*. Kako se to dešava, kada telesna energija ne teče ispravno, da se vi osećate neudobno? Jer procep postoji u vama, odsustvo, osećate da nešto nedostaje. Ovo je započinjanje bolesti. Prvo će se osetiti u umu. Kao što sam vam rekao, osetiće se prvo u nesvesnom.

Ne morate biti svesni toga; to će prvo doći u vašim snovima, u vašim snovima videćete bolest, bolesno stanje, neko umire, nešto je nepovoljno. Noćne more će se javiti u vašem nesvesnom, jer nesvesno je najbliže telu i najbliže prirodi. Iz nesvesnog to će doći do podsvesnog; onda ćete biti razdraženi. Osetićete da zvezde greše, sve što činite odvija se pogrešno. Želeli biste da volite neku osobu, i pokušavate, ali ne možete. Želeli biste da pomognete nekome, ali samo smetate. Sve ide pogrešno.

Vi mislite o nekom lošem uticaju, od neke zvezde na nebu - ne - nešto u podsvesnom, nešto neudobno, i vi postajete iritirani, ljuti, a uzrok je negde u nesvesnom. Vi nalazite uzrok negde drugde. Onda uzrok dolazi do svesnog. Onda počinjete da osećate da ste bolesni, onda se to pobudi, prenese i pokrene u telu. To se uvek prenese na telo, i odjednom osetite da ste bolesni.

U Rusiji je neobičan naučnik, fotograf Kirlian, otkrio da pre nego što osoba postane bolesna, šest meseci pre, bolest može da se fotografiše. To će biti jedno od najvećih otkrića u svetu dvadesetog veka. To će preobraziti čitav koncept o čoveku,

bolesti, medicini, svemu. To je revolucionaran koncept. On je radio na tome trideset godina i gotovo je sve naučno dokazao, da kada bolest dođe u telo, prvo dođe u električnu auru oko tela. Procep dolazi do...

Vi ćete možda imati tumor u stomaku posle šest meseci. Sada odmah ne postoji osnova. Nijedan naučnik ne može naći ništa pogrešno u vašem stomaku; sve je u redu, nema problema. Možete biti pažljivo ispitani i vi ste u redu. Ali Kirlian je fotografisao telo na vrlo osetljivoj fotografskoj ploči; on je razvio najosetljivije foto ploče. Na toj fotografskoj ploči ne fotografiše se samo vaše telo, nego i aura svetla koju uvek nosite oko tela. A u toj auri, pored stomaka postoji šupljina u auri - ne tačno u fizičkom telu, ali nešto je poremećeno.

Onda se na osnovu toga može predvideti da će za oko šest meseci nastati tumor. Posle šest meseci kada se tumor pojavi u telu, x-zraci pokazuju istu sliku kao što je on načinio pre šest meseci. Dakle Kirlian kaže da se bolest može predvideti a da se ne bude bolestan - i da se može izlečiti pre nego što se pojavi u telu, ako je aura tela u većem optičaju. On ne zna kako se to može izlečiti; akupunktura zna, Patanjđali

zna kako se to može izlečiti.

Za Patanjđalija bolest u telu jeste smetnja u auri tela, u *prani*, u bioenergiji, u elektricitetu vašeg tela. Zbog toga kroz *Aum* može da se izleči. Ponekad sedite usamljeni u hramu. Idite u neki stari hram gde niko ne odlazi, ispod kupole - kupola je kružna samo da bi odražavala zvuk - dakle sednite ispod nje, pevajte glasno *Aum* i meditirajte na njemu. Pustite da se zvuk odbija natrag i pada na vas kao kiša, i odjednom ćete posle nekoliko minuta osetiti da vam telo postaje smireno, mirno, utišano; telesna energija se smirila, staložila.

Prva stvar je bolest. Ako ste vi bolesni u svojoj *prana* energiji, ne možete otići daleko. Kako možete otići daleko sa bolešću koja visi oko vas kao oblak? Ne možete ući u dublja područja. Potrebno je određeno zdravlje. Indijska reč za zdravlje vrlo je sadržajna: to je *swasthya*. Sama reč znači "biti svoj sopstven." Reč zdravlje na *sanskritu* znači biti sopstven, biti usredsređen. Engleska reč za zdravlje takođe je lepa. Dolazi od iste reči, istog korena, odakle dolazi svetost i celina (health - holy + whole). Kada ste celoviti onda ste zdravi, i kada ste celoviti vi ste takođe sveti.

Uvek je dobro doći do korena reči jer on budi dugo iskustvo čovečanstva. Reči nisu došle slučajno. Kada osoba oseća celo svoje telo energija teče u krugu. Krug je najsavršenija stvar na svetu. Savršeni krug je simbol Boga. Energija ne biva izgubljena, neiskorišćena. Ona stalno kruži; nastavlja da se okreće kao točak; ona neprekidno održava sebe.

Kada ste celoviti vi ste zdravi, a kada ste zdravi vi ste takođe sveti, jer ta reč 'sveto' takođe dolazi iz 'celine'. Savršeno zdrava osoba je sveta, ali onda će biti problema. Ako odete u manastire naći ćete tamo sve tipove bolesnih ljudi. Zapravo, bolesni ljudi samo tamo idu. Pitaćete šta bi zdrava osoba radila u manastiru. Bolesni ljudi odlaze tamo, nenormalni ljudi idu tamo. Kod njih je nešto pogrešno u osnovi. Zbog toga oni beže iz sveta i odlaze tamo.

Patanđalijevo prvo pravilo je da morate biti zdravi, jer ako niste zdravi ne možete dospeti daleko. Vaše bolesti, vaša neudobnost, vaš prekinuti krug unutrašnje energije, biće kamen o vašem vratu. Kada biste hteli da meditirate osećali biste muku ili težinu umesto mira i spokojstvu. Kada biste želeli da molite, ne možete moliti,

želeli bi da se odmarate. Postojao bi nizak nivo energije. A sa niskom energijom kako možete otići daleko? I da dostignete Boga? A za Patanjđalija Bog je najudaljenija tačka; mnogo energije je potrebno. Potrebno je zdravo telo, zdrav um, zdravo biće. Bolest je bolesno stanje - oboljenje u telesnoj energiji. *Aum* će pomoći, a i druge stvari ćemo takođe razmatrati. Inače ovde Patanjđali govori o tome kako vam *Aum*, sam zvuk, pomaže unutra da postanete celoviti.

Za Patanjđalija i za mnoge druge, koji su duboko istraživali ljudsku energiju, jedna činjenica je postala vrlo sigurna - vi morate znati o tome - a to je, što ste više bolesni, više ste čulni. Kada ste savršeno zdravi, niste čulni ni pohotni. Obično mislimo upravo suprotno - da zdrav čovek mora biti senzualan, seksualan, ovo i ono: on mora da uživa u svetu i u telu. To nije slučaj. Kada ste bolesni, onda vas spopada više čulnosti, više seksa. Kada ste savršeno zdravi, seks i čulnost nestaju.

Šta se to dešava? Dešava se to da, kada ste savršeno zdravi, vi ste tako srećni sa sobom da vam drugi ne treba. Kada ste bolesni, tako ste nesrećni sa sobom da vam treba drugi. A to je paradoks: kada ste bole-

sni trebaju vam drugi, a drugima ste takođe potrebni vi kada su oni bolesni. A kada se dve bolesne osobe sastanu, bolest se ne udvostručava, ona se umnožava.

To je ono što se dešava u braku: susretom dve bolesne osobe umnožavaju bolest i onda cela stvar postaje ružna i paklena. Bolesnoj osobi trebaju drugi, a oni su upravo osobe koje će stvoriti nevolju kada se povežu. Zdravoj osobi to ne treba. Inače ako zdrava osoba voli, to nije potreba, to je deljenje. Cela pojava se menja. Njoj niko ne treba. Ona ima toliko mnogo da može deliti.

Samo jednoj bolesnoj osobi treba seks, zdrava osoba voli, i ljubav je totalno različita stvar. I kada se dve zdrave osobe sretnu, zdravlje se umnožava. Onda one mogu postati pomagači jedna drugoj za ono najviše. One mogu ići zajedno prema najvišem, pomažući jedna drugu. Međutim, potreba iščezava. Nema više potrebe, nema više zavisnosti.

Kad god se osećate neugodno sa sobom, ne pokušavajte da to utopite u seks i čulnost. Bolje pokušajte da postanete zdraviji. *Joga asane* će pomoći. Istraživaćemo njih kasnije kada Patanjđali bude govorio o

njima. Upravo sada, on kaže, ako pevate *Aum* i meditirate na tome, bolest će nestati. I on je u pravu. Ne samo da će nestati prisutna bolest, nego i bolest koja bi došla u budućnosti, takođe će nestati.

Ako čovek može da postigne savršenstvo pevanja tako da je pevač potpuno izgubljen - samo čista svest, plamen svetla svuda okolo, pevajući - energija se sliva u krug, postaje krug. A onda imate jedan od najushićenijih, najpoletnijih trenutaka u životu. Kada se energija slije u krug, postaje harmonija, nema nesklada, nema konflikta, vi ste postali jedno. Inače obično, bolest bi takođe bila prepreka. Ako ste bolesni, vama je potrebno lečenje.

Patanđalijev *yoga* sistem i sistem *hindu* medicine, *ayurveda*, razvili su se istovremeno, zajedno. *Ayurveda* je totalno različita od alopatrije. Alopatrija je suzbijanje bolesti. Alopatrija se razvila uporedo sa hrišćanstvom; ona je nusproizvod hrišćanstva. Zato što je hrišćanstvo sklono potiskivanju, alopatrija je sklona potiskivanju. Ako ste bolesni, alopatrija odmah suzbija bolest. Tada bolest pokušava da se pojavi na nekoj drugoj slaboj tački. Onda s nekog drugog mesta bukne. Tada je vi suzbijate tamo, da

bi se odnekud drugde pojavila. Na taj način sa alopacijom, idete od jedne bolesti do druge, od jedne do druge, to je proces koji se nikada ne završava.

Ayurveda ima potpuno različit koncept. Bolest ne treba da bude suzbijana: ona treba da bude otpuštena. Katarza je potrebna. Dakle, *ayurvedski* lek se daje bolesnoj osobi tako da se bolest ispolji i bude izbačena; katarza. Dakle *ayurvedska* medicina vas u početku može učiniti više bolesnim, i traži duže vreme, jer ona nije suzbijanje. Ona ne može delovati odmah; ona je dug proces. Bolest mora da bude odbačena, a vaša unutrašnja energija mora biti u harmoniji tako da zdravlje dođe iznutra. Lek će izbaciti bolest van, a sila isceljenja će je zameniti iz vašeg vlastitog bića.

Oni su razvili *ayurvedu* i *yogu* zajedno. Ako radite *yoga asane*, ako sledite Patanjđalija, nemojte nikada ići kod alopatskog doktora. Ako ne sledite Patanjđalija, onda nema problema. Ali ako sledite *yoga* sistem i radite sa svojom telesnom energijom, onda nikada ne ulazite u alopaciju, jer oni su oprečni. Onda tražite *ayurvedskog* doktora ili homeopatu ili naturopatu - sve što pomaže katarzu.

Inače ako postoji bolest, prvo se suočite s njom. Ne krećite se s njom. S mnogim metodama vrlo je lako osloboditi se bolesti. Patanjđalijeva metoda *Aum-a*, pojanja i meditiranja vrlo je blaga. Ali u njegovo vreme, bila je dovoljno jaka, jer ljudi su bili jednostavni, živeli su sa prirodom. Bolest je bila retka; zdravlje je bilo uobičajeno. Sada je sasvim suprotan slučaj: zdravlje je retko, bolest je uobičajena, a ljudi su vrlo kompleksni, ne žive blisko s prirodom.

U Londonu je sprovedeno ispitivanje. Milion dečaka i devojčica nisu videli kravu. Videli su samo sliku krave. Postepeno smo se prepustili svetu koji je načinio čovek; betonskim zgradama, asfaltnim putevima, ljudskoj tehnologiji, velikoj mašineriji, automobilima. Priroda je odbaćena negde u tamu, a priroda je isceljujuća sila. A onda je čovek postao sve kompleksniji. On ne sluša svoju prirodu; on sluša zahteve civilizacije, potrebe društva. Potpuno je izvan kontakta sa njegovim vlastitim unutrašnjim bićem.

Onda Patanjđalijeve blage metode ne pomažu mnogo. Bolje su moje dinamičke, haotične metode - jer vi ste gotovo ludi,

pa vam trebaju lude metode koje mogu izneti sve što je potisnuto u vama i izbaciti to napolje. Međutim, zdravlje je nužno. Čovek koji odlazi na dugo putovanje mora pripaziti da bude zdrav. Bolesnom, prikovanom za krevet, teško je da se kreće.

Druga prepreka je mlitavost: iznemoglost znači da čovek ima vrlo malo snage za istraživanje. On želi da traga i istražuje - ali sa vrlo niskom energijom potrage - bez poleta, mlako. On želi da se pročisti, ali to nije moguće. Takav čovek uvek govori o Bogu, *mokshi*, *yogi*, ovo i ono, ali samo govori. Sa niskim nivoom energije možete govoriti; to je sve što možete učiniti. Ako želite nešto da učinite, potrebna je snaga jake energije.

Jednom se dogodilo da je Mula otišao sa svojim konjem i kočijom u neki grad. Bio je vreo letnji dan; Mula se znojio. Iznenada se na putu konj zaustavio, pogledao natrag u Mulu i rekao: "Sveca mu, baš je pretoplo!" Mula nije mogao da veruje. Mislio je da je poludeo usled toplote, jer kako konj može govoriti?

Pogledao je okolo da li je neko još čuo, ali nije bilo nikog izuzev njegovog psa koji je sedeo u kočiji. Ne našavši nikoga, da

bi se samo oslobodio misli, pitao je psa: "Jesi li čuo šta je on rekao?" Pas je odgovorio: "Ma on je kao i svi drugi - uvek govori o vremenu i ne radi ništa."

To je mlitav čovek, uvek govori o Bogu, ne radeći ništa. On uvek govori o velikim stvarima, a to čini samo da bi sakrio svoju ranjivost. Govori tako da bi mogao zaboraviti da ne čini ništa u vezi s tim. Kroz oblak govora on pobegne. Govoreći stalno o tome, on misli da čini nešto, ali govorenje nije delovanje. Možete stalno da govorite o vremenu, možete stalno da govorite o Bogu. Ako ne činite ništa, jednostavno traćite svoju energiju.

Takav tip osobe može postati ministar, sveštenik, *pandit*. Ovo su ljudi niske energije. Oni su postali vrlo vešti u govorenju - tako vešti da mogu obmanuti, jer uvek govore o velikim i lepim stvarima. Drugi slušaju i bivaju zavedeni; filozofi - to su mlitavi ljudi. Patanjđali nije filozof. On sam jeste naučnik, i on traži od drugih da budu naučnici. Mnogo je energije potrebno.

Kroz pevanje *Aum-a* i meditiranje na njemu, nizak nivo vaše energije će se podići. Kako se to događa? Zašto ste uvek na nivou niske energije, osećajući uvek

iscrpljenost, umor? Čak i ujutru kada ustanete vi ste umorni. Šta vam se dešava? Negde u vašem sistemu postoji curenje; vama ističe energija. Vi niste svesni, ali ste kao vedro sa rupama. Svakog dana puniti vedro, ali uvek vidite da je prazno, postaje prazno. Ovo oticanje treba da se zaustavi.

Koliko energije iscuri iz tela? Ovo su ozbiljni problemi za bioenergetiku. Iz tela ističe energija kroz prste ruku, nogu, kroz oči. Energija ne može isteći kroz glavu: ona je okrugla. Sve što je kružno pomaže telu da se očuva. Zbog toga su *yoga* položaji - *siddhasana*, *padmasana* - oni čine čitavo telo kružnim.

Osoba koja sedi u *siddhasani* drži obe svoje ruke zajedno jer telesna energija ističe kroz prste. Kada su obe ruke spojene zajedno, jedna preko druge, energija se kreće iz jedne ruke u drugu. To postaje krug. Stopala, noge, takođe su položeni jedno na drugo tako da se energija kreće u vašem telu i ne ističe.

Oči su zatvorene, jer one ispuštaju gotovo osamdeset posto vaše bioenergije. Zbog toga, kada putujete, ako neprekidno gledate iz voza ili kola, osećate se tako umorni. Ako putujete sa zatvorenim očima,

nećete se osećati tako umorni. A vi stalno gledate u nepotrebne stvari, čak čitate reklame na zidovima. Previše koristite svoje oči, a kada su oči umorne čitavo telo je umorno. Oči pokazuju kada je dosta.

Jogin pokušava da ostane sa zatvorenim očima koliko je više moguće, s prekrštenim rukama i nogama, tako da energija kruži unutra. On sedi sa uspravnom kičmom. Ako sedite s uspravnom kičmom, očuvate više energije nego na bilo koji drugi način, jer kada je kičma uspravna, gravitacija zemlje ne može iznuditi mnogo energije iz vas, jer ona dodiruje samo jednu tačku kičme. Zbog toga, kada sedite u kakvom naslonjenom položaju, nakrivljeno, mislite da se odmarate. Ali Patanjđali kaže da vam ističe energija, jer je veći deo vašeg tela pod uticajem gravitacije.

To neće pomoći. Uspravne kičme, sa zatvorenim rukama i nogama, sa zatvorenim očima, postali ste kruženje: to kruženje je predstavljeno pomoću *shivalinge*. Mora da ste videli *shivalingu* - falusni simbol, kao što je poznat na Zapadu. Zapravo, to je unutrašnji krug bioenergije, kao pravilno oblikovano jaje.

Kada vaša telesna energija teče pra-

vilno, to postaje kao jaje: oblik je sličan jajetu, tačno kao jaje. A to je simbolizovano u *shivalingi*. Vi postajete Šiva. Kada energija nadolazi u vama stalno, ne izlazeći napolje, onda mlitavost nestaje. Mlitavost neće nestati pričanjem; neće nestati čitanjem spisa, niti filozofiranjem. Ona će nestati samo kada vaša energija ne ističe.

Pokušajte da je očuvate. Što više je očuvate, bolje je. Ali na Zapadu se uči upravo nešto suprotno - da je dobro otpustiti energiju kroz seks, kroz ovo i ono - izbaciti energiju. Dobro je ako je ne koristite ni na koji drugi način; inače ćete poludeti. Kad god ima previše energije, bolje je otpustiti je kroz seks. Seks je najjednostavniji metod da se ona izbací.

Ali ona može da se iskoristi, može biti učinjena kreativnom. Ona vam može dati ponovno rođenje, vaskrsenje. Možete upoznati milione euforičnih stanja kroz nju; možete se uzdizati sve više i više kroz nju. Ona predstavlja lestve za dostizanje Boga. Ako je izbacujete svakog dana, nikada nećete imati tako izgrađenu energiju da biste makar preduzeli prvi korak prema Božanskom. Sačuvajte je.

Patanđali je protiv seksa, a to je

razlika između Patanjđalija i *tantra*. *Tantra* koristi seks kao metodu; Patanjđali želi da to zaobiđete. Ima osoba, gotovo pedeset procenata, kojima će *tantra* odgovarati; a pedeset posto kojima će *yoga* odgovarati. Čovek mora da otkrije šta će mu odgovarati. Obe metode se mogu koristiti, i kroz obe ljudi dostižu. A nisu ni pogrešne, ni ispravne. To zavisi od vas. Jedna će biti ispravna za vas, a pogrešna za drugog, ali zapamtite, ni za vas to nije jedna apsolutna kategorična instrukcija.

Nešto može biti ispravno za vas, a pogrešno za nekog drugog. A oba sistema su nastala zajedno, *tantra* i *yoga* - blizanački sistemi, tačno u isto vreme - to je sinhronicitet. Kao što čovek i žena trebaju jedno drugo, *tantra* i *yoga* trebaju jedno drugo; oni postaju kompletna stvar. Ako postoji samo *yoga*, onda je samo pedeset posto ljudi može postići; pedeset posto ljudi će biti u nevolji. Ako ima samo *tantra*, onda je pedeset posto ljudi može postići; drugih pedeset posto će biti u nevolji. A to dogodilo.

Ponekad ne znajući gde se krećete, šta radite, ako nastavite bez majstora, ne znajući ko ste i šta će vam odgovarati...

Možete biti žena odevena kao muškarac, a mislite da ste muškarac - onda ćete biti u nevolji. Možete biti muškarac odeven kao žena, pa mislite da ste žena - bićete u nevolji.

Nevolja uvek nastaje kad god ne shvatate ko ste. Majstor je potreban da vam jasno ukaže na prečicu koja je za vas. Stoga zapamtite: kad god nešto kažem, da je ovo za vas, ne širite to drugima, jer je to izričito rečeno vama. Ljudi su radoznali. Ako im kažete, oni će probati. Možda to nije za njih. Može biti čak štetno. Zapamtite, ako nije korisno, to će biti štetno. Nema između, nešto je ili korisno ili štetno.

Malaksalost ili mlitavost najveća je od prepreka, ali ona iščezava kroz pojanje *Aum*-a. *Aum* stvara u vama *shivalingu*, jajoliko oblikovani krug energije. Kada postanete sposobni da imate veću moć opažanja, to čak možete i videti. Ako sa zatvorenim očima pevate *Aum* za nekoliko meseci meditirajući, možete videti unutar sebe da vaše telo nestaje. Tamo će biti samo bioenergija, električni fenomen, i izgledaće u obliku *shivalinge*.

Onog momenta kada vam se to dogodi, malaksalost iščezava. Sada sve puni

energije. Sada možete pomerati planine. Osetitićete da govor nije dovoljan - nešto mora da se uradi. Nivo energije je tako visok, da sada nešto može da se uradi. Ljudi mi dolaze i pitaju šta da rade, ali ja ih pogledam i vidim da im curi energija; ne mogu učiniti ništa. Prva stvar je da se obustavi ovo isticanje. Samo kada imate energiju, onda pitajte šta može da se uradi.

"Sumnja" - sanskrit ima mnogo reči za sumnju, engleski ima samo jednu reč. Prema tome pokušajte da razumete, ja ću vam objasniti. Postoji sumnja nasuprot poverenju. U sanskritu to se naziva *shanka* - sumnja nasuprot poverenju, jedan par. Onda postoji sumnja zvana *sanshaya* - Patanjđali sada govori o *sanshayi* - sumnja naspram sigurnosti, prema odlučnosti. Nesiguran čovek, čovek koji nije odlučan, on je u *sanshayi* - u sumnji. Ovo nije protiv poverenja jer poverenje je poverenje u nekoga. Ovo je protiv samo-poverenja; vi ne verujete sebi. To je različita stvar.

Dakle šta god da radite, niste sigurni da li želite da radite ili ne želite to da radite, da li će to biti dobro raditi ili ne - jedna neodlučnost. S neodlučnim umom, ne možete ići stazom - ne stazom Patanjđalija.

Morate biti odlučni. Morate doneti odluku. To je teško jer uvek jedan deo vas nastavlja da govori ne. Onda kako da donesete odluku? Razmišljajte koliko možete, dajte tome onoliko vremena koliko možete. Razmislite o svim mogućnostima, o svim alternativama i onda odlučite. A jednom kada odlučite, onda odbacite svu sumnju.

Pre toga, koristite to; uradite sve što možete uraditi sa sumnjom. Razmislite o svim mogućnostima a onda izaberite. Naravno to neće biti totalna odluka; u početku to nije moguće. To će biti značajna odluka, pretežni deo vašeg uma će reći 'da'. Jednom kada odlučite, onda nikada ne sumnjajte. Sumnja će podići svoju glavu. Vi jednostavno kažete: "Ja sam odlučio - završeno. To nije totalna odluka; sve sumnje nisu odbacene. Ali šta god je moglo da se uradi, ja sam uradio. Razmislio sam potpuno, koliko je bilo moguće, i izabrao sam."

Jednom kada izaberete onda ne pružajte sumnji opet nikakvu saradnju, jer sumnja postoji u vama kroz vašu saradnju. Nastavljate da joj dajete energiju i stalno počinjete da mislite o tome. Onda se stvara neodlučnost. Neodlučnost je vrlo loše stanje stvari - vi ste u vrlo lošem stanju. Ako ne

možete ništa odlučiti, kako možete raditi? Kako možete delovati?

Kako će *Aum* - zvuk i meditacija - pomoći? Oni pomažu, jer kada jednom postanete tihi, smireni, odlučivanje postaje lakše. Onda više niste natrpani, niste kaos: kada mnogi glasovi govore zajedno, a vi ne znate koji je glas vaš. *Aum*, pevate, meditate na njemu - glasovi postaju smireni. Mnogi glasovi - kako možete znati da nisu vaši. Vaša majka govori, vaš otac govori, vaša braća, vaši učitelji, oni nisu vaši. Možete ih odbaciti lako jer njima ne treba nikakva pažnja.

Kada postanete smireni pevanjem *Aum-a*, vi ste zaštićeni, smireni, tihi, sabrani. U toj sabranosti, možete uvideti koji je stvarni glas koji dolazi od vas, koji je autentičan. To je kao da stojite na trgu, i mnogi ljudi razgovaraju, mnoge stvari se odvijaju, a vi ne možete odlučiti šta se dešava. To je kao na berzi, ljudi viču - oni znaju njihov jezik - vi ne možete razumeti šta se događa, da li su poludeli ili ne.

Onda se prenesete u himalajsko utočište. Sedite u pećini, jednostavno pevate. Jednostavno se smirite, sva nervoza iščezava, postanete jedinstveni, sabrani. U tom

trenutku, odlučnost je moguća. I onda odlučite, i ne gledajte unatrag. Onda zaboravite - to je rešeno jasno i nedvosmisleno. Sada nema povratka natrag. Tada idete napred.

Ponekad će uslediti sumnja, ona laje na vas kao pas. Ali ako ne slušate, ne obraćate pažnju, ubrzo se zaustavlja. Dajte joj priliku, razmislite o svemu što je moguće, a jednom kada odlučite, odbacite je, a *aumkar* (pevanje *Aum-a*) će vam pomoći da dođete do odlučnosti. Ovde sumnja označava neodlučnost, nemar. Sanskritska reč je *pramad*. *Pramad* znači kao da čovek hoda u snu. Nemar je deo toga; tačan prevod će biti: "Ne budite zombi; ne hodajte kao hipnotisani."

Ali živite u hipnozi, uopšte ne znajući to. Celo društvo pokušava da vas hipnotiše za određene stvari, a to stvara *pramad*: to stvara pospanost u vama. Šta se dešava? Vi niste svesni, inače iznenadili biste se šta se dešava. To je tako dobro poznato. Zbog toga ne postajete svesni. Vučeni ste od mnogih manipulatora, a njihove metode manipulisanja u vama stvaraju hipnozu.

Na primer, na svakom radiju, na svakom TV ekranu, u svakom filmu, u sva-

kim novinama, magazinima, oni stalno oglašavaju određene stvari - "Toaletni sapun Lux". Vi mislite da to ne utiče na vas, ali svakog dana slušate: "Lux, toaletni sapun; lux, toaletni sapun; lux, toaletni sapun." To je pojanje. Tokom noći, na ulici neonska svetla oglašavaju "lux, toaletni sapun." Sada su otkrili da je svetlucanje svetlosti mnogo upečatljivije. Neprekidno se nastavlja s tim, pali se i gasi; onda to ostavlja još veći utisak, jer opet morate čitati: "Lux, toaletni sapun." Onda se svetlost nastavlja, dolazi ponovo, pa opet morate čitati: "Lux, toaletni sapun."

Vi pevate *Aum*. To sve dublje ulazi u vašu podsvest. Mislite da niste uznemireni ni zabrinuti, mislite da niste obmanuti od ovih ljudi - sve ove lepe nage žene koje stoje pored toaletnog lux sapuna i govore: "Zašto sam ja lepa? Zašto je moje lice lepo? Zbog toaletnog sapuna Lux." Vi mislite da niste, ali ste dirnuti time. Iznenada, jednog dana odete u prodavnicu, odete da kupujete, i tražite toaletni sapun. Prodavac pita: "Koji sapun?" Onda iznenada iz vas izbije: "Toaletni sapun lux."

Vas su hipnotisali biznismeni, politički lideri, učitelji, sveštenici, jer svako je

nešto investirao u vama ako ste hipnotisani. Onda možete biti korišćeni. Političari stalno govore: "Ova zemlja je vaša majka, a ako je majka zemlja u nevolji, idite u rat; postanite mučenici."

Kakva besmislica. Cela Zemlja je vaša majka. Da li je zemlja podeljena na Indiju, Pakistan, Nemačku, Englesku, ili je jedna? Ali političari neprekidno kuju vaš um da je samo ovaj deo zemlje vaša majka; morate da je spasete. Čak i ako izgubite život, to je vrlo dobro. I oni nastavljaju sa obožavanjem zemlje, nacionalizmom, patriotizmom - svim besmislenim izrazima, jer ako vas neprekidno obasipaju time, vi postajete hipnotisani. Onda možete žrtvovati sebe.

Vi žrtvujete svoj život u hipnotisanom stanju zbog slogana, parola. Zastava, iako običan komad platna, postaje važna kroz hipnozu. Ovo je "naša nacionalna zastava" - milioni mogu umreti za nju. Ako ima bića na drugim planetama i pogledaju ponekad zemlju, misliće: "Ovi ljudi su jednostavno ljudi." Zbog platna - zbog jedne krpe - jer su uvredili "našu zastavu", a to se ne može tolerisati...

Religije stalno propovedaju: vi ste

hrišćanin, hindu, musliman, ovo i ono, i one čine da osećate da ste hrišćanin, a onda ste u krstaškom ratu: "Ubijte druge koji nisu hrišćani. To je vaša dužnost." Uče vas takvim apsurdnim stvarima, ali vi još verujete, jer oni vam stalno to govore. Adolf Hitler kaže u svojoj autobiografiji "Moja borba" da ako neprekidno ponavljate laž ona postaje istina. A on zna. Niko ne zna tako dobro kao on jer je to ponavljao sam i stvorio čudo.

Pramad znači stanje hipnoze, manipulirano, pospano kretanje. Onda nemarno dolazi jer vi niste svoji. Onda činite sve bez ikakve brige. Krećete se i grešite. U odnosima sa stvarima, sa ljudima, stalno se saplicete i grešite, ne idete nikuda, vi ste kao pijanica. Međutim, i svi drugi su kao vi, tako da nemate mogućnosti da osetite da ste pijanica.

Budite pažljivi. Kako će vam *Aum* pomoći da budete pažljivi? Odbaciće hipnozu. Zapravo, ako vi jednostavno pevate *Aum* bez meditiranja, to će takođe postati hipnoza: to je razlika između običnog pevanja *mantra* i Patanjđalijeveg načina. Pevajte je i ostanite svesni.

Ako pevate *Aum* i ostanete svesni,

ovaj *Aum* i njegovo pevanje će postati sila koja uklanja hipnotisanost. Uništiće sve hipnoze koje postoje oko vas, i stvorene su u vama od strane društva, manipulatora, političara. To će biti oduzimanje hipnotisanosti.

Neko je u Americi pitao Vivekanandu: "Kakva je razlika između obične hipnoze i vašeg pojanja *Aum*-a?" On je rekao: "Pevanje *Aum*-a je uklanjanje hipnotisanosti; to je kretanje u suprotnom pravcu." Proces izgleda da je isti, ali je kretanje suprotno. Kako postaje obrnuto? Ako meditirate takođe, onda ubrzo postajete tako smireni i svesni, tako pažljivi, da vas niko ne može hipnotisati. Sada ste izvan dohvata sveštenika i političara - niste više njihov zatvorenik. Sada ste po prvi put individua, a onda postajete pažljivi. Onda se krećete s pažnjom, svaki korak činite pažljivo, jer oko vas su milioni zamki.

"Lenjost" - *alasya*; u vama ima mnogo akumulirane lenjosti. Ona dolazi iz određenog razloga - jer vi ne vidite svrhu u činjenju ičega. Ako i radite, ništa ne postižete. Ako ne radite, ništa se ne gubi. Onda se lenjost nastanjuje u srcu. Lenjost jednostavno označava da ste izgubili žudnju za

životom.

Deca nisu lenja. Ona kipte energijom. Morate ih prisiliti da odu na spavanje; morate ih prinuditi da budu tiha; morate ih prisiliti da sednu na nekoliko minuta kako bi se opustila. Ona nisu napeta; to je vaša ideja. Deca su puna energije - tako nežna bića s toliko mnogo energije. Odakle ta energija dolazi? Oni još nisu frustrirani. Ne znaju da se u ovom životu, šta god činili, ništa ne postiže. Oni su nesvesni, neobavešteni - blaženo nesvesni; zbog toga su s tako mnogo energije.

Vi ste radili mnoge stvari i ništa niste postigli - lenjost se uselila. To je kao prašina koja se nastanjuje u vama - od svih neuspeha, frustracija, svaki san postaje mrzak, gorak. To se naseljava. Onda vi postajete lenji. Ujutru mislite: "Zašto da ustajem? Zbog čega?" Nema odgovora. Morate ustati jer hleb nekako treba da se zaradi. Imate ženu, imate decu i uhvaćeni ste u klopku. Odlazite nekako na posao, vraćate se nekako natrag. Nema zadovoljstva. Vučete se, niste srećni radeći bilo šta.

Kako će pomoći pojanje *Aum*-a i meditiranje na njemu? To pomaže - sigurno pomaže, jer kada prvi put pevate *Aum*,

posmatrate i meditirate, prvi napor u vašem životu izgleda da donosi ispunjenje. Osećate se tako srećni pojući *Aum*, osećate se blaženo, to je prvi napor koji je uspeo.

Sada se budi novi polet. Prašina je odbačena. Nova hrabrost, novo poverenje se postiže. Sada mislite da možete uraditi nešto, takođe možete postići nešto. Nije sve neuspeh. Možda je spoljašnje putovanje neuspešno, ali unutrašnje putovanje nije neuspešno. Čak i prvi korak donosi tako mnogo cvetova. Sada se javlja nada, poverenje se opet nastanjuje. Vi ste opet dete - iz unutrašnjeg sveta... novo rođenje. Ponovo se možete smeјati, trčati, igrati. Ponovo ste rođeni.

To je ono što hindusi nazivaju drugim rođenjem. To je sledeće rođenje, drugo rođenje. Prvo rođenje je bilo u spoljašnjem svetu. Ono se pokazalo neuspešnim; zbog toga se osećate tako letargično. Vremenom kada bude u četrdesetoj, čovek počinje da misli o smrti - kako da umre, kako da bude dokrajčen.

Ako ljudi ne počine samoubistvo, ne znači da su srećni. To je stoga što ne vide nikakvu nadu čak ni u smrti. Čak i smrt izgleda beznadežno. Nije da ne izvršavaju

samoubistvo zato što vole život - ne, oni su tako frustrirani da znaju da čak ni smrt neće dati ništa. Stoga zašto nepotrebno počiniti samoubistvo? Zašto praviti nevolju? Stoga neka idu dalje stvari kakve jesu.

"Senzualnost": Zašto se osećate senzualno, seksualno? Osećate se seksualno jer akumulirate energiju, neiskorišćenu energiju, a ne znate šta da radite s njom. Stoga, prirodno, ona se akumulira u prvom centru, u seksu. A vi ne znate nijedan drugi centar, ne znate kako ona može da teče naviše.

To je kao da dobijete avion, ali ne znate šta je to, tako da ga istražujete, a onda mislite: "Ima točkove, dakle mora da je neka vrsta vozila." Onda upregnete konje u njega i koristite ga kao zaprežna kola. On se i tako može iskoristiti. Onda jednog dana, slučajno, otkrijete da konji nisu potrebni. On u sebi ima nekakav motor, pa ga možete koristiti kao motorno vozilo. Onda ga istražujete sve dublje i ozbiljnije. Zatim se zapitate čemu ova krila? I jednog dana ga koristite kao što bi trebalo da se koristi - kao avion.

Kada se krećete unutar sebe, otkrivete mnoge stvari. Ali ako se ne krećete, tada postoji samo seksualnost. Vi sakupite

energiju, šta onda da radite s njom? Ne znate ništa o tome da možete poleteti naviše. Postajete volovska zaprega: seks je ponašati se kao volovska zaprega. Sakupite energiju. Jedete hranu, pijete vodu, energija se time stvara, energija je tu; ako je ne koristite, vi ćete poludeti. Onda energija kruži unutar vas. Ona vas čini ludim. Treba nešto da uradite. Ako nešto ne uradite, poludećete; eksplodiraćete. Seks je najlakši sigurnosni ventil - energija se vraća natrag u prirodu.

Ovo je besmisleno jer energija dolazi iz prirode. Jedete hranu: jedete prirodu. Pijete vodu: pijete prirodu. Sunčate se: upijate sunce. Neprekidno jedete prirodu, a onda je izbacujete natrag prirodi. Cela stvar izgleda bez osnove, beskorisna, beznačajna. Kakva je korist od toga? Tako postajete letargični, ravnodušni.

Energija mora ići naviše. Morate postati transformator: kroz vas priroda mora postati nadpriroda; samo onda ima smisao, značaj. Kroz vas materija mora postati um; um mora postati nad-um. Kroz vas priroda mora dostići nadprirodu; najniže mora postati najviše. Samo onda postoji svrha - oseća se smisao.

Onda vaš život ima dublje, ozbiljno

značenje. Niste bezvredni; niste neko smeće. Vi ste Bog. Kada preobrazite kroz sebe prirodu do nadprirode, postajete Bog. Patajđali je Bog. Vi postajete majstor majstora.

Inače obično čulnost znači da se energija skupila, i vi morate da je izbacite van. Ne znate šta da radite s njom. Prvo je skupite: prvo odlazite da tražite hranu, ulažući veliki napor da zaradite hranu. Onda apsorbujete hranu i stvarate energiju, jer seksualna energija je najfinija energija u vašem telu, najplemenitija. A onda je izbacite van, i dalje opet krećete se u krugu.

To je začarani krug. Kada je izbacite van, telu treba energija. Vi jedete, skupite je, onda je izbacite: kako možete osećati da to ima neki smisao? Izgleda da ste u kolotečini koja ne vodi nigde. Kako će pomoći *Aum*? Kako će pomoći meditiranje na njemu? Jednom kada započnete da meditirate na *Aum*-u, drugi centri počinju da funkcionišu.

Kada energija teče, unutar vas nastaje krug. Onda seksualni centar nije jedini centar koji funkcioniše. Čitavo vaše telo postaje krug. Iz seksualnog centra on raste do drugog, do trećeg, četvrtog, petog, šestog i sedmog centra; onda iznova dalje do

šestog, petog, četvrtog, trećeg, drugog, prvog. Energija postaje jedan unutrašnji krug i prolazi kroz druge centre.

Upravo zato što je energija akumulirana, ona se penje visoko, nivo energije ide naviše, kao kod brane: voda nastavlja da pritiče iz reke, a nasip joj ne dozvoljava da izađe van. Voda se uzdiže naviše, i drugi centri, druge *čakre* u telu počinju da se otvaraju - jer kada energija teče, one postaju dinamičke sile, generatori. One započinju da funkcionišu.

To je kao kada vodopad i generator započnu da funkcionišu; vodopad presahne i dinamo se ne može pokrenuti. Kada energija teče naviše, vaše najviše *čakre* započnu da rade, da funkcionišu. Na taj način *Aum* pomaže. Čini vas smirenim, sabranim, jedinstvenim. Energija se uzdiže visoko; požuda iščezava. Seks postaje beznačajan, detinjast, još nije nestao, ali postaje detinjast. Vi se ne osećate požudno; nemate podsticaj za tim.

Seks je još tu. Ako niste pažljivi, opet će vas ščepati. Možete opet pasti, jer to nije najviše ostvarenje. Vi još niste kristalisan, ali letimičan uvid je nastupio, tako da vam energija može dati unutrašnja ekstatič-

na stanja. A seks je najniža ekstaza. Moguće su više ekstaze. Kada više postane moguće, niže automatski iščezava. Ne treba vam da se odričete seksa. Ako se odreknete, onda se vaša energija ne kreće visoko. Ako se energija kreće visoko, nije potrebno da se odričete seksa. To jednostavno postaje beskorisno. Jednostavno samo otpada. Ako to ne funkcioniše tako, to se pokazuje kao samoobmana.

Psihoanalitičari kažu da, ovakvi kakvi jeste, ako prestanete da sanjate, vi ćete poludeti. Snovi su potrebni jer su vašem stanju uma potrebne obmane. Opse- ne, varke, iluzije, snovi, potrebni su jer ste uspavani, a u spavanju, snovi su neminovnost.

U Americi su vršeni eksperimenti koji su pokazali da ako vam se ne dozvoli sedam dana da sanjate, odmah započinjete da tripujete iluzije: s otvorenim očima počinjete da vidite stvari kojih nema. Počinjete da govorite s osobama kojih nema, počinjete da vidite vizije. Vi ste ljudi. Samo sedam dana bez sanjanja i postajete samoobmanuti. Počinju da se događaju halucinacije. Vaši snovi su pročišćavajući - unutrašnja katarza, tako svake noći vi zavaravate

sebe. Do jutra ste malo otrežnjeni - ali do večeri opet sakupite mnogo energije. Tokom noći morate sanjati i izbaciti je napolje.

Ovo se dešava vozačima, i mnoge nesreće se događaju zbog ovoga. Noću, nesreće se dešavaju oko četiri sata ujutru, jer vozač je vozio celu noć. Nije sanjao; tada se energija sna akumulirala. On vozi otvorenih očiju i počinje da vidi varke. "Put je prav" kaže on. "Nema nikoga, nijedan kamion ne dolazi." I s otvorenim očima on ide u kamion. Ili vidi da kamion dolazi, a da bi ga izbegao on tresne u drvo - a nije bilo kamiona.

Mnoga istraživanja su izvršena zašto se toliko nesreća dešava oko četiri. Zapravo oko četiri vi sanjate najviše. Od četiri do pet, do šest vi najviše sanjate. To je stanje sanjanja. Spavali ste dobro; više nema potrebe za spavanjem (dubokim snom bez snova), sada možete sanjati. Ujutru sanjate, a u to vreme ako ne sanjate, ako vam nije dopušteno da sanjate vi stvarate priviđenja. Sanjaćete sa otvorenim očima.

Priviđenje znači sanjanje sa otvorenim očima, inače svako sanja na taj način. Vidite ženu i mislite ona je sasvim lepa. To

možda neće biti slučaj. Vi možda na nju projektujete obmanu. Možda ste seksualno izgladneli. Onda postoji energija i vi ste zavedeni. Posle dva dana, tri dana, žena izgleda obično. Vi mislite da ste bili zavedeni, obmanuti. Niko vas ne obmanjuje; vi sebe... Ali zavedeni ste. Ljubavnici zavode jedno drugo. Oni sanjaju sa otvorenim očima, a onda su razočarani. Niko drugi nije kriv - samo vaše stanje.

Patanđali kaže, obmana će iščeznuti ako pažljivo pevate *Aum*. Kako će se to dogoditi? Zato što obmana označava stanje sanjanja, kada ste izgubljeni. Više niste tu; samo san je tu. Ako meditirate na *Aum* stvarate zvuk *Aum* i svedok ste, vi ste tu. Vaše prisustvo ne može dopustiti nikakvom snu da se dogodi. Kad god vi jeste, nema sanjanja. Kad god postoji san, vi niste. Vi oboje ne možete biti zajedno. Ako ste vi tu, san će iščeznuti. Ili ćete vi morati da iščeznete. Oboje zajedno ne možete biti. San i svest nikada se ne susreću. Zbog toga obmana iščezava svedočenjem zvuka *Aum*.

"Nemoć" je takođe tu prisutna, neprekidno se oseća. Vi se sami osećate bespomoćno; to je nemoć. Osećate da ne možete učiniti ništa, bezvredni ste, beskorisni.

Možete se pretvarati da ste neko, ali vaša pretvaranje takođe pokazuje da duboko ispod osećate ništavnost. Možete se pretvarati da ste vrlo moćni, ali vaše pretvaranje nije ništa do skrivanje. Kad god uđete u okršaj, počinjete osećati nemoćnost i bespomoćnost. Čovek je nemoćan jer samo celina može biti snažna - ne čovek. Deo ne može biti jak. Samo Bog je jak, čovek je nemoćan.

Kada pevate *aumkar*, *Aum*, po prvi put osećate da više niste neko ostrvo. Postajete deo čitavog univerzalnog zvuka. Po prvi put se osećate snažnim, ali sada ova snaga ne treba da bude nasilna, ne treba da bude agresivna. Zapravo, moćan čovek nikada nije agresivan. Samo nemoćni ljudi postaju agresivni da dokažu sebi da su moćni.

...nestabilnosti su prepreke koje ometaju um: Vi počinjete jednu stvar i onda stajete - s vremena na vreme krenete napred i stanete - ponovo počnete i onda stanete. Ništa nije moguće s ovom nestabilnošću. Čovek mora da istraje, mora nastaviti da kopa jamu, na istom mestu neprekidno. Ako ostavite svoj trud, vaš um je takav da ćete posle nekoliko dana morati opet da

započnete od ABC (od početka); on ponovo navija (premotava) sebe, on odmotava (odvija) sebe. Radite nešto nekoliko dana, onda ostavite. Bićete bačeni natrag u vaš prvi dan rada - opet ABC. Tako možete raditi mnogo, ali bez postizanja rezultata. *Aum* će vam dati doživljaj rezultata.

Zašto počinjete i stajete? Ljudi mi dolaze i kažu da su meditirali jednu godinu, onda su prestali. A ja ih pitam: "Kako ste se osećali?" Oni kažu: "Vrlo, vrlo dobro smo se osećali" - ali zašto ste onda prestali? Niko ne prekida kada se oseća istinski vrlo dobro. A oni kažu: "Bili smo vrlo srećni a onda smo prestali." To nije moguće. Ako ste srećni, kako možete prekinuti? Onda bi oni rekli: "Ne sasvim srećni".

Inače oni su u nevolji. Oni se pretvaraju čak i da su srećni. Ako ste srećni u određenoj stvari, vi je ne prekidate. Zaustavljate se samo kada je to dosadna stvar, gnjavaža, nezadovoljstvo. Sa *Aum*-om, Patanjđali kaže, osetićete prvi ukus upadanja u univerzalno. Taj ukus će postati vaše zadovoljstvo i nestabilnost će nestati. Zbog toga on kaže da će pevanjem *Aum*-a i njegovim svedočenjem sve prepreke otpasti.

Žalost, beznadežnost, nervoza i nepravilno disanje su simptomi poremećenog uma.

Ovo su simptomi. Žalost, tuga: uvek uznemireno kretanje, uvek rascep, uvek nespokojan um, uvek tužan, u očajanju, suptilni drhtaji u telu, jer kada se telesna energija ne kreće u krugu vi imate tanane drhtaje, ustreptalost, strah i nepravilno disanje. Onda vaše disanje ne može biti ritmičko. Ne može biti pesma; ne može biti harmonija. Nepravilno disanje...

Ovo su simptomi poremećenog uma, a naspram ovoga su simptomi uma koji je usredsređen. Pojanje *Aum*-a će vas učiniti usredsređenim. Vaše disanje će postati ritmično. Vaši drhtaji u telu će nestati; nećete biti nervozni. Tuga će biti zamenjena osećanjem sreće, radosti, suptilnim blaženstvom na vašem licu, bez ikakvog razloga. Jednostavno ste srećni; samo zato što ste ovde, vi ste srećni; jednostavno dišući vi ste srećni. Ne tražite mnogo, a umesto jada biće sreća.

Da biste njih uklonili, meditirajte ne jednom objektu.

Ovi simptomi rastrojenog uma mogu biti uklonjeni meditiranjem na jednom principu. Taj jedan princip je *pranava* - *Aum*, univerzalni zvuk.

OD HAOSA DO HAOSA SA AUM

*Izlaganje 8. januara 1975.
u Buddha dvorani.*

Prvo pitanje:

*Put izgleda da je ka miru i svesti.
Zašto je onda svako i sve oko nas u takvom
haosu?*

Jer ja sam kaos! Jedino iz haosa je kosmos rođen; nema drugog puta. Vi ste kao stara, vrlo stara, drevna građevina; ne možete biti potpuno obnovljeni. Milionima života ste bili ovde. Prvo morate biti potpuno razvaljeni, i samo onda ponovo stvoreni.

Rekonstrukcija je moguća, ali to neće dugo pomoći. Biće to samo površinska dekoracija. Duboko u vašim temeljima vi ćete ostati stari, i cela konstrukcija će uvek ostati klimava. Može pasti svakog dana. Novi temelji su potrebni - sve novo. Morate biti sasvim ponovo rođeni, inače će to biti prepravka. Možete biti obojeni spolja, ali ne

postoji način da obojite unutrašnje. Unutrašnje će ostati isto - ista stara propala stvar.

Potreban je diskontinuitet. Ne treba vam se dozvoliti da trajete. Procep... Staro jednostavno umire, a novo izlazi iz njega - iz smrti. Postoji procep između starog i novog; inače staro bi moglo da se nastavi. Zaista sve prepravke se čine samo da spasu staro, a ja ne prepravljam. Ako se opirete tome, kaos će se za vas nastaviti. Onda to traje duže vreme.

Ako dozvolite to da se dogodi, to se takođe može desiti i za jedan trenutak. Ako dozvolite da se to dogodi, staro iščezava, a novo biće nastaje. To novo će biti božansko jer neće doći iz prošlosti, neće doći iz vremena. To će biti bezvremeno - izvan vremena. Neće doći iz vas; nećete biti otac i majka toga. To će doći iznenada ni iz čega.

Zbog toga Buda uporno tvrdi da to uvek dolazi iz ničega. Vi ste nešto; to je patnja. Šta ste vi zapravo? Samo prošlost. Stalno akumulirate prošlost; zato ste postali kao ruševina - vrlo drevna ruševina. Samo shvatite poentu i ne pokušavajte da nastavite staro. Ostavite to.

Otuda, oko mene će uvek biti kaos, jer ja neprekidno razvaljujem. Ja sam des-

truktivan jer je to jedini način da se bude kreativan. Ja sam kao smrt jer samo onda možete biti rođeni kroz mene. To je tačno: ovde je haos. Neprekidno će trajati jer novi ljudi će dolaziti. Nikada oko mene nećete naći utvrđenu određenu ustanovu. Novi ljudi će dolaziti i ja ću ih rušiti, razvaljivati.

To se može zaustaviti za vas individualno; ako mi dopustite da vas uništim potpuno, za vas će haos iščeznuti. Vi ćete postati kosmos, skrivena harmonija; duboki red. Za vas će haos iščeznuti, ali oko mene će se nastaviti jer novi ljudi će dolaziti. Ovo mora da bude tako; uvek je bilo tako.

Niste me vi to pitali prvi put. Isto su pitali Budu; isto su pitali Lao Ce-a; isto će se opet pitati, jer gde god ima majstora, to znači da on koristi smrt kao sredstvo za uskrsnuće. Morate umreti; samo onda se ponovo možete roditi.

Haos je lep jer je to materica, a vaš takozvani red je ružan jer štiti samo izumrlo, mrtvilo. Smrt je lepa; mrtvilo nije lepo - zapamtite razliku. Smrt je lepa, ponavljam, jer smrt je životna sila. Izumrlo nije lepo, jer mrtvo je ono mesto odakle je život već premešten. To je samo razvalina. Ne budite mrtav čovek; ne nosite prošlost. Odbacite

je, i prođite kroz smrt. Vi se bojite smrti, a ne bojite se mrtvila.

Isus je pozvao dva ribara da ga slede, i onog momenta kada su izlazili iz grada jedan čovek je dotrčao i pitao ribara: "Kuda ideš? Tvoj otac je umro. Vрати se natrag." Oni su pitali Isusa: "Dozvoli nam nekoliko dana da odemo i učinimo što je potrebno. Naš otac je umro i pogrebni ritual treba obaviti." Isus je odgovorio: "Pustite da mrtvi sahranjuju svoje mrtve. Vi ne brinite o tome. Sledite mene." Šta je Isus time rekao? Rekao je da je ceo grad mrtav - oni će se pobrinuti: "Pusti mrtve da sahranjuju svoje mrtve. Vi sledite mene."

Ako živite u prošlosti vi ste mrtva stvar. Vi niste živa sila. Postoji samo jedan način da postanete živi, a to je umreti za prošlost, umreti za smrt. To se neće dogoditi jednom za uvek. Jednom kada saznate tajnu, svakog trenutka morate biti mrtvi za prošlost, tako da se prašina ne sakuplja na vama. Onda smrt postaje stalna preorijentacija, neprekidno ponovno rađanje.

Uvek imajte na umu: umrite za prošlost. Šta god da je prošlo, prošlo je. Toga nema više; to nije nigde. To se samo zadržava u sećanju. To je samo u vašem

umu. Um je skladište svega što je mrtvo. Zbog toga um samo koči život u njegovom toku. Mrtva tela se sakupljaju oko toka; ona postaju blokada, kočnica.

Sve što ja činim ovde jeste da vam pomognem da naučite kako da umrete, jer je to prvi korak kako da budete ponovno rođeni. Smrt je lepa jer nov život izlazi iz nje kao kapi rose. Dakle, kaos je iskorišćen, i vi ćete ga osećati oko mene; a to će uvek biti tako, jer negde ja nekog drugog rušim. Na hiljadu načina - vama poznatim ili nepoznatim - ja vas razvaljujem. Prodrmam vas iz vaše umrtvljenosti, prodrmam vas iz vaše prošlosti, pokušavam da vas učinim svesnijim i živahnijim.

U drevnim hindu spisima rečeno je da je majstor smrt. Oni su znali da majstor mora biti smrt, jer iz te smrti nastaje preokret, mutacija, transformacija, transcencija. Smrt je jedna alhemija; to je najsuptilnija alhemija. Priroda koristi to. Kada neko postane vrlo star, priroda ga ubija.

Vi se bojite jer se čvrsto držite prošlosti. Inače bili biste srećni, dobrodošli i zahvalni prirodi jer uvek priroda ubija staro, prošlo i mrtvo; a vaš život se seli u novo telo.

Jedan star čovek postaje nova beba potpuno očišćena od prošlosti. Zato vam priroda pomaže da se ne sećate prošlosti. Priroda koristi načine da vam ne dozvoli da se sećate prošlosti, inače biste istog momenta bili stari kada se rodite. Zato što star čovek umire i rađa se kao nova beba, dakle, ako bi se ona sećala prošlosti već bi bila stara: čitava svrha bila bi izgubljena.

Priroda zatvara prošlost za vas, tako da svako rođenje izgleda da je novo. Ali vi opet započinjete da akumulirate. Kada je toga previše, priroda će vas opet ubiti. Čovek postaje sposoban da spozna svoje prošle živote samo kada je mrtav za prošlost. Onda priroda otvara vrata. Onda priroda zna da nema potrebe da se skriva od vas. Vi ste stigli do stalne sadašnjosti, svežine života. Sada znate kako da umrete; priroda ne treba da vas ubija.

Jednom kada znate da niste prošlost, niste ni budućnost već ste sušta prisutnost bića, onda cela priroda otvara svoja vrata i misterije. Čitava vaša prošlost - milioni života življeni na mnogo, mnogo načina - svi se otkrivaju. Sada to može biti pokazano jer vi nećete biti opterećeni time. Sada nikakva prošlost ne može da vas optereti.

Ako ste upoznali alhemiju kako da postajete neprekidno novi i mladi, ovo će biti vaš zadnji život, jer onda nema potrebe da budete ubijeni niti da vam se pomaže da budete ponovo rođeni. Nema potrebe. Vi to činite sami svakog trenutka.

Ovo je objašnjenje zašto Buda iščezava i nikada se ne vraća natrag, zašto se prosvetljena osoba nikada ne rađa opet; u ovome je tajna: jer ona sada zna smrt, i koristi je neprekidno. Svakog trena, kakva god da je prošlost, prošla je i mrtva, a osoba je oslobođena od nje. Svakog trena ona umire za prošlost i ponovo se rađa. To postaje tok, tok zadobijanja novog života svakog trena, nalik reci. Onda nema potrebe za prirodu da sakuplja koješta sedamdeset godina; smeće, besmislice, a onda da ubije ovu razvalinu od čoveka, i pomogne mu da opet bude rođen, i da ga stavi u isti krug, jer će on opet skupljati.

To je začarani krug. Hindus ga je nazvao *samsara*. *Samsara* označava točak; točak nastavlja da se okreće stalno na isti način. Prosvetljena osoba je ona koja ga je odbacila - koja je izvan obrtanja tog točka. Ona kaže: "Više priroda ne treba da me ubija, jer ja sada ubijam sebe svakog trena."

A ako ste vi novi, priroda više za vas ne treba da koristi smrt, ali onda takođe nema ni potrebe za rađanjem, jer neprekidno koristite rađanje. Svakog trenutka vi umirete za prošlost i rađate se za sadašnjost. Zato vi osećate suptilnu svežinu i živahnost oko Bude, kao da se upravo okupao. Vi mu se približite i osećate miris - miris svežine i krepkosti. Nikada opet ne možete sresti istog Budu. Svakog trena on je nov.

Hindusi su vrlo mudri jer hiljadama godina se susreću s Budama, *đinama* - koji su pobednici života²², prosvetljeni, probuđeni ljudi, oni su shvatili mnoge istine. Jednu od istina vi ćete videti svuda okolo. Nikada Buda nije opisan kao star, nikada Mahavira nije opisan kao star. Nikakva

²² *Jinnah* – pobednik nad uslovljavanjima prirode, *prakrti*, po učenju Āina, pripadnika najstarije religije. Asketskim iskušenjima duša (*điva*) je postigla potpunu nezavisnost i postala pobednik (*jinnah*) nad prirodom koja je vezuje u *samsaru*, ciklus preporođanja. Učenje o pobedniku nad prirodnim uslovljavanjima i nesvesnošću izdvaja budističko i đainsko učenje od ostalih religija koje se zasnivaju na pokornosti verskom autoritetu, teokratiji i crkvi. Učenje o pobedniku pripada dokrtini probuđenja, a pokornost teokrataskom autoritetu demonizmu i masovnoj kontroli uma.

statua ne postoji, nikakva slika Krišne, Rame, Bude, Mahavire; niko nije opisan kao star.

Nije da oni nikada nisu postali stari; oni su postali stari. Buda je postao star kada je imao osamdeset godina. On je bio tako star kao što će svako postati kada ima osamdeset, ali nije prikazan kao star. Razlog je unutrašnji: kad god bi mu se približili, našli biste ga mladog, svežeg i živahnog. Dakle, starost je bila samo u telu, ne u njemu. I ja moram razvaliti vas, jer vaše telo može biti mlado, ali vaše unutrašnje biće je vrlo staro i drevno, ruševina, kao grčke ruševine iz Persepolisa i druge.

U sebi imate ruinu bića, postojanja; to mora da bude razvaljeno, a ja za vas moram biti topionica, pećnica, vatra, smrt. To je jedini način kako vam mogu pomoći da zadobijete kosmos unutar sebe, jedan red. A ja ne želim da vam nametnem neki red jer to neće pomoći. Svaki red nametnut spolja biće samo podrška za staru drevnu ruinu; to neće pomoći.

Ja verujem u unutrašnji red. To se dešava sa vašom unutarnjom svešću i ponovnim rođenjem. To dolazi iznutra i širi se napolje. Baš kao cvet, on se otvara, i

latice se kreću napolje iz centra prema periferiji. Samo je taj red pravi i lep koji se otvara unutar vas i širi na sve oko vas. Ako je red sproveden spolja, data vam je disciplina - "Uradi ovo, nemoj uraditi ono" - i vi ste prinuđeni da budete zatvorenik, to vam neće pomoći jer vas neće promeniti.

Ništa vas ne može promeniti spolja. Postoji samo jedan preokret, a to je onaj koji dolazi iznutra. Ali pre nego što se taj preokret dogodi, morate biti potpuno uništeni. Samo na vašem grobu novo će se roditi. Zbog toga postoji haos oko mene: jer ja sam haos i koristim haos kao metod.

Drugo pitanje:

U vršenju sadhane sa Aum, da li je bolje ponavljati (Aum) kao mantru ili pokušati da se čuje kao unutrašnji zvuk?

Mantra Aum mora da se radi u tri stadijuma. U prvom, treba da je ponavljate vrlo glasno. To znači da ona treba da dođe iz tela - prvo iz tela jer ono predstavlja glavna vrata. Dopustite prvo da telo bude prožeto s tim.

Dakle, ponavljate je glasno. Idite u hram, u svoju sobu ili negde gde je možete

ponavljati tako glasno kako želite. Koristite celo telo da je ponavljate, kao da vas slušaju hiljade ljudi bez mikrofona; treba da budete vrlo glasni tako da celo telo drhti, trese se s njom. Za nekoliko meseci, gotovo tri meseca, ne treba da brinete ni o čemu drugom. Prvi stadijum je vrlo važan jer on daje temelj. Glasno, kao da je svaka ćelija tela uzvikuje, peva...

Posle tri meseca, kada osetite svoje telo kao potpuno zasićeno, ona je ušla duboko u ćelije tela. A kada je kažete glasno, to ne čine samo usta: od glave do nožnih prstiju, celo telo je ponavlja. To dolazi ako je za tri meseca ponavljate neprekidno barem jedan sat dnevno, za tri meseca ćete osetiti da to ne čine samo usta, to čini celo telo. To se dešava - to se dogodilo mnogo puta.

Ako to radite zaista iskreno, autentično, i ne obmanjujete sebe, to nije mlaka, ravnodušna, već stoprocentna pojava, onda čak i drugi mogu slušati. Mogu položiti svoje uši na vaša stopala, i kada uzviknete glasno oni mogu to čuti da dolazi iz vaših kostiju jer celo telo može apsorbovati zvuk i celo telo može kreirati zvuk. Oko toga nema problema. Vaša usta su samo deo tela

- specijalizovani deo, to je sve. Ako pokušate, celo vaše telo može ponoviti to.

Dogodilo se da je jedan hindu *sannyasin* Svami Ram radio to mnogo godina, pevajući naglas "*Ram*". Jednom je boravio u himalajskom selu s prijateljem. Prijatelj je bio poznati *sikh* pisac Sardar Purnasingh. Usred noći Purnasingh je iznenada čuo pojanje "*Ram, Ram, Ram,*" Nije bio nikog drugog - samo Ram, Svami Ram i on sam. Spavali su obojica na svojim krevetima, a selo je bilo daleko - udaljeno gotovo dve, tri milje. Nije bilo nikoga.

Stoga je Purnasingh ustao, obišao oko kolibe; nije bilo nikoga. Što se više udaljavao od Rama, zvuk je bio sve slabiji i slabiji. Kada se vratio natrag zvuk je opet bio jači. Onda je prišao Ramu koji je čvrsto spavao. Onog momenta kada je pristupio bliže, zvuk je postao čak glasniji. Onda je stavio svoje uvo na Ramovo telo. Celo telo je vibriralo sa zvukom "*Ram*".

To se dešava. Celo vaše telo postaje prožeto. Ovo je prvi korak - tri meseca, šest meseci - ali vi se morate osetiti prožetim. Prožetost se oseća kao kada ste gladni i uzmete hranu - osećate kada je stomak zadovoljan. Telo mora biti zadovoljeno

prvo i, ako nastavite, to se može dogoditi za tri meseca ili šest meseci. Tri meseca je srednja granica; za mali broj ljudi to se dešava čak i pre; za neke to potraje i duže.

Ako to prožme celo telo, seks će potpuno iščeznuti. Celo telo je tako blaženo, postaje tako mirno s vibriranjem zvuka, da nije potrebno izbacivati energiju, nije potrebno da se izbacuje, a vi se osećate vrlo, vrlo snažno. Ali nemojte da koristite ovu snagu - jer možete je koristiti, ali sva upotreba će biti zloupotreba - jer to je samo prvi korak.

Energija mora da bude sakupljena tako da možete preduzeti drugi korak. Ako je koristite... Vi je možete koristiti - jer snage će biti tako mnogo da možete raditi mnoge stvari - možete jednostavno nešto reći i to će postati istinito. Na ovom stupnju zabranjeno je da budete aktivni, i ne treba da govorite ništa. Ne treba da kažete nekome u ljutnji: "Idi i umri", jer to se može dogoditi. Vaš zvuk postaje tako moćan da je zasićen sa celom energijom vašeg tela, tako da na ovom stupnju ne treba reći ništa negativno - čak ni nesvesno. Nikakvu negativnu stvar ne treba govoriti.

Možete biti iznenađeni, ali dobro je

da vam kažem: gradili smo krov u pozadini ove kuće, a on je pao. Pao je zbog mnogih od vas. Vi ste uložili ogroman napor u meditaciji, a bilo je barem dvadeset osoba koje su mislile da će on pasti. Oni su to pomogli, pomogli su taj pad. Barem dvadeset osoba je mislilo neprekidno... Kada su bili tamo, gledali bi krov i mislili da će pasti, jer oblik mu je bio takav da je njihovim umovima bio neizvesno da će se održati.

On je pao. A kada je pao, mislili su: "Naravno, bili smo u pravu". To je začarani krug. Vi ste uzrok, a mislite da ste bili u pravu. A svi ste ulagali veliki napor u meditaciji. Bilo šta da mislite, može se dogoditi. Nikada ne mislite negativne misli kada meditirate. To je moguće jer zadobijate neku snagu. Ali mene ne zanima krov koji je pao. Usled tog pada mnogi od vas su izgubili izvestan kvalitet snage; a to me više brine jer ništa se ne događa bez vaše snage koja je u tome iskorišćena.

Oni koji su govorili da će pasti... krov je pao. Oni su mogli da se pogledaju. Za nekoliko dana ostali su vrlo nemoćni, tužni, potišteni. Izgubili su svoju moć. Možda su mislili da su tužni jer je pao krov - ne. Bili su tužni jer su izgubili izvesnu

količinu snage, a život je energetski fenomen.

Kada ne meditirate, nema mnogo problema. Možete reći šta god želite jer ste nemoćni. Ali kada meditirate, treba da pazite na svaku pojedinu reč koju izgovorite, jer svaka vaša pojedina reč može kreirati nešto okolo.

Prvi korak je da prožmete celo telo, tako da celo telo postane pevajuća sila. Kada se osećate zadovoljni, onda preduzmite drugi korak. I nikada ne koristite ovu moć jer ova snaga treba da bude akumulirana i da bude korišćena za drugi korak.

Drugi korak je da zatvorite svoja usta i pevate reč *Aum* mentalno - prvo telesno, drugo mentalno. Sada telo uopšte ne treba da se koristi. Grlo, jezik, usne, sve je zatvoreno, celo telo je zaključano, a pojanje je samo u umu - ali što je moguće glasnije, istom glasnoćom kao što ste koristili telo. Sada pustite da um s tim bude prožet. Opet tri meseca, neka um bude prožet time.

Isto vreme će uzeti um kao što je uzelo telo. Ako možete postići prožetost u okviru jednog meseca s telom, postići ćete je za jedan mesec takođe u umu. Ako je postignete za sedam meseci u telu, sedam

meseci će trebati i umu, jer um i telo nisu sasvim odvojeni. Oni su pre telo-um, psihosomatska pojava. Jedan deo je telo, drugi deo je um; telo je vidljivi um, um je nevidljivo telo.

Dozvolite da drugi deo, suptilni deo vaše ličnosti, bude prožet; ponavljajte unutra naglas. Kada je um ispunjen, čak i veća snaga je oslobođena u vama. S prvim seks će iščeznuti; s drugim, ljubav će iščeznuti - ljubav koju znate, ne ljubav koju Buda zna, već vaša ljubav će iščeznuti, vaše lične želje, naklonosti i strasti.

Zato što je seks telesni deo ljubavi, a ljubav je mentalni deo seksa. Kada ljubav iščezne, onda postoji čak i veća opasnost. Možete biti vrlo, vrlo fatalni za druge. Ako kažete nešto, to će se odmah dogoditi. Zbog toga se za drugo stanje predlaže totalna tišina. Kada ste u drugom stanju, budite potpuno tihi.

Biće tendencije da se koristi snaga, jer ćete biti vrlo radoznali oko toga, detinjasti. Imaćete tako mnogo energije da ćete želeti da vidite šta može da se dogodi. Ali ne koristite to i ne budite detinjasti, jer se mora još preduzeti treći korak i energija je potrebna. Zbog toga seks iščezava - jer

energija mora da bude akumulirana: ljubav iščezava - jer suptilna energija mora da bude akumulirana.

A treći korak je kada se um oseća zasićen, prožet. Vi ćete saznati to kada se dogodi; nije potrebno pitati kako će čovek to osećati. To je upravo kao jedenje, osećate: "Sada je dovoljno". Um će osetiti kada je to dovoljno. Onda započinjete treći korak. Treći korak je: ni telo ne treba da se koristi, niti um. Pošto ste zabravili telo, sada možete zaključati um.

A to je lako. Kada ste vršili pojanje za tri, četiri meseca, to je bilo vrlo lako: jednostavno ste zaključali telo, jednostavno ste zaključali um. Samo slušajte, i čućete samo zvuk koji vam dolazi iz jezgra vašeg vlastitog srca. *Aum* će biti tu kao da neko drugi peva; vi ste samo slušalac. To je treći korak, koji će sasvim promeniti vaše biće. Sve prepreke će otpasti i sve teškoće će nestati. Dakle, za to će trebati gotovo devet meseci, u proseku, ako uložite svoju totalnu energiju u to.

U vršenju sadhane sa Aum, da li je bolje ponavljati (Aum) kao mantru ili pokušati da se čuje kao unutrašnji zvuk?

Upravo sada vi je ne možete čuti kao unutrašnji zvuk. Unutrašnji zvuk postoji, ali je on tako tih, tako suptilan, a vi nemate to uho da biste ga čuli. Uho mora biti razvijeno. Telo prožeto, um prožet, samo tada ćete imati to uho - treće uho, da tako kažemo - da možete čuti zvuk koji je uvek tu.

To je kosmički zvuk; on je unutra i spolja. Usmerite svoje uho na drvo i on postoji, usmeri svoje uho na stenu i on je tu. Ali prvo treba da bude transcendirano vaše telo-um, a vi da zadobijete više i više energije. Da bi se čulo suptilno, traži se ogromna energija.

S prvim seks iščezava, s drugim korakom ljubav iščezava, a s trećim sve što ste znali iščezava, kao da vas više nema - mrtvi ste, iščezli, rastopljeni. To je fenomen smrti, ako je ne izbegnete i postanete preplašeni - jer sve tendencije u vama su da to izbegnete, pošto izgleda kao ambis, a vi padate u njega, ambis je bez dna... Izgleda da tome nema kraja. Postajete kao perce koje pada u ambis bez dna - padate, padate i padate - i izgleda da tome nema kraja.

Bićete uplašeni. Želećete da pobeg-

nete od toga. Ako pobegnute od toga, čitav napor je bio uzaludan gubitak. A bežanje će biti to što započinjete pevanje *mantra Aum*; to će biti prva stvar koju ćete učiniti ako počnete da bežite, jer ako pevate vi ste natrag u umu. Ako pevate glasno, vi ste natrag u telu.

Dakle, kada čovek počne slušati ne treba da peva, jer pojanje će biti bežanje. *Mantra* treba da bude pevana, a onda napuštena. *Mantra* je kompletna samo kada je možete odbaciti. Ako nastavljate pojanje, lepićete se uz nju kao utočište, a kad god budete uplašeni, vratićete se opet i pevati je.

Zato kažem da je pevate tako duboko da je telo zasićeno; neće biti potrebe da se ponovo peva u telu. Um je zasićen, nema potrebe da se peva u njemu; buja i preliva se; nema prostora da se smesti više pevanja u njega. Tako ne možete pobeći. Samo onda postaje moguće slušanje bezvučnog zvuka.

Drugi prijatelj je postavio treće pitanje:

Ranije ste vi obično govorili o mantri Hu. Zašto onda sada naglašavate mantru Aum?

Ne naglašavam. Ja vam jednostavno objašnjavam Patanjđalija. Moje naglašavanje ostaje za *Hu* (*hoo*). A šta god da kažem o *Aum-u*, isto je primenljivo i na *Hu*. Ali moje naglašavanje ostaje na *Hu*.

Kao što sam vam rekao, Patanjđali je živeo pre pet hiljada godina. Ljudi su bili jednostavni - vrlo jednostavni, bezazleni. Oni su mogli lako da imaju poverenje; nisu imali mnogo od uma. Nisu bili orijentisani na glavu; bili su orijentisani na srce. *Aum* je blag, mekan zvuk - prijatan, nije silovit, nije agresivan. Ako pevate *Aum*, on ide od grla do srca, nikada ispod njega. To su bili ljudi srca - *Aum* je bio dovoljan za njih; slaba, blaga doza, homeopatska doza je za njih bila dovoljna.

Za vas, on neće biti od velike pomoći, *Hu* će biti korisniji. *Hu* je *sufi mantra*. Baš kao što je *Aum* hindu *mantra*, *Hu* je *sufi mantra*. *Sufiji* su razvili *Hu* za vrlo agresivnu zemlju i rasu, strasnu i silovitu - za ljude koji nisu jednostavni, nisu bezazleni - za lukave i pametne, za borce. Za njih je *Hu* bio pronađen.

Hu je poslednji deo od (imena) Allah. Ako neprekidno ponavljate "*Allah-Allah-Allah-Allah*", ubrzo, ono preuzima

oblik "*Allahu-Allahu-Allahu*". Onda uskoro se prvi deo odbacuje. Ono postaje "*Lahu,-Lahu-Lahu*". Onda će čak i "*Lah*" biti odbačen. Ono postaje "*Hu-Hu-Hu*". Ono je vrlo moćno i direktno pogađa vaš centar seksa. Ne pogađa vaše srce; pogađa vaš centar seksa.

Za vas će *Hu* biti od koristi jer sada vaše srce gotovo ne funkcioniše. Ljubav je iščezla; samo je ostao seks. Vaš centar seksa funkcioniše, ne centar ljubavi, tako da *Aum* neće mnogo pomoći. *Hu* će biti više od pomoći jer vaša energija sada nije blizu srca. Vaša energija je pored seksualnog centra, a seksualni centar mora da bude pogođen direktno tako da se energija uzdiže naviše.

Posle izvesnog vremena rada sa *Hu*, možete osetiti da sada ne osećate veliku potrebu za tom dozom. Onda se možete okrenuti na *Aum*. Kada počnete osećati da sada postojite blizu srca, ne blizu centra seksa, samo onda možete koristiti *Aum* - ne pre. Inače nema potrebe: *Hu* se može raditi celim putem.

Ali ako osetite sklonost, možete promeniti. Ako osetite da sada nema potrebe - ne osećate naklonost seksualnom, seks

vas ne brine, ne mislite o tome; to nije cerebralna imaginacija; niste fascinirani s tim; lepa žena prolazi, a vi samo primetite: "Da, žena je prošla," ali ništa se u vama ne budi; vaš centar seksa nije pogođen, nikakva energija se ne kreće u vama - onda možete započeti s *Aum*.

Inače, nije potrebno, možete nastaviti sa *Hu*. *Hu* je jača doza. Kada radite *Hu*, možete odmah osetiti da ide u stomak - do centra *hara*, a onda do centra seksa. Odmah prisiljava kretanje seksualne energije naviše. To pokreće centar seksa.

A vi ste više orijentisani na glavu. Ovo se uvek dešava: ljudi, zemlje, civilizacije koje su orijentisane na glavu postaju seksualni - više seksualni nego na srce orijentisani ljudi. Na srce orijentisani ljudi su puni ljubavi. Seks dolazi kao senka ljubavi; on nije važan sam po sebi. Na srce orijentisani ljudi ne razmišljaju mnogo jer, zaista, ako posmatrate dvadeset četiri sata, dvadeset tri sata mislite o seksu.

Na srce orijentisani ljudi uopšte ne misle o seksu. Kada se to dogodi, dogodi se. To je isto kao telesna potreba. I to sledi kao senka ljubavi: nikada se ne događa direktno. Oni žive u sredini - srce je sredina

između glave i seksualnog centra - vi živite u glavi i seksu. Krećete se iz ove dve krajnosti, nikada niste u sredini. Kada je seks ispunjen, selite se u glavu. Kada se seksualna želja probudi, krećete se prema seksu, ali nikada ne ostajete u sredini. Klatno se kreće desno i levo - nikada se ne zaustavlja u sredini.

Patanjđali je razvio ovu metodu pevanja *Aum*-a za vrlo jednostavne ljude - za bezazlene seljane koji žive s prirodom. Za vas... možete probati; ako pomaže, dobro je. Ali moje razumevanje o vama je da to neće pomoći više od jednom procentu vas. Devedeset devet posto će pomoći *mantra Hu*. Ona vam je bliža.

I zapamtite, kada *mantra Hu* uspe, čim dostignete tačku slušanja, slušaćete *aumkar*, ne *Hu*. Vi ćete slušati *Aum*! Završna pojava će biti ista. To je samo put... vi ste različiti ljudi. Jače doze su nužne, to je sve. Ali na kraju, vi ćete iskusiti isti fenomen.

Moj naglasak ostaje na *Hu*, jer moj naglasak ne zavisi od hindusa ili muslimana; moj naglasak zavisi od vas, šta je vama potrebno. Ja nisam ni hindu ni musliman. Ja nisam niko, tako da sam slobodan. Mogu

koristiti sve od svega. Hindu će osećati krivicu koristeći Alaha; muhamedanac će osećati krivicu koristeći *Aum*; ali ja nisam sitničarski zabrinut oko takvih stvari. Ako Alah pomaže, to je lepo; ako *aumkar* pomaže i to je lepo. Donosim i dajem vam svaku metodu prema vašoj potrebi.

Za mene, sve religije vode do istog; cilj je jedan. Sve religije su kao staze koje vode do istog vrha. Na vrhu sve postaje jedno. Sada to zavisi od vas - gde ste vi - i koja staza će biti bliža.. *Aum* će biti vrlo daleko od vas; *Hu* je vrlo blizu. To je vaša potreba. Moj naglasak zavisi od vaše potrebe. Moj naglasak nije teorijski; nije sektaški. Moj naglasak je apsolutno ličan. Pogledam u vas i odlučim.

Četvrto pitanje:

Rekli ste da su potrebe da se bave telom; a želje su da se bave umom. Koja od njih je nas dovela vama?

Pre nego što odgovorim na ovo, jedna stvar se mora razumeti; onda će biti moguće da dobijete odgovor na ovo pitanje. Vi niste samo telo i um; vi ste nešto drugo takođe - duša, Sopstvo - *atman*. Telo ima

potrebe, *atman* takođe ima potrebe, upravo između to dvoje je um koji ima želje. Telo ima potrebe - da se zadovolje glad i žeđ. Sklonište je potrebno, hrana je potrebna, voda je nužna. Telo ima potrebe, um ima želje. Ništa nije potrebno, ali um stvara lažne potrebe.

Želja je lažna potreba. Ako je negujete, osećate se frustrirano, slabo. Ako je negujete, ništa se ne postiže jer na prvom mestu, to nikada nije bila potreba; nikada nije postojala kao potreba.

Vi možete ispuniti potrebu; a ne možete ispuniti želju. Želja je san - san se ne može ostvariti; ona nema korenje, ni na zemlji ni na nebu. Ona nema korenje. Um je sanjajući fenomen. Vi tražite slavu, ugled, prestiž; čak i ako ih postignete nećete dostići ništa jer slava neće zadovoljiti nijednu potrebu. To i nije potreba. Vi možete postati čuveni. Ako vas cela zemlja zna, šta - šta onda? Šta će vam se desiti? Šta možete s tim učiniti? To nije ni hrana ni piće. Kada vas ceo svet zna, osećate se frustrirano. Šta da se radi s tim? To je beskorisno.

Duša opet ima potrebe. Upravo kao što telo ima potrebu za hranom, tako i duša ima potrebe za svojom hranom. Naravno,

hrana je onda Bog. Setite se da je Isus mnogo puta rekao svojim učenicima: "Jedite mene. Ja sam vaša hrana. Dozvolite mi da budem vaše piće." Šta on misli? Različita potreba. Dok ona ne bude zadovoljena, dok ne budete mogli jesti Boga, dok ne postanete Bog jedući njega, apsorbujući ga - dok on ne teče u vašoj duši kao krv, dok ne postane vaša svest - ostaćete nezadovoljni.

Duša ima potrebe; religija ispunjava te potrebe. Telo ima potrebe; nauka ispunjava ove potrebe. Um ima želje ili pokušava da ih ostvari, ali ih ne može ostvariti. To je samo ograničen prostor gde se telo i duša susreću. Kada su telo i duša razdvojeni, um jednostavno iščezava. On nema svoju vlastitu egzistenciju. yyy

Sada uzmimo ovo pitanje:

Rekli ste da su potrebe povezane s telom a želje s umom. Koja od njih je nas dovela vama?

Ovde oko mene postoje tri tipa ličnosti: jedan tip je onaj koji je došao zbog svojih telesnih potreba. Oni su frustrirani seksom, frustrirani ljubavlju, jadni u telu. Oni su došli, njima se može pomoći; njihov

problem je otvoren i iskren, a jednom kada potrebe njihovog tela iščeznu, probudiće se potrebe njihove duše.

Onda postoji druga grupa koja je došla zbog potreba duše. Njima se može pomoći jer oni imaju stvarne potrebe. Oni nisu došli zbog svojih seksualnih problema, ljubavnih problema ili telesnih bolova i bolesti. Oni nisu došli radi toga. Oni su došli da traže istinu; došli su da uđu u misteriju života; došli da saznaju šta je egzistencija.

Onda postoji treća grupa, koja je veća od ove dve. Ovi ljudi su došli zbog bolesti svog uma. Njima se ne može pomoći. Oni će visiti oko mene neko vreme i onda nestati. Ili, visiće oko mene za duži period, pa ih ja mogu svesti bilo na telesne potrebe ili na potrebe duše, ali potrebe njihovog uma se ne mogu ispuniti jer one pre svega uopšte nisu potrebe.

Ima nekoliko osoba koje su ovde iz egoističnih razloga. *Sannyas* je za njih korak na putu ega. One postaju posebne, izuzetne. One nisu uspele u životu, nisu mogle postići političku moć, one ne mogu dostići svetovnu slavu, ne mogu steći bogatstvo, ni materijalne stvari. Osećaju da su niko i ništa. Sada im ja dajem *sannyas*, i

bez ičega sa svoje strane, oni postaju neko važan, poseban. Preobukavši se samo u narandžasto, misle da nisu obični ljudi - oni su nekolicina odabranih, različitih od svih drugih. Oni će nastaviti u svetu i koriće svakoga, ovako: "Vi ste samo svetovna bića, potpuno pogrešna. Mi smo izbavljeni, mali broj izabranih."

Ovo su želje uma. Zapamtite da ne budete ovde ni zbog kakve želje uma. Inače jednostavno gubite svoje vreme: one se ne mogu ostvariti. Ja sam ovde da vas izvedem iz snova, nisam ovde da ispunim vaše snove. Ovi ljudi će ovde doneti sve vrste politika, oni su na putu ega. Doneće sve vrste konflikata; stvoriće klike, družine. Stvoriće minijturni svet ovde, i stvoriće hijerarhiju: "Ja sam viši nego vi, svetiji nego što ste vi."

Ali oni su budale. Na prvom mestu oni ne treba da budu ovde. Izabrali su pogrešno mesto za skakutanja svog ega, jer ja sam ovde da kod njih potpuno ubijem njihov ego, da ga zdrobim. Zbog toga oko mene osećate mnogo haosa. Zapamtite, vi možete biti na pravom mestu iz pogrešnih razloga. Onda propuštate, gubite, jer nije u pitanju mesto, pitanje je zašto ste ovde. Ako ste zbog potreba svog tela, nešto može da se

uradi, a kada su potrebe tela namirene, potrebe vaše duše će se pojaviti.

Ako ste ovde zbog potreba uma, odbacite te potrebe. One nisu potrebe; one su snovi. Ukoliko je moguće odbacite ih potpuno. Ne pitajte kako da ih odbacite, jer se ništa ne može učiniti da bi se odbacile. Upravo samo razumevanje da su one želje uma, dovoljno je; one otpadaju automatski.

Peto pitanje:

Da li je moguće naći sintezu između joge i tantrе? Da li jedna vodi do druge?

Ne, to nije moguće. Nemoguće je, kao da pokušavate da nađete sintezu između čoveka i žene. Šta će onda biti sinteza? Treći pol, impotentna osoba, biće sinteza, ali to neće biti ni čovek ni žena. Bez korena, taj čovek nigde neće biti...

Tantra je potpuno suprotna, dijagonalno suprotna *jogi*. Ne možete načiniti nikakvu sintezu. Nikada ne činite takve stvari jer ćete biti sve više i više zbunjeni. Jedno je dovoljno da vas zbuni, a oboje će biti previše. One vode različitim smerovima. Stižu do istog vrhunca; stižu do istog cilja. Sinteza je tamo na vrhu, na vrhuncu,

ali u podnožju, gde putovanje započinje, one su apsolutno različite. Jedna ide na istok, a druga na zapad. One jedna drugoj govore doviđenja; okreću leđa jedna drugoj. One su kao muškarac i žena - različite psihologije, lepe u svojoj različitosti.

Ako načinite sintezu, to postaje ružno. Žena mora da bude žena - toliko mnogo žena, da postane polaritet muškarcu. U njihovoj polarnosti oni su lepi, jer u svom polaritetu privlače jedno drugo. U njihovom polaritetu oni su komplementarni, ali ne možete ih sintetizovati. Sinteza će biti upravo siromašna, biće samo nemoćna. U njoj neće biti napetosti.

Na vrhuncu se susreću, a taj susret je orgazam. Gde se čovek i žena sastaju, kada se njihova tela rastvore, kada nisu dve stvari, kada su *jin* i *jang* jedno, to postaje krug energije. Za trenutak, na vrhuncu bioenergije, sretnu se i onda padnu ponovo.

Isto je s *tantram* i *jogom*. *Tantra* je ženska, *joga* je muška. *Tantra* je predanost, *joga* je volja. *Tantra* je nenapornost, *joga* je trud - ogroman napor. *Tantra* je pasivna, *joga* je aktivna. *Tantra* je kao zemlja, *joga* je kao nebo. Oni se susreću, ali ne postoji sinteza. Oni se susreću na vrhu, ali u pod-

nožju gde putovanje započinje, gde svi vi stojite, morate izabrati stazu.

Staze se ne mogu sintetizovati. Ljudi koji to pokušaju zbunjuju čovečanstvo. Oni zbunjuju vrlo mnogo i nisu od pomoći; vrlo su štetni. Staze ne mogu biti sintetizovane - samo cilj. Staze moraju biti odvojene jedna od druge - savršeno odvojene, različite po svom vlastitom duhu i biću. Kada sledite *tantru*, vi se krećete kroz seks. To je *tantrin* put; dozvoljavate prirodi potpunu predanost. To je prepuštanje, vi se ne borite, to nije staza ratnika. Vi se ne opirete; predajete se gde god vas priroda vodi. Priroda vas vodi u seks, vi se predajete seksu. Potpuno se krećete u njemu bez krivice, bez ikakvog koncepta greha.

Tantra nema koncept greha, nema krivice. Krećite se u seksu. Samo ostanite budni, posmatrajući šta se događa. Budite budni, pažljivo posmatrajući šta se dešava okolo. Ali ne pokušavajte da kontrolišete, ne pokušavajte da kontrolišete sebe; dopustite proticanje. Pokrećite se u ženi, neka se žena pokreće u vama. Dopustite im da postanu krug i ostanite posmatrač. Kroz ovo posmatranje i prepuštanje, *tantra* postiže transcendenciju. Seks iščezava. Ovo je

jedan način da se ode izvan prirode, jer odlazak izvan seksa jeste odlazak izvan prirode.

Čitava priroda je seksualna. Cvetovi postoje zato što su seksualni. Sva lepota postoji zbog nekog seksualnog fenomena. Neprekidna igra se odvija. Drveće je privlačno drugima, ptice dozivaju jedne druge. Svuda se odvija seksualna igra. Priroda je seks, a da bi se stiglo do nadseksa, treba otići izvan seksa. Međutim, *tantra* kaže da koristite seks kao postupak. Ne borite se s njim, idite iznad njega, koristite ga. Krećite se kroz seks, prođite kroz to i postignite transcendenciju kroz iskustvo. ***Budno iskustvo postaje transcendencija.***

Joga kaže ne gubite energiju: zaobiđite seks potpuno. Nije potrebno da ulazite u to: jednostavno možete to zaobići. Konzervirajte energiju, i ne budite obmanuti, sludeni prirodom. Borite se s prirodom, izgradite snagu volje, postanite kontrolisano biće ne lutajući nigde. Čitave *joga* metode postoje da vas učine sposobnim tako da ne bude potrebe da se prepuštate prirodi, nije nužno dozvoljavati prirodi da ima svoj vlastiti put. Vi postajete gospodar i krećete se, na svoj vlastiti način, protiv prirode. To je

put ratnika - nepogrešivog ratnika koji se neprekidno bori, i kroz borbu transcendirira.

Ove metode su potpuno različite. Obe vode do istog cilja; odaberite jednu, ne pokušavajte da ih sastavljate. Kako ih možete spojiti? Ako idete kroz seks, *joga* je odbačena. Kako možete spajati? Ako napustite seks, *tantra* je napuštena. Kako možete spajati? Ali zapamtite, oboje vode do istog cilja; transcendencija je cilj. To zavisi od vas - od vašeg tipa. Jeste li ratnički tip, čovek koji se neprekidno bori? Onda je *joga* vaš put. Ako niste tip ratnika, ako ste pasivni - na suptilan način ženstveni, ne želite da se borite ni sa kim, zaista nenasilni - onda je *tantra* put; a zato što oboje vode do istog cilja, nije ih potrebno spajati.

Spajanje je za mene uvek pogrešno. Svi Gandiji su pogrešni; ko god spaja greši, jer to je kao spajanje alopatrije sa *ajurvedom*; to je kao sintetizovanje homeopatije sa alopacijom; hinduizma i islama. Nije nužno spajati. Svaka staza je u sebi savršena; ništa joj se ne treba dodati; a svaki dodatak može biti opasan, jer deo koji funkcioniše u jednoj mašini, može da postane prepreka u drugoj.

Možete uzeti deo iz auta "*Impala*"

koji je dobro radio u njemu, i staviti ga u "Fordu", u kome će stvoriti probleme. Deo funkcioniše po određenom obrascu. Deo zavisi od tog obrasca, od celine. Ne možete ga jednostavno upotrebiti svuda. A šta ove sinteze rade? One uzimaju jedan deo iz jednog sistema, drugi deo iz drugog sistema; prave bućkuriš, a ako to sledite postaćete papazjanija. Nije potrebno spajati. Samo pokušajte da otkrijete svoj tip, osetite svoj tip, i nema potrebe za žurbom; posmatrajte i osetite svoj tip.

Možete li se predati, prepustiti prirodi? Onda se prepustite. Ako osećate da je to nemoguće: "Ja se ne mogu predati", onda nemojte biti potišteni jer postoji druga staza za koju nije nužno predavanje na ovaj način, koja vam daje svu priliku za borbu. Obe staze vode do istog vrha, kada ste dostigli Gourishankar. Postepeno, kako prilazite bliže i bliže vrhu, vidite da drugi, koji su putovali različitim stazama, takođe stižu.

Ramakrišna je pokušao s jednim od najvećih eksperimenata u istoriji čovečanstva. Kada je postao prosvetljen, posle prosvetljenja, probao je mnoge staze. Niko to nije nikada uradio jer za tim nema potrebe. Postigli ste vrh; zašto brinuti da li druge

staze vode tamo ili ne? Međutim, Ramakrišna je pružio veliku pomoć čovečanstvu. Vratio se opet natrag u "podnožje brda" i pokušao drugom stazom - da vidi da li ona vodi do vrha ili ne. Mnoge je probao i svaki put je stizao do iste tačke.

Ovo je njegovo poređenje - da su u podnožju staze različite. Kreću se u različitim pravcima, čak i izgledaju suprotne, protivrečne. Međutim, susreću se na vrhu - spajaju se na vrhu. Na početku, različitost, mnoštvo; na kraju jedinstvo, istovetnost.

Ne marite za sintezu. Jednostavno izaberite svoju stazu i držite se nje. Ne budite zavedeni od drugih koji će vas zvati da dođete na njihovu stazu jer ona prednjači. Hindusi su dostigli, muhamedanci su dostigli, Jevreji su dostigli, hrišćani su dostigli, a krajnja istina ne uslovljava da ćete je dostići samo ako ste hindus.

Jedina stvar za koju se treba brinuti je da osetite svoj tip i da izaberete. Ja nisam ni protiv čega; ja sam za sve. Šta god da izaberete, mogu vam pomoći na tom putu. Ali nema sinteza. Nemojte pokušavati da spajate.

Šesto pitanje:

Često, kada nam govorite, talasi energije nam dolaze otvarajući naša srca i donoseći suze zahvalnosti. Rekli ste da nas ispunjavate kad god smo otvoreni, ali često se ova pojava dešava mnogim ljudima u isto vreme, kao shaktipat, zašto nam češće ne dajete ovo divno iskustvo?

To zavisi od vas. Nije da vam ja dajem neko iskustvo. To je do vas; vi ga možete uzeti. To nije davanje jer ja dajem sve vreme. Na vama je da budete otvoreni i to primite. A to je u redu, to se događa mnogo puta mnogim ljudima zajedno. Onda logični um kaže da ja mora da sam nešto učinio; inače, zašto se tolikim ljudima to dešava neprekidno?

Ne, ja ne radim ništa. Ali kada se neko otvori, njegovo otvaranje je zarazno. Drugi odmah počinju da se otvaraju. To je kao kada jedan počne da kašlje i drugi počinju da kašlju; to je infekcija. Neko se otvori i iznenada osećate da se nešto dešava oko vas; vi takođe postajete otvoreni.

Ja sam dostupan neprekidno. Kad god se otvorite, možete sudelovati s mnom. Kad ste zatvoreni, ne možete deliti. A to

nije zbog mog udela, to zavisi od vas da nešto učinite. Naravno, to se događa neprekidno, jer jedan otvara drugog, a onda se to nastavlja. To može postati pojava slična poplavi.

U Indoneziji postoji posebna metoda poznata kao *latihan*. Oni koriste reč otvaranje; čovek koji je otvoren može otvoriti druge. Majstor po imenu Bapak Sabud, jedan od vrlo značajnih ljudi danas na zemlji, majstor je *latihan*-a. Otvorio je nekoliko ljudi, a onda im je naložio da idu okolo po zemlji i otvaraju druge.

Šta oni čine? Oni imaju vrlo jednostavnu metodu. Vi možete to shvatiti jer radite mnoge slične metode. Čovek koga je otvorio Bapak Sabud kreće se sa novopridošlim - s čovekom koga treba otvoriti - sa sledbenikom. Oni ostaju u zatvorenoj sobi. Onaj koji je već otvoren podiže svoju ruku prema nebu. Otvara sebe, a drugi tu jednostavno stoji. Za nekoliko minuta drugi počinje da podrhtava. Nešto se dešava, a kada je otvoren, otvoren ka beskonačnom nebu, beskonačnoj energiji s one strane, onda mu se dopušta da otvara druge.

Niko ne zna šta oni rade, čak ni akter nikada ne zna šta radi. On jednostavno

stoji tamo a drugi jednostavno stoji u blizini - novokršteni ili iskušeni. A oni ne znaju - oni pitaju Bapaka Sabuda: "Šta je ovo?" Oni to rade - to se dešava - ali Bapak Sabud nikada ne daje objašnjenje. On nije taj tip čoveka. On kaže: "Jednostavno radite to. Ne brinite se zašto se to dešava. To se dešava."

Isto se događa ovde. Čovek se otvara. Iznenada, energija se kreće okolo: on kreira atmosferu, životnu sredinu. Vi ste pored njega; iznenada osećate jak talas, suze počinju da liju, vaše srce je puno. Vi otvarate; pomažete drugog... To postaje lančana reakcija. Ceo svet može biti otvoren; a jednom kada ste otvoreni, vi znate tu veštinu. Onda jednostavno stavite svoj um u određenu situaciju, na određeni put vaše biće; to je ono šta ja nazivam molitvom.

Za mene, molitva nije verbalna komunikacija sa božanskim. Jer kako vi jezikom možete komunicirati sa božanskim? Božansko nema jezik i sve što kažete neće biti shvaćeno. Vi ne možete biti shvaćeni uz pomoć jezika, nego pomoću vašeg unutrašnjeg bića ili bivanja. Biće ili postojanje je jedini jezik.

Probajte malu metodu molitve.

Tokom noći, kada odlazite u krevet, kleknite pored kreveta. Ugasite svetlo, podignite svoje ruke, zatvorite oči i samo osećajte kao da ste ispod vodopada - vodopada energije s neba. U početku, to je jedna zamisao. U početku to mora da bude mašta. Tokom dva, tri dana počinjete da osećate da je to stvarna pojava - vi ste ispod vodopada - vaše telo započinje da se trese, kao list na jakom vetru. A to padanje je tako jako i ogromno da ga ne možete obuhvatiti - ono vas ispunjava od pore do pore, od nožnih prstiju do glave. Postali ste prazna posuda i ono vas ispunjava.

Kada osetite da vam nailazi drhtanje, saradujte s njim. Pomažite to drhtanje da raste sve više, jer što se više tresete, više je mogućnosti za beskonačnu energiju da se spusti u vas, jer vaša vlastita energija postaje dinamička. Kada ste dinamički, možete susresti dinamičku silu; kada ste statički, ne možete susresti dinamičku silu.

Kada drhtite, energija se stvara u vama. Energija privlači više energije. Postanite posuda - prazna, ispunjena, prepunjena. Kada osećate kako je to previše, nepodnošljivo, punjenje je preveliko i više ga ne možete podneti, kleknite na zemlju, poljubi-

te zemlju i ostanite tihi tamo kao da izlivate energiju u zemlju.

Uzmite od neba; dajte natrag zemlji. Postajete medijum između neba i zemlje. Poklonite se duboko; postanite opet prazni. Kada osetite da ste prazni, osetićete smirenost, tišinu, sabranost. Onda uzdignite svoje ruke opet. Osećajte energiju. Spustite se dole, poljubite zemlju; vratite energiju natrag zemlji.

Energija je nebo, energija je zemlja. Postoje dva tipa energije. Nebo se uvek naziva muškim jer daje, a zemlja se uvek naziva ženskom jer prima, ona je kao materica. Stoga uzmite od neba i dajte zemlji. To treba uraditi sedam puta - ne manje - jer svaki put energija će prodreti u jednu *čakru* vašeg tela, a ima sedam *čakri*.

Svaki put energija će ući dublje u vas; ona će pokrenuti dublju srž u vama. Mora se učiniti sedam puta. Manje ne treba raditi, jer ako uradite manje nećete moći da spavate. Energija će biti unutra, i vi ćete se osećati nemirno. Uradite to sedam puta. Što više puta uradite, manje će biti štete, ali ne manje - uradite sedam puta ili više.

A kada se osetite sasvim ispražnjeno, idite da spavate. Cela vaša noć će posta-

ti događaj. U spavanju vi ćete postati sve tiši i tiši. Snovi će se zaustaviti. Osetićete ujutru kako se novo biće budi - uskrsava. Više niste onaj stari. Prošlost je odbačena; vi ste sveži i mladi.

Radite to svake noći. Za tri meseca mnoge stvari će postati moguće. Bićete otvoreni, a onda možete otvarati druge. Posle tri meseca ovog fenomena otvaranja, možete jednostavno stajati pored nekog i otvoriti sebe, i odmah ćete osetiti da se drugi trese, drhti. Čak i ako vas on ne zna, čak i ako ga ne poznajete, možete otvoriti nekoga. Ali ne radite to jer drugi će biti jednostavno preplašeni. On će misliti da se događa nešto neprirodno.

Jednom otvoreni, vi možete otvarati druge. To je jedno duhovno stanje, jedno osećanje; to je lepa infekcija; infekcija savršenog zdravlja, ne od neke bolesti - infekcija celovitosti, infekcija svetosti, infekcija od duhovnog, svetog.

NEGOVANJE ISPRAVNOG GLEDIŠTA

*Izlaganje ujutro 4. januara 1975.
u Buddha dvorani.*

I, 33: *maitrikarunamuditopekšanam sukha
duhkha punya apunya viśayanam bhavana-
taś citta prasadanam.*

Duševna pročišćenost (*cittaprasa-
dana*) javlja se uspostavljanjem (*bhava-
na*) [odnosa] simpatije za ono što je u
dobru (*sukha*), saučešća za ono što je u
patnji (*duhkha*), radovanja za ono što je
valjano (*punya*) i ravnodušnosti za ono
što takvo nije (*apunya*).

I, 34: *pracchardanavidharanabhyam va
pranasya.*

[Pomenuta pročišćenost javlja se]
također [kao posledica kontrolisanog]
otpuštanja i zadržavanja daha.

I, 35: *višayavati va pravrttirutpanna manasah sthitinibandhani.*

Ono dostignuće (*pravrtti*) uma (*manas*) u kome se [kroz čistotu senzacije] događa »poistovećenost sa predmetom [senzacije]« (*višayavati*) privodi [dušu] miru.

I, 36: *visoka va jyotišmati.*

- ili [se pomenuta duševna vedrina i pročišćenost javlja u ostvarenosti stanja] ispunjenog blaženom rasterećenošću i rasvetljenošću (*jyotišmati*).

I, 37: *vitaraḡavišayam va cittam.*

- ili, pak [u poistovećenosti] sa domenima »željom-nepomućenih« (*vitaraḡa*) s-vesti.

Um postaje smiren uz pomoć kultivisanja stanovišta prijateljstva prema srećnom, saučešće prema jadnom, radosti prema čestitom i nezainteresovanosti prema zlu.

Mnoge stvari treba da se shvate pre nego što budete mogli da razumete ovu *sutru*. Prvo, prirodno držanje; kad god ugledate nekog srećnog, osećate ljubomoru

- ne sreću, nikada sreću. Osećate bedu, jad. To je prirodno držanje, gledište koje ste već dobili. A Patanjđali kaže da um postaje smiren negovanjem prijateljskog držanja prema srećnom - vrlo teško. Da bi se bio prijateljski sa nekim ko je srećan jedno je od najtežih stvari u životu.

Obično mislite da je to vrlo lako. Nije! Baš je suprotan slučaj. Osećate ljubomoru, osećate jad. Možete pokazivati sreću, ali to je samo fasada, šou, maska. A kako možete biti srećni? Kako možete biti smireni, tihi, ako imate takvo držanje?

Pošto je čitav život proslavljanje, milioni sreća se dešavaju po univerzumu, ali ako imate držanje ljubomornosti, bićete jadni, stalno ćete biti u paklu. Bićete u paklu jer svuda ovde preko je nebo (blaženstvo). Stvorićete pakao za sebe - privatni pakao - lični pakao - jer čitava egzistencija je slavljenje.

Ako je neko srećan, šta prvo dolazi u vaš um? Kao da je ta sreća vama oduzeta, kao da je on pobedio a vi ste pobeđeni, kao da vas je on obmanuo... Sreća nije nadmetanje, stoga ne budite zabrinuti. Ako je neko srećan, to ne znači da vi ne možete biti srećni, da je on uzeo sreću - sada kako vi

možete biti srećni. Sreća nije nešto što negde postoji, što mogu iscrpeti srećni ljudi.

Zašto osećate ljubomoru? Ako je neko bogat, možda je vama teško da budete bogati, jer bogatstvo postoji u kvantitetu. Ako je neko snažan na materijalni način, može vam biti teško da budete moćni jer snaga je nadmetanje. Ali sreća nije nadmetanje. Sreća postoji u beskonačnoj količini. Nikada niko nije mogao da je iscrpi; uopšte ne postoji nadmetanje. Ako je neko srećan, zašto vi osećate ljubomoru? S ljubomorom u vas ulazi pakao.

Patanđali kaže, kada je neko srećan, osećajte sreću, osećajte prijateljstvo. Onda vi takođe otvarate vrata prema sreći. Na suptilan način, ako se možete osećati prijateljski s nekim ko je srećan, odmah započinite da delite njegovu sreću; postala je takođe vaša - odmah! Sreća nije neka *stvar*; ona nije materijalna. Ona nije nešto uz šta neko može da se veže. Vi to možete podeliti. Kada cvet cveta, možete ga podeliti; kada ptica peva, možete to podeliti; kada je neko srećan to možete podeliti. A lepota je da to ne zavisi od njegovog deljenja. To zavisi od vašeg učestvovanja.

Ako bi to zavisilo od njegovog

deljenja, da li on deli ili ne, onda bi to bila totalno različita stvar. On možda ne želi da deli. Ali to uopšte nije pitanje, to ne zavisi od njegovog deljenja. Kada se sunce podigne ujutru vi možete biti srećni, a sunce ništa ne može učiniti u vezi s tim. Ono vas ne može sprečiti da budete srećni. Neko je srećan; vi možete biti prijateljski. To je totalno vaše vlastito držanje, on vas ne može sprečiti da delite tu sreću. Čim otvorite vrata, njegova sreća teče prema vama.

Ovo je tajna kreiranja neba oko vas, a samo s nebom možete biti smireni. Kako možete biti smireni u ognjenom paklu? Niko to ne stvara; vi to stvarate. Osnovna stvar koju treba razumeti je da kad god postoji patnja, pakao, vi ste uzrok toga. Nikada ne prebacujte odgovornost na drugoga, jer to prebacivanje odgovornosti je bežanje od osnovne istine.

Ako ste jadni, samo vi - apsolutno samo vi - ste odgovorni. Pogledajte unutra i nađite uzrok toga. A niko ne želi da bude jadan. Ako možete naći uzrok u sebi, možete ga izbaciti van. Niko ne stoji na vašem putu da vas spreči. Ne postoji ni jedna jedina prepreka da budete srećni.

Stoga, bivajući prijateljski prema

srećnim ljudima, vi postajete usklađeni sa srećom. Oni cvetaju; vi postajete prijateljski. Oni možda nisu prijateljski; ali to se vas ne tiče. Oni vas možda čak ne znaju - to nije važno. Inače, kad god ima cvetanja, kad god ima blaženstva, kad god se neko rascvetava, kad god neko pleše, srećan je i smeje se, kad god ima slavljenja, postanite prijatelji, učestvujte u tome. To započinje da teče u vama, niko to ne može sprečiti. A kada je sreća okolo vas, vi se osećate smireno.

Um postaje smiren negovanjem stanovišta prijateljstva prema srećnom...

Sa srećnim, vi osećate ljubomoru - u suptilnom nadmetanju. Sa srećnim ljudima, vi se osećate inferiorni. Vi uvek birate ljude oko sebe koji su nesrećni. Postajete prijateljski prema nesrećnim ljudima, jer se osećate superiorno. Uvek tražite nekoga ko je ispod vas. Uvek se bojite višeg; uvek tražite niže, a što više tražite niže, niže padate. Onda su još niži ljudi potrebni.

Tražite društvo onih koji su viši nego što ste vi - viši u mudrosti, viši u sreći, viši u smirenosti, hladnokrvnosti, sabranos-

ti; uvek tražite društvo viših jer je to način kako možete postati viši, kako da transcendirate doline i dosegnete vrhove. Oni postaju lestve. Uvek tražite društvo višeg, lepog, srećnog - vi ćete postati lepši, postaćete srećniji.

A jednom kada se upozna tajna, jednom kada znate kako čovek postaje srećniji, kako sa srećom drugih vi stvarate situaciju za sebe da budete takođe srećni, onda nema prepreke; onda možete otići onoliko daleko koliko želite. Možete postati Bog gde nikakva nesreća ne postoji.

Ko je Bog? Bog je onaj ko je naučio tajnu da bude srećan sa celim univerzumom, sa svakim cvetom, sa svakom rekom i sa svakom stenom i svakom zvezdom, koji je postao jedno sa ovim neprestanim večnim slavljenjem, koji slavi, ko ne mari čija je ovo proslava. Gde god je proslava, on učestvuje. Ova umetnost učestvovanja u sreći jedan je od temelja ako želite da budete srećni. To mora da se sledi.

Upravo suprotno ste radili; ako je neko srećan smesta ste se sablaznili. Kako je to moguće? Kako vi niste postali srećni, a on je srećan? Za vas je to nepravda. Ceo ovaj svet vas obmanjuje, i Bog ne postoji.

Ako Boga ima, kako onda vi niste srećni, a drugi su srećni? A oni ljudi koji su srećni, iskorišćavaju druge. Oni su lukavi, podmucli, oni žive od vaše krvi. Oni sisaju sreću od drugih.

Niko ne isisava ničiju sreću. Sreća je takva pojava da nema potrebe da se isisava. To je samo unutrašnje cvetanje; ne dolazi spolja. Samo bivajući sa srećnim ljudima vi stvarate situaciju u kojoj vaš unutrašnji cvet počinje da cveta:

Um postaje smiren negovanjem stanovišta prijateljstva...

Vi stvarate stav neprijateljstva. Možete osećati prijateljstvo prema tužnoj osobi, a mislite da ste vrlo čestiti. Možete se osećati prijateljski prema nekome ko je potišten, u nevolji i misliti da je to nešto religiozno, da činite nešto moralno, ali ne znate šta činite.

Kad god osećate prijateljstvo prema nekome ko je tužan, potišten, jadan, stvarate sebi nevolju. To Patanjđalijevo stanovište izgleda vrlo nereligiozno. To nije tako, jer kada biste razumeli čitavo njegovo gledište, znali biste šta on misli. On je vrlo naučan.

On nije sentimentalna osoba, a sentimentalnost vam neće pomoći.

Čovek treba da bude vrlo, vrlo jasan:

...saučešće prema jadnom...

Ne prijateljstvo - saučešće. Saučešće je različit kvalitet; prijateljstvo je različit. Prijateljstvo znači da vi stvarate situaciju u kojoj biste želeli da budete isti kao što je druga osoba, želećete da budete isti kao vaš prijatelj. Saučešće znači da je neko pao iz tog stanja. Vi biste želeli njemu da pomognete, ali ne biste želeli da budete kao on. Želeli biste da mu pružite ruku; želeli biste da ga uzdignete, ohrabrite. Želeli biste da mu pomognete na svaki način; ali ne biste želeli da budete kao on, jer to onda nije pomoć.

Neko zapomaže i plače, a vi sedite sa strane i počinjete da zapomažete i plaćete; da li mu pomažete? Na koji način? Neko je jadan i vi postajete žalosni; da li mu pomažete? Možete udvostručiti njegovu bedu. Samo je on bio jadan; sada su dve osobe jadne. Ali u pokazivanju saučešća prema jadnom vi se opet poigravate lukavstvom. Duboko dole, kada pokazujete simpatiju prema jadnom - a zapamtite simpatija

nije saučešće; simpatija je prijateljstvo. Kada pokazujete simpatiju i prijateljstvo prema potištenoj, tužnoj, jadnoj osobi, duboko dole osećate sreću. Uvek postoji podzemna struja sreće. To mora biti tako, jer je to jednostavna aritmetika; kada je neko srećan vi se osećate jedno, onda kako je moguće kada je neko nesrećan da se osećate nesrećni? Ako je neko srećan vi se osećate jedno; a onda, ako je neko nesrećan, duboko dole vi se osećate vrlo srećnim.

Ali vi to ne pokazujete. Ili zapravo, ako ste приметili da pokazujete to - čak i u vašoj simpatiji postoji suptilan tok sreće. Vi se osećate dobro, osećate se zaista razveseljeni, da vi niste taj koji je nesrećan, a u položaju ste da pokazujete simpatiju - vi ste viši, superiorniji.

Ljudi se uvek dobro osećaju kada pokazuju simpatiju prema drugima; oni su uvek ohrabreni, uveseljeni. Duboko dole ljudi osećaju da nisu toliko jadni, hvala Bogu. Kada neko umre, odmah se u vama pojavi jedna podzemna struja da ste još živi, hvala Bogu. I možete pokazati simpatiju i ona ništa ne košta. Pokazivanje simpatije ne košta ništa, ali saučešće je drugačija stvar. Saučešće znači da vi želite da pomo-

gnete drugoj osobi; želeli biste učiniti sve što se može učiniti; želeli biste da joj pomognete da izađe is svoje bede. Niste srećni s tim, ali niste takođe ni u žalosti.

A upravo između to dvoje stoji saučešće; Buda je u saučešću. On se neće osećati jedno s vama jer nikome to neće pomoći, a neće osećati ni sreću jer nema mesta za osećanje sreće. Kako možete osećati sreću kada je neko bedan? Ali on takođe ne može osećati nesreću, jer to neće pomoći. On će osećati saučešće. Saučešće samo postoji između ovo dvoje. Saučešće označava da bi on želeo da vam pomogne da izađete iz toga. On je za vas, saučešće znači, samo da je protiv vaše nevolje; on voli vas, ali ne vašu bedu. Želeo bi da vas uzdigne iz toga, ali ne s vama i vašu patnju.

Kada ste saosećajni vi počinjete voleti bedu, ne čoveka koji pati. Ako je čovek iznenada obodren, uveseljen i kaže: "Ne brinite," vi ćete biti šokirani, jer vam nikada nije dao priliku da budete saosećajni i pokažete mu kako ste vi više, superiornije i srećno biće.

Ne budite jadni s nekim ko je bedan. Pomognite mu da izađe iz toga. Nikada ne činite jadnim jedan objekat ljubavi; ne iska-

zujte nikakvu privrženost patnji, jer ako iskažete naklonost i učinite je jednim objektom ljubavi, otvarate vrata za to. Pre ili kasnije vi ćete postati jadni. Ostanite ravnodušni, hladni. Saučešće znači ostati ravnodušan. Pružite svoju ruku, ostanite udaljeni, pomognite, ne osećajte se srećnim, jer oboje su isto. Kada se osećate bedno na površini s nečijom patnjom, duboko dole protiče struja sreće. Oboje treba odbaciti. Saučešće će vam doneti smirenost uma.

Mnogi ljudi mi dolaze; oni su društveni reformatori, revolucionari, političari i kažu: "Kako možete naučiti ljude meditaciji i tišini kada ima tako mnogo bede u svetu?" Oni mi kažu: "Vi ste sebični." Oni bi želeli od mene da naučim ljude da budu jadni s drugima koji su jadni. Oni ne znaju šta govore ali se osećaju vrlo dobro - radeći društveni posao, vršeći društvenu službu, oni se osećaju vrlo dobro. A ako iznenada svest postane nebo, i Bog kaže, "Sada će sve biti u redu," vi ćete naći društvene reformatore i revolucionare u apsolutnoj bedi, jer oni neće imati ništa da rade.

Khalil Gibran je napisao malu alegoriju. U gradu, u velikom gradu postojao je pas koji je bio propovednik i misionar, i

on je propovedao drugim psima: "Prestanite da lajete. Gubimo oko devedeset devet posto svoje energije u nepotrebnom lajanju. Zbog toga se ne razvijamo. Prestanite nepotrebno da lajete."

Ali psima je teško da prestanu lajati. To je jedan unutra ugrađeni proces. Oni se zaista osećaju srećni samo kada laju. To je katarza. Osećaju se tiho samo kada su lajali. Dakle, oni su slušali vođu - revolucionara, utopistu, koji je razmišljao o carstvu božijem, carstvu pasa, negde u dolazećoj budućnosti, gde će svaki pas postati reformisan i postati religiozan - nema lajanja, nema borbe, sve je tiho... taj misionar mora da je bio pacifista.

Ali psi su psi. Slušate njega i onda će reći: "Vi ste veliki čovek, i šta god vi kažete to je istina. Ali mi smo bespomoći, siroti psi. Ne razumemo takve velike stvari." Dakle svi su psi osetili kvalitet jer nisu mogli da se zaustave. Oni su poverovali u poruku vođe, a on je bio u pravu; racionalno, oni nisu mogli to da slede. Ali šta da čine s telima? Tela su iracionalna. Kad god ima promene - *sannyasin* naiđe - oni će lajati; policajac naiđe, poštar... jer oni su protiv uniformi.

To je gotovo nemoguće za njih, oni su se utvrdili u tome: "Taj pas je veliko biće, i mi ga ne možemo slediti. On je kao *avatar* - nešto s druge obale. Dakle, mi ćemo ga obožavati, ali kako ga možemo slediti? A vođa je bio uvek istinit u svojim rečima; nikada nije lajao. Ali jednog dana sve je propalo. Jedne noći, mračne noći, psi su odlučili: "Ovaj veliki vođa uvek pokušava da nas preobrati, a mi ga nikada ne slušamo. Barem jednom godišnje, na rođendan lidera, treba potpuno da postimo, bez lajanja - u apsolutnoj tišini - bez obzira koliko je teško. Barem jednom godišnje možemo to uraditi," odlučili su oni.

Te noći nijedan pas nije lajao. Lider je išao od jednog ugla do drugog, od ove ulice do one, da posmatra, jer kad god bi psi zalajali on bi propovedao. Počeo je da se oseća vrlo jadno jer niko nije lajao; čitave noći je bilo sasvim tiho kao da nije postojao nijedan pas... Obišao je mnoga mesta, posmatrao, i do ponoći bilo mu je tako nepodnošljivo da je zašao u mračan ugao i zalajao!

Onog momenta kada su drugi psi čuli da je jedan pas zalajao, rekli su: "Sada nema problema." Nisu znali da je lider to

učinio. Mislili su da je jedan od njih prekršio zavet. Sada im nije bilo moguće da se uzdrže; ceo grad je zalajao. Vođa je izašao i počeo da propoveda!

To će biti stanje vaše društvene revolucije - otnovi predvodnici, reformatori, gandijevci, marksisti i drugi - svih vrsta. Oni će biti u takvoj teškoći ako se svet zaista promeni. Ako svet zaista ispuni utopiju iz njihovih umova i mašte, oni će počinuti samoubistvo ili će poludeti. Ili će započeti da propovedaju baš suprotno, kontradiktorno; upravo suprotno od onoga šta propovedaju sada.

Oni mi dolaze i kažu: "Kako možete govoriti ljudima da budu smireni kada je svet u takvoj bedi?" Oni prvo misle da beda treba da bude uklonjena, onda hoće li ljudi biti smireni? Ne, ako su ljudi smireni, jad se može ukloniti, jer samo smirenost može ukloniti bedu. Beda je jedno stanovište. To je manje stvar materijalnih uslova, a više unutrašnjeg uma, unutrašnje svesnosti. Čak i siromašan čovek može biti srećan, a jednom kada je srećan, mnoge stvari započinju da padaju na put.

Ubrzo on možda neće biti siromašan čovek, jer kako možete biti siromašni kada

ste srećni? Kada ste srećni, čitav svet učestvuje s vama. Kada ste nesrećni, sve ide pogrešno. Kreirate svuda oko sebe situaciju koja pomaže vašoj nesreći da bude tu. Ovo je dinamika uma. To je sistem samoodbrane. Vi se osećate bedno, onda se više jada privlači prema vama. Kada još više jada privučete onda kažete: "Kako sada da budem smiren? Suviše je patnje ovde" Tako privlačite još više patnje na sebe. Onda kažete: "Sada je to nemoguće. A oni koji kažu da su srećni mora da govore laži; ove Bude, Krišne mora da govore laži. Ovi Patanjđaliji mora da su lažovi, jer kako je to moguće, tako je mnogo patnje?"

Onda ste vi u samoodbrambenom sistemu. Vi privlačite, a ne samo da privlačite sebi; kada je neka osoba jadna, pomaže takođe drugima da budu jadni, jer su takođe budale kao vi. Videvši vas u patnji, oni saosećaju. Kada saosećaju, postaju povredljivi. Dakle, to je slično ovome; jedna bolesna osoba zarazi celo društvo.

Mula Nasrudinov doktor mu je poslao račun. Bio je preveliki. Njegovo dete je bilo bolesno; Nasrudinov mali sin je bio bolestan. Telefonirao je doktoru i rekao: "Ovo je previše." Doktor je odgovorio: "Ali

morao sam dolaziti devet puta da vidim vašeg sina, tako da to mora biti zaračunato." Nasrudin je rekao: Nemojte zaboraviti da je moj sin zarazio celo selo, pa ste vi zaradili mnogo. Zapravo vi treba meni da platite nešto."

Kada je osoba jadna, ona zarazi. Beda je zarazna baš kao što je i sreća zarazna. A ako ste ranjivi prema bedi - kao što jeste, jer uvek tragate nesvesno - vaš um traži patnju, jer sa bedom vi osećate simpatiju; sa srećom osećate ljubomoru.

Mula Nasrudinova žena mi je jednom rekla: "Ako idete u Nju Delhi - zima dolazi - donesite mi zavidan kaput." Nisam je mogao slediti šta misli, pa sam joj rekao: "Ne znam puno o kaputima, ali nikada nisam o tome čuo. Šta je 'zavidan' kaput?" Rekla je: "Nikad niste čuli?". Počela je da se smeje pa je rekla: "Zavidan kaput je onaj kaput, koji kada obučete, susedi vam zavide!"

Dok vam drugi ne zavide, vi se ne osećate živi. Dok drugi nisu u bedi, vi ne osećate sreću. Ali kako možete osećati sreću kada su drugi nesrećni; kako se možete osećati zaista živi kada su drugi mrtvi? Mi postojimo zajedno. Ponekad možete biti

uzrok bede mnogih ljudi. Onda zaradujete *karmu*. Vi ih možda niste direktno pogodili, možda niste bili nasilni prema njima. Suptilan je zakon. Vi ne treba da budete ubica, ali ako jednostavno zarazite ljude vašom bedom, vi učestvujete u tome; vi kreirate bedu. Vi ste odgovorni za to, i moraćete da platite za to. Mehanizam je vrlo suptilan!

Upravo pre dva-tri dana se dogodilo da je *sannyasin* je napao Lakšmi. Možda niste zapazili da ste vi odgovorni za to, jer mnogi od vas osećali ste otpor prema Lakšmi. Taj *sannyasin* je samo žrtva, upravo najslabija veza među vama. On je izrazio vaš otpor, to je sve, a on je bio najslabiji; on je postao žrtva, i zašto biste osećali da je on odgovoran? To nije istina. Vi ste učestvovali. Suptilan je zakon!

Kako ste učestvovali? Duboko dole, kad god neko nadgleda - a Lakšmi ovde okolo nadgleda stvari... Ima mnogo situacija u kojima ćete osećati protivljenje, u kojima će vam ona morati reći ne, u kojima ćete se osetiti povređeni - to se ne može izbeći - u kojima osećate da vam nije ukazana dovoljna pažnja, u kojima osećate da ste tretirani kao da niste niko. Vaš ego oseća da je povređen i vi osećate protivljenje.

Ako mnogi ljudi osećaju protivljenje prema osobi, onda najslabiji među njima će postati žrtva; on će uraditi nešto. On je bio najluđi među vama, to je u tačno. Ali nije samo on odgovoran. Ako ste ikada osećali neprijateljstvo prema Lakšmi, to je delimično i vi ste naučili *karmu*, a dok ne postanete tako suptilno svesni ne možete postati prosvetljeni. Stvari su vrlo komplikovane.

Sada su na Zapadu takođe otkrili psihoanalitičari da je cela porodica odgovorna ako jedna osoba poludi - cela porodica! Oni sada misle da se celom porodicom treba baviti, ne jednom osobom, jer kada osoba poludi to samo pokazuje da cela porodica ima unutrašnje napetosti. Ona je najslabija od svih njih, tako da odmah pokazuje celu stvar, ona postaje izraz cele porodice, a ako se bavite samo njom to neće pomoći. U bolnici osoba može biti u redu; vrativši se kući opet će pasti jer cela porodica ima unutrašnje napetosti, a ona je najslabija.

Deca pate previše zbog roditelja. Oni se međusobno bore ili tuku; uvek stvaraju nemir i napetost u kući. Čitava kuća postoji ne kao mirna zajednica, nego kao

unutrašnji rat ili konflikt. Dete je više ranjivo; ono počinje da se ponaša na ekscentričan način - sada imate izgovor da ste napeti i zabrinuti zbog deteta. Onda otac i majka, oboje mogu biti zabrinuti zbog deteta, odvešće ga kod psihoanalitičara i doktora, i mogu zaboraviti svoj vlastiti konflikt.

Ovo dete postaje vezivna sila, ako je ono bolesno, onda mu oni moraju posvetiti više pažnje. Sada oni imaju izgovor i zašto su zabrinuti, napeti i u patnji - jer dete je bolesno - a oni ne znaju da je upravo obrnut slučaj... dete je bolesno zato što su oni zabrinuti, napeti i u konfliktu. Dete je nevino, nežno; ono se odmah može povrediti, ono još nema zaštitu oko sebe. A ako dete zaista ozdravi, roditelji će biti u većoj teškoći - jer onda nema izgovora.

Ovo je zajedničko, vi živite ovde kao porodica. Nužno je da postoje mnoge napetosti, budite toga svesni. Budite oprezni s ovim napetostima, jer vaše napetosti mogu stvoriti silu. One se mogu akumulirati i iznenada onaj ko je slab, ranjiv, jednostavan, može postati utočište akumulirane sile, onda on reaguje na takav način. Onda možete baciti odgovornost na njega. Ali to nije istina, ako ste ikada osetili ikakvo nep-

rijateljstvo, vi ste deo toga. Isto je istinito u većem svetu takođe.

Kada je Goda ubio Gandija, ja nika-
da nisam rekao da je on odgovoran. On je
bio najslabija karika; to je istina. Ceo hindu
um bio odgovoran, duboke struje hindu
antagonizma protiv Gandija. Akumuliralo
se osećanje da je on za muslimane. Ovo je
jedna stvarna pojava; neprijateljstvo postaje
akumulirano. Isto kao oblak, ono se koleba,
kruži, a onda negde slabo srce, vrlo nezašti-
ćen čovek, postaje žrtva. Oblak se nakupi i
u njemu onda nastupa eksplozija. Svako je
tako oslobođen; Goda je odgovoran - ubija-
jući Gandija - tako da možete ubiti Godu i
biće sve završeno. Onda se cela zemlja kre-
će na isti način, a hindu um ostaje isti; bez
promene. Suptilan je zakon!

Uvek otkrijte dinamiku uma. Samo
onda ćete biti preobraženi; na drugi način
ne.

*Um postaje smiren negovanjem pri-
jateljskog držanja prema srećnom, saose-
ćanja prema jadnom, radosti prema česti-
tom...*

Gledajte! Patanjđali gradi korake -
lepo i vrlo suptilno, ali sasvim naučno.

...radosti prema čestitom i ravnodu-

šnosti prema zlom...

Kada osećate da je neko čestit čovek, radostan, obično držanje je da on mora da obmanjuje. Kako iko može biti više čestit nego vi? Otuda ima tako mnogo kriticizma.

Kad god ima nekoga ko je čestit, vi odmah započinjete da kritikujete, počinjete da tražite greške u njemu. Na ovaj ili onaj način morate da ga dovučete dole. On ne može biti čestit. Ne možete verovati u to. Patanjđali kaže 'radost', jer ako kritikujete čestitog čoveka, u dubini dole vi kritikujete vrlinu. Ako kritikujete čestitog čoveka, dolazite do tačke da poverujete da vrlina nije mogućna u ovom svetu. Onda ćete se osećati opuštено. Onda se lako možete kretati na svojim zlim putevima jer: "Niko nije čestit; svako je baš kao ja - čak i gori nego ja." Zbog toga ima tako mnogo osuda - kriticizma, neodobravanja.

Ako neko kaže: "Ova osoba je vrlo lepa," vi odmah nalazite nešto da kritikujete. Ne možete tolerisati - jer ako je neko čestit, a vi niste, vaš ego je razbijen, i onda počinjete osećati: "Ja moram promeniti sebe," što je pretežak napor. Jednostavnije je da se osuđuje; jednostavnije je kritikova-

ti, reći: "Ne! Dokažite! Šta kažete? Prvo, dokažite kako je on čestit!" Teško je dokazati vrlinu; vrlo lako je ne dokazati išta. Vrlo je teško dokazati!

Jedan od najvećih ruskih pripovedača je Turgenjev. On je napisao priču. Priča kaže da je u jednom malom selu čovek mislio da je glup, i bio je. Ceo grad mu se smejao. Bio je kao budala, i svako je u gradu uživao u njegovoj ludosti. Međutim, on je bio umoran od svoje ludosti, pa je pitao mudrog čoveka: "Šta da radim?"

Mudar čovek je rekao: "Ništa! Jednostavno, kad god neko hvali nekoga ti kudi. Kad neko kaže da je taj i taj čovek svetac, odmah kaži: 'Ne, ja znam da je grešnik!' Kada neko kaže: 'Ova knjiga je vrlo važna,' odmah kaži: 'Čitao sam je i izučavao.' Ne brini da li si je čitao ili ne; jednostavno kaži: 'To je smeće.' Ako neko kaže: 'Ova slika je jedno od najvećih umetničkih dela,' jednostavno kaži: 'Inače šta je ona? - samo platno i boje. Dete to može da načini!' Kritikuj, kaži ne, traži dokaze, a posle sedam dana dođi kod mene."

Tokom sedam dana grad je počeo da oseća da je taj čovek genije: "Nikada nismo znali o ovim talentima, on je genije za sve.

Pokažete mu sliku a on vam pokazuje njene greške. Pokažete mu važnu knjigu, a on pokazuje u njoj greške. On je tako veliki kritički um! Analitičar! Genije!"

Sedmog dana on je došao kod mudrog čoveka i rekao: "Sada nema potrebe da uzimam bilo kakav savet od tebe. Ti si budala!" Čitav grad je imao običaj da veruje tom mudracu, i svi su rekli: "Naš genije je rekao da je on budala, mora da jeste."

Ljudi uvek lakše veruju u negativno, jer vrlo je teško da se opovrgne 'ne' - kako možete dokazati? Kako možete dokazati da je Isus sin Božiji? Kako ćete dokazati? Dve hiljade godina je hrišćanska teologija dokazivala bez dokaza. A za sekundu je dokazano da je on grešnik, vagabund, i ubili su ga - za nekoliko sekundi! Neko je rekao: "Ja sam video ovog čoveka kako izlazi iz prostitutkine kuće" - i gotovo! Niko ne mari da li je taj čovek koji je rekao: "Video sam ga!", pouzdan ili ne - nikoga to nije briga. U negativno se uvek lako verovalo, jer to takođe pomaže vaš ego. U pozitivno se nije verovalo.

Vi možete reći 'ne', kad god postoji vrlina. Ali ne možete nauditi čestitom čoveku, povređujete sebe. Vi ste samodestruktivni.

truktivni. Zapravo sprovodite samoubistvo lagano trujući sebe. Kada kažete: "Ovaj čovek nije čestit," šta vi zapravo kreirate? Kreirate osnovu na kojoj ćete početi da verujete da je vrlina nemoguća; a kada je vrlina nemoguća, nije potrebno ni pokušati. Onda padate dole. Onda se smeštate gde jeste. Rast postaje nemoguć. Vi biste želeli da se namirite, utvrdite, onda se utvrdite u patnji jer ste jadni.

Vi ste sve utvrdili potpuno. Ovo utvrđivanje treba da se prekine; treba da budete neutvrđeni. Gde god da ste, treba da budete iščupani i presađeni na višu ravan, a to je moguće samo ako ste radosni prema čestitom.

...radosti prema čestitom i ravnodušnosti prema zlom...

Nemojte čak ni da osuđujete zlo.

Iskušenje postoji: vi biste želeli da osudite čak i vrlinu. Patanjđali kaže nemojte osuđivati zlo. Zašto? On zna unutrašnju dinamiku uma: ako previše osuđujete zlo, posvećujete previše pažnje zlu, i ubrzo postajete usklađeni s njim. Ako kažete: "Ovo je pogrešno, ono je pogrešno," posvećujete

preveliku pažnju pogrešnom. Postaćete naviknuti na zlo. Ako posvećujete preveliku pažnju bilo čemu, postajete opčinjeni time. A šta god da osuđujete vi ćete se obavezati, jer će to postati jedna privlačnost, duboka privlačnost prema dole. Inače, zašto biste brinuli? Oni su grešnici, ali ko ste vi da brinete za njih?

Isus je rekao: "Ne sudite..." To je ono šta Patanjđali ovde podrazumeva pod izrazom *ravnodušnosti*; ne sudite na ovaj ili onaj način, budite ravnodušni. Ne kažite da ili ne; ne osuđujte, nemojte procenjivati. Jednostavno ostavite to božanskom; to nije nimalo vaš posao. Čovek je lopov; to je njegov posao. Njegov i Božji. Neka oni to srede sami; ne ulazite u to. Ko traži od vas da se upuštate u to? Isus kaže: "Ne sudite..." Patanjđali kaže: "Budite ravnodušni."

Jedan od najvećih hipnotizera u svetu, Emil Kue, otkrio je zakon - zakon hipnoze. Nazvao ga je zakonom obrnutog ili suprotnog efekta. Ako ste previše protiv nečega, postaćete žrtva. Pogledajte osobu koja je tek obučena da vozi bicikl na putu. Put je širok šezdeset stopa, a postoje i miljokazi pokraj puta. Čak i ako ste iskusni biciklista i od kamena naćinite metu: "Ja ću

otići i tresnuti u kamen," nekada možete promašiti. Ali nikada novo naučeni - nikada! On nikada ne promašuje ugaoni kamen. Na dobrom putu, njegov točak se kreće prema kamenu, a šezdeset stopa je širok put! Čak i sa zavezanim očima možete se kretati na njemu - čak i ako nikoga nema na putu, on je sasvim tih, niko se ne kreće...

Šta se dešava početniku? Zakon deluje. Emil Kue ga naziva zakonom suprotnog efekta. U početku, zato što je početnik koji uči, on se boji, pa tako gleda okolo, gde je tačka koje se plaši - gde može pogrešiti? Čitav put je u redu, ali ovaj kamen, ovaj crveni kamen pored ugla, to je opasnost: "Mogu tresnuti u njega." Dakle sada je stvorena jedna naklonost, afinitet. Sada je njegova pažnja usmerena prema kamenu; zaboravlja se ceo put. A on je početnik koji uči! Njegove ruke drhte, gleda u kamen i ubrzo oseća da se bicikla pokreće. Odjednom oseti da bicikl...

Bicikl mora da sledi vašu pažnju; bicikl nema svoju vlastitu volju. On vas sledi gde god da vi idete, a vi sledite vaše oči, a oči slede suptilnu hipnozu, izvesnu pažljivost. Vi gledate u kamen, ruke se kreću tim putem. Vi postaje sve više i više

uplašeni. Što ste više uplašeni, više ste uhvaćeni, jer sada kamen izgleda da je jedna zla sila, kao da vas kamen privlači. Čitav put se zaboravlja, bicikl se zaboravlja, početnik koji uči je zaboravljen. Samo kamen postoji; vi ste hipnotisani. Vi ćete ići i tresnuti u kamen. Kada ste ispunili svoj um, sledeći put ćete se plašiti još više. Dakle, gde se to može prekinuti?

Kada kažete da je nešto pogrešno, idite u manastir - monasi osuđuju seks. Seks je postao miljokaz. Dvadeset četiri sata oni misle o tome; pokušavanje da se izbegne jeste razmišljanje o tome. Što više pokušavate da izbegnete to, više ste hipnotisani. Zbog toga je u starim spisima rečeno da kad god svetac meditira, lepe devojke s neba dolaze i pokušavaju da ometaju njegov um. Zašto bi lepe devojke bile zainteresovane? Neko sedi ispod drveta sa zatvorenim očima, zašto bi lepe devojke bile zainteresovane za njega?

Niko ne dolazi ni od kuda, ali on je toliko protiv seksa da je to postalo hipnoza. On je tako mnogo hipnotisan da sada snovi postaju realni. Otvara svoje oči i vidi lepe nage devojke kako stoje tamo. Vama treba pornografski časopis da vidite nugu ženu.

Ako odete u manastir, neće vam trebati pornografski časopis; vi sami stvarate svoju pornografiju oko sebe. A onda onaj koji tako meditira, postaje više uplašen; zatvara oči, steže svoju pesnicu. Odmah se unutra žena uspravlja.

Ne možete naći tako lepe žene na ovoj zemlji jer one su tvorevine sna - sporedni proizvod hipnoze - a što se više plašite, više njih je tu. One će trljati njegovo telo, dodirivati njegovu glavu, lepiće se uz njega i grliće ga. On je potpuno lud, ali to se dešava. Takođe se to dešava i vama. Opasnost može da se razlikuje, ali to je ono što se događa. Protiv čega da ste vi, s tim ćete duboko dole biti spojeni.

Nikada nemojte biti protiv nečega. Da se bude protiv zla znači pasti kao žrtva. Onda padate u ruke zla. Ravnodušnost; ako sledite ravnodušnost, to znači da to nije vaša briga. Neko krade; to je njegova *karma*. On će je spoznati i moraće da pati. To uopšte nije vaš posao; ne razmišljajte o tome, ne poklanjajte nikakvu pažnju tome. Postoji bludnica; ona prodaje svoje telo - to je njen posao. Vi nemate neodobravanje u sebi, inače bili biste privučeni prema njoj.

To se dešavalo - to je vrlo stara pri-

ča - da su svetac i bludnica živeli zajedno. Bili su susedi, a onda su umrli. Svetac je bio vrlo poznat. Smrt je došla i počela da vodi sveca u pakao. Umro je tog istog zlo-
kobnog dana kada i bludnica.

Onda je svetac bio iznenađen, jer ona je odnešena na put prema nebu. Stoga je pitao: "Šta je ovo? Izgleda da je došlo do nesporazuma. Ja sam onaj koji treba da ide prema nebu, a ona je bludnica!"

Smrt je rekla: "Znamo, ali sada ako želite možemo vam objasniti; nije došlo do nesporazuma. Date su naredbe - da bludnica mora da se odvede na nebo, a mudrac baci u pakao." Svetac je pitao: "Ali zašto?" Čak i bludnica nije mogla da veruje. Ona je rekla: "Nešto mora da je pogrešno. Zar ja moram biti odvedena na nebo? A on je svetac - veliki svetac. Mi smo ga obožavali. Odvedite njega na nebo!"

Smrt je rekla: "Ne, to nije moguće jer je on bio svetac samo na površini a mislio je neprekidno o tebi; sanjao je o tebi milion puta. Na usnama mu je bilo ime Boga; u srcu tvoj lik."

U isto vreme, s druge strane, tačno je da je bludnica prodavala svoje telo, ali uvek je mislila da bi želela da ima život kao

ovaj svetac koji je živeo u hramu: "Kako je on čist!" Sanjala je o svecu, čistoti, svetosti, vrlini koja joj je nedostajala. A kada bi mušterije otišle, ona bi se molila Bogu: "Sledeći put nemoj me učiniti opet bludnicom. Učini me vernikom; načini me meditantom. Želela bih da služim u hramu."

Mnogo puta je razmišljala da ode u hram, ali misleći da je previše u grehu, odlučila je da nije dobro da ulazi u hram: "To mesto je tako sveto a ja sam takva grešnica." Mnogo puta je želela da dotakne mudračeva stopala, ali je mislila da to neće biti dobro: "Nisam dovoljno vredna da dodirnem njegova stopala." Odlučila je da kada mudrac umre, sakupi prašinu sa staze kojim je prolazio, i da je obožava.

Nije pitanje šta ste vi spolja. Ono što je vaša unutrašnja hipnoza odlučice budući tok vašeg života. Budite ravnodušni prema zlu. Ravnodušnost ne označava apatiju - zapamtite. Postoji suptilna razlika. Ravnodušnost ne označava apatiju. To ne znači da zatvorite svoje oči, jer čak i kada ste ih zatvorili vi ste zauzeli stanovište, držanje. To ne znači da ne brinete, jer tamo takođe postoji suptilno neodobravanje, osuđivanje. Ravnodušnost jednostavno znači

kao da to ne postoji, kao da to nije tu. Ravnodušnost ne označava nikakvo stanovište. Vi prolazite kao da se to ne događa.

Reč *upeksha*, koju Patanjđali koristi, jeste vrlo lepa. Nije ni apatija ni protivljenje, niti bekstvo. To je jednostavno ravnodušnost bez ikakvog načelnog stava - zapamtite, bez ikakvog stanovišta, jer vi možete biti indiferentni sa nekim načelnim stavom. Možete misliti da to nije vredno - nije vredno mene da mislim o tome. Ne, onda imate izvestan načelan stav, a suptilno neodobravanje je skriveno u tome. Ravnodušnost jednostavno znači: "Ko ste vi da odlučujete, da sudite?" Mislite o sebi: "Ko ste vi? Kako možete reći šta je zlo a šta je dobro? Ko zna?"

Zato što je život takva kompleksnost zlo postaje dobro, dobro postaje zlo - oni se menjaju. Poznati su grešnici koji su dosegli najviše, i sveci koji su bacani u pakao. Stoga, ko zna? A ko ste vi? Ko vas pita? Vi se brinite o sebi. Čak i ako možete činiti to, dovoljno ste uradili. Budite više obazrivi i svesni, onda vam ravnodušnost dolazi bez ikakvog načelnog stava.

To se dogodilo. Vivekananda, pre nego što je otišao u Ameriku postao je

čuvena svetska figura, boravio je u Maharadžinoj palati u Džaipuru. Maharadža je bio prijatelj Vivekanande i Ramakrišne. Kao što se maharadžama sviđa, kada je Vivekananda došao u palatu da tu boravi načinio je veliku svečanost od toga, pozvao je prostitutke da igraju i pevaju na prijemu... kao što se maharadžama sviđa; oni imaju svoje vlastite poglede. On je sasvim zaboravio da primanje *sannyasina* s pevanjem i plesom prostitutki ne dolikuje. Ali nije mogao znati sve to. Znao je da kad nekoga prima mora da se pije i pleše.

A Vivekananda je još bio nezreo; još nije bio savršeni *sannyasin*, onda postoji ravnodušnost - ali on još nije bio ravnodušan. Nije dovoljno duboko ušao čak ni u Patanjđalija. Bio je mlad čovek i vrlo sklon uzdržavanju kojim je suzbijao svoj seks i sve. Kada je video prostitutke, jednostavno se zaključao u svojoj sobi i nije izlazio iz nje.

Maharadža je došao i zatražio oprostaj. Rekao je: "Nismo znali. Nikada nismo primali *sannyasina*. Uvek smo primali kraljeve, otuda znamo takve načine primanja. Dakle, žao nam je, ali sada je ovo postalo jako uvredljivo, jer ovo je najveća

prostitutka u zemlji - i vrlo je skupa. Mi smo je platili, a sada reći joj da ode, bila bi velika uvreda za nju; ako vi ne dođete ona će se osećati vrlo povređena. Stoga izađite van."

Ali Vivekananda se plašio da izađe van; zbog toga kažem da je bio još nezreo, još neosposobljen *sannyasin*. Još ne postoji ravnodušnost - već osuda: "Bludnica!" Bio je vrlo ljut, pa je rekao: "Ne." Onda je prostitutka počela da peva bez njega, a pevala je pesmu o svecu. Pesma je bila vrlo lepa. Pesma je kazivala: "Ja znam da te nisam vredna, ali si mogao biti malo samilosniji. Ja sam blato, đubre na putu; to ja znam. Ali ti ne treba da budeš neprijateljski prema meni. Ja nisam niko - neznalica, grešnik. Ali ti si svetac - zašto se plašiš mene?"

Kaže se da je Vivekananda slušao iz svoje sobe. Prostitutka je plakala i pevala, i on je osetio - osetio je celu situaciju i šta je uradio. To je nezrelo, detinjasto. Zašto se boji? Strah postoji samo ako ste privučeni. Bojaćete se žene ako ste privučeni od nje. Ako vas ne privlači, strah iščezava. Šta je strah? Ravnodušnost dolazi bez ikakvog otpora.

Otvorio je vrata; nije mogao obuz-

dati sebe, pobedila ga je prostitutka. Ona je postala pobednik; morao je da izađe van. Izašao je, seo i napisao u dnevniku: "Novo otkrovenje sam dobio od božanskog. Plašio sam se... mora da je bilo neke požude u meni. Zbog toga sam se plašio. Inače žena me je potpuno pobedila, i nikada nisam video tako čistu dušu. Suze su bile tako nevine a pevanje i igranje tako sveto da bih ja bio neprimećen. A sedeći pored nje, po prvi put sam postao svestan da nije pitanje ko je tu spolja; pitanje je šta je."

Te noći je napisao u svom dnevniku: "Sada bih uvek mogao spavati s tom ženom u krevetu i ne bi bilo straha." On je transcendirao. Ta prostitutka mu je pomogla da transcendira. Ovo je čudo. Ramakrišna nije mogao da pomogne, a prostitutka mu je pomogla. Dakle, niko ne zna odakle će pomoć doći. Niko ne zna šta je zlo, a šta je dobro. Ko može odlučiti? Um je nemoćan i bespomoćan. Stoga ne uzimajte nikakvo stanovište; to je značenje da se bude ravnodušan.

Um takođe postaje smiren naizmeničnim izdisanjem i zadržavanjem daha.

Patanđali takođe daje druge alternative. Ako možete uraditi ovo - bivajući sre-

ćni sa srećnim ljudima, prijateljski; saosećajući s jadnim, radosni s čestitim, ravnodušni sa zlim ljudima - ako to možete uraditi, onda ulazite iz transformacije uma prema nad-umu. Ako ne možete učiniti - jer je to teško, nije lako - onda postoje druga dva puta. Ne osećajte se potišteni.

Patanđali kaže:

Um takođe postaje smiren naizmeničnim izdisanjem i zadržavanjem daha.

Onda uđite kroz fiziologiju. Prvo je ulazak kroz um, drugo je ulaženje kroz fiziologiju.

Disanje i mišljenje su duboko povezani, kao da su dva pola jedne stvari. Vi takođe ponekad postajete svesni, ako ste malo pažljivi; kad god se um promeni, disanje se promeni. Na primer, vi ste ljuti; odmah se disanje menja, ritam se gubi. Disanje ima različit kvalitet. Ono nije ritmičko.

Kada imate strast, požudu, kada seks nadvlada, disanje se menja; ono postaje grozničavo, ludo. Kada ste smireni, ne radeći baš ništa, samo se osećate vrlo opušteno, disanje ima različit ritam. Dakle, ili promenite um i disanje će se promeniti, ili možete učiniti obrnuto: promenite disanje i

um će se promeniti. Promenite ritam disanja, i um će se odmah promeniti.

Kada se osećate srećni, smireni, ljubomorni, zapamtite ritam disanja. Sledeći put kada nastupi ljutnja, nemojte dozvoliti disanju da se promeni; zadržite ritam disanja kao da ste srećni. Onda nije moguća ljutnja, jer disanje stvara situaciju za to. Sile disanja iz unutrašnjih žlezda u telu oslobađaju hemikalije u krvi.

Zbog toga postajete crveni kada ste ljuti; određene hemikalije su ušle u vašu krv i postali ste grozničavi. Vaša temperatura raste. Telo je spremno da se bori ili preduzme borbu: telo je u krizi, u vanrednom stanju. Kroz ritam disanja ova promena nastaje.

Ne menjajte disanje. Upravo ga zadržite kao da ste smireni, samo disanje mora da sledi obrazac smirenosti - i osetićete da je nemoguće da postanete ljuti. Samo pokušajte da budete smireni u disanju, i osetićete da seks iščezava.

Ovde on predlaže metodu:

Um takođe postaje smiren naizmeničnim izdisanjem i zadržavanjem daha.

Možete uraditi dve stvari; kad god osetite da um nije smiren - da je napet, zab-

rinut, brbljajući, uznemiren, konstantno sanjiv - uradite jednu stvar: prvo duboko izdahnite. Uvek započnite sa izdisanjem. Izdahnite duboko, onoliko koliko možete, izbacite sav vazduh van. Sa izbacivanjem vazduha to raspoloženje će biti izbačeno van, jer disanje je sve.

A kada izdahnite koliko je moguće, uvucite stomak unutra i zadržite za nekoliko sekundi - ne udišite. Tada pustite telo da samo udahne. Udahnite duboko - onoliko koliko možete. Opet stanite za nekoliko sekundi sa punim plućima. Ali vazduh mora kompletno biti izbačen napolje. Izdahnite potpuno i udahnite potpuno; u istom ritmu. Ako ste zadržali vazduh tri sekunde, onda i bez vazduha treba da budete tri sekunde. Zadržite udahnuti dah unutra, zadržite izdahnuti dah. Odmah ćete osetiti promenu koja nastupa u vašem telu. Raspoloženje je nestalo. Nova klima je ušla u vas.

Šta se dešava? Zašto je to tako? Iz mnogo razloga, od kojih je jedan taj da kada započnete stvarati ovo disanje, vaš um je potpuno odvrćen. Vi ne možete biti ljuti, jer je započela nova stvar, um ne može imati dve stvari zajedno. Vaš um je sada ispunjen izdisanjem, udisanjem, zaustavljanjem,

stvaranjem ritma. Vi ste potpuno apsorbovani u tome, saradnja sa ljutnjom je prekinuta; to je jedna stvar.

Ovo izdisanje i udisanje čisti celo telo. Kada izdahnete i zadržite (bez daha) za tri sekunde, ili pet sekundi - onoliko koliko želite, onoliko koliko možete - šta se iznutra dešava? Celo telo izbacuje u krv sve što je otrovno. Vazduh je izvan, a telo zadobija prazninu. U toj praznini svi otrovi se izbacuju napolje. Oni dolaze do srca, akumuliraju se tamo - otrovni gasovi, azot, ugljen dioksid, svi se zajedno tamo sakupljaju.

Ne dajte im priliku da se sakupljaju zajedno. Nastavite da udišete i izdišete. Nema praznine, nema pauze. U toj pauzi, rascep se stvara, neka praznina. U toj praznini, sve teče i ispunjava je. Dakle, uzmete duboki udah, a onda zaustavite (dah). Svi ovi otrovni gasovi s disanjem postaju pomešani; onda opet izdahnete i izbacite ih van. Opet pauza. Pustite da se otrovi sakupe. To je način izbacivanja stvari napolje.

Um i disanje su veoma povezani - moraju biti, jer disanje je život. Čovek može postojati bez uma, ali ne može postojati bez disanja. Disanje je dublje nego um. Vaš mozak može biti kompletno operisan;

bićete živi ako možete disati. Ako se disanje nastavi, vi ćete biti živi. Mozak može biti sasvim izvađen napolje. Vi ćete vegetirati, ali ćete biti živi. Nećete moći da otvorite oči i govorite, da činite išta, ali na krevetu možete biti živi, vegetirajući za mnogo godina. Ali um ne može opstati; ako se disanje zaustavi, um iščezava.

Vi ste otkrili ovu osnovnu stvar - da je disanje dublje od mišljenja. Ako promenite disanje možete promeniti mišljenje. Jednom kada znate ključ, da disanje ima ključ, možete kreirati svaku klimu koju želite; to zavisi od vas. Način disanja zavisi od vas. Vi samo radite jednu stvar; za sedam dana, samo načinite zabeleške o različitim tipovima disanja koji se dešavaju s različitim raspoloženjima. Vi ste ljuti; uzmite beležnicu i evidentirajte disanje - za koliko udišete i za koliko izdišete. Brojeći do pet vi udišete, brojeći do tri izdišete - zabeležite to.

Ponekad se osećate vrlo, vrlo lepo - zapišite to, onda koja je proporcija udisanja i izdisanja, koja je dužina, ima li ikakve pauze - zabeležite to. Za sedam dana načinite svoj dnevnik da biste osetili svoje vlastito disanje, kako je povezano s vašim raspolo-

ženjima. Onda ga možete probati. Kad god želite odbaciti raspoloženje, samo koristite suprotan obrazac. Ili, naravno, ako želite da donesete određeno raspoloženje, samo koristite određeni obrazac.

Glumci svesno ili nesvesno dolaze do toga jer ponekad moraju biti ljuti a da nisu ljuti. Šta će oni stoga učiniti? Moraće da kreiraju obrazac disanja. Možda neće biti svesni, ali će započeti da dišu kao da su ljuti, ubrzo krv jurne unutra i otrovi su oslobođeni. Iako bez ljutnje njihove oči su crvene, oni su u suptilnom stanju ljutnje bez da su ljuti. Oni moraju iskazivati ili voditi ljubav a da nisu u ljubavi, moraju pokazivati ljubav a da nisu zaljubljeni. Kako to rade? Oni znaju određenu tajnu *joge*.

Zbog toga ja uvek kažem da *jogin* može postati najsavršeniji glumac. On to i jeste! Njegova predstava je široka, to je sve. On deluje, glumi - ne glumi na podijumu pozorišta, već na pozornici sveta. On je samo glumac, nije pravi činilac. Razlika je što uzima učešće u velikoj drami, a može ostati svedok toga i može ostati udaljen i izdvojen.

Kada meditacija proizvodi izuzetne čulne percepcije, um stiče poverenje a ovo

pomaže istrajnosti.

Ako odradite svoj obrazac disanja, i otkrijete tajne ključeve kako da promenite klimu uma, kako da promenite raspoloženja... I ako delujete s oba pola, to će biti bolje. Pokušajte da budete prijateljski prema srećnom, ravnodušni prema zlom, i takođe da menjate i preobražavate obrazac svog disanja. Onda će biti neobičan osećaj opažanja.

Ako ste uzeli LSD, marihuanu, hašiš onda se dešava neobičan osećaj percepcije. Vi gledate obične stvari, a one postaju neobične, retke. Haksli (Aldous Nuxley) se seća da kada je prvi put uzeo LSD sedeo je pred jednom običnom stolicom, a kada je bio sve dublje i dublje sa drogom, kada je bio *u tome uključen*, stolica je odmah počela da menja boju. Postala je blistava; jedna obična stolica - on nije nikada posvećivao njoj nikakvu pažnju - postala je tako lepa, iz nje su izlazile mnoge boje, kao da je bila načinjena od dijamanta. Takvi lepi oblici i nijanse da nije mogao poverovati svojim očima šta se dešava. Docnije se prisećao da se to možda dogodilo Van Gogu, pošto je on gotovo sasvim isto naslikao stolicu.

Pesniku nije potrebno da koristi

LSD. On ima jedan unutra ugrađen sistem ubacivanja LSD u telo. To je razlika između pesnika i običnog čoveka. Zbog toga oni kažu da se pesnik rađa, a ne stvara se; jer on ima izuzetnu telesnu strukturu. Hemikalije u njegovom telu imaju različit kvantitet i kvalitet za njih. Zbog toga gde vi ne vidite ništa on vidi čuda. Vi vidite obično drvo, a on vidi nešto neverovatno. Vi vidite obične oblake; a pesnik, ako je zaista pesnik, nikada ne vidi ništa obično; sve je izuzetno lepo.

Isto se događa *joginu*; jer kada promenite svoje disanje i držanje, vaša telesna hemija menja svoj obrazac, prolazite kroz hemijsku transformaciju, a onda vaše oko postaje jasno, nova moć opažanja se dešava. Isto staro drvo postaje apsolutno novo. Nikada niste upoznali senku njegovog zelenila; postala je sjajna. Čitav svet svuda oko vas uzeo je nov oblik. Sada je to raj - nije obična stara kvarna zemlja.

Ljudi oko vas više nisu isti. Vaša obična žena postaje najlepša žena. Sve se menja s jasnoćom vaše percepcije. Kada se vaše oči promene, sve se menja. Patanjđali kaže:

Kada meditacija proizvodi izuzetne čulne percepcije, um stiče poverenje a ovo pomaže istrajnosti.

Onda postajete sigurni da ste na pravom putu. Svet postaje sve lepši i lepši, a ružnoća iščezava. Sve postaje sve više i više harmonija; nesloga iščezava. Svet postaje sve više i više dom, osećate se sve više i više lagodno u njemu. On je prijateljski. To je ljubavni događaj između vas i univerzuma. Stičete sve više poverenja, i više istrajnosti ima u vašem pregnuću.

Takođe meditirajte na unutrašnju svetlost koja je uzvišena, izvan svakog bola.

Ovo se može uraditi samo kada ste zadobili određen kvalitet moći opažanja. Onda možete zatvoriti oči i naći plamen - lep plamen pokraj srca, plavu svetlost. Ali odmah sada je ne možete videti. Ona je tu, uvek je bila tu. Kada umrete, odlazi napolje iz vašeg tela. Ali ne možete je videti jer kada ste bili živi niste mogli da je vidite.

A drugi takođe to neće moći da vide, da nešto izlazi van; ali je Kirlian iz Sovjetske Rusije načinio fotografije sa vrlo osetljivim filmovima. Kada osoba umire nešto se okolo dešava. Neka telesna energija, neka stvar slična svetlosti, napušta, odla-

zi i iščezava u kosmosu. Ta svetlost je uvek tu; to je središte vašeg bića. Ona je pored srca - sa plavim plamenom.

Kada imate čistu percepciju, možete videti lep svet, svet svuda oko vas - kada su vaše oči jasne. Zatvorite ih i premestite se bliže srcu; pokušajte da nađete šta je tamo. Prvo ćete osetiti tamu. To je upravo kao da ste toplog sunčanog dana ušli spolja u sobu, i osetite da je sve tamno. Ali sačekajte, da oči budu usklađene s tamom, i ubrzo ćete početi da vidite stvari u kući. Vi ste bili napolju milionima života. Kada po prvi put uđete unutra, ničega nema izuzev tame, praznine. Ali pričekajte, potrajaće nekoliko dana - čak i nekoliko meseci, ali samo pričekajte, zatvorite oči i gledajte dole u srce. Iznenada, jednog dana to se dogodi; vidite svetlost, plamen. Onda se usredsredite na plamen.

Ništa nije blaženije od toga. Ništa nije razigranije, raspevanije, muzikalnije, harmoničnije od te prave unutarnje svetlost u vašem srcu. A što se više usredsređujete, više postajete smireni, tihi, hladnokrvni, sabrani. Onda za vas nema tame. Kada je vaše srce ispunjeno svetlošću, čitav univerzum je ispunjen svetlošću.

Takođe meditirajte na unutrašnju svetlost koja je uzvišena, izvan svakog bola.

Takođe, meditirajte na onome ko je postigao beželjnost.

Taj alat, sve alternative, daje vam Patanjđali. *Vitarga*, onaj ko je otišao izvan svih želja - takođe meditirajte na njemu. Mahavira, Buda, Patanjđali - vaši obožavani - Zaratustra, Muhamed, Hrist ili bilo ko, prema kome osećate naklonost i ljubav... Meditirajte na onome ko je otišao izvan želja. Meditirajte na vašem učitelju, na vašem *guruu*, koji je otišao izvan želja. Kako će to pomoći? To pomaže jer kada meditirate na nekome ko je otišao s one strane želja, on u vama postaje magnetska sila. Dozvoljavate mu da uđe u vas; on vas izvlači iz vas samih. Ovo postaje vaša dostupnost, raspoloživost za njega.

Ako meditirate na nekome ko je otišao izvan želja, postaćete pre ili kasnije kao on, jer meditacija vas čini sličnim samom objektu meditacije. Ako meditirate na novcu, postaćete isti kao novac. Idite i pogledajte u tvrdicu; on više nema dušu. On ima samo bankovni bilans; nema ništa unutra.

Ako slušate čućete samo primedbe, *rupiji*; tamo nećete naći nikakvo srce. Čemu god posvetite svoju pažnju, postajete slični tome. Dakle budite svesni. Ne posvećujte pažnju nečemu što ne biste želeli da postanete, jer je to početak. Seme se sadi s pažnjom, i ubrzo će ono postati drvo.

Vi sadite seme pakla, a kada ono postane drvo kažete: "Zašto sam tako bedan?" Uvek posvećujete pažnju pogrešnom; uvek gledate u ono što je negativno. Uvek poklanjate pažnju mani; onda postajete manjkavi.

Ne poklanjajte pažnju mani, nedostatku. Posvetite pažnju lepom. Zašto brojati trnje. Zašto ne gledati cvet? Zašto ceniti trnje? Zašto ceniti noći? Zašto ne ceniti dane? Ako brojite i cenite noći, onda ima dve noći a samo jedan dan između njih. Ako brojite dane, onda su dva dana a samo jedna noć između. A to čini veliku razliku. Gledajte u svetlu stranu ako želite da postanete svetlost; gledajte u mrak ako želite da postanete tama.

Patanjđali kaže:

Takođe, meditirajte na onome ko je postigao beželjnost.

Tražite majstora, predajte se majstoru. Budite predusretljivi prema njemu. Slušajte, posmatrajte, jedite i pijte njega. Pustite ga da uđe u vas; dozvolite svom srcu da bude ispunjeno s njim. Ubrzo ćete biti na putovanju, jer objekat pažnje na kraju postaje cilj vašeg života. A ljubaznost, pažljivost je tajna uzajamnog odnosa. Kroz pažljivost vi postajete objekat svoje pažnje.

Krišnamurti nastavlja da govori: "Posmatrač postaje posmatrano." On je u pravu: Šta god posmatrate, vi ćete postati. Stoga budite budni, čuvajte se, ne posmatrajte nešto što ne biste želeli da postanete, jer to je vaš cilj; vi sejete seme.

Živite pokraj *vitarge* - pored čoveka koji je izvan želja. Živite pored čoveka koji nema ništa da ostvaruje ovde, koji je ostvaren. Sama njegova ostvarenost će vas preplaviti, i on će postati katalizator.

On neće raditi ništa, jer čovek koji je iznad želja ne može raditi ništa. Čak vam ne može ni pomoći jer pomoć je takođe želja. Mnogo pomoći dolazi kroz njega, ali vam on ne pomaže. On postaje katalizator ne čineći ništa, ako mu dopustite; on se spušta u vaše srce i samo njegovo prisustvo vas kristališe.

Poglavlje 10

ALFA JE OMEGA

Izlaganje 10. januara 1975.

u Buddha dvorani.

Prvo pitanje:

Da li pozitivne misli donose sreću, kao, na primer, želja za prosvetljenjem?

To je preveliko traženje od pozitivnih misli jer prosvetljenje je izvan dualnosti; ono nije ni negativno niti pozitivno. Kada se oba polariteta napuste, ono se dešava. S pozitivnim mislima mnoge stvari su moguće - ne prosvetljenje.

Možete biti srećni, ali ne blaženi. Sreća dolazi i odlazi; suprotno uvek postoji s njom. Kada ste srećni, upravo pored sreće nesreća čeka svoje vlastito vreme. Po pravilu čeka na red. Kada ste ljubazni ili puni ljubavi, to je pozitivno; mržnja čeka svoje vlastito vreme.

Pozitivno ne može otići izvan dualnosti. To je dobro sve dotle dok ide, ali previše je tražiti prosvetljenje od toga. Nikada

ne očekujte to. Negativno mora da bude ostavljeno da bi se dostiglo pozitivno. Pozitivno mora takođe da bude ostavljeno da bi postiglo ono izvan. Prvo ostavite negativno, onda odbacite pozitivno; tada ništa ne preostaje. To nepostojanje je prosvetljenje; onda više ne postoji um.

Um je ili pozitivan ili negativan; srećan ili nesrećan; ljubazan ili gnusan; ljut ili saosećajan; dan i noć; rođenje i smrt - sve pripada umu. Ali vi ne pripadate umu. Vi ste izvan njega - okruženi ste umom, ali izvan njega.

Prosvetljenje ne nastaje od uma. Ono nastaje od vas. Realizacija da "ja nisam um" jeste prosvetljenje. Ako ostajete negativni, ostajete u delu doline uma. Ako ste pozitivni vi dostižete deo vrha uma. Ali nijedno ne transcendirira mentalnu ravan vašeg bića, sam um; odbacite oboje.

Teško je ostaviti pozitivno. Lako je odbaciti negativno jer negativno vam daje patnju. To je pakao; vi to možete ostaviti. Ali pogledajte u nesreću; niste čak ni nju ostavili. Prianjate uz negativno takođe. Čvrsto se držite uz bedu kao da je blago. Lepite se uz nesreću samo zato jer je postala stara navika, a vama treba nešto da se privežete.

Ne nalazeći ništa, vi se držite vašeg pakla. Ali zapamtite, da se ostavi negativno lako je, ma koliko da izgleda teško. U poređenju s pozitivnim to je vrlo lako, jer je to patnja.

Da se ostavi pozitivno znači da se odbaci sreća; da se odbaci pozitivno znači da se odbaci sve što izgleda kao cveće, sve što je lepo. Negativno je ružno, pozitivno je lepo. Negativno je smrt, pozitivno je život. Ali ako možete ostaviti negativno... dakle načinite prvi korak. Prvo osetite patnju, koliko patnje vam je dalo negativno. Samo posmatrajte kako patnja nastaje iz toga; posmatrajte samo i osećajte. Samo osećanje da negativno stvara patnju postaće odbacivanje.

Ali um ima vrlo lukav trik. Kad god patite, uvek kaže da je neko drugi odgovoran. Budite oprezni, jer ako ste žrtva ovog trika onda negativno se nikada ne može odbaciti. Na taj način negativno sebe skriva. Vi ste ljuti. Um kaže neko vas je uvredio i zbog toga ste ljuti - to nije ispravno. Neko vas je možda uvredio, ali to je samo jedan izgovor. Vi već očekujete da budete ljuti. Ljutnja se akumulirala u vama, inače neko bi bio uvređen - ne bi bilo ljutnje.

Uvreda može da postane vidljivi

uzrok toga, ali to stvarno nije uzrok. Vi ključate unutra. Zapravo, osoba koja vas grdi pomaže vam. Pomaže vam da iznesete svoj nemir van i da se okonča s tim. Vi ste u tako lošoj formi da vam čak i uvreda pomaže. Neprijatelj vam pomaže jer pomaže da iznesete sve negativnosti van. Barem ste rasterećeni za sada.

Um uvek ima ovaj trik da skrene vašu svest prema drugom. Čim nešto ide pogrešno vi započinjete da tražite ko je to uradio. U tom traženju ne uspevate, a stvarni krivac se skriva u pozadini.

Načinite to apsolutnim zakonom da kad god je nešto pogrešno, odmah zatvorite oči i potražite pravog krivca. A moći ćete to da vidite jer je to istina. To je realnost. Istina je da vi akumulirate ljutnju; zbog toga postajete srditi. Istina je da vi akumulirate mržnju; zbog toga osećate neprijateljstvo. Drugi nije pravi uzrok. Na sanskritu oni imaju dva izraza. Jedan izraz je *karan* - pravi uzrok, a drugi izraz je *nimitta* - nestvarni uzrok. A *nimitta*, nestvarni uzrok koji izgleda kao uzrok, ali nije uzrok, obmanjuje vas. Obmanjivao vas je za mnogo, mnogo života.

Odmah zatvorite oči i idite gde god

osećate da se nešto jadno dešava, jer to je pravi momenat da uhvatite krivca na samom delu. Inače nećete moći da ga uhvatite. Kada ljutnja iščezne, vi ćete zatvoriti svoje oči. Ničega nećete naći tamo. U užarenoj, plahovitoj situaciji, ne propustite glavnu stvar. Načinite to meditacijom.

Ako počnete osećati da nije potrebna nikakva metoda za odbacivanje negativnog... Negativno je tako gadno, to je takva bolest - neverovatno je kako to nosite. Odbacivanje nije ništa; nošenje je zapanjujuće. To je zbunilo sve Bude - kako nosite i zašto nosite sve svoje bolesti tako ljubazno? Tako ste pažljivi s njima; štite sve što je pogrešno. Zaštićene, puštaju sve dublje i dublje korenje u vama.

Shvativši jednom da je to moja vlastita negativnost koja stvara problem, to otpada samo od sebe. A onda ima lepote, kada negativan um otpadne sam od sebe. Ako pokušavate da ga odbacite, on će prijanjati; jer sam napor da se to odbaci pokazuje da vaše razumevanje nije sazrelo. Svako odricanje je nezrelost; niste zreli za to. Zbog toga je potreban napor da se to odbaci. Ja nosim smeće; treba li mi ikakav napor da ga odbacim, izuzev razumevanja da je to

smeće? Ako mi treba neki napor da to odbacim, to znači da dodajem mom razumevanju napor. Samo razumevanje nije dovoljno - zbog toga je potreban napor.

Svi oni koji su znali kažu da je napor potreban jer vi nemate razumevanje. To može biti neko intelektualno znanje, ali zaista niste osetili situaciju, inače jednostavno biste je odbacili. Ako zmija gmiže stazom, vi jednostavno skočite. Nema napora u skoku. Vi ne odlučujete da skočite; ne stvarate u sebi logičan zaključak: "Evo zmije, a kad god ima zmije postoji opasnost; stoga moram skočiti." Vi ne stvarate logičan zaključak korak po korak. Čak i Aristotel bi skočio. Kasnije on može načiniti logičan zaključak, ali baš sada, kada je tu zmija, zmija ne mari za vašu logiku, a čitava situacija je tako opasna... samo razumevanje te situacije dovoljno je opasno.

Da se odbaci negativno nije potreban napor - samo razumevanje. Onda se javlja pravi problem; kako odbaciti pozitivno - jer je tako lepo. A za vas koji niste upoznali onostrano, transcendenciju, to je najviša sreća - tako ste srećni. Pogledajte par u ljubavi; pogledajte u njihove oči, način na koji hodaju s rukom u ruci; oni su

srećni. Recite im da odbace taj pozitivan um, i oni će pomisliti: "jeste li ludi?" Oni su to čekali i sada se to dogodilo. A onda dođe Buda i kaže: "Ostavite to."

Kada neko uspeva da postiže sve više i više na lestvici uspeha, recite mu da odbaci to. U njegovim očima to je jedina njegova svrha. Čak i ako pomisli da ostavi to, zna da će pasti u nevolju.

Jer gde ćete se kretati od pozitivnog - znate samo dve mogućnosti: pozitivnu ili negativnu. Ako odbacite pozitivno, krećete se prema negativnom. Zbog toga negativno mora biti ostavljeno prvo, tako da nema ničega da se kreće prema negativnom. Inače, ako odbacite pozitivno, odmah negativno ulazi. Ako niste srećni, onda kakvi ćete biti - nesrećni? Ako niste smireni, kakvi ćete biti - brbljivi? Stoga, odbacite negativno prvo, tako je alternativa zatvorena - ne možete se kretati tim putem. Inače energija ima uobičajeni tok kretanja od pozitivnog prema negativnom, od negativnog prema pozitivnom. Ako postoji negativno, onda postoji svaka mogućnost da onog momenta kada odbacite pozitivno vi postanete negativni.

Kada niste srećni, bićete nesrećni.

Vi ne znate da takođe postoji i treća mogućnost. Treća mogućnost se samo otvara kada je negativno ostavljeno, a onda odbačeno i pozitivno. Za momenat će biti zastoj. Energija se ne može kretati nigde, ne znajući gde da se kreće. Negativna vrata su zatvorena, pozitivna su zatvorena. Vi ćete biti za momenat... a taj momenat će izgledati kao večnost. Izgledaće vrlo, vrlo dug - bez kraja.

Za momenat vi ćete biti baš u sredini, ne znajući šta da radite, gde da idete. Ovaj momenat će izgledati kao ludilo. Niste ni pozitivni niti negativni, onda gde ste? Kakav je vaš identitet? Vaš identitet, reputacija i forma odbacuju se s pozitivnim i negativnim. Iznenada niste niko koga možete prepoznati - samo energija, fenomen. I ne možete reći kako se osećate. Nema osećanja. Ako to možete tolerisati, podneti ovaj momenat, to je najveće žrtvovanje, najveća *tapascharya*, a čitava *joga* vas priprema za taj momenat. Inače tendencija će biti da odete negde, ali nemojte ostati u ovom vakumu. Budite pozitivni, budite negativni, ali ne ostajte o ovom vakumu. Vi ste ništa, kao da iščezavate. Ambis se otvorio, a vi padate u njega.

U tom momentu potreban je majstor koji će reći: "Čekaj! Ne plaši se, ja sam ovde." To je samo laž, ali vam je potrebna. Nikoga nema. Čak ni majstor ne može biti tu jer majstor nestaje kada se vaš um okonča. Sada ste apsolutno sami, ali da se bude sam tako je strašno, tako slično smrti, da je potreban neko ko će vam uliti hrabrost. Jer je to pitanje samo jednog momenta i laž pomaže.

A ja ću vam reći, sve Bude su bili lažovi upravo zbog saosećanja prema vama. Majstor kaže: "Ja sam ovde. Ne brini; idi napred." Vi zadobijate poverenje, načinite skok. U pitanju je samo momenat, i sve zavisi od toga. Čitava egzistencija zavisi od toga; tačka ukrštanja, tačka ključanja. Ako načinite korak, zauvek ste izgubljeni za um. Neće biti pozitivnog, nema opet negativnog.

Možete biti zaplašeni. Možete se vratiti natrag i ući u negativno ili u pozitivno koje je prijatno, udobno, blisko. Vi ste ulazili u nepoznato; to je problem. Prvo problem je kako odbaciti negativno - nužno je zrelo razumevanje - a koje je najlakše, a vi niste učinili čak ni to.

Onda je problem kako ostaviti pozi-

tivno koje je tako lepo i pruža vam takvu sreću. Ali ako odbacite negativno, ako postanete toliko zreli, imaćete drugo razumevanje, drugi preobražaj, u kome se može uvideti da ako ne odbacite pozitivno, negativno će se vratiti natrag.

Pozitivno onda gubi svu svoju pozitivnost. Bilo je pozitivno samo u poređenju s negativnim. Jednom kada se negativno odbaci, čak i pozitivno postaje negativno jer sada možete videti da je sva sreća trenutna. A kada se taj trenutak izgubi, gde ćete biti? Negativno će ući opet.

Pre nego što negativno uđe, odbacite ga. Pakao uvek dolazi kroz nebo ili raj. Nebo je samo kapija; pakao je stvarnost iza nje. Kroz nebo i obećanje raja vi ulazite u pakao. Pakao je stvarno mesto; nebo je samo kapija. Pre ili kasnije - kako možete zauvek ostati na kapiji? Morate ući. Gde ćete otići od pozitivnog?

Jednom kada se negativno ostavi, možete videti da je pozitivno samo drugi aspekt negativnog - nije zaista suprotan, nije protivan, već zavera. Oni su oboje u zaveri; oni su zajedno. Kada dođe do ovog razumevanja, pozitivno postaje negativno, vi to možete odbaciti.

Zapravo, nije dobro da se kaže da vi to možete ostaviti. To se takođe odbacuje. To je takođe postalo negativno. Onda vi znate da u ovom životu nema ničega sličnog sreći. Sreća je trik nesreće, da bi takođe ušla unutra. To je isto kao odnos jajeta i kokoške. Šta je koška? To je put jajeta da se vrati natrag. A šta je jaje? To je put kokoške da se vrati natrag.

Pozitivno i negativno nisu prave suprotnosti. Oni su kao kokoška i jaje, majka i dete. Oni pomažu jedno drugo i dolaze jedno od drugog. Ali ovo razumevanje je moguće samo kada se negativno odbaci. Onda odbacujete pozitivno takođe. Tada možete ostati u tom prolaznom momentu, koji je najveći trenutak u egzistenciji. Nikada nećete osećati da je drugi trenutak tako dug - kao da prolaze godine, jer vakuum... Vi gubite svaku vezu, čitava prošlost i budućnost iznenada se prazne, ne znajući gde ste, ni šta se događa.

Ovo je trenutak ludosti. Ako pokušate da se vratite iz ovog trenutka, ostaćete uvek ludi. Mnogi ljudi polude kroz meditaciju. Od tog momenta oni padaju natrag, a sada ne postoji ništa u šta bi se nazad palo jer negativno i pozitivno su odbačeni. Oni

više ne postoje; kuća više nije tu. Jednom kada ostavite kuću ona iščezava. To zavisi od vas; to nije odvojen entitet.

Um nije odvojen entitet. On zavisi od vas. Jednom kada ga ostavite, više nije tu. Ne možete se vratiti natrag, pasti nazad na to. To je stanje ludosti. Niste postigli transcendentno, a vratili ste se natrag i tražite um - on više nije tu; kuća je iščezla.

Da se bude u tom stanju jeste vrlo, vrlo bolno. Prava patnja se po prvi put dešava. Otuda, majstor - potreba za majstorem, koji vam neće dozvoliti da se vratite natrag, ko će vas prisiliti da idete napred, jer jednom kada se okrenete natrag, ko će vas prinuditi da idete napred, jer kada se jednom okrenete natrag biće potreban veliki napor da se opet vratite na to mesto. Možda ćete propustiti to za mnogo života jer sada nema uma da bi to čak razumeo.

U *sufizmu* to stanje se naziva stanje *masti* - stanje ludog čoveka, božanskog ludaka. To stanje je zaista teško razumeti jer čovek jeste i nije - oboje. On se i smeje i plače, izgubio je svaku orijentaciju. Ne zna šta je plakanje, a šta je smejanje. Imali li u tome ikakve kontradikcije? On udara sebe i uživa, slavi udarajući sebe. On ne zna šta

radi, da li je to štetno ili nije. Postaje potpuno zavisian, postaje kao malo dete; o njemu se mora starati.

Ako neko uđe u meditaciju bez majstora, rezultat može da bude takav. S majstorem, majstor će biti barijera. On će stajati iza vas i neće vam dopustiti da idete natrag. On će postati stena. I ne nalazeći način da idete natrag, moraćete da skočite. Niko ne može to preduzeti za vas. Niko u tom momentu ne može biti s vama. Ali jednom kada naćinite taj skok morate transcendirati sve dualnosti. Negativno, pozitivno, oboje nestaju - a to je prosvetljenje.

Ja govorim o pozitivnom tako da možete odbaciti negativno. Jednom kada ostavite negativno vi ste uhvaćeni u klopku. Onda pozitivno mora da bude odbaćeno. Svaki korak dovodi do drugog, na takav način da, ako naćinite prvi korak, drugi će nužno doći. To je lanac. Zapravo, samo prvi treba preduzeti. Onda sve drugo sledi. Prvi je poslednji, ako razumete. Poćetak je kraj, alfa je omega.

Drugo pitanje:

Molimo vas opišite razvojni jaz između ćoveka sa duhovnim iskustvom koji

je već dostigao određen stepen više svesti, čak i određene psihičke veštine i sposobnosti, i potpuno razvijenog bića - živog Bude.

Ovo je razlika: čovek koji je postao apsolutno pozitivan jeste čovek duhovnog postignuća. Osoba koja je postala apsolutno negativna... Kada ja kažem apsolutno negativna, mislim devedeset devet posto negativna, jer apsolutna negativnost nije moguća. Nije moguća ni apsolutna pozitivnost. Drugo je potrebno. Kvantitet može da se promeni; stepeni se razlikuju.

Čovek koji je devedeset devet posto negativan, a jedan posto pozitivan jeste najniži čovek, koga hrišćani nazivaju grešnikom - pozitivnim jedan posto! To je potrebno samo da pomogne njegovih devedeset devet posto negativnosti. Ali u svemu negativnom, šta god da vi kažete, samo 'ne' je odgovor. Šta god da traži egzistencija, odgovor je samo 'ne'. Ateista koji ničemu ne može reći 'da', koji je postao nesposoban da kaže 'da', koji ne može verovati - taj čovek pati u paklu. Zato što on kaže svemu 'ne', on postaje 'ne', zevajuće 'ne'; ljutnja, nasilje, ugušivanje i ugnjetavanje, žalost,

sve skupa - on postaje personifikovani pakao.

Teško je naći takvog čoveka, jer teško je biti takav čovek. Da se živi u devedeset devet posto pakla vrlo je teško. Međutim, govorim vam ovo, samo da bih vam objasnio. Ovo je matematička mogućnost. Čovek to može postati ako pokuša. Takvog čoveka nećete nigde naći. Čak ni Hitler nije tako destruktivan. Čitava energija postaje destruktivna - ne samo za druge, već takođe i za sebe. Čitavo držanje je samoubilačko. Kada osoba počini samoubistvo, šta kaže? Kaže 'ne' celom životu kroz svoju smrt. Ona kaže 'ne' Bogu, ovako: "Ti me ne možeš stvoriti. Ja ću uništiti sebe."

Sartr, jedan od najvećih mislilaca ovog veka, kaže da je samoubistvo jedina sloboda - sloboda od Boga. Zašto oslobođenje od Boga? Jer ne postoji sloboda. Nemate nikakvu slobodu da stvarate sebe. Gde god da ste, vi nalazite da ste već stvoreni. Rođenje vi ne možete preuzeti; to nije vaša sloboda. Sartr kaže da ako smrt sami možete odrediti, u tome je vaša sloboda. Time definitivno možete reći jednu stvar Bogu: "ja sam slobodan". Takav čovek koji uvek živi pored ambisa samoubistva jeste

zadnji, najveći grešnik.

U egzistencijalizmu koji propoveda Sartr, ove reči su postale vrlo značajne - muka, dosada, žalost. One su morale postati značajne, jer ovaj čovek će živeti u mucu, dosadi. Jedan posto pozitivnog je potrebno. On će reći 'da' dosadi, samoubistvu, mucu, samo tek toliko da ima potrebu da kaže 'da'. Ovo je moderan čovek koji se približava sve bliže i bliže poslednjoj obali. Na drugom vrhu stoji duhovni čovek. Ovo je grešnik, pali čovek. Na drugom vrhu - devedeset devet procenata pozitivnom, jedan posto negativnom - je duhovni čovek. On kaže 'da' svemu. On ima samo jedno 'ne' a to je protiv samog 'ne', to je sve. Inače on je 'da'. Ali zato što totalno 'da' ne može postojati, on ima potrebu i da kaže 'ne'.

Ovaj čovek postiže mnoge stvari jer pozitivan um vam može dati milione stvari; ovaj čovek će biti srećan, smiren, sabran, staložen i spokojan. A zbog ovoga um će cvetati i dati njemu sve svoje pozitivne kvalitete. On će imati određene moći. Može čitati vaše misli, može vas isceliti. Njegov blagoslov će postati sila. Samo da budete pokraj njega imaćete koristi. Na suptilne načine on je blagoslov.

Svi *siddhi* - sve moći o kojima *joga* govori, a Patanjđali će docnije govoriti o tome - za njega će biti laki; on će biti čovek čudesa, njegov dodir će biti magičan. Sve je moguće jer on ima devedeset devet posto pozitivan um. Pozitivnost je snaga, moć. On će biti vrlo snažan. Ali još nije prosvetljen. Vama će biti lakše da mislite da je ovaj čovek prosvetljen nego da mislite da je prosvetljen čovek prosvetljen, jer prosvetljen čovek jednostavno ide izvan vas. Vi njega ne možete razumeti; on postaje neshvatljiv.

Zapravo prosvetljen čovek nema moć, jer on nema um. On nije čudotvoran. On nema um; ne može uraditi ništa. On je najviše u ne-delovanju. Čuda se mogu događati oko njega. Ali ona se dešavaju zbog vašeg uma, ne zbog njega, a to je razlika. Duhovan čovek može činiti čuda; a prosvetljeni čovek ne. Čuda su moguća, ali ona će se dogoditi zbog vas, ne zbog njega. Vaše poverenje, vaša vera, stvaraće čudo, jer vi u tom trenutku postajete pozitivan um.

Sa Isusom se dogodilo da je jedna žena dodirnula njegovu haljinu dok se kretao kroz svetinu; a bila je siromašna i tako stara da nije mogla verovati da će je Isus

blagosloviti. Stoga je mislila da je dobro biti u gomili, a kada Isus prolazi, samo da dodirne njegovu haljinu. "To je njegova haljina, i sam dodir je dovoljan. A ja sam siromašna i stara, ko će se mariti za mene, koga je briga? Biće mnogo ljudi, a Isus će se biti zainteresovan za njih." Stoga je jednostavno dotakla njegovu haljinu.

Isus je osetio njen dodir, okrenuo se i pogledao je, a žena je rekla: "Ja sam izlečena." Isus je rekao: "To je zbog tvoje vere. Ja nisam uradio ništa; to si ti sama uradila."

Mnoga čudesa se mogu dogoditi, ali čovek koji je prosvetljen ne može učiniti ništa. Um je činilac, činilac svega. Kada um više nije tu, događanja su tu ali ne delovnja. Prosvetljenog čoveka zapravo više nema. On postoji kao ne-entitet, kao jedna praznina. On je hram, (svetinja) - prazan. Vi možete ući u njega, ali ga nećete susresti. On je otišao izvan polariteta; on je veliko izvan, s one strane. Bićete izgubljeni u njemu, ali njega ne možete naći.

Čovek duhovne moći je još u svetu. On je vaša polarna suprotnost. Vi se osećate bespomoćnim; on se oseća moćno. Vi se osećate nezdravo; on može da vas izleči. Nužno je da bude tako. Vi ste devedeset

devet posto negativni; on je devedeset devet posto pozitivan. Sam susret je između nemoći i snage. Pozitivnost je snaga, negativnost je nemoć. Vi ćete biti jako impresionirani takvim čovekom, a to postaje opasnost za njega. Što ste više impresionirani njime, više se jača ego. S negativnim čovekom, ega ne može biti vrlo mnogo jer egu treba pozitivna snaga.

Zbog toga u grešnicima možete naći vrlo, vrlo ponizne ljude, ali nikada svece. Sveci su uvek egoistični. Oni su neko, moćni, izabrani, elita, glasnici Boga, proroci. Oni su neko. Grešnik je ponizan - boji se sebe, kreće se pažljivo; on zna ko je. To se dogodilo mnogo puta da je grešnik načinio direktan skok i postao prosvetljen, ali nikada nije to bilo tako lako za čoveka duhovne snage, jer sama snaga postaje prepreka.

Patanđali će govoriti mnogo o tome. On ima kompletan odeljak ovih *sutri* posvećenih *vibhuti padi* - ovoj dimenziji moći. Napisao je čitav odeljak samo da vas učini opreznim, da ne postanete žrtva toga, jer ego je vrlo suptilan. To je tako suptilna pojava i tako varljiva sila, i gde god ima moći, on to usisava. To je usisavajući fenomen, taj ego. Tako u svetu ego nalazi

politiku, ugled, moć, bogatstvo. Onda on oseća nekoga - vi ste predsednik zemlje ili premijer; onda ste neko. Ili imate milione *rupija* - onda ste neko; ego je ojačan.

Igra ostaje ista jer pozitivno nije izvan sveta. Pozitivno je unutar sveta - bolje nego negativno, ali onda je opasnost takođe veća, jer čovek koji oseća da je velik jer je premijer, predsednik ili vrlo bogat čovek, zna da ne može preneti ta bogatstva izvan smrti. Ali čovek koji se oseća moćnim zbog psihičkih moći - posebno, čitanja misli, vidovitosti, sposobnosti da se čuje (no što je izvan polja čula sluha), astralnog putovanja, isceljenja - on oseća više samoljublja, više egoizma. On zna da može preneti ove moći s one strane smrti. Da, one se mogu preneti, jer je um taj koji se ponovo rađa, a ove sile pripadaju umu, a um se kreće od jednog tela do drugog. On se prenosi. Vi ćete biti rođeni u sledećem životu od samog početka kao harizmatično dete, imaćete u sebi magnetsku silu. Otuda, više privlačnosti; otuda više opasnosti.

Zapamtite, ne pokušavajte da postanete duhovni. Duhovno je protiv materijalnog isto kao negativno protiv pozitivnog. Zapravo, oni nisu suprotnosti. Kvalitet obo-

je je isti. Jedno je superiornije i suptilno; drugo je grubo i inferiorno, ali oboje su isti. Ne budite prevareni duhovnim moćima. Kad god započnu da se bude u vama duhovne moći, morate biti budniji nego ikada. A one će se javiti! Što više meditirate, um će postati profinjeniji. A kada je um profinjen, seme koje ste nosili započinje da klija. Sada je zemlja spremna i sezona je došla. I lepi su ovi cvetovi...

Kada možete dotaknuti nekoga i odmah ga izlečiti, teško je odupreti se iskušenju. Kada možete učiniti ljudima mnoge dobrobiti, možete postati veliki sluga; vrlo je teško odupreti se iskušenju, odmah se iskušenja bude i vi racionalizujete jer to činite samo za služenje ljudima. Ali pogledajte unutra; kroz služenje ljudima ego se uzdiže, a onda će tu nastati najveća barijera.

Materijalizam je tako velika barijera. To je isto kao negativan um - nije velika barijera za odbacivanje. To je patnja. Pozitivno je teško odbaciti, duhovnost je teško odbaciti. Možete lako odbaciti telo; pravi je problem odbaciti um. Inače dok ne odbacite oboje, materijalno i duhovno - ni ovo ni ono - dok ne odete izvan oboje, niste prosvetljeni.

Čovek koji je prosvetljen zapravo postaje vrlo jednostavan, sasvim običan. On nema ništa specijalno, a to je specijalnost. On je tako običan da ga vi možete zaobići na ulici. Vi ne možete zaobići duhovnog čoveka. On će doneti talas oko sebe; on će biti energija. Bićete jednostavno zapljusnuti i okupani njime ako na ulici prođe pored vas - privučeni kao magnet.

Ali vi možete mimoići Budu. Ako ne znate da on jeste Buda, vi nećete znati. Ali ne možete mimoići Raspućina. A Raspućin nije loš čovek; Raspućin je duhovan čovek. Ne možete mimoići Raspućina. Onog momenta kada ga vidite vi ste namagnetisani. Sledićete njega za ceo život. To se dogodilo Csar-u. Jednom kada je video ovog čoveka postao je njegov rob. Imao je ogromnu moć. Dolazio bi kao jak vetar, teško je bilo ne biti njime privučen.

Teško je biti privučen Budi. Mnogo puta ga možete mimoići. On je tako jednostavan i tako običan, a to je izuzetnost, jer sada su oboje, i pozitivno i negativno izgubljeni. On više nije u električnom okviru. On postoji! On postoji kao stena, kao drvo. On postoji kao nebo. Ako mu dopustite, može ući u vas; neće čak ni pokucati na

vaša vrata - ne! Neće čak ni toliko biti agresivan. On je vrlo, vrlo tih fenomen; on je ništavilo.

Inače ovo je najveća stvar za postizanje jer samo on zna šta je egzistencija, samo on zna šta je biće. Sa negativnim i pozitivnim vi znate um; negativno je nemoćno, pozitivno je snažno. Nikada ne pokušavajte da budete duhovni - to će se dogoditi automatski, ne treba to da pokušavate. A kada se to dogodi, ostanite nevezani.

Ima mnogo, mnogo priča iz prošlosti. Buda je imao brata od strica, zvao se Devadata. Buda ga je inicirao. On je bio brat od strica i naravno, duboko ispod, podozriv, ljubomoran - i vrlo moćan čovek kao Raspućin. Ubrzo je počeo da skuplja svoje vlastite sledbenike i počeo je da govori ljudima: "Ja mogu učiniti mnoge stvari, a ovaj Buda ne može uraditi ništa."

Sledbenici su često dolazili Budi i govorili: "Ovaj Devadata pokušava da stvori posebnu sektu, i on kaže da je snažniji." On je bio u pravu, ali njegova snaga je pripadala pozitivnom umu. Više puta je pokušao da ubije Budu. Doveo je jednog slona do ludila. Kada sam video da je doveo slona do ludila, mislio sam da koristi svoju pozi-

tivnu moć, ali to je bila tako jaka pojava da je slon bio opijen. Besno je pojurio obarajući mnogo drveća. Devadata je bio vrlo srećan jer je upravo iza drveća sedeo Buda, a slon je pobesneo - upravo s mahnitom energijom. Ali kada je slon došao do Bude - seo je smiren u dubokoj meditaciji, taj slon... Devadata je bio zbunjen.

Šta se dogodilo? Kada postoji praznina, sve se apsorbuje. Praznina nema granica za to. Mahnitost je apsorbovana. Ne da je Buda nešto učinio - on nije ništa učinio - on je upravo vakuum. Slon je došao i izgubio svoju energiju, postao je smiren. Postao je tako smiren, da je rečeno kako Devadata u više pokušaja nije uspeo da učiti slona opet mahnitim.

Prosvetljen čovek *uopšte nije čovek* - to je jedna stvar. On *uopšte nije* - to je druga stvar. On izgleda da je tu, ali nije. Vi vidite njegovo telo, ali ne njega. Što ga više tražite, manje je mogućnosti da ćete ga naći. U samom traganju vi ćete se izgubiti. On je postao univerzalan. Duhovan čovek je još uvek jedna individua.

Dakle zapamtite, vaš um će pokušati da bude duhovan. Vaš um ima silnu želju da postane moćniji, da bude neko u ovom

svetu nikoga. Budite svesni toga. Čak i ako se mnogo dobrobiti može iz toga steći, to je opasno, dobrobit je samo na površini. Duboko dole vi ubijate sebe, i ubrzo će to biti izgubljeno i opet ćete pasti u negativno. To je izvesna energija. Vi možete da je izgubite; možete da je koristite; onda se ona gubi.

Hindus ima vrlo naučnu kategoriju; nigde ne postoji takva kategorizacija. Na Zapadu oni misle u terminima pakla i raja (ili neba) - samo dve stvari. Hindus misli u tri kategorije - pakao, nebo i *moksha*. Treću je teško prevesti na zapadne jezike jer to ne postoji kao nekakva kategorija. Mi nazivamo to 'oslobođenjem', ali to nije. To daje osećanje, samo miris toga, ali nije sasvim isto.

Nebo i pakao, oni su tamo. Treće nije tamo. Pakao je negativan um u svom savršenstvu; nebo je pozitivan um u svom savršenstvu. Ali gde je izvan, s one strane? U Indiji oni kažu ako ste duhovni, kada umrete bićete rođeni na nebu. Živećete tamo za milione godina srećno, apsolutno uživajući sve - onda ćete morati ponovo da padnete natrag na zemlju. Energija je izgubljena, moraćete se vratiti natrag. Vi ste

zaradili određenu energiju, onda ste je iskoristili. Pašćete opet natrag u istu situaciju.

Stoga oni kažu ne tražite nebo u Indiji. Čak i ako biste bili srećni za milione godina, ta sreća neće trajati zauvek. Vi ćete je izgubiti, pašćete natrag; to nije vredno napora. Ono što hindusi nazivaju *devatama* - onima koji žive na nebu, ljudima koji borave na nebu...

Oni nisu *mukte*; oni nisu prosvetljeni. Ali su pozitivni; dostigli su vrhunac svoje pozitivne energije, energije uma. Oni mogu leteti nebom, mogu se premeštati iz jedne tačke u prostoru do druge bez vremenskog jaza. Onog momenta kada nešto žele, odmah se to ispunjava bez vremenskog odlaganja ili jaza. Ovde vi želite, tamo je ispunjeno. Oni imaju lepa, uvek mlada tela. Nikada ne postaju stari. Njihova tela su zlatna. Oni žive u zlatnim gradovima s mladim ženama, s vinom, ženama i plesom, i neprekidno su srećni. Zapravo tamo postoji samo jedna nevolja - to je dosada, oni se dosađuju. To je jedino negativno - jedan procenat negativnog, devedeset devet posto oni su srećni - jednostavno im postaje dosadno i ponekad čak pokušavaju da dođu na zemlju. Mogu doći; oni dođu i pokušaju da

se pomešaju sa ljudskim bićima samo da bi izašli iz dosade.

Na kraju, oni padaju natrag... kao što na kraju vi izlazite iz sna, lepog sna, to je sve. Nebo je san prema hindusima - divan san. Pakao je takođe san - noćna mora. Oba su snovi jer oba pripadaju umu. Zapamtite ovu definiciju: sve što pripada umu jeste san. Pozitivan, negativan, kakav god bio; um je san. Otići izvan sna, probuditi se, znači postati prosvetljen.

Teško je reći bilo šta o prosvetljenom čoveku, jer se on ne može definisati. Definicija je moguća ako postoji neko ograničenje. On je prostran kao nebo; definicija nije moguća. Jedini način da se zna prosvetljeni čovek je da se postane prosvetljen. Duhovan čovek može biti definisan; on ima svoja ograničenja. Unutar uma nema poteškoća u njegovom definisanju.

Kada dođemo do *vibhuti pade* - do Patanjđalijeve *sutre* o *siddhijima*, o moćima, videćemo da on može biti potpuno definisan. A na Zapadu, naučno istraživanje koje se odvija, oni nazivaju psihičkim istraživanjem. Psihička društva postoje svuda u svetu; sada mnogi univerziteti imaju laboratorije za psihička istraživanja. Pre ili kasni-

je, ono što Patanjđali kaže biće naučno kategorizovano i dokazano.

Na neki način to je dobro. To je dobro jer ćete onda moći da znate da je to nešto iz uma, što može biti čak ispitano mehaničkim spravama, kategorizovano i završeno. Vi prosvetljenje ne možete ni letimično sagledati kroz neku mehaničku spravu. To nije fenomen tela ili uma. To je vrlo lukavo, misteriozno.

Zapamtite jednu stvar: nikada ne pokušavajte da steknete nikakve duhovne moći. Čak i ako one same dođu na vašu stazu, ako je moguće odbacite ih odmah. Ne krećite se u njihovom društvu i ne slušajte njihove trikove. Oni će reći: "Šta je pogrešno u tome? Možete pomoći drugima; možete postati veliki dobrotvor." Ali nemojte postati to. Jednostavno kažite: "Ja ne tražim moći i niko ne može pomoći nikome." Možete postati prosvetljeni, ali nikome ne možete pomoći.

Kako ikome možete pomoći? Svako se kreće prema svojoj vlastitoj *karmi*. U stvari, ako vas čovek duhovne snage dotakne i vaša bolest iščezne, šta se dešava? Duboko ispod vaša bolest je bila za nestajanje, iščezavanje; vaše *karme* su bile ispu-

njene. Samo je to jedan izgovor da je (bolest) iščezla dodirrom tog duhovnog čoveka. Ona je bila za nestajanje; jer ste učinili nešto, zbog toga je bila tu. Vreme je došlo...

Vi nikome ne možete pomoći ni na koji način. Postoji samo jedna pomoć, a to je da postanete *ono što biste želeli da svako postane*. Vi jednostavno postajete to. Biće korisno samo vaše prisustvo, ne vaše delovanje.

Šta Buda radi? On je jednostavno tu, dostupan, kao reka. Dolaze oni koji su žedni. Čak i ako reka pokušava da zadovolji vašu žeđ, to je nemoguće ako vi niste spremni. Ako ne otvorite usta, ako se ne sagnete dole da primite vodu, čak i ako reka protiče, možete ostati žedni. To je ono što se dešava; reka teče a vi sedite na obali žedni. Ego će uvek ostati žedan, šta god da on postigne. Ego je žedan. Zasićenost je od duše, ne od ega.

Treće pitanje:

U čemu je tajna da vi možete raditi s mnogima od nas u isto vreme?

Zato što ja uopšte ništa ne radim Ja

sam jednostavno prisutan; nikakve razlike nema koliko je vas oko mene. Ako bih radio, onda naravno, kako bih mogao raditi s tako mnogo vas u isto vreme? Moj rad je drugačijeg kvaliteta. To zapravo nije rad. Ja moram koristiti ove reči zbog vas. Jednostavno sam ovde, stvari će se dogoditi ako ste vi takođe ovde, ne treba ništa da se radi. Ja sam dostupan; ako ste vi takođe dostupni, stvari će se dogoditi same; ništa nije potrebno da se radi.

Potreban je spoj dve korisnosti, dva prisustva; onda se stvari događaju same od sebe. Šta radite kada polazete seme u zemlju? Šta radite? Postoji samo susret semena i zemlje, a stvari se dešavaju same od sebe, baš slično tome.

Ja sam ovde. Ako ste vi takođe ovde... a to je problem, može izgledati da ste ovde, a da niste ovde. Onda se ništa ne događa. Ja sam ovde. Ako ste vi takođe ovde, stvari se događaju same od sebe - baš tako; ja ne radim ništa, inače umorio bih se od vas. Ja nikada nisam umoran, jer ne radim ništa. Vi me ne možete umoriti; meni nije dosadno - inače, bilo bi mi dosadno. Čak i vama je dosadno sa samim sobom - a tako je mnogo vas.

Ovo se dogodilo u jevrejskoj zajednici; učitelj je pretio da će otići, a približavali su se sveti dani pa su vernici bili zabrinuti šta da rade. Teško je bilo u tom momentu naći učitelja, novog učitelja, a on je bio nepopustljiv - stari čovek. Pokušali su da ga nagovore; poslali su delegaciju od tri poverenika, i rekli im da ga nekako nagovore. Ako želi veću platu, kažite mu da je u redu, ili mu kažite: "Budite tu barem još nekoliko sedmica, a onda možete otići; dotle ćemo nekoga naći." Tako su oni otišli, pokušali su da ga nagovore na svaki način. Rekli su: "Volimo vas i poštujemo vas. Zašto odlazite?" Učitelj je odgovorio: "Da je bilo ovde barem pet osoba kao što ste vi, ja bih ostao!"

Oni su se osetili polaskani, jer je rekao: "Da je bilo ovde barem pet osoba kao što ste vi, ja bih ostao!" Osetili su se vrlo dobro pa su rekli: "Ali to neće biti teško; ovde smo nas trojica; još dvojica se mogu naći." Učitelj je na to rekao: "To nije teško; u tome je problem. Vi ste takvi da ovde ima dvesta osoba, a to je previše!"

Vi se dosađujete sa samim sobom. Pogledajte u ogledalo; dosadno vam je vaše vlastito lice. A toliko vas mnogo ima ovde,

morao bih se dosađivati do smrti! A isti problem mi vi donosite svakog dana. Ali ja se ne dosađujem jer ja ne radim. Ovo nije uopšte rad. Možete to nazvati ljubavlju, ali ne radom - ljubavi nikada nije dosadno. Hiljadu puta možete mi izneti isti problem - opet i opet... ali nema problema.

Posmatrao sam hiljade ljudi. Isti problemi se stalno ponavljaju. Vaši problemi su kao sedam dana u nedelji - ne više od toga. Opet dolazi ponedjeljak, opet dolazi utorak; to se tako odvija stalno. Ali meni ni malo nije dosadno jer ja ne radim. Ako vi radite, onda je naravno vrlo teško. Zbog toga ja mogu da dejstvujem - zato što ne radim.

Kod mnogih od vas jedina stvar se zahteva od vas, ne od mene. Stoga nekog dana se možete umoriti od mene; to je moguće. Možete pokušati da pobegnute od mene; to je moguće. Samo jedna stvar se zahteva od vas. Ako možete to uraditi, onda nije potrebno ništa da se čini, bilo s moje strane ili s vaše. A ta stvar je vaša dostupnost; da budete ovde i sada, a onda nema razlike da li ste ovde u gradu, u ovom *ašramu*, ili u drugom kraju sveta.

Ako ste dostupni, pristupačni, seme

će prokljati. Ja sam dostupan svuda; nije u tome poenta. Čak i kada ne budem u ovom telu, ja ću biti dostupan. Ali za vas će biti sve teže, jer niste pristupačni; čak ni kada sam u telu ovde i upravo vam sada govorim - ali vi ne slušate. Svakako čujete, ali ne slušate. Gledate kroz mene, ali ne u mene. Gledajte u mene! To nije rad. To je samo dostupna ljubav, kroz ljubav sve je moguće - svaka transformacija.

Četvrto pitanje:

Spomenuli ste da je potrebna ljubav. Zašto je većini ljudi tako teško da ispune ovu suštinsku potrebu?

Mnoge stvari su upletene. Jedna stvar: društvo je protiv ljubavi jer ljubav je najveća obaveza, i ljubav vas odvaja od društva. Dvoje ljubavnika postaju svet za sebe, odvojen. Vi ne brinete šta se dešava u svetu drugih; jednostavno ih zaboravite. Stvarate svoj vlastiti privatni svet.

Ljubav je takva kreativna sila, ona postaje univerzum. Onda vi započinjete da se krećete oko svog vlastitog centra - a to društvo ne može da toleriše. Vaši roditelji ne mogu tolerisati vašu ljubav jer ako ste u

ljubavi vi ih potpuno zaboravljate, kao da nikada nisu postojali. Onda oni postoje na margini, negde vrlo udaljeno. Kako vam mogu dopustiti da volite? Oni će načiniti sporazum za vaš brak. To će biti njihov sporazum. Vi ćete postojati... kao deo porodice.

Mula Nasrudin se zaljubio u devojku. Vratio se kući vrlo srećan i dok su večerali rekao je svojoj porodici: "Odlučio sam." Otac je odmah odgovorio: "To nije moguće. Nemoguće - ne mogu dozvoliti to, jer porodica devojke nije ostavila ni jedan jedini *paisa* za nju. Ona je bankrot. Bolje devojke su dostupne sa boljim mirazem. Ne budi lud."

Majka je rekla: "Ta devojka? Nikada nismo mogli zamisliti da možeš biti tako glup. Ona ništa ne radi osim što čita besmislene romane. Ona je beskorisna. Ne može da kuva; ne može da čisti kuću. Pogledaj prljavu kuću u kojoj živi."

I tako dalje. Svaki član porodice je odbacivao prema svojoj vlastitoj koncepciji. Mlađi brat je rekao: "Ja se ne slažem zbog njenog nosa. Nos joj je tako ružan." Svako ima svoje mišljenje.

Onda je Nasrudin rekao: "Ali ta

devojka ima nešto što mi nemamo." Oni su pitali u horu: "Šta je to?" On je rekao: "Porodicu, ona *nema* porodicu. To je jedna lepa stvar što se tiče nje."

Roditelji će biti protiv ljubavi. Treniraće vas od samog početka - treniraće vas na takav način da se ne zaljubite, jer ljubav će ići protiv porodice, a društvo nije ništa drugo do veća porodica. Ljubav ide protiv društva, civilizacije, religije, sveštenika. Ljubav je takvo jedno angažovanje, takvo potpuno obavezivanje, ona ide protiv svakoga. Svako je imao neki ulog u njoj.

Ne, ona se ne može dopustiti. Vi ste trenirani da ne volite - u tome je teškoća. Ova teškoća dolazi iz društva, kulture, civilizacije, svega što je oko vas, ali to nije najveća poteškoća. Postoji još jedna, koja dolazi od vas a koja je čak veća, a to je: ljubavi treba predanost; ljubav traži da odbacite ego.

I vi ste takođe protiv ljubavi. Vi biste voleli da ljubav postane slavljenje vašeg ega; voleli biste da postane ukras za vaš ego. Želeli biste da vas ljubav sledi kao pas, ali ona ne sledi nikoga kao pas. Ljubav treba vas u potpunoj predanosti. Ne da se žena predaje muškarcu ili da se muškarac predaje

ženi - ne! Oboje se predaju ljubavi. Ljubav je Bog; ljubav je zaista jedini Bog, ona zahteva vas, oboje ljubavnika, da budete potpuno predani tome.

A ljubavnici - šta oni rade? Muž pokušava da se žena preda njemu, a žena isprobava da se muž preda njoj. Kako će biti moguća ljubav? Ljubav je nešto drugo - oboje treba da se predaju tome, i oboje treba da iščeznu u tome.

Ovo postaje najveća prepreka; ne možete voleti zbog sebe. Ove dve stvari zajedno i ljubav postaje nemoguća; a ako ljubav postane nemoguća, život postaje nemoguć. Ako ljubav postaje nemoguća, molitva postaje nemoguća. Ako ljubav postaje nemoguća, Bog postaje nemoguć. Sve što je lepo raste iz ljubavi. Tlo ljubavi jeste obaveza; inače ostaćete obogaljeni. A onda pokušavate da upotpunite, snabdete i dopunite to na druge načine, ali ništa ne može da dopuni to. Ne postoji zamena.

Možete nastaviti da vršite molitvu, ali vašoj molitvi će nedostajati milost koja dolazi kada je čovek voljen. Kako možete vršiti molitvu? Vaša molitva će biti samo glupost - verbalna pojava. Reći ćete nešto Bogu, govoriti mu i otići na spavanje, ali će

joj nedostajati suštinski kvalitet. Kako možete moliti ako niste voljeni? Molitva dolazi iz srca - a vaše srce je ostalo zatvoreno, stoga molitva dolazi iz glave, a glava ne može postati srce.

Tako svuda u svetu ljudi nastavljaju da se mole. Ovakve molitve samo su gestovi; u njima nema suštine. Molitva je bez korenja. Ljubav priprema tle. Priprema osnovu za dolazak molitve. Molitva nije ništa drugo do viša ljubav - ljubav koja transcendira pojedince, ljubav koja ide do celine, ne do dela. Ali vi treba da učite s delom.

Vi ne možete skočiti u okean. Naučite da plivate u bazenu. Ljubav je bazen za plivanje, gde ste zaštićeni i možete učiti, onda možete ići na more, do širokih mora.

Ne možete skočiti u divlje more direktno - ako to uradite, bićete u velikoj opasnosti - to nije moguće. Ljubav je mali bazen - samo za dve osobe; čitav taj svet je vrlo mali... dvoje mogu ući jedno u drugo.

Čak i tamo ste uplašeni. U bazenu za plivanje se uplašite. "Mogu nestati, utopiti se." Šta onda da se kaže o okeanu? Ljubav je prvo uzemljenje, prva spremnost da se načini veći skok. Ja vas učim ljubavi, i

kažem vam da šta god da je u pitanju, ne brinite; žrtvujte to, šta god da je - ugled, bogatstvo, porodica, društvo, kultura - šta god da je u pitanju, ne brinite. Budite kockar, jer nema ničega sličnog ljubavi. Ako izgubite sve, ne gubite ništa ako zadobijete ljubav. Ako izgubite ljubav, šta god da ste zadobili nije ništa. Budite svesni ove dve stvari.

Društvo vam neće pomoći; ono je protiv. Ljubav je anti-društvena sila. A društvo pokušava da uguši ljubav - onda možete biti korišćeni na mnogo načina. Na primer, ako ste zaista u ljubavi ne možete biti načinjeni vojnikom; ne možete biti poslani u rat. Nemoguće je, jer vi ne marite... Kažete: "Šta je zemlja? Šta je ovaj patriotizam? Besmislica!" Ljubav je tako lep cvet; onaj ko ju je upoznao - na patriotizam, nacionalizam, državnu zastavu - na sve to gleda kao na besmislicu. Vi ste okusili pravu stvar.

Društvo pokušava da vas odvрати. Sprečava vas da pravu stvar, ljubav, iskusite. Onda vi žarko žudite za ljubavlju, i tada vaša žudnja može biti skrenuta u bilo kom pravcu. Može da postane patriotizam; onda možete otići i postati mučenik. Vi ste buda-

la, jer gubite sebe! Možete otići i umreti, vaša žudnja za ljubavlju je odvrćena. Ako nemate pravu ljubav, vaša ljubav može postati ljubav prema novcu. Onda postajete gramzivac, zgrtač zaliha. Onda je vaša porodica srećna - vi radite dobro!

Vi jednostavno počinite samoubistvo. Porodica je srećna jer akumulirate tako veliko bogatstvo. Oni su promašili svoj život, sada se usredsređuju da promaše vaš život. A oni to čine na takav dopadljiv način, da ne možete reći 'ne'. Čine da se osećate krivim. Ako gomilate novac oni su srećni. Ali kako čovek koji voli može gomilati? Teško; ljubavnik nije nikada zgrtač zaliha. Ljubavnik deli, razdeljuje, nastavlja da daje; ljubavnik ne može zgrtati.

Kada ne postoji ljubav, vi postajete jadni jer se bojite. Nemate sklonište ljubavi, stoga vam treba neko utočište. Bogatstvo postaje zamena. Društvo takođe želi od vas da zgrćete, jer kako će bogatstvo biti stvoreno ako svako postaje ljubavnik? Društvo će viti vrlo, vrlo bogato, ali bogato na potpuno različit način. Može biti siromašno materijalno, ali će biti bogato duhovno.

Ali to bogatstvo nije vidljivo. Društvu treba vidljivo bogatstvo, tako i celom

svetu, religiji, društvu, kulturi: oni su u zaveri jer vi imate samo jednu energiju; to je energija ljubavi. Ako se ona pravilno kreće u ljubavi, onda ne može biti prinuđena da se kreće drugde. Ako ne volite, samo vaše propuštanje ljubavi može postati istraživanje u nauci.

Frojd i mnogi imali su na mahove viđenje istine. On je bio zaista redak čovek; tako mnogo uvida je imao. Rekao je da kad god ulazite u nešto, prodirete u ženu, a ako vam žena nije dopuštena, pokušaćete da prodrete u nešto drugo. Možete ići prema tome da budete premijer zemlje.

Nikada nećete naći da su političari ljubavnici; oni će uvek žrtvovati ljubav radi moći. Naučnici nikada neće biti ljubavnici, jer ako postanu ljubavnici oni se olabave. Potrebna im je napetost, konstantna opsesnutost. Ljubav opušta, neprekidna, opsesnutost nije moguća. Oni polude za svojom laboratorijom. Zaokupljeni su i opsednuti. Rade danju i noću.

Istorija zna da kad god je u državi potreba za ljubavlju ispunjena, država postaje slaba. Onda ona može biti poražena. Stoga potreba za ljubavlju ne treba da bude zadovoljena. Onda je zemlja opasna, jer

svako je manijak i spreman da se bori. Za najmanju provokaciju, svako je spreman da se bori. Ako je potreba za ljubavlju ispunjena, onda koga je briga! Samo zamislite, ako bi zaista cela država bila u ljubavi, a neko je napadne... rekli bismo im: "U redu, dođite i vi takođe i budite ovde. Čemu briga? Mi smo tako srećni - dođite takođe i vi, a zemlja je prostrana, budite i vi takođe ovde i budite srećni. A ako želite da budete vladari - ništa nije nepodesno; eto to je tako dobro. Vi preuzimate odgovornost - dobro!"

Ali kada potreba za ljubavlju nije zadovoljena, uvek ste spremni da se borite. Samo se setite; pokušajte da posmatrate svoj vlastiti um. Ako niste voleli svoju ženu za nekoliko dana, neprekidno ste razdraženi. Vi volite i opuštene ste. Nadraženost prođe i vi se osećate tako dobro - možete opraštati. Ljubavnik može oprostiti sve. Ljubav je bila takav blagoslov, ona može oprostiti sve što je pogrešno.

Ne, lideri vam neće dozvoliti da volite jer onda ne mogu da se stvaraju vojnici. Gde ćete onda naći ratne huškaše, manijake i ljude koji bi želeli da uništavaju? Ljubav je kreativnost. Ako je potreba ljubavi ispunjena, vi ćete želeći da kreirate, ne da

uništavate. Onda će čitava politička struktura da padne. Ako volite, onda će čitava porodična struktura da bude različita. Ako volite onda će ekonomija i ekonomisti biti drugačiji. U stvari, ako bi ljubav bila dozvoljena, čitav svet bi uzeo sasvim različit oblik. To se ne može dozvoliti, jer ova struktura ima svoje uloge. Svaka struktura sebe gura napred, a ako vi budete slomljeni, to ne mari.

Čitavo čovečanstvo se slama, a kočije civilizacije idu stalno napred. Shvatite ovo, posmatrajte ovo, budite svesni ovoga - a onda ljubav je tako jednostavna; ništa nije jednostavnije od toga. Odbacite sve što društvo treba; imajte na umu svoje unutrašnje potrebe. To ne ide protiv društva. Vi jednostavno pokušavate da obogatite svoj vlastiti život. Niste ovde da ispunite ničija očekivanja. Ovde ste za vašu stvar - za svoje vlastito ispunjenje.

Načinite to primarnim, osnovom, i ne brinite za druge stvari. Zato što su svuda oko vas ljudi ljudi, guraće vas prema ludosti. Nije potrebno da se ide protiv društva, samo da se odbace njegova ulaganja, i to je sve.

Vi treba da postanete buntovnici,

revolucionari, jer to je takođe zaodenuća destrukcija. A onda dolazi stvarni problem: odbaciti svoj vlastiti ego. Ljubav traži potpunu predanost.

Kraj druge knjige